

ΠΑΝΤΕΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΤΜΗΜΑ: ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΣΠΟΥΔΕΣ

**ΘΕΜΑ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: Η ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗΣ
ΠΥΡΗΝΙΚΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ**

ΕΠΙΒΛΕΠΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ : ΕΥΡΥΒΙΑΔΗΣ Α. ΜΑΡΙΟΣ

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: ΚΟΥΛΟΥΒΑΡΗ ΑΘΗΝΑ- ΚΑΣΣΙΑΝΗ

A.M. 1207M023

ΣΕΠΤΕΜΒΡΗΣ 2009

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Κύριοι Όροι.....	4
Κεφάλαιο 1- Εισαγωγή.....	7
1.1)Σκοπός.....	8
1.2)Επισκόπηση Βιβλιογραφίας.....	10
Κεφάλαιο 2-Θεωρίες Διεθνών Σχέσεων και Μεθοδολογική Προσέγγιση.....	11
2.1)Μεθοδολογική Προσέγγιση.....	11
2.2) Οι Αμερικάνου Δεν Συμπαθούν Ιδιαίτερα τη Realpolitik.....	15
2.3)Η Φιλελεύθερη Σκέψη Στις ΗΠΑ	17
Κεφαλαίο 3-Εμφάνιση Πυρηνικών Όπλων.....	19
3.1)Υ Όπλα Και Η Ατομική Βόμβα.....	19
3.2)Πυρηνικά Όπλα Και Στρατηγικός Βομβαρδισμός.....	20
3.3)NSC68.....	22
Κεφαλαίο 4- Κυβερνήσεις, Δόγματα Προέδρων Και Επιλογές Πυρηνικής Στρατηγικής.....	22
4.1)Προεδρία Harry Truman- Ενσωμάτωση Των Πυρηνικών Στην Πολιτική Ατζέντα.....	23
4.2)Προεδρία Dwight Eisenhower-Δόγμα « <i>Μαζικών Αντιποίνων</i> ».....	29
4.3) Προεδρία John F. Kennedy- Δόγμα « <i>Ευέλικτης Ανταπόδοσης</i> ».....	36
4.4)Προεδρία- Lyndon B. Johnson.....	42

4.5)Robert MacNamara και η Συμβολή του.....	43
4.5.1)Δόγμα «Αποφυγής Των Πόλεων».....	43
4.5.2)Δόγμα « Αμοιβαίας Εξασφαλισμένης Καταστροφής».....	44
4.6) Προεδρία Richard Nixon- Επανεκτίμηση Εξωτερικής Πολιτικής.....	46
4.6.1) Πολιτική της Διασύνδεσης.....	47
4.6.2)Δόγμα«Επάρκειας».....	48
4.6.3)Melvin Lard- Δόγμα της «Τριάδας» και Schlesinger-«Εστιαζόμενοι Στόχοι.....	50
4.7)Προεδρία Jimmy Carter- Δόγμα « <i>Countervailing Strategy</i> ».....	52
4.8)Ronald Reagan- Πρωτοβουλία Στρατηγικής Άμυνας.....	53
4.9)George H.W. Bush- Μείωση των πυρηνικών όπλων με παράλληλα Ανάδυση Νέας Τάξης.....	58
4.10)Bill Clinton και <i>National Security Strategy of Engagement and Enlargement</i> ...	60
4.11)George W. Bush- 3 Πρακτικές και το Δόγμα του « <i>Προληπτικού Πολέμου</i> ».....	63
Κεφάλαιο 5- Διαχρονικά Θέματα Πυρηνικής Στρατηγικής και Εμφάνιση Νέων...	70
5.1)Τέλος της Ψυχροπολεμικής περιόδου.....	71
5.2)Διαχρονικά Θέματα.....	72
5.2.1)Πύραυλοι και Αντιπυραυλική Άμυνα.....	72
5.2.2)Έλεγχος των Εξοπλισμών.....	74

5.2.2.1)Λιγότερα πυρηνικά όπλα και προγράμματα.....	78
5.2.2.2)Λιγότεροι Βαλλιστικοί Πύραυλοι.....	80
5.2.2.3)Λιγότερα Βιολογικά και Χημικά Όπλα.....	81
5.2.3)Προληπτικός	
Πόλεμος.....	82
5.2.4)Αποτροπή.....	86
5.2.5)Διαδικασία Λήψης Αποφάσεων.....	86
5.3)Ο Κόσμος των πυρηνικών όπλων στην μετά τον Ψυχρό Πόλεμο Εποχή.....	92
5.3.1)Μετατρέπονται οι ΗΠΑ σε	
Αυτοκρατορία?.....	92
5.3.2)Γιατί τα Κράτη θέλουν Πυρηνικά?.....	94
5.3.3)Είναι πιθανός σήμερα ένας Πυρηνικός Πόλεμος?.....	100
5.3.4)Τέσσερις απειλές του 21 ^{ου} αιώνα.....	101
5.3.5)Τα Θετικά Μηνύματα σχετικά με το θέμα της Διασποράς των	
Πυρηνικών Όπλων.....	106
5.3.6)Θεωρία παιγνίων- Prisoner's Dilemma-Chicken και η εξήγηση των	
σχέσεων ΗΠΑ- ΕΣΣΔ.....	108
5.4)Ενδείξεις για το Μέλλον και Προεδρία Obama.....	111
5.5)Συμπεράσματα.....	113
Βιβλιογραφία.....	117
Παράρτημα.....	126

KYPIOI OPOI

<i>ABM</i>	<i>Anti- ballistic missile</i>
<i>AEC</i>	<i>Atomic Energy Commission</i>
<i>DoD</i>	<i>Department of Defense</i>
<i>DPG</i>	<i>Defense Planning Guidance</i>
<i>ICBMs</i>	<i>Intercontinental Ballistic Missile</i>
<i>JCS</i>	<i>Joint Chiefs of Staff</i>
<i>JSSC :</i>	<i>Joint Strategy Service Committee</i>
<i>MTRC</i>	<i>Missile Technology Control Regime</i>
<i>NPR</i>	<i>National Posture Review</i>
<i>NPT</i>	<i>Non-Proliferation Treaty</i>
<i>NSS</i>	<i>National Security Strategy</i>
<i>NSC</i>	<i>National Security Council</i>
<i>QDR</i>	<i>Quadrennial Defense Review</i>
<i>SAC</i>	<i>Strategic Air Command</i>
<i>SALT</i>	<i>Strategic Arms Limitations Talks</i>
<i>SDI</i>	<i>Strategic Defense Initiative</i>
<i>SIOP-62</i>	<i>Single Integrated Operations Plan</i>

SLBMs   ***Sea-launched ballistic missile***

SORT   ***Strategic Offensive Reduction Treaty***

START   ***Strategic Arms Reduction Treaty***

USAF   ***United States Air Force***

WMD   ***Weapons of Mass Destruction***

**«ΗΤΑΝ Η ΑΡΧΗ ΤΟΥ ΨΥΧΡΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ ΠΟΥ ΟΔΗΓΗΣΕ ΣΤΟΝ
ΠΥΡΗΝΙΚΟ ΕΠΑΝΕΞΟΠΛΙΣΜΟ ΚΑΙ ΟΧΙ Ο ΠΥΡΗΝΙΚΟΣ
ΕΠΑΝΕΞΟΠΛΙΣΜΟΣ ΠΟΥ ΟΔΗΓΗΣΕ ΣΤΟΝ ΨΥΧΡΟ ΠΟΛΕΜΟ ¹».**

**«ΣΤΙΣ ΜΕΡΕΣ ΜΑΣ, ΟΠΩΣ ΚΑΤΕΛΕΙΞΑΝ ΤΑ ΤΡΑΓΙΚΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ
ΤΗΣ 11^{ΗΣ} ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥΟΙ ΠΙΟ ΣΟΒΑΡΕΣ ΑΠΕΙΛΕΣ ΠΟΥ ΒΑΡΥΝΟΥΝ ΤΙΣ
ΧΩΡΕΣ ΜΑΣ ΔΕΝ ΠΡΟΕΡΧΟΝΤΑΙ ΠΛΕΟΝ ΑΠΟ ΤΙΣ 2 ΧΩΡΕΣ ΜΑΣ(Ενν.
ΗΠΑ και ΡΩΣΙΑ)Η ΑΠΟ ΑΛΛΕΣ ΜΕΓΑΛΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣΑΛΛΑ ΑΠΟ
ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΕΣ ΠΟΥ ΧΤΥΠΟΥΝ ΑΙΦΝΙΔΙΑ Η'ΑΠΟ ΚΡΑΤΗ ΕΚΤΟΣ
ΝΟΜΟΥ²»**

---

¹ Robert J. Art: «America's Grand Strategy and World Politics», New York Routledge,2009, σελ.140

² G.W. Bush,13 Δεκεμβρίου 2001 στο Francois Fere: «Γιατί οι πόλεμοι? Ένας αιώνας γεωπολιτικής», Αθήνα, Εκδόσεις :Παπαζήσης, 2005,σελ 189

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1- ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Οι ΗΠΑ έχουν αποτελέσει το αντικείμενο πολλών βιβλίων, άρθρων ,μελετών και μελετητών. Πώς άλλωστε θα μπορούσε κάποιος να αδιαφορήσει όταν πρόκειται για μια δύναμη ηπειρωτικών διαστάσεων που η επιρροή της είναι αισθητή σε όλο τον κόσμο ακόμα και στο πιο απομακρυσμένο κομμάτι του? Η Αμερική διακατεχόταν ανέκαθεν από το αίσθημα του απομονωτισμού αλλά και της μοναδικότητας .Αν και από τον απομονωτισμό απομακρύνθηκε, ωστόσο η άποψη ότι αποτελούν πρότυπο παρέμεινε αλώβητη. Η φράση του Thomas Jefferson, ενός από τους πατέρες του Συντάγματος του 1787: « *America is new in its form and principles*³ » θα αντανakλάται σε πολλές μορφές της αμερικανικής πολιτικής ανά τους αιώνες. Ο «*Νέος Κόσμος*» εμφορούμενος από νέες αρχές και αξίες θα θελήσει να απλώσει την επιρροή του σε όλο τον κόσμο. Ένας κόσμος που πολλές φορές, οι εκπρόσωποί του θα δρουν ως εντολοδόχοι του Θεού⁴.

Στο πέρασμα των χρόνων οι αξίες αυτές όχι μόνο διατηρήθηκαν αλλά ενισχύθηκαν σε πολύ μεγάλο βαθμό. Από το τέλος του Β'Π.Π. η Ευρώπη είναι κατακερματισμένη και είναι η ώρα της Αμερικής να απλώσει την κυριαρχία και επιρροή της και στη Δ. Ευρώπη εκμεταλλευόμενη τη γεωπολιτική τύχη της. Έχοντας κυριαρχήσει στο Δυτικό Ημισφαίριο είναι η ώρα να επεκταθεί και να εξελιχθεί και σε παγκόσμιο ηγεμόνα.

---

³ Fernand Braudel : «*Η Γραμματική των Πολιτισμών*», Αθήνα, Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τράπεζας, 2007, σελ 610

⁴ Αξίζει να τονίσουμε ότι οι Αμερικάνοι επικαλούνται πολλές φορές το όνομα του Κυρίου. Γεγονός που αν στο κοινό κάποιας άλλης χώρας θα έκανε εντύπωση , στις ΗΠΑ θεωρείται ως άτι το φυσικό μιας και η άποψη αυτή είναι διάσπαρτη στην κοινωνία. Ας θυμηθούμε φράσεις όπως του G.W.Bush “ God bless America”

1.1) Σκοπός

Σκοπός της παρούσας διπλωματικής εργασίας είναι :

☒ Αρχικά θα παρουσιαστεί ποιο είναι το θεωρητικό πλαίσιο πάνω στο οποίο θεμελιώνεται και στηρίζεται η πολιτική των ΗΠΑ. Η μεθοδολογική προσέγγιση που κρίθηκε ως η καταλληλότερη για την παρούσα μελέτη είναι αυτή της Θεωρίας του Δομικού Ρεαλισμού του Mearsheimer με τη συνδρομή του νεορεαλιστή επίσης Christopher Layne ο οποίος πηγαίνει ένα βήμα παραπέρα , από τη δομή του Διεθνούς Συστήματος και εξηγεί την επιρροή των εσωτερικών παραγόντων στη διαμόρφωση αποφάσεων εξωτερικής πολιτικής.

Ο Kenneth Waltz υποστηρίζει πως «το πιο σημαντικό χαρακτηριστικό μιας θεωρίας είναι η ικανότητα της να εξηγεί»⁵. Με βάση αυτόν τον ισχυρισμό, ο δομικός ρεαλισμός απαντά στο ερώτημα «*πώς οι Μεγάλες Δυνάμεις μεγιστοποιούν την ασφάλειά τους?*» και με τη συνεισφορά του Layne βρίσκει απάντηση το ερώτημα «*Γιατί οι ΗΠΑ να μπουν σε ένα τέτοιο «αγώνα δρόμου» αναφορικά με την απόκτηση, παραγωγή και ανάπτυξη των τελειότερων πυρηνικών όπλων όταν την περίοδο που ανακαλύφθηκαν τα πυρηνικά όπλα οι ΗΠΑ δεν αντιμετώπιζαν κάποια γεωπολιτική απειλή αλλά αντιθέτως κυριαρχούσαν και στο Δυτικό Ημισφαίριο*».

Κατά αυτόν τον τρόπο λοιπόν θα παρουσιαστεί σε αυτή την εργασία πως οι πολιτικές αποφάσεις αναφορικά με τα πυρηνικά όπλα ήταν απόρροια τόσο συστημικών όσο και εσωτερικών παραγόντων: Η πολιτική των «*Ανοικτών Θυρών*», το κλίμα υστερίας και αισθήματα μακαρθικού τύπου σχετικά με το μέγεθος της σοβιετικής

---

⁵ Layne Christopher: “The Peace Of Illusions, American Grand Strategy From 1940 To The Present”, Cornell University Press 2006, Σελ. 28

επέκτασης ήταν διάχυτα στην αμερικανική κοινωνία κατά τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου, τα οποία μετά την κατάρρευση της ΕΣΣΔ και της ανασχεσης του κομμουνισμού προσανατολίζονται στον πόλεμο κατά της τρομοκρατίας. Αποκορύφωμα οι επιθέσεις της 11^{ης} Σεπτεμβρίου έδωσαν μια νέα ώθηση στην ιδέα της μοναδικότητας καθιστώντας τις Ηνωμένες Πολιτείες υπεύθυνες για τη διαφύλαξη της ασφάλειας του κόσμου, της ειρήνης και της δημοκρατίας ως μια δικαιολογία για περαιτέρω επέκταση της Αμερικής και εκτεταμένη στρατιωτική χρήση

☐ Η όσο το δυνατόν σύντομη αλλά και περιεκτική ανάλυση της εμφάνισης των πυρηνικών όπλων. Αρχικά με τη βόμβα και τη δυναμική που απέκτησε χάριν αυτής το αεροπλάνο μέχρι την εμφάνιση των πυραύλων(διηπειρωτικών εκτοξευόμενων από τα υποβρύχια, αλλά και εκείνων που βγαίνουν έξω από την ατμόσφαιρα της γης για να φτάσουμε δεκαετίες μετά να γίνονται συζητήσεις για αντιπυραυλικά συστήματα και αντιπυραυλική άμυνα

☐ Η παρουσίαση και ανάλυση των Δογμάτων τόσο των βασικών κατευθυντήριων γραμμών της πολιτικής του κάθε προέδρου αλλά και των στοιχείων που επηρέασαν κάθε πρόεδρο στη διαμόρφωση της πυρηνικής του πολιτικής. Πρόκειται για εσωτερικούς αλλά και για συστημικούς παράγοντες.

☐ Τέλος θα εστιάσουμε στην μεταψυχροπολεμική περίοδο και στην μελέτη τόσο θεμάτων που είχαν προκύψει από την ψυχροπολεμική περίοδο όπως ο έλεγχος των εξοπλισμών, η αντιπυραυλική Άμυνα, ο προληπτικός πόλεμος όσο και προβλημάτων που αναδύθηκαν κατόπιν της κατάρρευσης του κομμουνιστικού οικοδομήματος και αφορούσαν τα πυρηνικά και ποια είναι η εξέλιξη τους σήμερα, όπως οι τέσσερις απειλές του 21^{ου} αιώνα με ιδιαίτερη έμφαση στην πυρηνική τρομοκρατία η οποία πήρε τη θέση του ισχυρού αντιπάλου που

πρέσβευε άλλοτε η ΕΣΣΔ, κατά πόσο είναι πιθανή η έναρξη ενός πυρηνικού πολέμου?

1.2) Επισκόπηση Βιβλιογραφίας

Για την εκπόνηση της παρούσας διπλωματικής πρότασης χρησιμοποιήθηκαν και στήριξαν την ανάλυση της έργα όπως: John J. Mearsheimer: «*Η Τραγωδία της Πολιτικής των Μεγάλων Δυνάμεων*», Art J. Robert, “*America’s Grand Strategy And World Politics*”, Donough S. David: “*The New Triad And The Evolution Of Nuclear Strategy*”, Lawrence Freedman, “*The Evolution Of Nuclear Strategy*”, Layne Christopher: “*The Peace Of Illusions, American Grand Strategy From 1940 To The Present*” αλλά και άρθρα τόσο από τον Διεθνή Τύπο, όπως *Foreign Affairs*, *NDU Press* όσο και από Δικτυακές Πηγές, www.nuclearfiles.org
www.globalsecurity.org

ΚΕΦΑΛΑΙΟ2- Θεωρίες Διεθνών Σχέσεων Και Μεθοδολογική Προσέγγιση

2.1)Μεθοδολογική Προσέγγιση

Η Θεωρία των Διεθνών Σχέσεων η οποία θα συνδράμει στην ανάλυση της παρούσας μελέτης είναι η Θεωρία του Δομικού Ρεαλισμού(ή Νεορεαλισμού).Ο ρεαλισμός είναι η πιο σημαντική σχολή σκέψης στη μελέτη της διεθνούς πολιτικής. Σύμφωνα με τον David L. Anderson «ο ρεαλισμός δεν είναι υπεράνω κριτικής αλλά ωστόσο παρέχει εδώ και πολλά χρόνια ένα παράδειγμα συμπεριφοράς βασιζόμενο σε υπολογισμούς κόστους - οφέλους του εθνικού συμφέροντος μέσα σε ένα άναρχο διεθνές περιβάλλον»⁶. Το 1979 ο Kenneth Waltz στο «Theory of International Politics» ανέπτυξε τη θεωρία του δομικού ρεαλισμού η οποία άσκησε μεγάλη επιρροή στους θεωρητικούς των Διεθνών Σχέσεων. Ο δομικός ρεαλισμός παραδέχεται και κατανοεί τη συμπεριφορά των κρατών σε θέματα εξωτερικής πολιτικής και κυρίως ασφάλειας και άμυνας, προσθέτοντας όμως τη διάσταση του διεθνούς συστήματος . Η δομή του είναι ο κύριος παράγοντας διαμόρφωσης της συμπεριφοράς των κρατών και χαρακτηρίζεται από τα ακόλουθα:

- ☒ Κρατοκεντρικό, αναρχικό ,αυτοβοηθούμενο⁷
- ☒ Απουσία κεντρικής εξουσίας ικανής να επιβάλλει τη θέλησή της ώστε να δημιουργηθεί ένα αίσθημα ασφάλειας
- ☒ Επιθετική συμπεριφορά των κρατών
- ☒ Αβεβαιότητα για τις προθέσεις των άλλων κρατών

Ένας χώρος συνεχούς μάχης ανάμεσα στα κράτη για να κερδίσουν δύναμη και ασφάλεια καθώς έτσι μπορούν να εξασφαλίσουν την επιβίωση τους⁸.

Ωστόσο μέσα στους κόλπους του δομικού ρεαλισμού υπάρχει ένας διαχωρισμός ανάμεσα σε αμυντικούς και σε επιθετικούς. Οι υποστηρικτές του αμυντικού ρεαλισμού , με κύριο εκπρόσωπο τον Kenneth Waltz, τάσσονται υπέρ της άποψης ότι

---

⁶ Christopher Layne: «*The Peace of Illusions, American Grand Strategy from 1940 to the present*», New York, Cornell University Press 2006,σελ.15

⁷ Walter LaFeber : «*America, Russia and the Cold War, 1945-1996*», New York: McGraw Hill 1997 , σελ.354-355

⁸ Christopher Layne: «*The Peace of Illusions, American Grand Strategy from 1940 to the present*», New York, Cornell University Press 2006,σελ.15

τα κράτη ζώντας σε ένα άναρχο διεθνές περιβάλλον έχουν κάθε κίνητρο να επιδιώξουν την απόκτηση περισσότερης ισχύος εις βάρος του αντιπάλου τους, τονίζοντας ωστόσο ότι οι Μεγάλες Δυνάμεις θα πρέπει να προσέχουν επειδή η υπερβολική δύναμη αναμένεται να δημιουργήσει μια συμμαχία από άλλα κράτη εναντίον τους , αφήνοντας τα τότε σε χειρότερη θέση από ότι ήταν αν δεν είχαν επιζητήσει μεγαλύτερη δύναμη . Για τον Waltz η εξισορρόπηση αναστέλλει την επίθεση⁹. Για τους αμυντικούς η απάντηση για όσους ψάχνουν και προσπαθούν να επεκτείνουν την δύναμή τους βρίσκεται στο επίπεδο των κρατών , με άλλα λόγια άπτεται της εσωτερικής πολιτικής. Οι μεγάλες δυνάμεις που επιδιώκουν εξάπλωση είναι «κακές» ή «άπληστες» και αυτό εξαιτίας της εσωτερικής τους δομής η οποία έχει υποστεί πολλές παραμορφώσεις αναζητά και γίνεται άπληστη για ασφάλεια. Σύμφωνα λοιπόν με αυτό το επιχείρημα των αμυντικών ρεαλιστών αυτές οι παθογένειες αναφορικά με το εσωτερικό του κράτους εμφανίζονται κ ανθίζουν σε μη φιλελεύθερα κράτη, το αντίδοτο είναι οικονομική αλληλεξάρτηση και δημοκρατία. Σε αυτό το σημείο παρατηρείται μια σύγκλιση ανάμεσα σε αμυντικούς ρεαλιστές και νεοφιλελεύθερους

Οι επιθετικοί ρεαλιστές πιστεύουν ότι η ασφάλεια στο διεθνές σύστημα είναι σπάνια. Η ισχύς είναι το νόμισμα της πολιτικής των Μεγάλων Δυνάμεων. Προτεραιότητα κάθε κράτους είναι η μεγιστοποίηση του μεριδίου του στο διεθνές σύστημα ισχύος¹⁰ μιας και ισοδυναμεί με τη μεγιστοποίηση της ασφάλειάς τους, όσο περισσότερη ισχύ διαθέτουν τόσο περισσότερο αυξάνονται οι πιθανότητες επιβιώσής τους. Το διεθνές σύστημα είναι αυτό που τα εξωθεί στην αναζήτηση δύναμης και κάθε φορά που θα τους παρουσιάζεται αυτή η ευκαιρία θα την εκμεταλλεύονται άσχετα από το πόση δύναμη μπορεί ήδη να διαθέτουν εκείνη τη στιγμή. Αυτή η διαδικασία, όμως, θα γίνει εις βάρος κάποιων άλλων κρατών. Ο τελικός στόχος είναι η ηγεμονία, αφού μόνο ο κυρίαρχος, ο ηγεμόνας, επιθυμεί τη διατήρηση του status quo, ενώ, όλα τα άλλα κράτη παραμένουν ανικανοποίητα με την τρέχουσα κατανομή ισχύος. Η διαφορά του από τον αμυντικό ρεαλισμό είναι στο « πόση ισχύ επιθυμούν τα κράτη¹¹». Ενώ για τους αμυντικούς έτσι όπως είναι δομημένο το σύστημα τους εξωθεί στη διατήρηση της ισχύος αντιθέτως οι επιθετικοί πιστεύουν ότι στη διεθνή

⁹ Kenneth Waltz : «*Theory of International Politics*», Addison-Wesley, 1979, κεφ 8

¹⁰ John J. Mearsheimer : « *Η Τραγωδία Της Πολιτικής Των Μεγάλων Δυνάμεων*», Αθήνα, Εκδόσεις: Ποιότητα, Β' Έκδοση, Αθήνα: 2006, σελ.25

¹¹ John J. Mearsheimer : « *Η Τραγωδία Της Πολιτικής Των Μεγάλων Δυνάμεων*», Αθήνα, Εκδόσεις: Ποιότητα, Β' Έκδοση, 2006, Σελ.61

σκιηνή δεν υπάρχουν πολλοί που να επιθυμούν τη διατήρηση της υπάρχουσας κατανομής της ισχύος

Με τη σειρά του, ο νεορεαλιστής Layne προσθέτει και μια άλλη διάσταση, δίνοντας σημασία όχι μόνο στους συστημικούς παράγοντες αλλά και στους εσωτερικούς παράγοντες μεταφέροντας έτσι και την προσοχή μας στο εσωτερικό των κρατών: Εάν οι ΗΠΑ σήμερα επιδιώκουν μια παγκόσμια ηγεμονία δεν είναι, όπως υποστηρίζει ο Barry Posen «κατά λάθος»¹². «*Η επιδίωξη των ΗΠΑ να αναδειχθούν σε παγκόσμιο ηγεμόνα είναι ένας συνδυασμός της κατανομής ισχύος στο διεθνές σύστημα και των εσωτερικών μεταβλητών που παρεμβάλλονται*»¹³. Κατά αυτόν, ο τρόπος που η αμερικανική υψηλή στρατηγική έχει διαμορφωθεί τις τελευταίες έξι δεκαετίες περίπου, από το 1940, έχει πάρει τη μορφή παγκόσμιας επέκτασης.

Η παγκόσμια ηγεμονία, κατά τον Layne, ήταν ο στόχος των ΗΠΑ. Η άποψη αντίθετη με τη θέση του John Mearsheimer που υποστηρίζει ότι οι ΗΠΑ είναι ένας «regional» (περιφερειακός) ηγεμόνας, που κυριαρχεί μόνο στην δική τους περιοχή, το δικό της ημισφαίριο και ότι στην Ευρώπη και την Ανατολική Ασία οι ΗΠΑ λειτουργούν ως ένας «off-shore balancer»(εξισορροπητικός). Μέχρι ενός σημείου ο Mearsheimer έχει δίκιο, οι ΗΠΑ είναι ηγεμονικές στον δικό τους χώρο. Ωστόσο όμως, οι ΗΠΑ δεν σταμάτησαν στα όρια της περιοχής τους.

Η λογική που βρίσκεται πίσω από τη στρατηγική της επέκτασης είναι αυτή που οδήγησε τις ΗΠΑ στην «εγκαθίδρυση της ηγεμονίας τους στις τρεις πιο σημαντικές περιοχές του κόσμου πέρα από την Βόρεια Αμερική: τη Δυτική Ευρώπη, την Ανατολική Ασία και τον Περσικό Κόλπο»¹⁴. Η περίοδος του Ψυχρού πολέμου τοποθετήθηκε στο πλαίσιο μιας υπάρχουσας ηγεμονικής υψηλής στρατηγικής των ΗΠΑ.

Αναλύοντας την τοποθέτηση του Layne και ξεκινώντας από τους συστημικούς συντελεστές, ο *Δομικός Ρεαλισμός* εξηγεί την τάση των ΗΠΑ να αναδειχθούν σε παγκόσμιο ηγεμόνα, καθώς εκτιμά πως η στρατηγική επηρεάζεται από την θέση της Αμερικής στο διεθνές σύστημα. Ο Β' Π.Π επέφερε αλλαγή στην κατανομή δύναμης

¹² Barry Posen : «*Command Of The Commons :The Military Foundations Of American Hegemony*», *International Security*28, no1, Summer 2003 :19

¹³Christopher Layne: «*The Peace of Illusions, American Grand Strategy from 1940 to the present*», New York, Cornell University Press 2006,σελ. 8

¹⁴ Christopher Layne: «*The Peace of Illusions, American Grand Strategy from 1940 to the present*», New York ,Cornell University Press 2006, σελ. 3

ανάμεσα στις ΗΠΑ και στη Δυτική Ευρώπη ευνοώντας τις ΗΠΑ τόσο σε υλικές ικανότητες συγκρινόμενες με όλες τις άλλες δυνάμεις του διεθνούς συστήματος, συμπεριλαμβανομένης και της Σοβιετικής Ένωσης όσο και γεωπολιτικά *αν και η Ουάσινγκτον άρχισε να δείχνει ηγεμονικές τάσεις από το 1940*¹⁵. Η περιφερειακή ηγεμονία των ΗΠΑ στο δυτικό Ημισφαίριο εκτός ότι της εξασφάλιζε ένα ασφαλές περιβάλλον, της έδινε επιπλέον τη δυνατότητα σύμφωνα με τον Layne να θελήσει να αναδειχθεί σε παγκόσμιο ηγεμόνα. Ως αποτέλεσμα οι ΗΠΑ είχαν και τα μέσα και την ευκαιρία για αναζήτηση επέκτασης στη Δυτική Ευρώπη¹⁶. Παρόμοιες ήταν και οι συνθήκες που ευνόησαν και έναν ακόμα «γύρο» επέκτασης των ΗΠΑ το 1989 με την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης.

Όσον αφορά τους εσωτερικούς παράγοντες, ο Layne εστιάζει στην « *Open Door Policy* ». Η « *Πολιτική Των Ανοικτών Θυρών* » εξηγεί και εκείνη με τη σειρά της τον προσανατολισμό των ΗΠΑ στην επιδίωξη της παγκόσμιας ηγεμονίας. Περιλαμβάνει τόσο την οικονομική όσο και την ιδεολογική επέκταση συνδέοντάς τις με την εθνική ασφάλεια των ΗΠΑ. Η οικονομική επέκταση δημιούργησε νέα ενδιαφέροντα για την υπεράσπιση των οποίων απαιτούνταν η στρατιωτική δύναμη των ΗΠΑ στον έξω κόσμο. Όσο για την ιδεολογική επέκταση υποστηρίζεται ότι οι θεμελιώδεις αξίες του έθνους μπορεί να είναι ασφαλείς μόνο υπό την ηγεσία των ΗΠΑ. Οι υποστηρικτές της « *Open Door theory* » αναφέρουν ότι στόχος της αμερικανικής υψηλής στρατηγικής ήταν να φτιάξει έναν «ανοιχτό» κόσμο , ένα διεθνές σύστημα, μια παγκόσμια τάξη, σχηματιζόμενη από κράτη τα οποία θα έχουν ένα ανοιχτό σύστημα και θα συμμερίζονται τις φιλελεύθερες αξίες και θεσμούς των ΗΠΑ και θα είναι ανοιχτά στο να δεχτούν την οικονομική διείσδυση όσο και στην ιδεολογική διείσδυση από τις ΗΠΑ. Ένας ανοιχτός κόσμος αποτελείται από δυο πυλώνες: έναν οικονομικό-ένα ανοιχτό οικονομικό σύστημα- και έναν πολιτικό-ιδεολογικό- εξάπλωση της δημοκρατίας και του φιλελευθερισμού¹⁷(βλ. Σχέδιο παρακάτω . Με αυτόν τον τρόπο τα κράτη θα γινότουσαν καθ' ομοίωση των ΗΠΑ ή όπως το ονομάζουν οι αμερικάνοι σχεδιαστές πολιτικής « *American Way at Home* ».

¹⁵ Christopher Layne: «*The Peace of Illusions, American Grand Strategy from 1940 to the present*», New York, Cornell University Press 2006, σελ.3

¹⁶ Christopher Layne: «*The Peace of Illusions, American Grand Strategy from 1940 to the present*», New York, Cornell University Press 2006, σελ. 8

¹⁷ Christopher Layne: «*The Peace of Illusions, American Grand Strategy from 1940 to the present*», New York, Cornell University Press 2006,σελ.30

Το αμερικανικό σύστημα είναι η καρδιά της «*Open Door Policy*». Η αμερικανική υψηλή στρατηγική υποστηρίζει ότι ο πολιτικός και οικονομικός φιλελευθερισμός δεν μπορούν να ανθίσουν στις ΗΠΑ αν δεν υπάρχει ασφάλεια στο εξωτερικό περιβάλλον κάνοντας έτσι δυσδιάκριτη τη γραμμή ανάμεσα στην εσωτερική και την εξωτερική πολιτική μιας και η ασφάλεια των αμερικανικών αξιών είναι συνδεδεμένη όχι μόνο με την κατανομή της δύναμης στο διεθνές σύστημα, με την οικονομική επέκταση στο εξωτερικό αλλά και με την προθυμία των άλλων χωρών να ενστερνιστούν την αμερικανική φιλελεύθερη ιδεολογία. Άποψη υπέρ της οποίας διάκειντο και ο πρόεδρος George W. Bush στη δεύτερη εναρκτήρια ομιλία του όταν δήλωνε πως «*η επιβίωση της ελευθερίας στην χώρα μας εξαρτάται από την επιτυχία της ελευθερίας και τις άλλες χώρες*¹⁸». Σήμερα πολλοί διαμορφωτές της πολιτικής των ΗΠΑ πιστεύουν ότι οι ΗΠΑ μπορεί να είναι ασφαλείς μόνο όταν θα έχουν δημιουργήσει έναν «Ανοιχτό κόσμο». Πολλοί αναφέρουν ότι *Αναζητώντας οι ΗΠΑ την απόλυτη ασφάλεια μέσω της επίτευξης της Πολιτικής των Ανοικτών Θυρών δεν εννοούν κάτι λιγότερο από το να διαμορφώσουν το διεθνές περιβάλλον όπως αυτές θέλουν*¹⁹.

2.2) Οι Αμερικάνοι Δεν Συμπαθούν Ιδιαίτερα Την Realpolitik

Πολλές φορές έχει παρατηρηθεί ότι σε δημόσιες συζητήσεις για θέματα που άπτονται της εξωτερικής πολιτικής διατυπώνεται στη γλώσσα του φιλελευθερισμού. Αυτό συμβαίνει γιατί δεν αρέσκονται οι Αμερικάνοι να μιλούν με όρους της *Realpolitik*²⁰. Από τη μια πλευρά οι Αμερικάνοι ακαδημαϊκοί προωθούν στην αγορά τις φιλελεύθερες ιδέες ενώ από την άλλη πλευρά οι σχεδιαστές πολιτικής δρουν υπό

---

¹⁸ Christopher Layne: «*The Peace of Illusions, American Grand Strategy from 1940 to the present*», New York, Cornell University Press 2006, σελ. 32,

¹⁹ Christopher Layne: *The Peace of Illusions, American Grand Strategy from 1940 to the present*, New York, Cornell University Press 2006, σελ. 119

²⁰ John J. Mearsheimer : « *Η Τραγωδία Της Πολιτικής Των Μεγάλων Δυνάμεων*», Αθήνα, Εκδόσεις: Πιούτητα, Β' Έκδοση, 2006, σελ. 70

ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΥΨΗΛΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ

Συστημικοί παράγοντες

Ευκαιρίες επέκτασης

Αμερικανική
Στρατιωτική
Ανωτερότητα και
οικονομική κυριαρχία

+

Κενό Δύναμης
στην
Δυτική Ευρώπη

Εσωτερικοί Παράγοντες

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ
«ΑΝΟΙΚΤΩΝ
ΘΥΡΩΝ»

ΠΟΛΙΤΙΚΗ
«ΑΝΟΙΚΤΩΝ
ΘΥΡΩΝ»

ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝ ΗΠΑ:
ΑΜΥΝΑ «ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ
ΑΞΙΩΝ»

ΑΠΕΙΛΕΣ

ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΕΣ

ΓΕΩΠΟΛΙΤΙΚΕΣ

ΜΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΑ ΚΑΘΕΣΤΩΤΑ

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΑΣΤΑΘΕΙΑ- CLOSURE OF Δ.ΕΥΡΩΠΗ ΑΠΟ ΕΧΘΡΙΚΗ Μ.ΔΥΝΑΜΗ

**ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ
ΗΓΕΜΟΝΙΑ**

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΗ ΔΥΝΑΜΗ

- ΔΙΑΤΗΡΗΣΗ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑΣ
- ΑΠΟΤΡΟΠΗ ΑΝΑΔΕΙΞΗΣ ΝΕΩΝ ΠΟΛΩΝ ΔΥΝΑΜΗΣ
- ΑΠΟΤΡΟΠΗ ΕΧΘΡΙΚΗΣ Μ.ΔΥΝΑΜΗΣ ΝΑ ΗΓΕΜΟΝΕΥΣΕΙ ΣΤΗ Δ.ΕΥΡΩΠΗ
- ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΝΤΩΝ
- ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ ΠΡΟΣ ΤΗ Δ.ΕΥΡΩΠΗ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΔΥΝΑΜΗ

- ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΑ ΦΙΛΙΩΝ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΝ
- ΥΠΟΝΟΜΕΥΣΗ ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΑ ΕΧΘΡΙΚΩΝ ΚΥΒΕΡΝΗΣΕΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΚΙΝΗΣΕΩΝ

ΚΟΣΜΟΣ ΤΩΝ «ΑΝΟΙΚΤΩΝ ΘΥΡΩΝ»

- ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΚΑΙ ΙΔΕΟΛΟΓΙΚΟ «ΑΝΟΙΓΜΑ» ΠΡΟΚΑΛΟΥΝ ΕΙΡΗΝΗ ΚΑΙ ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑ

τις επιταγές της ισχύος και συνεπώς και οι ΗΠΑ στο διεθνές σύστημα²¹. Χάσμα που περνά απαρατήρητο:

- ☐ Είτε επειδή τυγχάνει να συμπίπτουν οι ρεαλιστικές επιταγές συμπίπτουν με τις φιλελεύθερες οπότε δεν συγκρούεται η ισχύς με τις αξίες και την προώθηση των αρχών και
- ☐ Είτε επειδή προσπαθούν να εμφανίσουν έτσι τις πράξεις ώστε να ταιριάζουν με τα φιλελεύθερα ιδεώδη²², μιας και όντας υποχρεωμένες από την ισχύ ενεργούν διαφορετικά από τις αρχές του φιλελευθερισμού.

2.3) Η φιλελεύθερη σκέψη στις ΗΠΑ.

Οι Αμερικάνοι όπως υποστηρίζει ο Mearsheimer χαρακτηρίζονται «από μια αισιοδοξία και από μια αγάπη προς τον φιλελευθερισμό. Θεωρούν ότι η πρόοδος τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο είναι εφικτή²³».

Ο Ουίλσονισμός ποτέ δεν εξέλειψε της πολιτικής σκέψης των ΗΠΑ και πάντα υπήρχε απλώς σε έντονες στιγμές όπως στην περίοδο του Ψυχρού πολέμου είχε καλυφθεί από τις γεωπολιτικές όψεις της αντιπαλότητας με την Σοβιετική Ένωση. Υποστηρίζουν ότι οι τα άλλα κράτη θα ενστερνιστούν την κυριαρχία των ΗΠΑ εάν αυτή ασκείται πολυμερώς μέσω διεθνών θεσμών²⁴. Όπως παρατήρησε και ο Γάλλος συγγραφέας Alexis de Tocqueville, οι Αμερικάνοι πιστεύουν ότι «ο άνθρωπος είναι προικοδοτημένος με μια απεριόριστη ικανότητα βελτίωσης»²⁵. Διάκεινται υπέρ των διεθνών θεσμών καθώς αυτοί διασφαλίζουν, νομιμοποιούν και ορίζουν το πλαίσιο μέσα στο οποίο συνεργάζονται αλλά και ανταγωνίζονται τα κράτη, τις αποδεκτές μορφές συμπεριφοράς αλλά και ενισχύουν τις προοπτικές για τη συνεργασία μεταξύ των κρατών και έτσι μειώνουν το ενδεχόμενο πολέμων. Επιπλέον η φιλελεύθερη θεωρία κάνει μια διάκριση μεταξύ φιλελεύθερων καλών και κακών κρατών και θεωρούν ως πιο άξια τις φιλελεύθερες δημοκρατίες που έχουν οικονομίες αγοράς.

²¹ John J. Mearsheimer : « Η Τραγωδία Της Πολιτικής Των Μεγάλων Δυνάμεων», Αθήνα ,Εκδόσεις: Ποιότητα, Β' Έκδοση, 2006, σελ. 70

²² John J. Mearsheimer : « Η Τραγωδία Της Πολιτικής Των Μεγάλων Δυνάμεων», Αθήνα, Εκδόσεις: Ποιότητα, Β' Έκδοση, 2006, σελ.72

²³ John J. Mearsheimer : « Η Τραγωδία Της Πολιτικής Των Μεγάλων Δυνάμεων», Αθήνα, Εκδόσεις: Ποιότητα, Β' Έκδοση, 2006, σελ.67

²⁴ Christopher Layne: The Peace of Illusions, American Grand Strategy from 1940 to the present, New York, Cornell University Press 2006, σελ.6

²⁵ Alexis de Tocqueville: Democracy in America, vol. II, Henry Reeve, New York 1972, Schocken Books, σελ.38

Όπως είναι ευνόητο αυτή η οπτική γωνία τείνει να έλκει τους Αμερικάνους καθώς εμφανίζει τις ΗΠΑ ως μια καλοκάγαθη δύναμη στη διεθνή πολιτική που έχει να αντιμετωπίσει «κακοήθεις» ταραχοποιούς

Οι φιλελεύθεροι υποστηρίζουν και αυτοί ότι οι ΗΠΑ μπορεί να είναι ένας παγκόσμιος ηγεμόνας γιατί είναι ένας καλοπροαίρετος ηγεμόνας. Η ιδέα της μοναδικότητας (η οποία εντοπίζεται σε πολλά κείμενα κ άρθρα μεταξύ των οποίων και αυτά των James Wilson, Howard Zinn αλλά και του Michael Ignatieff) που χρονολογείται από πολύ παλιά, παραμένοντας αναλλοίωτη στο πέραμα των χρόνων²⁶. Είναι αυτή που ωθεί τις ΗΠΑ πολλές φορές ότι έχουν καθήκον να σώσουν όλο τον κόσμο και ο δρόμος για τους φιλελεύθερους περνά μέσα από τους διεθνείς θεσμούς. Η «city upon a hill»²⁷, όπως ονόμασε την Massachusetts Bay Colony ο John Winthrop το 1630, φράση που χρόνια αργότερα θα την χρησιμοποιούσε και ο Ronald Reagan «a shining city on a hill»²⁸, όσο και ο Alexis de Tocqueville λέγοντας ότι η Αμερική έχει το χρέος να «φωτέψει» τη δημοκρατία ακόμα και σε έδαφος που αποτελείται από βράχους. Όμως ο φάρος της ελευθερίας και της δημοκρατίας όπως είχε χαρακτηρίσει την Αμερική ο G.W. Bush, στην οποία έπρεπε να μοιάσει ο υπόλοιπος κόσμος θεωρώντας την ως πρότυπο, δεν δίστασε να χρησιμοποιήσει τη στρατιωτική της δύναμη και να προβεί σε επαίσχυντες πράξεις σε σταυροφορίες, σε υπερεξάπλωση, σε όχι και τόσο επιτακτικής ανάγκης στρατιωτικές επεμβάσεις και αναμίξεις σε πολέμους που αλλιώς θα τους είχε αποφύγει στο όνομα της διάδοσης των αξιών της, της δημοκρατίας και της προστασίας από εχθρούς που θεωρούσαν ότι απειλούσαν αυτά τα ιδανικά. Η επέκταση σε ξένο έδαφος, η κατοχή αυτού αλλά και η βίαιη συμπεριφορά προς τους κατοίκους αποδίδεται στην ιδέα της μοναδικότητας αλλά και στο ότι δρουν ως εντολοδόχοι του Θεού.

---

²⁶ A) James Q. Wilson: «*American Exceptionalism*», American Enterprise Institute for Public Policy Research, Washington D.C. 2006. Επίσης και στο [http://www.aei.org](#), B) Howard Zinn: «*The Power and the Glory Myths of American Exceptionalism*» Information Clearing House 24/11/2006. Επίσης και στο [http://www.informationclearinghouse.org](#) Γ) Michael Ignatieff: «*Who Are Americans to Think That Freedom Is Theirs to Spread*», New York Times June 26, 2005

²⁷)Howard Zinn: «*The Power and the Glory Myths of American Exceptionalism*» Information Clearing House 24/11/2006

²⁸)Howard Zinn: «*The Power and the Glory Myths of American Exceptionalism*» Information Clearing House 24/11/2006

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3- Εμφάνιση Πυρηνικών Όπλων

3.1) V όπλα και η ατομική βόμβα

Μετά την ανάλυση αναφορικά με τις θεωρίες των Διεθνών Σχέσεων και κυρίως του ρεαλισμού και του Παγκόσμιου Ηγεμόνα μιας και σε αυτόν τον άξονα των ιδεών θα κινηθεί η παρούσα διπλωματική άσκηση, θα γίνει μια εισαγωγή στην εμφάνιση των πυρηνικών και στην υιοθέτησή τους από τις ΗΠΑ.

Κάθε πόλεμος κατά τη διάρκεια αλλά και όταν αυτός τελειώνει αφήνει πίσω νέες ανακαλύψεις ή κίνητρα για τεχνολογικές εφευρέσεις. Ανάμεσα στις εφευρέσεις του Β' Παγκοσμίου πολέμου τα *V όπλα και η ατομική βόμβα*²⁹. Για τα επόμενα χρόνια θα παίξουν σημαντικό ρόλο και θα απασχολήσουν τόσο τους πολιτικούς αλλά και τους σχεδιαστές πολιτικής μιας και θα αναδειχθούν οι πρωταγωνιστές και γύρω από τα οποία θα κινείται η πολιτική σκέψη τόσο της Αμερικής όσο και άλλων χωρών. Η ανάπτυξη και των δυο ήταν αρχικά περιορισμένη. Θεωρούνταν μεγάλης σημασίας εξαιτίας της καταστροφής που μπορούσαν να προκαλέσουν σε αστικούς και μη στόχους αλλά και εξαιτίας του φόβου και του τρόμου που τα συνόδευε. Παρέμεναν όμως βοηθητικά και όχι αντικαταστάτες των συμβατικών δυνάμεων. Τελειώνοντας ο πόλεμος είχε αποδειχθεί ότι το πιο επαναστατικό όπλο ήταν η βόμβα.

Αρχικά η βόμβα είχε θεωρηθεί ως ένα όργανο πολιτικής που θα προστάτευε τις ΗΠΑ απέναντι στην Γερμανία. Το κίνητρο που κρυβόταν πίσω από την παραγωγή της βόμβας στη Μ. Βρετανία και τις ΗΠΑ ήταν ο φόβος για τις συνέπειες που θα πήγαζαν από την εκμετάλλευση από την πλευρά της Γερμανίας της ατομικής ενέργειας. Μόλις όμως η κατασκευή της βόμβας δρομολογήθηκε από την πλευρά της Αμερικής τότε μετατράπηκε σε ένα όπλο το οποίο θα ήταν διαθέσιμο ώστε να χρησιμοποιηθεί εναντίον των εχθρών και όσων απειλούσαν τις ΗΠΑ.

Το νέο διαμορφούμενο διεθνές περιβάλλον που εμφανίστηκε με το τέλος του Β' Παγκοσμίου πολέμου, ευνοούσε ξεκάθαρα τις ΗΠΑ (καταγράφοντας απόλυτα και σχετικά κέρδη μιλώντας με όρους *πλούτου και ισχύος*³⁰, σημειώνοντας οικονομική και στρατιωτική άνοδο) και το μόνο εμπόδιο που ίσως να προέκυπτε ήταν η

²⁹ Lawrence Freedman : «*The Evolution of Nuclear Strategy*», New York, Palgrave Macmillan 2003, σε λ. 12

³⁰ Christopher Layne: «*The Peace of Illusions, American Grand Strategy from 1940 to the present*», New York, Cornell University Press 2006,σελ. 41

Σοβιετική Ένωση μιας και όπως προέβλεπαν οι Επιτελείς της Ουάσινγκτον, τα ενδιαφέροντα τους θα συγκρούονταν στις περιοχές της Μέσης Ανατολής, της Ευρώπης και της Νότιας Ασίας. Αποτέλεσμα ήταν οι εντάσεις ανάμεσα στις σχέσεις μεταξύ των δυο υπερδυνάμεων να ενταθούν και να οδηγήσουν στην αρχή της περιόδου του Ψυχρού πολέμου η οποία και θα διαρκέσει μέχρι την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης.

Η πυρηνική στρατηγική των ΗΠΑ γεννήθηκε ως επακόλουθο της απόφασης της ρίψης των ατομικών βομβών στη Χιροσίμα και στο Ναγκασάκι στο τέλος του Β' Παγκοσμίου πολέμου αποδεικνύοντας την ισχύ και τον στρατηγικό αντίκτυπο της πυρηνικής βόμβας. Ωστόσο η δοκιμή της πρώτης πυρηνικής βόμβας είχε σημειωθεί στο Νέο Μεξικό τον Ιούλιο του 1945³¹. Όταν ο Truman εκλέχτηκε πρόεδρος των ΗΠΑ, ο Henry Stimson σχετικά με τη βόμβα είπε ότι « οι ΗΠΑ είναι πλέον πολύ κοντά στο να ολοκληρώσουν το πιο φοβερό όπλο που εμφανίστηκε μέχρι τώρα στην ιστορία του ανθρώπου. Μια βόμβα η οποία μπορεί να καταστρέψει ολόκληρη πόλη³²». Η ατομική βόμβα δεν ήταν απλά ακόμα ένα άλλο όπλο. Αρχικές δηλώσεις είχαν ενθαρρύνει την πιθανότητα μεθοδευμένης χρήσης των πυρηνικών όπλων για να εξυπηρετήσουν κάποια στρατιωτική εισβολή αλλά τελικά η χρήση τους ακολουθήθηκε από τις αρχές τους στρατιωτικού βομβαρδισμού καθώς οι ρίψεις στην Ιαπωνία στόχευαν στο να την πείσουν να παραδοθεί³³. Ήταν εκείνη η στιγμή που σηματοδότησε το ξεκίνημα της Αμερικής καθώς άρχισε να διαμορφώνει μια πυρηνική στρατηγική η οποία απαιτούσε μια μακρά επίπονη προσπάθεια που οφειλόταν στην πρωτοφανή καταστροφική ικανότητα, έμφυτη της ατομικής σχάσης και αργότερα της θερμοπυρηνικής σύντηξης των όπλων.

3.2) Πυρηνικά Και Στρατηγικός Βομβαρδισμός

Αρχικά τα πυρηνικά όπλα μπορούσαν να εξαπολυθούν μόνο από αεροσκάφη σημειώνοντας άλμα στην καταστρεπτική τους ικανότητα καθώς με την ύπαρξη της βόμβας θα μπορούσε ένα μόνο αεροπλάνο να προκαλέσει μεγάλη καταστροφή³⁴. Για

³¹ Peter Paret : «Οι δημιουργοί της σύγχρονης στρατηγική από τον Μακιαβέλι στην πυρηνική εποχή», Αθήνα, Εκδόσεις: Κωνσταντίνου Τουρίκη, 2004, σελ 869

³² Lawrence Freedman : «The Evolution of Nuclear Strategy», New York, Palgrave Macmillan 2003, σελ. 15

³³ David S. Donough : «The New Triad and the Evolution of Nuclear Strategy», Routledge, New York 2006, σελ. 13

³⁴ Peter Paret : «Οι δημιουργοί της σύγχρονης στρατηγική από τον Μακιαβέλι στην πυρηνική εποχή», Αθήνα, Εκδόσεις: Κωνσταντίνου Τουρίκη, 2004, σελ 870

αυτό το λόγο λοιπόν και συνδέθηκαν με το δόγμα του «στρατηγικού βομβαρδισμού» τα αεροπλάνα μπορούσαν να πλήξουν την κοινωνική και βιομηχανική καρδιά του εχθρού, το λεγόμενο κέντρο-βάρος του εχθρού ώστε να προκαλέσουν εσωτερική κατάρρευση, αλλά και να αποτραπεί περαιτέρω νίκη στο πεδίο της μάχης. Αποσκοπούσε δηλαδή να έρθει η νίκη μέσω ενεργειών *countervalue* και όχι *counterforce*³⁵. Με την ιδέα του αεροπορικού βομβαρδισμού των αστικών κέντρων είναι άρρηκτα συνδεδασμένο το όνομα του *Douhet*³⁶. Θεωρούσε το αεροπλάνο το σημαντικότερο όπλο καθώς ξεκινά τον πόλεμο και διαμορφώνει το στρατιωτικό δόγμα. Μπορούσαν να πλήξουν όχι μόνο καίρια σημεία του εχθρού³⁷ αλλά ακόμα και όταν αυτός δεν το περίμενε. Ωστόσο έπρεπε να προστατεύονται από την αντιαεροπορική άμυνα του αντιπάλου και για αυτό το λόγο χρησιμοποιήθηκαν πολλά καταδιωκτικά αν και το κόστος τους ήταν απαγορευτικό. Ο ταγματάρχης George Fielding Eliot έγραψε ότι «η ατομική βόμβα έβαλε στην άκρη όλες τις μέχρι τότε θεωρίες που αφορούσαν την επίθεση και την άμυνα. Χάρη στην ξαφνική επίθεση μπορεί να καταστρέφει τον στόχο της απόλυτα χωρίς ίχνος προειδοποίησης³⁸». Ο Oppenheimer το χαρακτήρισε ως «όπλο της επίθεσης, της έκπληξης και του τρόμου³⁹». Ο David Lilienthal καταγράφοντας τον επίλογο μιας συζήτησης τον Ιανουάριο του 1947 στο Πεντάγωνο ανάμεσα στους αρχηγούς του στρατού και τους επιστήμονες κατέληξε πως «Η αξία του αιφνιδιασμού αυξάνεται με κάθε αύξηση στη δύναμη των όπλων. Με την ατομική βόμβα ο αιφνιδιασμός απέκτησε τεράστια αξία⁴⁰». Ο Fuller, ο πατέρας του κεραυνοβόλου πολέμου⁴¹, περιέγραφε τη μελλοντική μορφή του πολέμου ως «εργαστηριακά εμπνευσμένος έτοιμος να φέρει την καταστροφή». Ο Fuller υποστήριζε την παράλυση του εχθρικού στρατού μέσω πληγμάτων που θα υπέστη η διοίκηση.

³⁵ Με τον όρο *Counterforce* αναφερόμαστε στην Πυρηνική Στρατηγική του αντιπάλου που αποσκοπεί στο να πλήξει τα όπλα του εχθρού. Ο ορισμός *Countervalue* αναφέρεται στην Πυρηνική Στρατηγική η οποία έχει ως στόχο της την καταστροφή των πόλεων του αντιπάλου, βλέπε Κωνσταντίνος Κολιόπουλος : «Η στρατηγική σκέψη από την αρχαιότητα έως σήμερα», Αθήνα, Εκδόσεις Ποιότητα, 2008, σελ. 229

³⁶ Κωνσταντίνος Κολιόπουλος : «Η στρατηγική σκέψη από την αρχαιότητα έως σήμερα», Αθήνα, Εκδόσεις Ποιότητα, 2008, σελ. 229

³⁷ Michael Howard : «*Clausewitz. A very short introduction*», Oxford University Press, 2002, σελ.72

³⁸ Lawrence Freedman : «*The Evolution of Nuclear Strategy*», New York Palgrave Macmillan 2003, σελ.33

³⁹ Robert Oppenheimer : «*Atomic Weapons, Proceedings of the American Philosophical Society*», xc:1, January 1949, σελ.9

⁴⁰ Lawrence Freedman : «*The Evolution of Nuclear Strategy*», New York, Palgrave Macmillan 2003, σελ. 33

⁴¹ Κωνσταντίνος Κολιόπουλος : «Η στρατηγική σκέψη από την αρχαιότητα έως σήμερα», Αθήνα, Εκδόσεις Ποιότητα, 2008, σελ.213

Η δεκαετία του 1940 χαρακτηριζόταν από μια συναίνεση ότι για το προσεχές μέλλον το μόνο που χρειαζόταν ώστε να πηγαίνουν οι βόμβες στους στόχους τους ήταν η αεροπορική δύναμη⁴². Δυσκολίες που σχετίζονται με την ακρίβεια, το υψηλό κόστος και την αβέβαιη αξιοπιστία θα απασχολήσουν τους ειδικούς χρόνια μετά και πιο πολύ με την έλευση των πυραύλων.

3.3) NSC-68

Η στρατηγική της ανάσχεσης, αποτέλεσμα της προεδρίας Truman έμελλε να είναι ο βασικός άξονας της αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής όσον αφορά την ΕΣΣΔ σε όλη τη διάρκεια του Ψυχρού Πολέμου⁴³. Η ανάσχεση συνδέθηκε με το όνομα του διπλωμάτη George Kennan. Το NSC-68 παρουσιάστηκε τον Απρίλιο του 1950 στο National Security Council⁴⁴. Το NSC-68 παρουσίαζε μια κατάσταση επικράτησης μιας αμοιβαίας έχθρας ανάμεσα σε ΗΠΑ- ΕΣΣΔ με τον κίνδυνο του πολέμου να ελλοχεύει όχι μόνο από λάθος υπολογισμούς αλλά και εξαιτίας της Σοβιετικής επίθεσης⁴⁵. Η διαφορά αυτής της εκδοχής της ανάσχεσης από την πρώτη εκδοχή του της ανάσχεσης έτσι όπως είχε παρουσιαστεί από τον Kennan, είναι ότι το NSC-68 ήταν ότι έδινε έμφαση στην στρατιωτική ισχύ για αυτό και ήθελε να ενισχύσει τις συμβατικές τους δυνάμεις των ΗΠΑ μιας και πίστευε ότι μόλις ολοκλήρωνε το πυρηνικό της οπλοστάσιο θα προχωρούσε στην πραγματοποίηση της επίθεσης. «Αποτελούσε την μεγαλύτερη ανάπτυξη σε συμβατικές δυνάμεις εν καιρώ ειρήνης»⁴⁶

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4- Κυβερνήσεις,, Δόγματα Προέδρων Και Επιλογές Πορηνικής Στρατηγικής

Σε αυτό το κεφάλαιο θα εστιάσουμε στην κάθε μια προεδρία ξεχωριστά και θα παρατηρήσουμε τόσο τη στάση του κάθε προέδρου και τί μέτρα πήρε όσον αφορά τα

⁴² Lawrence Freedman : «*The Evolution of Nuclear Strategy*», New York, Palgrave Macmillan 2003, σελ. 25

⁴³ Χαράλαμπος Παπασωτηρίου: «*Αμερικανικό πολιτικό σύστημα και εξωτερική πολιτική 1945-2002*», Αθήνα, Εκδόσεις : Ποιότητα, Γ' Έκδοση, 2003, σελ. 113.

⁴⁴ Lawrence Freedman : «*The Evolution of Nuclear Strategy*», New York, Palgrave Macmillan 2003, σελ. 66

⁴⁵ Lawrence Freedman : «*The Evolution of Nuclear Strategy*», New York, Palgrave Macmillan 2003, σελ. 66

⁴⁶ Χαράλαμπος Παπασωτηρίου: «*Αμερικανικό πολιτικό σύστημα και εξωτερική πολιτική 1945-2002*», Αθήνα, Εκδόσεις : Ποιότητα, Γ' Έκδοση, 2003, σελ. 118

πυρηνικά όπλα τόσο επηρεαζόμενος από τις εξελίξεις στη διεθνή σκηνή αλλά και από άλλους εσωτερικούς παράγοντες αλλά και τη συμβολή Υπουργών και Συμβούλων.

4.1) Προεδρία Harry Truman - Ενσωμάτωση Των Πυρηνικών Στην Πολιτική Ατζέντα

Στη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου πολέμου , τα εμπλεκόμενα μέρη αντί να ξεκινήσουν τη χρήση μιας ασυγκράτητης « κούρσας» βομβών όπως πρόσμενε ο Douhet, υιοθέτησαν την άποψη του περιορισμού. Απόφαση που πήγαζε από την αβεβαιότητα που συνόδευε το «στρατηγικό βομβαρδισμό» αν θα μπορούσε να οδηγήσει τον πόλεμο σε ένα νωρίτερο τέλος συνοδευόμενη με μια ικανοποιητική κατάληξη αλλά και με την πιθανότητα έναρξης αντιποίνων.

Αν και θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι η περίοδος από το 1945 έως το 1957 ήταν η περίοδος του πυρηνικού μονοπωλίου των ΗΠΑ ωστόσο αυτή η άποψη απέχει από την πραγματικότητα μιας η Σοβιετική Ένωση απέκτησε ατομικά όπλα το 1949 και θερμοπυρηνικά το 1953 όπως θα δούμε και παρακάτω. Απλώς αυτό που πρέπει να επισημανθεί αναφορικά με αυτή την εποχή είναι ότι η ΕΣΣΔ δεν διέθετε τα απαιτούμενα μέσα μεταφοράς των πυρηνικών όπλων προκειμένου να πλήξει την ενδοχώρα των ΗΠΑ⁴⁷. Θα μπορούσε κάποιος να αναρωτηθεί γιατί οι ΗΠΑ δεν χρησιμοποίησαν αυτό το προβάδισμά τους για να πλήξουν την ενδοχώρα της ΕΣΣΔ ώστε να μην υφίσταται ως αντίπαλη δύναμη. Η απάντηση είναι ότι μέχρι το 1949 το αμερικανικό απόθεμα σε πυρηνικά όπλα ήταν ακόμα σχετικά μικρό αδυνατώντας έτσι να πλήξει τους κατάλληλους στόχους και τα καίρια σημεία της ΕΣΣΔ ενώ μετά την απόκτηση πυρηνικών από την ΕΣΣΔ οι ΗΠΑ δεν μπόρεσαν να αποκτήσουν πυρηνικό προβάδισμα άξιο λόγου⁴⁸ αναβάλλοντας για την ώρα τουλάχιστον κάποια επίθεση(αν θεωρήσουμε ότι είχαν σκοπό να διεξάγουν κάποια) καθώς μια σύγκρουση ανάμεσα σε υπερδυνάμεις που η καθεμιά διαθέτει μεγάλες ανθρώπινες και βιομηχανικές πηγές αλλά και ανάλογες δυνατότητες ήταν απίθανο .Κανείς δεν

⁴⁷ Κωνσταντίνος Κολιόπουλος : «Η στρατηγική σκέψη από την αρχαιότητα έως σήμερα», Αθήνα, Εκδόσεις Ποιότητα, 2008, σελ. 261

⁴⁸ John J. Mearsheimer : « Η Τραγωδία Της Πολιτικής Των Μεγάλων Δυνάμεων», Εκδόσεις: Ποιότητα, Β' Έκδοση, Αθήνα: 2006, σελ. 274-275

μπορούσε να αναλάβει ούτε την πρωτοβουλία αλλά ούτε κ το ρίσκο για να διεξάγει μια τέτοια επίθεση⁴⁹.

Η περίοδος του Ψυχρού πολέμου και ο αποκλεισμός του Βερολίνου το καλοκαίρι του 1948 ίσως να ήταν «υπεύθυνα» για την ενσωμάτωση των πυρηνικών βομβών στα αμερικανικά πολεμικά σχέδια⁵⁰. Στην θέαση της ενσωμάτωσης των πυρηνικών όπλων στην αμερικανική στρατιωτική στρατηγική και στην πιθανότητα χρησιμοποίησής τους στη μάχη ο πρόεδρος Harry Truman εξέφρασε την ανησυχία του. Παρά την απόφαση της κυβέρνησης Truman κατά τη διάρκεια του πολέμου να πείσει την Ιαπωνία να παραδοθεί προχωρώντας στον στρατηγικό βομβαρδισμό, ο ίδιος ήταν διστακτικός σχετικά με την πολιτική και στρατιωτική χρησιμότητα των πυρηνικών όλων. Το 1946 είχε πει στους συμβούλους του: «πρέπει να καταλάβετε ότι δεν είναι ένα στρατιωτικό όπλο. Χρησιμοποιήθηκε για να ξεκληρίσει γυναίκες, παιδιά και άμαχο πληθυσμό και όχι για εκπλήρωση κάποιου στρατιωτικού σκοπού. Για αυτό λοιπόν πρέπει να το μεταχειριστούμε αυτό το νέο είδος των πυρηνικών όπλων διαφορετικά από τα τουφέκια, τα κανόνια και άλλα συνηθισμένα όπλα»⁵¹. Ένα χρόνο αργότερα το 1947 είπε στον David E. Lilienthal: « Δεν νομίζω πως πρέπει να χρησιμοποιήσουμε αυτό το πράγμα, εκτός και αν βρεθούμε απολύτως υποχρεωμένοι να το πράξουμε. Είναι φοβερό να διατάζει κανείς τη χρήση ενός όπλου που είναι πολύ πιο καταστρεπτικό από όλα όσα είχαμε μέχρι σήμερα»⁵². Τα πυρηνικά όπλα θεωρούνταν όπλα του τρόμου και όχι μέρος του συμβατικού στρατιωτικού οπλοστασίου.

Αρχικά η κυβέρνηση δεν προέβη σε αύξηση του πυρηνικού της οπλοστασίου εξαιτίας περιορισμών που πήγαζαν τόσο από το εσωτερικό όσο και το εξωτερικό περιβάλλον.

Οι εσωτερικοί περιορισμοί είναι:

- ☐ Ανυπαρξία ομοφωνίας στο θέμα «τι να κάνουν με τα ατομικά όπλα». Συναίνεση διαμορφώθηκε μόνο όταν ο διεθνής έλεγχος των πυρηνικών όπλων και ο πολιτικός συμβιβασμός με την ΕΣΣΔ απέτυχαν να φέρουν το

⁴⁹ Lawrence Freedman : «*The Evolution of Nuclear Strategy*», New York, Palgrave Macmillan 2003, σελ.9

⁵⁰ Peter Paret : «*Οι δημιουργοί της σύγχρονης στρατηγική από τον Μακιαβέλι στην πυρηνική εποχή*», Αθήνα, Εκδόσεις: Κωνσταντίνου Τουρίκη,2004 σελ. 872

⁵¹ David S. Donough: «*The New Triad and the Evolution of Nuclear Strategy*», Routledge, New York 2006, σελ. 14

⁵² The journal of David E. Lilienthal: « *The Atomic Energy Years, 1945-1950*», Νέα Υόρκη 1964, τόμος 2 σελ.390

προσδοκώμενο αποτέλεσμα . Επιπλέον οι σχεδιαστές λήψης αποφάσεων υποστήριζαν ότι οποιεσδήποτε απειλές επικρατούσαν ήταν οικονομικής και πολιτικής φύσεως. Αυτό σήμαινε ότι δεν υπήρχε υποχρέωση ή ανάγκη για μεγάλες ,αξιόπιστες και έτοιμες πυρηνικές δυνάμεις ⁵³.

❏ Έλλειψη συναίνεσης επικρατούσε και μέσα στο στρατό . «*Εκείνη την περίοδο αυτό που επικρατούσε σχετικά με τη μελλοντική μορφή του πολέμου ήταν ακαθόριστο, αντιθετικό και μπερδεμένο*⁵⁴». Ο στρατός επιθυμούσε περισσότερες συμβατικές δυνάμεις αλλά ο κυβερνητικός προϋπολογισμός δεν επαρκούσε. Όπως ο στρατός ήταν προσανατολισμένος στην στρατιωτική εκπαίδευση εν καιρώ ειρήνης για να είναι έτοιμος για τον επόμενο πόλεμο έτσι και το ναυτικό εξακολουθούσε να ενδιαφερόταν για τους μεγάλους στόλους. Παρά το γεγονός ότι αναγνώριζαν τις δυνατότητες της βόμβας- ως παράδειγμα ο JCS είχε δηλώσει πως «*η βόμβα μπορούσε να απαλείψει την ύπαρξη κάποιας πόλης ή βιομηχανικής περιοχής και δεν υπάρχει γνωστή άμυνα εναντίον της ατομικής βόμβας*⁵⁵», ωστόσο όλοι οι αρχηγοί των δυνάμεων είχαν προσανατολίσει τις προετοιμασίες τους για ένα Γ' Παγκόσμιο πόλεμο που θα έμοιαζε με τον Β' Παγκόσμιο πόλεμο με την μόνη εξαίρεση ότι τώρα πια υπήρχε και η βόμβα⁵⁶.

❏ Η γρήγορη αποστράτευση μετά τον πόλεμο συνετέλεσε στην μείωση των στρατιωτικών δυνάμεων συμπεριλαμβανομένων και των πυρηνικών. Το 1945 οι ΗΠΑ είχαν 12055884 ενεργούς άνδρες και γυναίκες , το 1946 είχαν 3024893 και το 1947 όπου η αποστράτευση είχε ολοκληρωθεί μόνο 1582000 υπηρετούσαν ακόμη⁵⁷.

❏ Μολονότι η τεχνολογική καινοτομία προσέφερε μια περίοδο πυρηνικής αφθονίας, αποτέλεσμα των περιορισμών που έθεταν οι προϋπολογισμοί αποκλείοντας τις συμβατικές δυνάμεις, προσφέροντας συνάμα μια μεγάλη πυρηνική αποτροπή, μέχρι το 1946 έως τις αρχές τις 1947 , η κυβέρνηση Truman ήταν δεσμευμένη σε διεθνή έλεγχο αναφορικά με την πυρηνική

---

⁵³ Robert J. Art: «*America's Grand Strategy and World Politics*», New York, Routledge, 2009, σελ.143

⁵⁴ F. Kaplan : «*The Wizards of Armageddon*», Simon and Schuster: New York 1983, σελ. 24-51

⁵⁵ Robert J. Art: «*America's Grand Strategy and World Politics*», New York, Routledge, 2009, σελ.142

⁵⁶ Report by the Joint Strategic Survey Committee of the Joint Chiefs of Staff 30 -10-1945(Nuclear History Project Documents, National Security Archives : Washington D.C.σελ.4 και 8

⁵⁷ Directorate for Information Operations and Reports, US Department of Defense: *Selected Manpower Statistics , Fiscal Year 1988*,US Government Printing Office Washington D.C. 1988, σελ.68

ενέργεια(Atomic Energy Commission-AEC. Επομένως κρατούσε το νούμερο των πυρηνικών δυνάμεων σε χαμηλό επίπεδο

Οι εξωτερικοί περιορισμοί:

- ☐ Οι σχέσεις ΗΠΑ - ΕΣΣΔ να επιδεινώνονται
- ☐ Η αρχή του Ψυχρού πολέμου στα τέλη του 1946- αρχές του 1947 προκάλεσε στις ΗΠΑ ένα αίσθημα ανησυχίας αναφορικά με την ασφάλεια της Δυτικής Ευρώπης και το μέλλον της διεθνούς πολιτικής
- ☐ Η πολιτική της ανάσχεσης που είχε υιοθετηθεί οδήγησε σε μεγάλες πιέσεις από το εσωτερικό να μειωθεί το χάσμα που υπήρχε ανάμεσα στις δεσμεύσεις των ΗΠΑ στο εξωτερικό και στην φθίνουσα πορεία των στρατιωτικών δυνάμεών της⁵⁸

Εξαιτίας των ανωτέρω, το οπλοστάσιο των ΗΠΑ, από το τέλος του 1946- αρχές 1947,είχε ατροφήσει .Όπως αναφέρει στο βιβλίο του ο David S. Donough : «Ο αριθμός των ατομικών όπλων και των *delivery systems* ήταν πολύ μικρός. Αυτό καταδεικνύεται και στο *''Spraatz report''* το οποίο υπογραμμίζει ότι η σπανιότητα των ατομικών βομβών και ο περιορισμένος αριθμός και εμβέλεια των B-29 βομβών έκανε μη δυνατή τη χρήση τους. Αυτά τα προβλήματα θα μείνουν σταθερά για όλη σχεδόν τη διάρκεια της κυβέρνησης Truman. Υπήρχαν μόνο 2 όπλα στο τέλος του 1945, 9 τον Ιούλιο του 1946 και 50 τον Ιούλιο του 1948»⁵⁹.

Ανάγκη για μια μεγαλύτερη συνοχή για τη διαμόρφωση της πολιτικής της που χρειαζόταν η κυβέρνηση Truman ήρθε και αιτία ήταν το «σοκ του 1949: Η κίνα, η Σοβιετική ατομική βόμβα και το πρόβλημα του πώς να ανταπεξέλθουν στις απαιτήσεις που όλο και μεγάλωναν εν πλήρη αντιθέσει με τις πηγές. Όλα αυτά ήταν που οδήγησαν τον πρόεδρο στις αρχές του 1950 να *authorized* τη μελέτη του Kennan: Μια αναλυτική έκθεση όπου να αναφέρονται τα ενδιαφέροντα, οι απειλές και οι πιθανές απαντήσεις»⁶⁰

Όπως ο πρόεδρος εξέφραζε την ανησυχία του σχετικά με τη χρησιμότητα των πυρηνικών όπλων την περίοδο 1945-1950 έτσι και ο στρατός, το ναυτικό και ένας

⁵⁸ Robert J. Art: «*America's Grand Strategy and World Politics*», New York, Routledge, 2009, σελ.141

⁵⁹ David S. Donough: «*The New Triad and the Evolution of Nuclear Strategy*», New York ,Routledge,2006, σελ. 15

⁶⁰ John Lewis Gaddis : «*Strategies Of Containment, A Critical Appraisal Of American National Security Policy During The Cold War*» Revised AND Expanded Edition Oxford University Press 2005,σελ.88

σημαντικός αριθμός αξιωματούχων της αεροπορίας ήταν κατά της χρήσης των συμβατικών όπλων, μια σημαντική μερίδα της κυβερνητικής ελίτ ήταν αναποφάσιστη, ωστόσο παρατηρήθηκε πως το τέλος της περιόδου επικράτησαν αυτοί που τάσσονταν υπέρ των πυρηνικών⁶¹. Αποτέλεσμα ήταν οι απόψεις να ενστερνιστούν από την κυβέρνηση και να γίνουν η επίσημη πολιτική. Αυτό το βήμα σηματοδότησε και την έναρξη μιας περιόδου που μπορεί να χαρακτηριστεί από μια πυρηνική υπερβολή.

Αν και η περίοδος του Ψυχρού πολέμου είχε αρχίσει στις αρχές του 1947, η στρατιωτική της φάση αρχίζει το 1949. Οι ΗΠΑ ήταν αποφασισμένες να κερδίσουν τον πολιτικό ανταγωνισμό ξεπερνώντας την ΕΣΣΔ αναφορικά των στρατιωτικών της δυνάμεων. Η απόφαση του Truman «πρέπει να είμαστε δυνατότεροι στα ατομικά όπλα⁶²» ήταν η απόδειξη ότι ο Ψυχρός πόλεμος απέκτησε στρατιωτική μορφή ενσωματώνοντας σε αυτή τα πυρηνικά όπλα. Επιπλέον με την αύξηση του πυρηνικού οπλοστασίου προχώρησε και στην αύξηση των συστημάτων μεταφοράς. *Ενδεικτικά μπορούμε να αναφέρουμε ότι από τον Ιανουάριο του 1947 έως τον Δεκέμβριο του 1948 τα αεροπλάνα που μετέφερα ν πυρηνικά, από 23 έγιναν 60 καθώς και ο αριθμός του πληρώματος που ήταν ειδικό στα πυρηνικά από 10 έγιναν 26 .μέχρι τα μέσα του 1950 οι ΗΠΑ είχαν 260 βομβαρδιστικά και 200 μέλη πληρώματος κατάλληλα εκπαιδευμένα σχετικά ε τα πυρηνικά όπλα.⁶³Ο Truman προχώρησε στην απόφαση για επιχειρηματική πυρηνική ετοιμότητα το οποίο επετεύχθη κατά τη διάρκεια της Κρίσης του Βερολίνου και τον Ιανουάριο του 1950 να αναπτύξει την βόμβα Υδρογόνου⁶⁴. Πραγματοποιήθηκε και επιχειρησιακός σχεδιασμός αναφορικά με τη χρήση της βόμβας. Τον Οκτώβριο του 1947 η Joint Strategy Survey Committee του JCS υπέβαλλε στην AEC μια αίτηση για 400 βόμβες του μεγέθους αυτών που ρίφθηκαν στο Ναγκασάκι. Το 1948 το National Security Council(NSC) ενέκρινε το σχέδιο NSC-30 που αναφερόταν στην πολιτική των ΗΠΑ για τα πυρηνικά όπλα⁶⁵. Πιο συγκεκριμένα το σχέδιο ανέφερε ότι «ο στρατός θα μπορεί να χρησιμοποιεί όλα τα*

⁶¹ Robert J. Art: «*America's Grand Strategy and World Politics*», New York, Routledge,2009, σελ.140

⁶² Robert J. Art: «*America's Grand Strategy and World Politics*»,New York, Routledge, 2009, σελ. 155

⁶³ Robert J. Art: «*America's Grand Strategy and World Politics*», New York, Routledge, 2009, σελ. 145

⁶⁴ Robert J. Art: «*America's Grand Strategy and World Politics*», New York, Routledge,2009, σελ. 144

⁶⁵ David S. Donough : «*The New Triad and the Evolution of Nuclear Strategy*», New York, Routledge,2006, μτφρ : « In 1948 National Security Council (NSC) approved NSC-30 on United States Policy on Atomic Weapons» σελ. 15,

διαθέσιμα μέσα, συμπεριλαμβανομένων και των ατομικών όπλων ώστε να διασφαλίζεται η εθνική ασφάλεια και θα σχεδιάζει ανάλογα⁶⁶». Το 1952 είχε θεσμοθετηθεί σχέδιο πυρηνικού πολέμου. Το Οκτώβριο του 1948 ο στρατηγός Curtis E. LeMay Strategic Air Command -SAC και έβαλε αμέσως σε εφαρμογή ένα σχέδιο ανάπτυξης μιας ομάδας στόχος της οποίας ήταν η εκτόξευση του μεγαλύτερου δυνατού αριθμού βομβών στον λιγότερο δυνατό χρόνο το οποίο σήμαινε ρίψη του 80% του αποθέματος σε μια αποστολή⁶⁷

Συμπερασματικά καταλήγουμε πως το σημαντικότερο της κυβέρνησης Truman ήταν η αλλαγή που σημειώθηκε στην μέχρι τότε πυρηνική στρατηγική. Σε αυτή την αλλαγή οδηγήθηκε από τις επιταγές της διεθνούς σκηνης. Τα βήματα επανεξοπλισμού ως επιταγές εξωτερικών παραγόντων, αλλαγών της διεθνούς σκηνης που δεν θα μπορούσαν να άφηναν ανεπηρέαστες τις ΗΠΑ καθώς οποιοδήποτε μειονέκτημα μπορεί να ήταν η αιτία απώλειας μεριδίου δύναμης κάτι που στο άναρχο διεθνές σύστημα προκαλεί ανησυχία. Κατά αυτόν τον τρόπο λοιπόν , παρατηρούμε πως οι δομές και οι αλλαγές που γίνονται στο διεθνές περιβάλλον καθορίζουν, αλλάζουν και διαμορφώνουν και τις επιλογές της κυβέρνησης στο εσωτερικό του κράτους δημιουργώντας μια σχέση μια αλληλεπίδρασης της εξωτερικής και με την εσωτερική πολιτική

Τελειώνοντας , η δεκαετία του 1940, η κύρια ερώτηση που έχρηζε απάντησης ήταν κατά πόσο υπάρχει η πιθανότητα ανταπάντησης σε μια ατομική βόμβα. Πολλοί ήταν εκείνοι που απάντησαν πως ένα αντίδοτο για την βόμβα, θα ανακαλυπτόταν σύντομα. Στις 23 Οκτωβρίου 1945 ο πρόεδρος Truman δήλωσε στο Κογκρέσο ότι « για κάθε νέο όπλο σύντομα θα βρεθεί κάποιο άλλο που θα αποτελεί την άμυνα σε αυτό⁶⁸». Την άποψη ενστερνιζόταν και ο ναύαρχος Chester Nimitz :« ποτέ δεν έχει υπάρξει όπλο ενάντια στο οποίο ο άνθρωπος να μην έχει βρει κάποιο που να αντιπαρατεθεί στο προηγούμενο» . στον αντίποδα βρισκόταν η άποψη του Bernard Brodie ο οποίος δήλωνε πως « η προσπάθεια απέναντι στα V-2 όπλα είναι πολύ μικρή και όχι ιδιαίτερος αξιοσημείωτη και 5 δεκαετίες ο αριθμός των ανδρών που έχει

---

⁶⁶ United States Policy on Atomic Warfare: Note by the Executive Secretary to the National Security Council, NSC-30, 10 Sep.1948, National Security Archives: Washington D.C. σελ.5-6

⁶⁷ LeMay : Notes for Discussion with General Vandenberg, 4 Nov. 1948. LeMay Papers, Box 64, Diary, National Archives: Washington D.C.

⁶⁸ Lawrence Freedman : «The Evolution of Nuclear Strategy», New York ,Palgrave Macmillan 2003, σελ.29

σκοτωθεί από αυτά τα όπλα μαρτυρεί πως καμιά ικανή προσπάθεια δεν έχει εφευρεθεί⁶⁹».

4.2) Προεδρία Dwight Eisenhower-Δόγμα « Μαζικών Αντιποίνων»

Η ύπαρξη της υδρογονοβόμβας και η απώλεια του πυρηνικού μονοπωλίου ήταν τα δυο στοιχεία που κυριαρχούσαν όταν ανήλθε στην προεδρία ο Eisenhower τον Ιανουάριο του 1953. Η υδρογονοβόμβα- επίτευγμα της κυβέρνησης Truman-ήταν πλέον γεγονός. Από την άλλη ήδη είχε χαθεί το πυρηνικό μονοπώλιο. Όπως μαρτυρείται στις 9 Σεπτεμβρίου 1949 η CIA παρατήρησε στην περιοχή του Βόρειου Ειρηνικού επίπεδα ραδιενέργειας υψηλότερα του κανονικού και κατόπιν επαλήθευσης οι κυβερνήσεις της Αμερικής, της Αγγλίας και του Καναδά ανακοίνωσαν ότι είχαν αποδείξεις ότι τις προηγούμενες εβδομάδες είχε πραγματοποιηθεί έκρηξη πυρηνικής βόμβας⁷⁰ και πράγματι τον Αύγουστο του 1949 είχε λάβει χώρα η πρώτη πυρηνική δοκιμή . Ως ημερομηνία προσδιορίστηκε η 29^η Αυγούστου 1949. Όπως είχε επισημάνει ο Nitze στους συνεργάτες του «η ΕΣΣΔ δεν έκανε διάκριση ανάμεσα σε στρατιωτική και άλλου είδους επίθεση. Η μόνη σκέψη που την συνόδευε ήταν να αδυνατίσει την θέση που κατείχαν οι ΗΠΑ στον κόσμο και που σχετιζόταν άμεσα με τη δύναμή τους⁷¹». Ενδιαφέρον το οποίο προϋπήρχε του Β' Παγκοσμίου πολέμου⁷² και το οποίο δεν έπαψε κατά τη διάρκεια του πόλεμου⁷³. Έννοιες όπως «το πλήγμα εναντίον πυρηνικών όπλων του εχθρού» που ήταν άνευ περιεχομένου αποκτούν νέο πρόσημο .

Δεδομένης της κατάστασης που επικρατούσε στη διεθνή σκηνή, οι ΗΠΑ δεν άργησαν να κυριαρχηθούν από αισθήματα μακαρθικού τύπου φοβούμενοι πλέον ότι

⁶⁹ Bernard Brodie : «*Absolute Weapon*», New York, Harcourt Brace, 1946, σελ.28,31

⁷⁰ Κουσκουβέλης Ηλίας : «*Αποτροπή και πυρηνική στρατηγική*», Αθήνα ,Εκδόσεις Ποιότητα, 2000,σελ.53,

⁷¹ John Lewis Gaddis: «*Strategies Of Containment A Critical Appraisal Of American National Security Policy During The Cold War*» Revised and Expanded Edition Oxford University Press 2005,σελ. 90

⁷² Σύμφωνα με τον σοβιετικό ιστορικό Νέκριτς την ημέρα της ναζιστικής εισβολής στην ΕΣΣΔ, Πράβντα μπορεί να μην έκανε λόγο για την εισβολή ωστόσο όμως ανήγγειλε ότι ο πρώτος αντιδραστήρας αποτελούσε πλέον πραγματικότητα και στόχευε στην διάσπαση του ατόμου Nekrich A.M. παρατίθεται στο Scott H.F.& Scott W.F.: «*The Soviet Art of war*», Westview press, Boulder 1982, σελ. 103

⁷³ γεγονός που μαρτυρείται από τις υποθέσεις κατασκοπίας του Καναδά και του Ηνωμένου Βασιλείου καθώς και η μαρτυρία του στρατάρχη Ζουκόφ για τη συζήτηση μεταξύ Στάλιν και Μολότοφ στο Πότσδαμ με αντικείμενο την ανάγκη επιτάχυνσης των ερευνών για τα πυρηνικά. Βλέπε: Κουσκουβέλης Ηλίας : «*Αποτροπή και πυρηνική στρατηγική*», Αθήνα, Εκδόσεις Ποιότητα, 2000,σελ.51-52

μπορούσε αυτή να αποκτηθεί από άλλο κράτος και να χρησιμοποιηθεί εναντίον τους και εναντίον της Δύσης είχαν αρχίσει και έστρεφαν το ενδιαφέρον τους σε μια άμυνα δυτικών συμφερόντων η οποία θα στηριζόταν στα πυρηνικά όπλα αλλά και στις συμβατικές δυνάμεις⁷⁴. Τα πιο σημαντικά αποτελέσματα αυτής της αλλαγής ήταν η τοποθέτηση αμερικανικών χερσαίων δυνάμεων στην Ευρώπη και οι φιλόδοξοι Στόχοι Στρατιωτικής Ανάπτυξης που υιοθέτησε το NATO στη Λισσαβόνα, τον Φεβρουάριο του 1952⁷⁵.

Σε μια εποχή όπου τα πυρηνικά όπλα είχαν κάνει την εμφάνισή τους και ήταν στο κέντρο της στρατιωτικής στρατηγικής και δεδομένης της αμερικανική πυρηνικής υπεροχής η οποία θεωρούταν ζωτικής σημασίας, αποτελούσε αντίμετρο στα σοβιετικά πλεονεκτήματα της γεωγραφικής θέσης και του ανθρώπινου δυναμικού που μπορούσε να επιστρατεύσει η ΕΣΣΔ αλλά επιπροσθέτως δεν ήταν δυνατόν να διαρκέσει εσαεί, καθώς η ΕΣΣΔ αποτελούσε ήδη μια διογκούμενη απειλή για τους συμμάχους της Αμερικής και προτού περάσει πολύς καιρός θα απειλούνταν και οι ίδιες οι ΗΠΑ, η κυβέρνηση του Eisenhower ήταν λιγότερο πρόθυμη από της προκάτοχη της κυβέρνηση να απαρνηθεί τα όποια οφέλη μπορούσε να της παράσχουν τα πυρηνικά όπλα. Το να κρατήσει οποιαδήποτε αμερικανική κυβέρνηση τα πυρηνικά έξω από τη στρατηγική της θα ήταν μια ενέργεια ασυνήθους αυτοπεριορισμού.

Τόσο ο Eisenhower όσο και ο Υπουργός Εξωτερικών John Foster Dulles ήταν ανήσυχοι ως προς την Σοβιετική Ένωση. Θεωρούσαν πως είχαν απέναντί τους έναν επιθετικό ιδεολογικό αντίπαλο που απειλούσε να ανατρέψει την υπάρχουσα τάξη δρώντας υπονομευτικά ή ακόμα και καταφεύγοντας στον περιορισμένο πόλεμο⁷⁶.

Ο Dwight D. Eisenhower μαζί με τον Υπουργό Εξωτερικών John Foster Dulles εκτόνησαν την τρίτη εκδοχή της στρατηγικής της ανάσχεσης. Ο Eisenhower συμφωνούσε με τον NSC-68 αναφορικά με την ανάγκη να αποκρουσθεί η σοβιετική επιρροή και ο κομμουνισμός παγκοσμίως και ο Dulles επέδειξε ιδιαίτερο ζήλο στην καταπολέμηση του κομμουνισμού σε όλα τα μέρη της υφελίου. Ο Dulles ταύτιζε τα

---

⁷⁴ Peter Paret : «Οι δημιουργοί της σύγχρονης στρατηγική από τον Μακιαβέλι στην πυρηνική εποχή», Αθήνα 2004, Εκδόσεις: Κωνσταντίνου Τουρίκη, σελ 873

⁷⁵ Peter Paret : «Οι δημιουργοί της σύγχρονης στρατηγική από τον Μακιαβέλι στην πυρηνική εποχή», Αθήνα 2004, Εκδόσεις: Κωνσταντίνου Τουρίκη, υποσημείωση 13, σελ.873.

⁷⁶ David S. Donough: «The New Triad and the Evolution of Nuclear Strategy», New York,Routledge,2006, σελ. 16

αμερικανικά συμφέροντα με ολόκληρο τον κόσμο εκτός του σοβιετικού συνασπισμού και αυτό αποτυπωνόταν και στα απόρρητα έγγραφα της πολιτικής. Παράδειγμα αποτελεί τον Ιανουάριο του 1954, όπου σε μια από τις βασικές ομιλίες του σχετικά με την πυρηνική εποχή ο Dulles ανήγγειλε πως οι ΗΠΑ σκόπευαν να αποτρέψουν στο μέλλον την επιθετικότητα βασιζόμενες «*πρωταρχικά σε μια μεγάλη ικανότητα να ανταποδώσουν τα πλήγματα στιγμιαία με μέσα και σε σημεία που θα επέλεγαν οι ίδιες*»⁷⁷.

Η διαφορά των Eisenhower και Dulles σε σχέση με το NSC-68 ήταν τα μέσα για την επιδίωξη των παγκόσμιων αντικομμουνιστικών στόχων⁷⁸. Πίστευε ο Eisenhower ότι οι υψηλές αντιλήψεις που απέρρεαν από το NSC-68 θα επέφεραν πολύ μεγάλο πλήγμα στην αμερικανική οικονομία και τις ελευθερίες των ΗΠΑ. Για αυτό το λόγο και για να περιορίσει τις συνολικές αμυντικές δαπάνες επεδίωξε να μειώσει την πυρηνική αποτροπή μειώνοντας τις συμβατικές στρατιωτικές δυνάμεις των ΗΠΑ. Πρέπει να σημειώσουμε ότι η ανάπτυξη του πυρηνικού οπλοστασίου των ΗΠΑ κόστιζε λιγότερο από την ανάπτυξη των συμβατικών ενόπλων δυνάμεων⁷⁹. Το NSC-68 είχε υιοθετήσει την αύξηση των συμβατικών δυνάμεων σκεπτόμενο ότι σε μια κίνηση σοβιετικού στρατιωτικού επεκτατικού τύπου αναλογιζόμενη αντίστοιχη της Γερμανίας του Χίτλερ να μην βρεθούν στο δίλημμα υποχώρηση ή πυρηνικός όλεθρος.

Ο Eisenhower, μιας και για αυτόν η εξωτερική πολιτική της Αμερικής ήταν διαφορετική από άλλου έθνους⁸⁰, προέβη στην υιοθέτηση της «*New Look strategy*». Μια ασύμμετρη μαζική πυρηνική αντεπίθεση, ήταν η απάντηση σε κάθε σοβιετική κίνηση στρατιωτικού επεκτατισμού όπως παρουσιάστηκε τον Οκτώβριο του 1953 στο NSC162/2 στην National Security Policy. Σε αυτό το κείμενο σημειωνόταν ότι «*οι*

---

⁷⁷ John Foster Dulles: «*The Evolution of Foreign Policy*», Department of State Bulletin, τόμος 30, 25 Ιανουαρίου 1954

⁷⁸ Χαράλαμπος Παπασωτηρίου: «*Αμερικανικό πολιτικό σύστημα και εξωτερική πολιτική 1945-2002*», Αθήνα, Εκδόσεις: Ποιότητα, Γ' Έκδοση, 2003, σελ. 120

⁷⁹ Άποψη που είχε υποστηριχτεί και από την κυβέρνηση Truman. Στοιχεία δείχνουν πως περίπου από το 1947 έως το 1950, βασιζόταν σχεδόν αποκλειστικά στην αποτροπή που πηγάζε από τη χρήση της βόμβας. Έτσι υπό την ανάγκη να προσφέρει ένα πυρηνικό στήριγμα στην πολιτικοοικονομική ανασχετική πολιτική της περιόδου η δυτλωματία της ατομικής βόμβας ήταν η απάντηση. Στη διάρκεια του πολέμου της Κορέας ο Truman επέμενε σταθερά να κρατηθεί ο προϋπολογισμός κάτω των 15δισ. Όπως διαμορφώθηκε ο προϋπολογισμός το 1947 ήταν 11.8 δισ, το 1948 10.5 δισ και 11.3 δισ το 1949 στο Schilling W.R.: «*The Politics of National Defense :fiscal 1950*», στο Schilling W.R, Hammond P. Y. and Snyder G.H :«*Strategy, Politics and Defense Budgets*», Columbia University Press, New York 1962,σελ.220

⁸⁰ Kissinger: «*Διπλωματία*», Αθήνα, Εκδόσεις Λιβάνη, 1995, σελ. 694

ΗΠΑ είχαν δηλώσει την αποφασιστικότητά τους να χρησιμοποιήσουν την ικανότητά που τους παρείχαν τα ατομικά όπλα καθώς και τη μαζική ανταπόδοση ώστε να αποτρέψουν μια ενδεχόμενη επίθεση της Σοβιετικής Ένωσης στην Ευρώπη»⁸¹. Όπως είχε δηλώσει στους συμβούλους του τον Φεβρουάριο του 1958 « να ανταγωνιστούμε μια τους Σοβιετικούς και να τους πλήξουμε⁸²» Σε αυτό το σημείο είναι χρήσιμο να επισημανθεί ότι η πιθανότητα σοβιετικής επίθεσης στο εσωτερικό των ΗΠΑ φαινόταν κάπως απίθανη⁸³. Άποψη η οποία αντανακλάται και στο NSC162/2: «Η ΕΣΣΔ δεν φαίνεται ότι σκοπεύει να ξεκινήσει ένα γενικό πόλεμο απέναντι στις ΗΠΑ στη διάρκεια αυτής της περιόδου(μέσα 1955). Η αβέβαιη προοπτική αναφορικά με μια σοβιετική νίκη... και η ικανότητα των ΗΠΑ να ανταπαντήσουν μαζικά , κάνει ένα τέτοιο εγχείρημα απίθανο⁸⁴»

Το πρόβλημα της μαζικής ανταπόδοσης ή των μαζικών αντιποίνων ήταν ότι δεν έπρεπε ποτέ να τεθεί σε εφαρμογή. Ο στόχος του Eisenhower ήταν να αποτρέψει μια διολίσθηση προς έναν τρίτο παγκόσμιο πόλεμο και όχι να εξαπολύσει μαζικό πυρηνικό όλεθρο. Η αποτροπή προς έναν Γ'Π.Π. βασιζόταν στην αξιοπιστία της απειλής εξαπόλυσης ενός ανεπιθύμητου μαζικού πυρηνικού ολέθρου⁸⁵. Ωστόσο πρέπει να προσθέσουμε ότι ο Eisenhower ήταν υπέρ ενός περιορισμένου πολέμου. Όπως σημειώνει ο Gaddis είναι δύσκολο να καταλάβει κανείς πώς πίστευε ο Eisenhower ότι ο πόλεμος θα παρέμενε περιορισμένος καθώς ο πόλεμος δεν

---

⁸¹ David S. Donough : «*The New Triad and the Evolution of Nuclear Strategy*», New York Routledge, 2006, σελ. 17

⁸² John Lewis Gaddis : «*Strategies Of Containment, A Critical Appraisal Of American National Security Policy During The Cold War*» Revised AND Expanded Edition Oxford University Press 2005,σελ.186

⁸³ Robert J. Art: «*America's Grand Strategy and World Politics*», New York, Routledge, 2009, σελ. 150

⁸⁴ NSC 162/2, National Security Archives, Washington D.C., σελ.4. αυτή η άποψη αντανακλάται και στο NSC 5602/1 του 1956: «καθώς η ΕΣΣΔ είναι αβέβαιες για την ικανότητες τους να εξουδετερώσουν την δύναμη των μαζικών αντιποίνων των ΗΠΑ, υπάρχει μικρή πιθανότητα να αρχίσουν ένα πόλεμο ή δράσεις οι οποίες θα ελλοχεύουν τον κίνδυνο να οδηγήσουν στην έναρξη ενός πυρηνικού πολέμου. Και που κατά συνέπεια θα θέσουν σε κίνδυνο το καθεστώς αλλά και την ασφάλεια της ΕΣΣΔ» , βλ. Grant R., «Eisenhower and The Evolution Of Strategic Thinking, 1953-1958, PhD. Dissertation, London School of Economics, 1989, σελ.298 και Robert J. Art: «*America's Grand Strategy and World Politics*», New York, Routledge, 2009, σελ. 151, υποσημείωση 26

⁸⁵ Χαράλαμπος Παπασωτηρίου: «*Αμερικανικό πολιτικό σύστημα και εξωτερική πολιτική 1945-2002*», Αθήνα, Εκδόσεις : Ποιότητα, Γ' Έκδοση, 2003,σελ. 121

εξαρτάται μόνο από τις δικές μας προθέσεις αλλά και από τον τρόπο που η άλλη πλευρά τις εκλαμβάνει⁸⁶.

Ο Eisenhower είχε μεγαλύτερη επίγνωση από τον Dulles για την ακαταλληλότητα της στρατηγικής της μαζικής ανταπόδοσης στην αποτροπή σοβιετικών πολιτικών κινήσεων. Η μαζική ανταπόδοση αφορούσε την αποτροπή του στρατιωτικού σοβιετικού επεκτατισμού και όχι την αποτροπή της πολιτικής δραστηριοποίησης της Σοβιετικής Ένωσης εκτός σοβιετικού στρατοπέδου⁸⁷. Όπως αναφέρει ο Lawrence Freedman: « Θα πρέπει να θυμόμαστε ότι η αποτροπή εξαρτιόταν από μια ασυμμετρία τρόμου που εννοούσε τη Δύση. Ήταν η κυριαρχία των πυρηνικών δυνάμεων των ΗΠΑ ενισχυμένες από την δυναμική της τεχνολογίας που θα κρατούσαν τις επεκτατικές τάσεις της Σοβιετικής Ένωσης υπό έλεγχο»⁸⁸. Ο Mearsheimer αναφέρει πως η αμερικανική πυρηνική πολιτική κατά τη δεκαετία του 1950 ονομαζόταν «μαζικά αντίποινα» παρά το γεγονός ότι αυτή η ονομασία ήταν λανθασμένη καθώς ο όρος αντίποινα υπαινίσσεται ότι οι ΗΠΑ σχεδίαζαν να μην πλήξουν την ΕΣΣΔ παρά μόνο αν δεχόντουσαν κάποιο σοβιετικό πυρηνικό πλήγμα. Στην πραγματικότητα υπάρχουν στοιχεία που δείχνουν ότι οι ΗΠΑ σκόπευαν να εξαπολύσουν τα πυρηνικά τους πρώτες κατά τη διάρκεια μιας κρίσης προκειμένου να εξαλείψουν την μικρή πυρηνική σοβιετική δύναμη προτού αυτή προλάβει να απογειωθεί. Ο πτέραρχος Curtis LeMay, ο επικεφαλής της Στρατηγικής Αεροπορικής Διοίκησης (SAC) κατέστησε σαφές αυτό το σημείο στα μέσα της δεκαετίας του 1950 όταν δήλωσε ότι η τρωτότητα των βομβαρδιστικών της SAC δεν τον ανησυχούσε πολύ καθώς το σχέδιο του για πυρηνικό πόλεμο προέβλεπε ότι οι ΗΠΑ θα χτυπούσαν πρώτες και θα αφόπλιζαν την ΕΣΣΔ⁸⁹.

---

⁸⁶ John Lewis Gaddis : «Strategies Of Containment, A Critical Appraisal Of American National Security Policy During The Cold War» Revised and Expanded Edition Oxford University Press 2005,σελ. 171

⁸⁷ Χαράλαμπος Παπασωτηρίου: «Αμερικανικό πολιτικό σύστημα και εξωτερική πολιτική 1945-2002», Αθήνα, Εκδόσεις : Ποιότητα, , Γ' Έκδοση, 2003σελ. 122

⁸⁸ David S. Donough : «The New Triad and the Evolution of Nuclear Strategy», New York, Routledge, 2006, σελ. 17

⁸⁹ John J. Mearsheimer : « Η Τραγωδία Της Πολιτικής Των Μεγάλων Δυνάμεων», Αθήνα, Εκδόσεις: Ποιότητα, Β' Έκδοση, 2006, σελ. 454-455

Οι αμερικάνοι σχεδιαστές της άμυνας περίμεναν όμως για την αναπόφευκτη απόκτηση πυρηνικού οπλοστασίου από την Σοβιετική Ένωση. Τόσο το *Killian Report* όσο και το *Gaither Report*⁹⁰ είχαν εκφράσει αντίστοιχα τους φόβους τους.

Χωρίς να προκαλεί έκπληξη, απόψεις που ευνοούσαν την επιλογή προληπτικού πολέμου ήρθαν στο προσκήνιο. Το 1953 σε ένα υπόμνημα προς τον Dulles, ο Eisenhower τόνιζε πως «*όταν η Σοβιετική Ένωση αποκτήσει θερμοπυρηνικά όπλα, οι ΗΠΑ μπορεί να γίνουν ευάλωτες σε ένα χτύπημα που θα τους προκαλέσει μεγάλη καταστροφή*». Συνέχιζε λέγοντας πως «*υπό τέτοιες συνθήκες είναι καθήκον μας προς τις επόμενες γενιές να προβούμε στην έναρξη ενός πολέμου επιλέγοντας την χρονική στιγμή που εμείς θα θεωρούμε καλύτερη*⁹¹». Τα οφέλη ενός προληπτικού πολέμου θα αναφερθούν τον Μάιο του 1954 σε μια αναφορά με το όνομα *Study Group report* από τον Αρχηγό του Επιτελείου (Joint Chief of staff-JCS). Η επιλογή του προληπτικού πολέμου θα αποκλειστεί το Φθινόπωρο του 1954 σε ένα αναθεωρημένο έγγραφο της *National Security Policy*. Όταν ο Eisenhower απέρριψε την επιλογή του προληπτικού πολέμου το έκανε γιατί πίστευε ότι η αποτροπή θα απέδιδε καλύτερα. Πίστευε ότι οι ΗΠΑ μπορούν να ζήσουν με μια πυρηνική ΕΣΣΔ και να αποτρέπουν την επιθετικότητα της ΕΣΣΔ με τη βοήθεια των πυρηνικών όπλων. Η άποψη του αυτή στηριζόταν στους Σοβιετικούς ηγέτες. Δεν τους συμπαθούσε αλλά πίστευε ότι επιθυμούσαν να διατηρήσουν τη δύναμή τους και συνεπώς δεν ήταν πρόθυμοι για πόλεμο⁹².

Η κατάσταση άλλαξε το 1957 με την εκτόξευση του πρώτου πυραύλου Σπούτνικ από την ΕΣΣΔ στο διάστημα. Εκείνη τη στιγμή στις ΗΠΑ δημιουργήθηκε το συναίσθημα ότι οι μέρες που στην *κόρσα των εξοπλισμών* προηγούντο είχαν περάσει και ίσως ανεπιστρεπτί. Η εκτόξευση ενός δορυφόρου στο διάστημα

---

⁹⁰ Το *Killian Report* παρουσιάστηκε στο National Security Council τον Φεβρουάριο του 1955. Χαρακτήριζε εκείνη τη στιγμή την περίοδο που διήγαν οι ΗΠΑ ως ιδιαίτερος επικίνδυνος. Οι ΗΠΑ μέχρι εκείνη τη στιγμή είχαν καταφέρει και είχαν αναπτύξει μια σχετική επιθετική ικανότητα αλλά ωστόσο της έλειπε η ικανότητα άμυνας, έγκαιρης προειδοποίησης και επιπροσθέτως η SAC δεν ήταν καλά προστατευμένη απέναντι σε μια γρήγορη επιθετική ικανότητα από την πλευρά της ΕΣΣΔ. Στο ίδιο πνεύμα κινούνταν και το *Gaither Report* που παρουσιάστηκε στο National Security Council το 1957 και μοιραζόταν την ίδια ανησυχία με την προηγούμενη αναφορά σχετικά με την ανάπτυξη του προγράμματος ICBMs αλλά και με την τραγικότητα της αποτροπής των ΗΠΑ). Lawrence Freedman : «*The Evolution of Nuclear Strategy*», New York, Palgrave Macmillan 2003, σελ.149-153

⁹¹ David S. Donough : «*The New Triad and the Evolution of Nuclear Strategy*», New York, Routledge, 2006, σελ. 17

⁹² David Hallowsay : «*Deterrence, Preventive War And Preemption*» στο George Bunn and Christopher Chyba : *US Nuclear Weapons Policy. Confronting Today's Threats*, Stanford University : Center for international Security and Cooperation, 2006, σελ. 40

θεωρήθηκε ως πλήγμα και έγινε υπόθεση εθνικής σημασίας. Την εποχή της εκτόξευσης του Σπούτνικ οι ΗΠΑ δεν είχαν δοκιμάσει να εκτοξεύσουν ούτε έναν διηπειρωτικό πύραυλο ,ούτε έναν δορυφόρο στο διάστημα. Η κατάσταση χειροτέρευσε όταν οι Σοβιετικοί στις 3/11/1957 εκτόξευσαν τον δεύτερο Σπούτνικ και συνάμα οι Αμερικανοί απέτυχαν στις 6/12/1957 στην πρώτη τους προσπάθεια εκτόξευσης στο διάστημα με τον πύραυλο του σχεδίου *Vanguard* του αμερικανικού ναυτικού⁹³. Οι ΗΠΑ σκεφτόντουσαν ότι *καθώς ένας πύραυλος μπορεί να ξεφύγει από την ατμόσφαιρα μπορεί να φτάσει και μέχρι το Λος Άντζελες ή σε όποιο άλλο σημείο των ΗΠΑ*⁹⁴. Δημιουργήθηκε η πεποίθηση στις ΗΠΑ ότι τυχόν μελλοντική αμερικανική πυρηνική επίθεση κατά της ΕΣΣΔ θα επέφερε πυρηνικά αντίποινα. Διαπίστωση η οποία απαιτούσε μεγαλύτερη προσοχή σχετικά με το αν θα προχωρούσαν σε μαζική ανταπόδοση πλήττοντας έτσι την αποτρεπτική αξία της στρατηγικής τους.

Τη στιγμή εκείνη ο Eisenhower ταλαιπωρούταν από 2 βασικά ερωτήματα:

- ☐ κατά πόσον θα μπορούσε να ανταπεξέλθει σε μια επίθεση από την ΕΣΣΔ και
- ☐ Ήταν ικανές οι ΗΠΑ να προστατέψουν τη χώρα από μια σοβιετική επίθεση.

Σχετικά με την πρώτη ανησυχία ο πρόεδρος θεσμοποίησε προγράμματα όπως το ICBMs και Polaris submarine(επιτυχία η οποία έγινε πραγματικότητα το 1960 όταν τα 2 πρώτα Polaris εφοδιασμένα με 16 πυραύλους ήταν ετοιμοπόλεμα ⁹⁵)προμήθευαν τις ΗΠΑ με μια αμοιβαία ανταποδοτική απάντηση. Αναφορικά με το δεύτερο , οι Dulles και Eisenhower είχαν καταλήξει ότι η πιο αποδοτική άμυνα των πόλεων ήταν η αποτροπή επίθεσης σε αυτές. Η προσπάθειά τους θα επικεντρωνόταν ότι καμιά από τις εδαφικές τους διαμάχες να ην έφευγε εκτός ελέγχου ώστε να μην κλιμακωνόταν σε πυρηνική επίθεση.

Από τα σοβιετικά αρχεία προκύπτει ότι ο σοβιετικός ηγέτης Khrushchev ποτέ δεν είχε σκεφτεί να εξαπολύσει πυρηνική επίθεση .Απλώς αυτό που ήθελε να κάνει ήταν να μεγιστοποιήσει τις παραστάσεις απειλής και τρόμου της Δύσης και να

⁹³ Κουσκουβέλης Ηλίας : *«Αποτροπή και πυρηνική στρατηγική»*, Αθήνα, Εκδόσεις Ποιότητα,2000 σελ.124

⁹⁴ Χαράλαμπος Παπασωτηρίου: *«Αμερικανικό πολιτικό σύστημα και εξωτερική πολιτική 1945-2002»*, Αθήνα, Εκδόσεις : Ποιότητα, Γ' Έκδοση, 2003 σελ. 122

⁹⁵ Robert J. Art: *«America's Grand Strategy and World Politics»*, New York, Routledge, 2009, σελ. 151

αποκτήσει ψυχολογική υπεροχή αλλά και να αξιοποιήσει το πρόσκαιρο τεχνολογικό του προβάδισμα μόνο για να αποκομίσει κάποια πολιτικά οφέλη.

Όπως αποδείχτηκε το 1959 δεν είχε ούτε έναν διηπειρωτικό πυραυλο ικανό να πλήξει τις ΗΠΑ και η κατοπινή ανάπτυξη ήταν πολύ αργή καθώς το 1961 είχε μόνο 4 διηπειρωτικούς πυραύλους⁹⁶. Γεγονός που ο πρόεδρος Eisenhower το γνώριζε αυτό καθώς είχε αναπτύξει νέα συστήματα φωτογραφικής κατασκοπίας⁹⁷. Αρνήθηκε ωστόσο να τα δημοσιοποιήσει για να μην αποκαλύψει η αμερικανική κατασκοπευτική ικανότητα στην ΕΣΣΔ συνεχίζοντας ωστόσο να υφίστανται το άγχος του υποτιθέμενου πυραυλικού χάσματος. Η κρίση του Βερολίνου ξέσπασε στα πλαίσια αυτής της μπλόφας και ο Χρουστσόφ ήθελε να αποκομίσει από τη Δύση κάποιες πολιτικές παραχωρήσεις. Ο Eisenhower απείλησε με μαζικά πυρηνικά αντίποινα σε περίπτωση αλλαγής του κατοχικού status στο Δυτικό Βερολίνο.

Η ρεπουμπλικανική προσέγγιση σχετικά με το Δόγμα της «μαζικής ανταπόδοσης» που υιοθέτησε ο Eisenhower αντιπροσώπευε μια ενεργότερη αμερικανική αντιμετώπιση της σοβιετικής πλευράς με σκοπό την αναδίπλωση του κομμουνισμού και εξαλείφθηκε η δυσανασχέτηση που υφίσταντο με την προηγούμενη εκδοχή της στρατηγικής της ανύσχεσης του NSC-68 που τη θεωρούσαν παθητική καθώς προβλεπόταν η αντίδραση σε κάθε σοβιετική κίνηση αφήνοντας την πρωτοβουλία στους Σοβιετικούς⁹⁸.

4.3) Προεδρία John F. Kennedy- Δόγμα «Ευέλικτης Ανταπόδοσης»

Οι εκλογές του 1960 χαρακτηρίστηκαν από τις διακηρύξεις περί των πυρηνικών ανάμεσα στο στρατόπεδο των Ρεπουμπλικάνων και των Δημοκρατικών. Η κυβέρνηση Eisenhower έχοντας υπηρετήσει τη θητεία της ακολουθώντας μια πολιτική οικονομικής λιτότητας και μείωσης των κρατικών δαπανών αλλά και γνωρίζοντας την πραγματική κατάσταση της ΕΣΣΔ μέσω των άκρων μυστικών αποστολών του αεροσκάφους U-2⁹⁹, διακήρυσσαν σε δημόσια ή άφηναν να εννοηθεί πως η ΕΣΣΔ δεν είχε πυρηνική υπεροχή. Από την άλλη μεριά στο στρατόπεδο των Δημοκρατικών ο

⁹⁶ John Lewis Gaddis : «*We Know Now Rethinking Cold World History*», Oxford, Clarendon Press 1997 Σελ.240-259

⁹⁷ Χαράλαμπος Παπασωτηρίου: «*Αμερικανικό πολιτικό σύστημα και εξωτερική πολιτική 1945-2002*», Αθήνα, Εκδόσεις : Ποιότητα, Γ' Έκδοση, σελ. 123

⁹⁸ Χαράλαμπος Παπασωτηρίου: «*Αμερικανικό πολιτικό σύστημα και εξωτερική πολιτική 1945-2002*», Αθήνα, Εκδόσεις : Ποιότητα, Γ' Έκδοση, 2003, σελ. 125

⁹⁹ Κουσκουβέλης Ηλίας : «*Αποτροπή και πυρηνική στρατηγική*», Αθήνα, Εκδόσεις Ποιότητα, 2000 σελ.135

υποψήφιος Kennedy υπενθύμιζε τη διαμάχη του *χάσματος των πυραύλων*¹⁰⁰ και ασκούσε κριτική στην ήπια αντίδραση της κυβέρνησης Eisenhower.

Σε αυτές τις προεδρικές εκλογές μπορούμε να παρατηρήσουμε την επίδραση του Σπούτνικ στην αμερικανική πολιτική ζωή. Ένας υποψήφιος για την προεδρία των ΗΠΑ εκμεταλλεύτηκε τη σοβιετική υπεροχή, απόρροια της δημιουργίας του Σπούτνικ για να κερδίσει τις εκλογές. Μόλις αναδείχτηκε νικητής των εκλογών ο Κένεντι κράτησε την υπόσχεσή του (Αν είχε πάει αντίθετα σε αυτές θα είχε προκαλέσει μια δυσαρέσκεια στους συντηρητικούς του Κογκρέσου θα είχε προκαλέσει δυσαρέσκειες αλλά και πολιτικό κόστος¹⁰¹) και κατασκεύασε μια ανώτερη και πιο πολυάριθμη δύναμη πυραύλων από αυτή της ΕΣΣΔ¹⁰².

Πρέπει να αναφερθεί ότι ο Kennedy ανήκε σε μια καινούργια γενιά Αμερικανών Ηγετών. Είχε λάβει μέρος στον Β'Π.Π. και είχε υποστηρίξει την δόμηση της μεταπολεμικής τάξης αλλά ωστόσο δεν είχε συμβάλει στη δημιουργία της για αυτό το λόγο σε αντίθεση με τους Truman και Eisenhower αναζητούσε μια νέα αρχιτεκτονική η οποία θα άνοιγε το δρόμο σε αυτό που ονομάστηκε *Νέα Παγκόσμια Τάξη*¹⁰³. Μέρος αυτής της προσπάθειας ήταν και η αναζήτηση μιας λογικής άποψης αναφορικά με τα πυρηνικά όπλα. Οι κατευθυντήριες γραμμές των δογμάτων που θα εμφανιστούν επί προεδρίας Kennedy ήταν απόρροια από την κριτική της στρατηγικής του δόγματος της *«μαζικής ανταπόδοσης»* όπως αυτό διαμορφώθηκε τη δεκαετία του 1950. Κριτική με μεγάλη απήχηση στους κόλπους του δημοκρατικού κόμματος, διατυπωμένη από τον JFK στη διάρκεια της περιόδου του Η κριτική του ήταν ότι η μόνη διαθέσιμη απάντηση σε οποιαδήποτε επίθεση προερχόμενη από την Σοβιετική Ένωση ήταν μια πυρηνική επίθεση.

Εκείνη την εποχή η πρόοδος της Σοβιετικής Ένωσης στα πυρηνικά όπλα μείωσε την απόσταση που άλλοτε τη χώριζε από τις ΗΠΑ. Όπως είχε δηλώσει ο Albert Wohlstetter τον Μάρτιο του 1960, αν και δεν πίστευε ότι η ΕΣΣΔ θα κατέφευγε ποτέ σκόπιμα σε ένα πυρηνικό Περλ Χάρμπορ, τόνιζε ωστόσο ότι εξαιτίας της κατάστασης του Ψυχρού Πολέμου δεν μπορούσε να αποκλείσει πως κάποια μέρα ίσως θα μπλεκόταν

¹⁰⁰ Robert Zarate -Henry Sokoloski : «*Nuclear Heuristics: Selected Writings Of Albert And Roberta Wohlstetter*», January 2009, σελ. 215

¹⁰¹ D. Ball: «*Politics And Force Levels The Strategic Missile Program Of The Kennedy Administration*», University Of California Press: Berkeley , California 1980, σελ.246

¹⁰²Κουσκουβέλης Ηλίας : «*Αποτροπή και πυρηνική στρατηγική*», Αθήνα, Εκδόσεις Ποιότητα, 2000,σελ.137

¹⁰³ Kissinger: «*Διπλωματία*», Αθήνα , Εκδόσεις Λιβάνη,1995, σελ. 684

σε μια καταστρεπτική κατάσταση και ίσως και να επιδιόταν σε μια προληπτική πυρηνική επίθεση¹⁰⁴. Ο Kennedy υποστήριζε πως: « η πυρηνική τους δύναμη μπορεί να είναι η ασπίδα πίσω από την οποία οι Σοβιετικοί θα προχωρούν κάνοντας αργά αλλά σίγουρα βήματα μέσω της διπλωματίας που τους προσφέρει ο Σπούτνικ» .Συνέχιζε λέγοντας πως « η περιφέρεια που σήμερα αποκαλείται ελεύθερος κόσμος θα κατακερματιστεί σιγά- σιγά. Κάθε παρόμοια κίνηση της Ανατολής ολόένα και θα αποδυναμώνει την Δύση. Αλλά τίποτα από τα αναφερθέντα δεν είναι επαρκές για να δικαιολογήσει την επιλογή μας να θέσουμε σε εφαρμογή έναν πυρηνικό πόλεμο που μπορεί να μας καταστρέψει».¹⁰⁵

Παρά την ανησυχία που επικρατούσε τα προηγούμενα χρόνια που ο κίνδυνος των πυρηνικών φαινόταν μεγάλος και τους ακόλουθους φόβους για τις ικανότητες των Σοβιετικών , ήταν η προεδρία Kennedy αυτή που είχε να χειριστεί μια κατάσταση που χαρακτηριζόταν από την πυρηνική ικανότητα της Σοβιετικής Ένωσης και την τρωτότητα των ΗΠΑ¹⁰⁶.

Την περίοδο 1960-1963 , ο ψυχρός πόλεμος ήταν στην άνθιση του. Την περίοδο αυτή είχε σημειωθεί ραγδαία βελτίωση στην ποιότητα των πληροφοριών σχετικά με τις σοβιετικές δυνάμεις. Τα U-2 αεροσκάφη αντικαταστάθηκαν από κατασκοπευτικούς δορυφόρους εγκατεστημένους στο διάστημα από τις αρχές της δεκαετίας του 1960 και που μπορούσαν να φωτογραφίζουν ολόκληρη την ήπειρο(κρίση Κούβα). Τον Αύγουστο του 1960 οι ΗΠΑ εκτόξευσαν τον πρώτο αναγνωριστικό δορυφόρο και μέχρι τον Νοέμβριο του ίδιου έτους είχαν περιέλθει στην κατοχή τους οι πρώτες φωτογραφίες από την ΕΣΣΔ. Μέχρι την άνοιξη του 1961 είχαν φωτογραφηθεί όλες οι τοποθεσίες όπου η ΕΣΣΔ είχε εγκαταστήσει τα ICBMs και καμιά ένδειξη για περαιτέρω ανάπτυξη δεν είχε βρεθεί¹⁰⁷. Ελλείπει όμως αποδείξεων η επιστημονική κοινότητα διατεινόταν ότι υπήρχε ανάπτυξη 25-100

---

¹⁰⁴Robert Zarate -Henry Sokoloski Nuclear Heuristics: «Selected Writings Of Albert And Roberta Wohlstetter» ,January 2009, Σελ.76

¹⁰⁵ Lawrence Freedman : «The Evolution of Nuclear Strategy», New York, Palgrave Macmillan 2003, σελ.

¹⁰⁶ David S. Donough: «The New Triad and the Evolution of Nuclear Strategy», New York, Routledge, 2006, σελ. 19

¹⁰⁷ F. Kaplan : «The Wizards of Armageddon», Simon and Schuster: New York 1983,σελ.286-288

ICBMs. Μόλις όμως τις γνωστοποιήθηκαν τα αποτελέσματα έπαψε¹⁰⁸. Ο Kennedy ήξερε ότι αυτοί που προηγούντο σε αυτή την κούρσα ήταν οι ΗΠΑ¹⁰⁹.

Η σύντομη προεδρία του Kennedy σηματοδοτήθηκε από το δόγμα της «ευέλικτης ανταπόδοσης» το οποίο αντικατέστησε αυτό της «μαζικής ανταπόδοσης» της προηγούμενης προεδρίας. Σκοπός του Kennedy ήταν να τονίσει τη σημασία που έχει ο κίνδυνος ενός περιορισμένου πολέμου και την διαθεσιμότητα μη πυρηνικών δυνάμεων να πάρουν μέρος σε έναν τέτοιο πόλεμο. Επιθυμούσε τη μείωση της εξάρτησης από τα πυρηνικά όπλα στην αντιμετώπιση περιορισμένης επίθεσης και την εστίαση περισσότερο στην ανάγκη για ανάπτυξη των συμβατικών δυνατοτήτων, ικανές να λειτουργήσουν σε μια ποικιλία περιστάσεων με τέτοιο τρόπο που να ταιριάζει στην περίπτωση που θα υπάρχει εκείνη τη στιγμή μπροστά στα μάτια μας. Με την ενίσχυση των συμβατικών δυνάμεων καθίσταντο ικανές οι ΗΠΑ να αντιμετωπίσουν στρατιωτικά μια περιφερειακή απειλή ή σύγκρουση χωρίς τη χρήση πυρηνικών όπλων αλλά και χωρίς να το φόβο να φανούν αναξίοπιστα τα πυρηνικά μόνο από το γεγονός ότι δεν θα ήταν τα κατάλληλα για κάποια επίθεση. Επιπλέον παρουσιάστηκε και το σχέδιο «*Poodle Blanket*» το οποίο παρουσίαζε 4 φάσεις κλιμακούμενης απάντησης σε σοβιετικές προκλήσεις προς το Βερολίνο από τις οποίες μόνο η τέταρτη συμπεριλάμβανε τη χρήση πυρηνικών όπλων. Αυτό το σχέδιο θα εγκρινόταν ως National Security Action Memorandum 109 τον Οκτώβριο του 1961¹¹⁰.

Το δόγμα της «ευέλικτης ανταπόδοσης» είχε μεγάλες ομοιότητες με το NSC-68 και διαφοροποιείτο από αυτό της μαζικής ανταπόδοσης αναφορικά με τα μέσα και όχι με τον σκοπό. Όπως αναφέραμε σημειώθηκε αύξηση στις πυρηνικές δυνάμεις αλλά για να μην βρεθεί αντιμέτωπος ποτέ με το δίλημμα υποχώρηση ή πυρηνική καταστροφή, η ευέλικτη ανταπόδοση σήμαινε μαζική αύξηση στις συμβατικές ένοπλες δυνάμεις. Ενδεικτικά παραθέτουμε τις ετήσιες αμυντικές δαπάνες οι οποίες αυξήθηκαν κατά 13% επί Kennedy δηλαδή από 47,4 δις. δολάρια το 1961 σε 53,6 δις. δολάρια του 1964 αν και ως ποσοστό του ΑΕΠ μειώθηκαν από 9,1% δε 8,5% λόγω

¹⁰⁸ L. E. McQuade : «*But Where Did The Missile Gap Go?*» Memorandum For Assistant Secretary Of Defense Paul H. Nitze, 31 May 1963, National Security Archives: Washington D.C.

¹⁰⁹ Scoot D. Sagan : «*SIOP-62 The Nuclear War Plan Briefing To President Kennedy*», International Security, Vol. 12, No.1 , Summer 1987, Σελ.50

¹¹⁰ Lawrence Freedman: «*Kennedy's Wars: Berlin, Cuba, Laos And Vietnam*», Oxford, Oxford University Press, 2000 σελ.94-95 και David S. Donough: «*The New Triad And The Evolution Of Nuclear Strategy*», New York, Routledge, 2006, σελ. 19

των υψηλών ετήσιων αναπτυξιακών ρυθμών της οικονομίας των ΗΠΑ στο 4% κατά την περίοδο εκείνη¹¹¹.

Πρέπει να τονιστεί ότι παρόλο που το δόγμα της «ευέλικτης ανταπόδοσης» είναι ευρέως γνωστό για την έμφασή του στις συμβατικές δυνάμεις ωστόσο προέβλεπε και πιο ευέλικτη και αξιόπιστη επιλογή αναφορικά με τη χρήση των πυρηνικών. Είχε ως σκοπό να αντικαταστήσει την προϋπάρχουσα απάντηση που είχε να κάνει με τη μαζική ανταπόδοση που αναφερόταν στο SIOP-62 για το οποίο ο σύμβουλος σε θέματα εθνικής ασφάλειας, George McBundy απευθυνόμενος στον Kennedy για το SIOP-62 επεσήμαινε ότι *είναι έτσι διατυπωμένο ώστε να μην αφήνει περιθώριο για οποιαδήποτε ευέλικτη επιλογή*¹¹²». Ως αποτέλεσμα είχε το πυρηνικό οπλοστάσιο των ΗΠΑ να αυξηθεί σε τέτοιο βαθμό ώστε να κάνει την πυρηνική αποτροπή πιο αξιόπιστη και το ενδεχόμενο του πυρηνικού πολέμου, εάν όντως υπήρχε τέτοιο ενδεχόμενο, πιο περιορισμένο. Μια αύξηση των στρατηγικών πυρηνικών όπλων ή πυρηνικών πυραύλων μικρού ή μεσαίου βεληνεκούς σε θέσεις μάχης στον Ατλαντικό θέτονταν σε εφαρμογή έχοντας ως στόχο να αντιμετωπίσουν την Σοβιετική Ένωση, την Κίνα και οποιαδήποτε άλλη κομμουνιστική κίνηση στην Νοτιανατολική Ασία.. Μέχρι τα μέσα του 1964, ο αριθμός των διαθέσιμων πυρηνικών όπλων είχε αυξηθεί κατά 150%. Την ίδια στιγμή ο αριθμός των Polaris και Minuteman SLBMs και ICBMs αυξήθηκε από το 29 στο 800.

Στην πραγματικότητα το αποτέλεσμα της ευέλικτης ανταπόδοσης - «ευέλικτης απάντησης» ήταν να δημιουργήσει ένα σαφές πυρηνικό πλεονέκτημα των ΗΠΑ, με τη Σοβιετική Ένωση να έχει μόνο 30 ICBMs στο τέλος του 1962, *a counterforce strike στις αρχές της δεκαετίας του 1960 θα μπορούσε να είχε πλήρως αποπλίσει τη Σοβιετική Ένωση*¹¹³. Η ανάγκη για ευελιξία οδήγησε την κυβέρνηση στην αναζήτηση τρόπων για να επεκτείνει και να επανακαθορίσει τις πυρηνικές της επιλογές όπως αυτές είχαν διατυπωθεί στην SIOP-62. Αποτέλεσμα ήταν ότι αντί να υιοθετηθούν περιορισμένες επιλογές σχετικά με την εκτόξευση πυρηνικών προς το Σοβιετικό μπλοκ, η

---

¹¹¹ John Lewis Gaddis: «*Strategies of Containment, A critical Appraisal of Postwar American National Security Policy*», Oxford 1982 σελ 226

¹¹² David S. Donough: «*The New Triad and the Evolution of Nuclear Strategy*», New York, Routledge, 2006, σελ. 19

¹¹³ David S. Donough : «*The New Triad and the Evolution of Nuclear Strategy*», New York, Routledge, 2006, σελ. 20

κυβέρνηση υποστήριξε ευέλικτες και επιλεκτικές πυρηνικές επιλογές ενάντια μιας σειράς από διαφορετικούς στόχους¹¹⁴.

Η αμερικανική έμφαση για να δημιουργήσει επιλογές για ανάπτυξη ικανότητας πυρηνικού πλήγματος που θα είχαν ως στόχο τα όπλα της Σοβιετικής Ένωσης(counterforce) αλλά και συμβατικών δυνάμεων προκάλεσαν μια εχθρική αντίδραση από την πλευρά της Σοβιετικής Ένωσης μιας και ήταν κατώτερη η πυρηνική της ικανότητα από αυτή των ΗΠΑ και άρα τρωτή σε κάποιο πρώτο πλήγμα. Ωστόσο οι δυνάμεις αέρος των ΗΠΑ(United States Air Force- USAF) φαίνονταν ότι είχαν γοητευτεί από την ιδέα της «στρατηγικής ανωτερότητας» σε τέτοιο βαθμό που η counterforce συνδέθηκε με την ικανότητα να πολεμάς και να κερδίζεις έναν πυρηνικό πόλεμο. Όπως αργότερα θα προσθέσει ο Freedman «*οι αξιωματικοί των USAF δικαιολογούσαν νέα ακριβά προγράμματα υπό τη δικαιολογία της δημιουργίας πυρηνικής στρατηγικής η οποία θα είχε ως στόχο τα πυρηνικά όπλα του εχθρού(counter-force) και μιλούσαν και έγραφαν για τον πυρηνικό πόλεμο σαν μια κανονική στρατιωτική επιχείρηση και όχι σαν φρικιαστικό επακόλουθο που εμπεριέχει φρίκη και τραγωδία*»¹¹⁵.

Τη δεκαετία του 1960 σημειώθηκε και μια άλλη εξέλιξη, η οποία αφορούσε την Κίνα και την πιθανή πυρηνική της ικανότητα η οποία αποκαλύφθηκε κατόπιν της επιτήρησης των ΗΠΑ στην Κίνα. Οι ΗΠΑ υποστήριζαν ότι συγκριτικά με την Σοβιετική Ένωση και την Κίνα έπρεπε να ανησυχούν περισσότερο για τη δεύτερη. Σοβαρές συζητήσεις έλαβαν χώρα σχετικά με ανάληψη προληπτικής δράσης είτε μονόπλευρη είτε και από τις ΗΠΑ και την Σοβιετική Ένωση που θα είχε ως στόχο την πυρηνική ικανότητα της Κίνας τέθηκε σε εφαρμογή και η Κίνα έγινε η κύρια αιτιολογία για την εμφάνιση του Sentinel anti- ballistic(ABM) system. Η επόμενη κυβέρνηση του Τζόνσον απέρριψε την εκδοχή της προληπτικής δράσης εναντίον της Κίνας και αντ' αυτού ανέλαβε την ανάπτυξη του ABM¹¹⁶.

---

¹¹⁴David S. Donough : «*The New Triad and the Evolution of Nuclear Strategy*», New York Routledge, 2006, σελ. 20

¹¹⁵David S. Donough : «*The New Triad and the Evolution of Nuclear Strategy*», New York, Routledge, 2006, σελ. 21

¹¹⁶David S. Donough: «*The New Triad and the Evolution of Nuclear Strategy*», New York, Routledge,2006, σελ. 21

4.4) Προεδρία Lyndon B. Johnson

Ο Kennedy διαδέχτηκε από τον Johnson ο οποίος κληρονόμησε ανοιχτά μέτωπα τόσο σε εσωτερικό επίπεδο όσο και στην εξωτερική πολιτική των Η.Π.Α. από την αρχή της προεδρίας του ήταν εμφανής η προτίμηση του Johnson να ενασχοληθεί με τα εσωτερικά προβλήματα της χώρας. Ενδεικτικά αναφέρουμε: το Νόμο των Πολιτικών Δικαιωμάτων και το Νόμο Εκλογικών δικαιωμάτων που ικανοποιούσαν σε μεγάλο βαθμό τα κύρια αιτήματα του κινήματος των πολιτικών δικαιωμάτων και των μαύρων ηγετών. Επιπλέον επιθυμούσε να ολοκληρώσει τον κοινωνικό οραματισμό του New Deal. Στις κοινωνικές μεταρρυθμίσεις έδωσε το όνομα *Great Society*. Σκοπός λοιπός της Great Society ήταν μέσα από ομοσπονδιακές πρωτοβουλίες να βοηθήσει τα ασθενέστερα στρώματα ανεξάρτητα από τις ικανότητες των διάφορων πολιτειακών και τοπικών αρχών.

Τα διεθνή θέματα ήταν σε δεύτερη μοίρα για τον LBJ. Ο W.R. Mead τον είχε κατατάξει στους Τζακσονικούς¹¹⁷: Καχύποπτος με τα άλλα έθνη και τους διεθνείς οργανισμούς με προτεραιότητα στη δημιουργία ισχυρής εθνικής άμυνας χωρίς ιδιαίτερη θέληση για ενασχόληση με τα διεθνή οστόσο¹¹⁸. Ο LBJ όπως θα έλεγε σε ανύποπτο χρόνο ο πρόεδρος De Gaulle, ήταν το πραγματικό «*πορτραίτο των ΗΠΑ. Μας αποκαλύπτει τη χώρα έτσι όπως είναι, σκληρή και ακατέργαστη*»¹¹⁹.

Η εξωτερική του πολιτική χαρακτηριζόταν ως «συνέχεια» αυτής του Kennedy και επιπλέον δεν ήθελε ποτέ να φανεί αδύναμη η Αμερική μέσα σε ένα εχθρικό περιβάλλον¹²⁰. Διατήρησε τους υπουργούς Άμυνας Robert McNamara, Εξωτερικών Dean Rusk και τον George McBundy ως ειδικό σύμβουλο για ζητήματα Εθνικής Ασφάλεια αλλά και το βασικό επιτελείο των «*action intellectuals*» συμβούλων του Kennedy στα θέματα εξωτερικής πολιτικής.

Επί προεδρίας από τον Lyndon Johnson σήμανε την επαναδραστηριοποίησε το NSC .Η στρατηγική της ανάσχεσης που αφορούσε αρχικά τον άμεσο επεκτατισμό της Σοβιετικής Ένωσης και αργότερα τον κινεζικό επεκτατισμό. Όπως όμως

¹¹⁷ Walter Russell Mead, *Special Providence: «American Foreign Policy and how it changed the world»*, New York, 2001,σελ. 216

¹¹⁸ George C. Herring: «*From colony to superpower*», New York, Oxford University Press, 2008, p. 729

¹¹⁹ Thomas Alan Shwarz : «*Lyndon Johnson and Europe: In the shadow of Vietnam*», Massachusetts, Cambridge University Press, 2003, σελ. 237

¹²⁰ George C. Herring: « *From colony to superpower*», New York, Oxford University Press, 2008, σελ. 732

φανερώθηκε έπειτα αυτό που αφορούσε τις ΗΠΑ ήταν το κατά πόσο ήταν αξιόπιστες οι δεσμεύσεις των ΗΠΑ έναντι όποιας κομμουνιστικής απειλής ακόμα και αυτής που θα εκδηλωνόταν στην πιο ασήμαντη και μικρή περιοχή. Η προεδρία του LBJ δεν έχει πολλά να προσθέσει αναφορικά με την εξέλιξη της αμερικανικής πυρηνικής στρατηγικής. Παρόλα αυτά η διάρκεια των προεδριών Kennedy- Johnson σπουδαία ήταν η συμβολή του Robert MacNamara, Υπουργός Αμύνης την περίοδο 1961-1968

4.5)Robert MacNamara και η συμβολή του

Η παρουσία του συνδέθηκε με 2 δόγματα:

- ✚ *City Avoidance*(Αποφυγής Των Πόλεων) Και
- ✚ *Mutual Assured Destruction* (Αμοιβαίας Εξασφαλισμένης Καταστροφής)

Αναφορικά με την «*Flexible Response*»- «ευλόγιστη αντίδραση» πίστευε ότι ποτέ ο πρόεδρος δεν θα πρέπει να αναγκαστεί να λάβει μια απόφαση μόνο και μόνο επειδή θα στερούνταν εναλλακτικών επιλογών. Για αυτό και στην «ομιλία της Αθήνας» ,όπου πραγματοποιήθηκε η σύνοδος των Υπουργών Άμυνας το 1962¹²¹, τόνισε τα πλεονεκτήματα της στρατηγικής της ευέλικτης ανταπόδοσης μιας και ίσως είχε προαισθανθεί τον κίνδυνο που ελλόχευε σχετικά με το να υπερεκτιμήσουν ,να εξυψώσουν και να τυφλωθούν από την πυρηνική τους ικανότητα οι ΗΠΑ, ο Robert MacNamara Οι πολλές εναλλακτικές επιλογές (ανάλογα με τη μορφή και το εύρος της εχθρικής προσβολής¹²²) συνεπάγονταν και μια ευρεία ποικιλία και αύξηση του αριθμού των συμβατικών ενόπλων δυνάμεων αλλά και την ετοιμότητα και ικανότητα αυτών να διεξάγουν συμβατικούς πολέμους¹²³.

4.5.1)Δόγμα «Αποφυγής Των Πόλεων».

Σχετικά με το δόγμα *City Avoidance*(Αποφυγής Των Πόλεων),ο MacNamara υποστήριζε ότι εξαρτιόταν από την ΕΣΣΔ να ξεκινήσει έναν πυρηνικό πόλεμο εναντίον κάποιων αμερικανικών δυνάμεων οι οποίες όμως θα βρίσκονταν μακριά από κατοικημένες περιοχές και ταυτόχρονα οι ΗΠΑ θα διατηρούσαν κάποιες δυνάμεις

¹²¹ Richard L. Kluger, : «*Commitment to Purpose How Alliance Partnership Won The Cold War*», Santa Monica, RAND, 1993, σελ.140-142

¹²² Κωνσταντίνος Κολιόπουλος : «*Η στρατηγική σκέψη από την αρχαιότητα έως σήμερα*», Αθήνα, Εκδόσεις Ποιότητα,2008, σελ. 263

¹²³ Lawrence Freedman : «*The Evolution of Nuclear Strategy*», New York, Palgrave Macmillan 2003, σελ.220

προκειμένου να ανταποδώσουν το χτύπημα. Από την άλλη όμως πλευρά οι Σοβιετικοί αντιμετώπιζαν μεγάλες δυσκολίες με τους διηπειρωτικούς πυραύλους τους καθιστώντας αδύνατον να μπορέσουν να προβούν σε μια τέτοια ακριβή επίθεση. Επιπλέον δεν συνέφερε την ΕΣΣΔ να προβεί σε μια τέτοια κίνηση καθώς για να πλήξει μια αμερικανική στρατιωτική μονάδα θα έπρεπε να χρησιμοποιήσει όλες τις πυρηνικές της δυνάμεις με αποτέλεσμα οι ΗΠΑ που διέθεταν καλύτερη τεχνολογία θα έβγαιναν δυνατότερες από μια τέτοια κατάσταση¹²⁴.

Το δόγμα της «*City Avoidance* » αντικαταστάθηκε από το δόγμα της *Mutual Assured Destruction*.

4.5.2.) Δόγμα « Αμοιβαίας Εξασφαλισμένης Καταστροφής»

Σύμφωνα με το δόγμα της *Mutual Assured Destruction-MAD* (Αμοιβαίας Εξασφαλισμένης Καταστροφής), θα μπορούσε κάποιος να υποστήριζε ότι ερχόταν σε αντίθεση με το πρώτο δόγμα καθώς προέβλεπε την καταστροφή είτε πόλεων είτε στρατιωτικών στόχων ή και τα δυο μαζί.

Η MAD αναφερόταν στην κατάσταση όπου και οι δυο αντίπαλοι έχουν τη δυνατότητα δεύτερου πλήγματος¹²⁵. Με άλλα λόγια η ικανότητα να αποτρέψεις κάποιον από το να σου επιτεθεί μέσω της ικανότητας να απορροφήσεις ένα πρώτο πλήγμα ενώ συγχρόνως διατηρείς την ικανότητα να προκαλέσεις ζημιά ως αντίδραση.. Η έλευση της MAD είχε αυξήσει την σημασία της ψυχολογικής ισορροπίας. Η μια πλευρά προσπαθούσε να δυνάμωνε αποκτώντας πιο θανάσιμες ικανότητες. Με την αναγνώριση και αποδοχή της MAD η πυρηνική ικανότητα της Σοβιετικής Ένωσης δημιούργησε μια νέα κατάσταση όπου η ισορροπία του τρόμου ήταν σταθερή και όχι πλέον εθθραστη¹²⁶.

Οι αμυντικοί ρεαλιστές είχαν μιλήσει για τις αρετές της MAD, της αμοιβαίας δηλαδή εξασφαλισμένης καταστροφής. Υποστήριζαν ότι σε έναν κόσμο που κυριαρχεί η MAD, θα αποδεχτούν πρόθυμα το status quo και δεν θα επιδιώξουν την απόκτηση πυρηνικής ανωτερότητας. Επιπλέον τόνιζαν ότι η επιδίωξη πυρηνικού

¹²⁴ Lawrence Freedman : «*The Evolution of Nuclear Strategy*», New York, Palgrave Macmillan 2003, σελ.222-227

¹²⁵ Κωνσταντίνος Κολιόπουλος : «*Η στρατηγική σκέψη από την αρχαιότητα έως σήμερα*», Αθήνα, Εκδόσεις Ποιότητα,2008, σελ. 263

¹²⁶ David S. Donough : «*The New Triad and the Evolution of Nuclear Strategy*», New York Routledge, New York 2006, σελ. 21

προβαδίσματος ίσως να ήταν αποτέλεσμα γραφειοκρατικής πολιτικής ή προβληματικής εσωτερικής πολιτικής¹²⁷. Κατά τον Mearsheimer, αν ισχύει ένα αυτό το επιχείρημα των αμυντικών ρεαλιστών υποστηρίζει ότι καλύπτει τα 25 τελευταία χρόνια του Ψυχρού πολέμου όταν και οι υπερδυνάμεις διέθεταν μια ικανότητα αμοιβαίας καταστροφής. *Αλλά ακόμα και την περίοδο της στρατηγικής ισότητας η κάθε δύναμη συνέχιζε να προσπαθεί να αποκτήσει πυρηνικό πλεονέκτημα*¹²⁸. Το δυνατό σημείο της στρατηγικής της εξασφαλισμένης καταστροφής βρισκόταν στο ότι μπορεί να λειτουργούσε ως παράγοντας εκλογίκευσης σε μια πιθανή σύγκρουση όμως στην περίπτωση που θα άρχιζε ένας πυρηνικός πόλεμος η διατύπωση αυτής της απειλής δεν θα είχε καμιά σημασία πλέον.

Στο σημείο αυτό, κλείνοντας τη συμβολή του MacNamara και την πυρηνική στρατηγική όπως αυτή διαμορφώθηκε την δεκαετία του 1960 μπορούμε να διακρίνουμε τη διάσταση της αμερικανικής στρατηγικής με την αντίστοιχη της ΕΣΣΔ. Ενώ ο Khrushchev επεδίωκε την μίνιμουμ αποτροπή, ο MacNamara προσπαθούσε να εξασφαλίσει την ικανότητα δεύτερου πλήγματος. Ενώ ο Khrushchev δεν έδινε μεγάλη σημασία στις σοβιετικές δυνάμεις, ο MacNamara υποστήριζε τη διεύρυνση των συμβατικών επιλογών¹²⁹. Τέλος καθώς, Επιπλέον ο MacNamara άφησε πίσω του έναν πολύ μεγάλο αριθμό US ICBMs (διηπειρωτικοί βαλλιστικοί πύραυλοι) και SLBMs (βαλλιστικοί πύραυλοι εκτοξευμένοι από υποβρύχια), ο οποίος παρέμεινε σταθερός μέχρι το 1980.

Ο Khrushchev πίστευε στην πυραυλική ανωτερότητα των ΗΠΑ. Οι ΗΠΑ ήταν πολύ μπροστά από τεχνολογικής άποψης ενώ η Σοβιετική Ένωση συνέχισε να υπολείπεται των ΗΠΑ αναφορικά με τις πυρηνικές δυνάμεις και τα συστήματα μεταφοράς. Η κατάσταση άλλαξε όταν ανήλθε στην προεδρία της ΕΣΣΔ ο Brezhnev. Μεταξύ 1965- 1966 νέες βάσεις πυραύλων είχαν εμφανισθεί. Μέχρι το 1970 η Σοβιετική Ένωση είχε φτάσει αριθμητικά την ισότητα των ICBMs και είχε πολύ μεγάλη ενέργεια ώστε να είναι πιθανόν να φτάσει και την ισότητα στα SLBMs. Η κατάσταση έγινε πιο περίπλοκη όταν η Μόσχα ανέπτυξε μεγάλους πυραύλους που θα μπορούν να κουβαλούν περισσότερα MIRVs. Οι κυβερνήσεις Kennedy – Johnson

¹²⁷ John J. Mearsheimer : « *Η Τραγωδία Της Πολιτικής Των Μεγάλων Δυνάμεων*», Αθήνα, Εκδόσεις: Ποιότητα, Β' Έκδοση, 2006, σελ.467

¹²⁸ John J. Mearsheimer : « *Η Τραγωδία Της Πολιτικής Των Μεγάλων Δυνάμεων*», Αθήνα, Εκδόσεις: Ποιότητα, Β' Έκδοση, 2006 σελ. 468

¹²⁹ Lawrence Freedman : «*The Evolution of Nuclear Strategy*», New York, Palgrave Macmillan , 2003, σελ. 250

δεν ανησύχησαν για την ανάπτυξη αυτής της ικανότητας. Ωστόσο η κυβέρνηση Nixon είδε αυτή το πιθανό πλησίασμα της πυρηνικής ισότητας και της τα προβλήματα που αυτή θα έφερνε με τρόπο.

Η πυρηνική ισότητα ανάμεσα στις 2 Υπερδυνάμεις έθετε υπό ερώτηση την αξιοπιστία της Αμερικής αναφορικά με την ασφάλεια και προστασία που εκείνη θα μπορούσε να παράσχει στην Ευρώπη μιας και έπρεπε πρώτα να μπορούν να προστατέψουν οι ΗΠΑ τον εαυτό τους. Μέχρι το 1975 όχι μόνο η ΕΣΣΔ είχε εξισωθεί με τις ΗΠΑ αλλά στις βάσεις εδάφους τις είχε ξεπεράσει.

4.6.) Προεδρία Richard Nixon – Επανεκτίμηση Εξωτερικής Πολιτικής

Η άνοδος του Nixon στην προεδρία των ΗΠΑ σηματοδότησε την αρχή μιας νέας εποχής όπου έχρηζε απαραίτητη μια επανεκτίμηση της εξωτερικής πολιτικής αφού όπως λέει και ο Kissinger: «η εποχή της ολικής της κυριαρχίας σχεδόν έφτανε στο τέλος της¹³⁰». Η κατάσταση που επικρατούσε για τις ΗΠΑ ήταν διττή: από τη μια πλευρά η άλλοτε πυρηνική κυριαρχία της Αμερικής άρχισε να φθίνει και η ανάπτυξη τόσο της Ευρώπης όσο και της Ιαπωνίας άρχισαν και επηρέαζαν την οικονομική της υπεροχή και από την άλλη πλευρά εξαιτίας των τριγμών που εμφανίστηκαν στο κομμουνιστικό καθεστώς δημιουργούνταν αυτομάτως ευκαιρίες για την αμερικανική διπλωματία.

Η ανάπτυξη του πυρηνικού οπλοστασίου της ΕΣΣΔ, με της τέταρτης γενιάς ICBMs(SS-17,SS-18,SS-19) τα οποία χαρακτηριζόντουσαν για την ακρίβειά τους και με το ναυτικό της ΕΣΣΔ που βελτίωσε τα SLBMs εισάγοντας 2 νέους βαλλιστικούς πυραύλους με βεληνεκές 8000km(ένας από τους οποίους ήταν MIRved)¹³¹ καθιστούσε αναγκαία κάποια βήματα και από τις ΗΠΑ. Σε απάντηση αυτών των βελτιώσεων οι κυβερνήσεις Nixon και Reagan προέβησαν σε 3 inter-related βελτιώσεις οι οποίες και άλλαξαν το μέλλον της αμερικανικής πυρηνικής στρατηγικής όπως θα δούμε και παρακάτω.

Η δεκαετία του 1970 που ακολούθησε χαρακτηρίστηκε από μια σειρά διαπραγματεύσεων οι οποίες αφορούσαν τον έλεγχο των εξοπλισμών ανάμεσα στις δυο Υπερδυνάμεις. Ο Nixon ήταν αποφασισμένος να επικεντρώσει την προεδρία του

¹³⁰ Kissinger: «Διπλωματία», Αθήνα, Εκδόσεις Λιβάνη, 1995, σελ. 783

¹³¹ David S. Donough : «The New Triad and the Evolution of Nuclear Strategy», New York, Routledge, σελ. 23

στα μεγάλα διεθνή ζητήματα. Ο Νίxon αν και δεν ήταν υπέρμαχος του Ουίλσονισμού ωστόσο χρησιμοποίησε την ρητορική του Ουίλσον για να εξηγήσει τους σκοπούς του και παράλληλα επικαλούταν το εθνικό συμφέρον για να στηρίζει την τακτική του (τακτική στην οποία αναφερθήκαμε και στο κεφάλαιο 2)

Για να μπορεί να ασκεί μεγαλύτερο έλεγχο η εξωτερική πολιτική μετατόπισε το κέντρο βάρους της λήψης αποφάσεων από τις υπηρεσίες- Υπουργείο Εξωτερικών, Υπουργείο Άμυνας και CIA- στον Λευκό Οίκο. Τόσο ο Νίxon όσο και ο Kissinger αντιλαμβάνονταν τη διεθνή πολιτική με όρους της ισορροπίας δυνάμεων και της *Realpolitik*¹³². Ως προς την αποφασιστικότητά του να εμποδίσει την περαιτέρω επέκταση της κομμουνιστικής σφαίρας οι απόψεις τους δεν διέφεραν σε τίποτε από εκείνες του Ντάλες και του Reagan που ακολούθησε. Η κυβέρνηση Νίxon αντιδρούσε σε οποιαδήποτε κίνηση της ΕΣΣΔ θεωρούσε σαν γεωπολιτική ή στρατηγική απειλή: π.χ. το 1970 για τη δημιουργία μιας σοβιετικής ναυτικής βάσης στην Κούβα, για τη μετακίνηση πυραύλων επιφανείας-αέρος προς τη διώρυγα του Σουέζ, το 1971 για τον σοβιετικό ρόλο στον πόλεμο Συρίας –Πακιστάν, και το 1973 για την απειλή που άφησε να εννοηθεί ο Brezhnev ότι θα παρέμενε στρατιωτικά στον αραβοϊσραηλινό πόλεμο. Η στάση αυτή διατηρήθηκε και από την κυβέρνηση Φορντ όταν αντέδρασε στην αποστολή κουβανέζικων στρατευμάτων στην Αγκόλα¹³³.

Ο Νίxon χώρισε τον δρόμο του από τους πατέρες της ανάσχεσης και διάλεξε έναν δρόμο που θύμιζε τον Churchill ο οποίος είχε ζητήσει το 1953 συνομιλίες με τη Μόσχα μετά το θάνατο του Stalin. Ο Νίxon πίστευε πως η διαδικασία των διαπραγματεύσεων και μια μακρά περίοδος ειρηνικού ανταγωνισμού θα δυνάμωναν τις δημοκρατίες και θα επιτάχυναν τον μετασχηματισμό του σοβιετικού συστήματος¹³⁴.

4.6.1) Πολιτική της Διασύνδεσης

Κεντρικό στοιχείο της πολιτικής του Νίxon και του Kissinger προς την ΕΣΣΔ ήταν η πολιτική της διασύνδεσης σύμφωνα με την οποία η πρόοδος σε ζητήματα

¹³² Χαράλαμπος Παπασωτηρίου: «Αμερικανικό πολιτικό σύστημα και εξωτερική πολιτική» 1945-2002, Αθήνα, Εκδόσεις: Ποιότητα, Γ' Έκδοση, 2003, σελ. 263

¹³³ Kissinger: «Διπλωματία», Αθήνα, Εκδόσεις Λιβάνη, 1995 σελ. 794

¹³⁴ Kissinger: «Διπλωματία», Αθήνα, Εκδόσεις Λιβάνη, 1995, σελ. 794

υψηλής προτεραιότητας για την ΕΣΣΔ θα συνδέονταν με επιμέρους ζητήματα εξίσου σημασίας για τις ΗΠΑ¹³⁵.

Σε αυτή την πολιτική της διασύνδεσης υπήρχαν πολλά εμπόδια. Η ΕΣΣΔ ενδιαφερόταν κυρίως για τον περιορισμό των εξοπλισμών αν και τα πυρηνικά της αποκτήματα της είχαν κοστίσει πολλά. Με την πολιτική της διασύνδεσης όμως εξάρτησε τη σύναψη συμφωνίας περιορισμού των πυρηνικών εξοπλισμών από την αλλαγή της σοβιετικής πολιτικής σε περιοχές αιχμής στον Τρίτο Κόσμο ιδίως στη Μέση Ανατολή και το Βιετνάμ ώστε να είναι λιγότερο απειλητική για τα μείζονα εθνικά συμφέροντα των ΗΠΑ¹³⁶. Η σχεδόν έμμονη ιδέα για τον έλεγχο των όπλων πολλών από τους Αμερικανούς που ασκούσαν μεγάλη επιρροή στον κόσμο ήταν ένα από αυτά χωρίς να σημαίνει ότι αντιθέτως ο Νίχσον είχε καμιά διάθεση να ξεκινήσει νέα μεγάλη κούρσα πυρηνικών εξοπλισμών. Οι διαπραγματεύσεις περί αφοπλισμού ανήκαν στη σφαίρα της φαντασίας στην πυρηνική εποχή. Μόνο όταν πλησίαζε το τέλος του Ψυχρού πολέμου είχαν αρχίσει πραγματικές μειώσεις. Στις δεκαετίες του '60 και '70 ο αφοπλισμός επισκιαζόταν από τις προσπάθειες μείωσης συγκεκριμένων φανερών κινδύνων, σημαντικότερη από τις οποίες ήταν η προσπάθεια πρόληψης μιας αιφνιδιαστικής επίθεσης¹³⁷.

4.6.2.) Δόγμα της «Επάρκειας»

Καθώς όπως είδαμε η MAD δεν μπορούσε να απορριφθεί από τους προέδρους, έτσι και ο Νίχσον δεν μπορούσε να την αγνοήσει πλήρως. Στη θέαση της επίτευξης μιας ισορροπίας τρόμου με την ΕΣΣΔ και της απόκτησης αμοιβαίας καταστροφής από την ΕΣΣΔ ο Νίχσον υιοθέτησε το δόγμα της «επάρκειας (*sufficiency*)¹³⁸». Με το δόγμα αυτό ο Νίχσον υποστήριζε ότι οι ΗΠΑ πρέπει να διατηρούν τόσες δυνάμεις οι οποίες θα είναι ικανές ώστε να επιφέρουν ένα καταστροφικό πλήγμα στον αντίπαλο με σκοπό να τον αποτρέψουν. Τέσσερα κριτήρια επισημαίνονταν:

☐ Ασφαλή ικανότητα δεύτερου χτυπήματος

¹³⁵ Χαράλαμπος Παπασωτηρίου: «Αμερικανικό πολιτικό σύστημα και εξωτερική πολιτική» 1945-2002, Αθήνα, Εκδόσεις : Ποιότητα, Γ' Έκδοση, 2003,σελ.266

¹³⁶ Χαράλαμπος Παπασωτηρίου: «Αμερικανικό πολιτικό σύστημα και εξωτερική πολιτική» 1945-2002, Αθήνα, Εκδόσεις : Ποιότητα, Γ' Έκδοση, 2003, σελ.266

¹³⁷ Kissinger: «Διπλωματία», Αθήνα, Εκδόσεις Λιβάνη, 1995 ,σελ 795

¹³⁸ David S. Donough: « *The New Triad and the Evolution of Nuclear Strategy*», New York, Routledge, 2006, σελ 23

- ☐ Αποφυγή προκλητικών μέτρων
- ☐ Διαβεβαίωση ότι κάποια ζημιά ή καταστροφή στις δυνάμεις των ΗΠΑ δεν θα υπερβαίνει την αντίστοιχη ζημιά που θα υποστεί η ΕΣΣΔ . Ίσα αντίποινα
- ☐ Ανάπτυξη της άμυνας ώστε να περιοριστεί η ζημιά που μπορεί να επέλθει από μικρές ή ατυχείς επιθέσεις¹³⁹. Για να διασφαλιστεί αυτή η ικανότητα ο Υπουργός Άμυνας, Melvin Lard εισήγαγε το δόγμα της *τριάδας*, στο οποίο θα αναφερθούμε στη συνέχεια.

Επιπλέον η κυβέρνηση Νίχον είχε μείνει εμβρόντητη μπροστά στην μαζική καταστροφική φύση που χαρακτήριζε τα πυρηνικά σχέδια των ΗΠΑ. Μπορεί η μακρά επιθυμία για ευέλικτη πυρηνική αντίδραση να είχε δημιουργήσει ένα διαφορετικό κλίμα αλλά ωστόσο εμπεριείχε τα αποτελέσματα μιας μαζικής επίθεσης που θα σκορπίσει το θάνατο και θα καταστρέψει τους στόχους της ΕΣΣΔ. Ο Kissinger είχε αναφερθεί σε αυτή την «φρικτή στρατηγική», λέγοντας πως « το να έχουμε την επιλογή να επισύρουμε τον θάνατο 80 εκατ. ανθρώπων είναι το απόγειο της ανηθικότητας¹⁴⁰ ». Σε απάντηση αυτής της επιλογής είχε αντιπροτείνει να περιοριστεί η χρήση των πυρηνικών επιθέσεων και να δοθεί προτεραιότητα στην ενίσχυση και στην αξιοπιστία της εκτεταμένης αποτροπής στην Ευρώπη και να προλάβουν την επιθετικότητα της ΕΣΣΔ σε άλλες περιοχές.

Σε ένα κλίμα που χαρακτηριζόταν από την έναρξη διαπραγματεύσεων για περιορισμό των πυρηνικών όπλων¹⁴¹ άρχισαν , τις 17 Νοεμβρίου 1969 στο Helsinki συζητήσεις για τον περιορισμό των πυρηνικών όπλων ανάμεσα στον Νίχον και τον Brezhnev. Οι συζητήσεις για τη SALT. Οι διαπραγματεύσεις αυτές διήρκεσαν μέχρι και τον 1972. Αποτέλεσμα ήταν να υπογραφούν οι πρώτες συνθήκες περιορισμού των

¹³⁹ David S. Donough : «*The New Triad and the Evolution of Nuclear Strategy*», New York ,Routledge, 2006, σελ 23

¹⁴⁰ David S. Donough: «*The New Triad and the Evolution of Nuclear Strategy*», New York, Routledge, 2006, σελ 24

¹⁴¹ Στο σημείο αυτό να προσθέσουμε ότι εκτός από τα πυρηνικά όπλα και πυρηνικών επιθέσεων είχαν αποτελέσει αντικείμενο των διαπραγματεύσεων για τον έλεγχο των όπλων. Το 1959 σε ένα από τα άρθρα του τότε αναλυτή της RAND, Άλμπερτ Ουολστέτερ υποστήριζε η πυρηνική ισορροπία ήταν στην πραγματικότητα κάτι το ασταθές. Σύμφωνα με τον Ουολστέτερ ο κοινός νους δεν αρκεί σαν οδηγός για τις πυρηνικές σχέσεις. Το υποτιθέμενο χάσμα ανάμεσα στο πρώτο και στο δεύτερο πλήγμα έγινε έμμονη ιδέα αμυντικών αναλυτών στον έλεγχο των όπλων. Το γεγονός ότι πυρηνικά όπλα μεταφέρονταν με αεροσκάφη συγκεντρωμένα σε σχετικά λίγες βάσεις μπορούσε να κάνει θεωρητικά δυνατή την καταστροφή των στρατηγικών δυνάμεων του αντιπάλου προτού χρησιμοποιηθούν. Το άρθρο του Ουολστέτερ άσκησε μεγάλη επίδραση όπως και το αντίστοιχο άρθρο του Κεπναν « Χ » το 1947, βλπε στο Kissinger: «*Διπλωματία*», Αθήνα, Εκδόσεις :Λιβάνη ,1995,σελ 796

πυρηνικών όπλων (ενδιάμεση συμφωνία SALT I Strategic Armaments Limitations Talks I)και των αντιπυραυλικών συστημάτων(συνθήκη ABM: Anti Ballistic Missiles) των δυο Υπερδυνάμεων¹⁴². Με τις συνθήκες αυτές οι ΗΠΑ δέχτηκαν ουσιαστικά και τυπικά τη στρατηγική ισότητα με την ΕΣΣΔ¹⁴³. Πιο αναλυτικά στις 11 Φεβρουαρίου 1971 ο Νίχσον υπογράφει τη συνθήκη που αφορούσε στην απαγόρευση τοποθέτησης πυρηνικών όπλων και άλλων όπλων μαζική καταστροφής στον πάτο της θάλασσας και στο υπέδαφος αυτής(Treaty on the Prohibition of the Emplacement of Nuclear Weapons and Other Weapons of Mass Destruction on the Seabed and the Ocean Floor and in the Subsoil Thereof (Sea Bed Treaty)) με τις κυβερνήσεις της Κίνας, της Ρωσίας , της Γαλλίας, της Αγγλίας και της Ισπανίας. Στις 30 Σεπτεμβρίου του ίδιου έτους ο Νίχσον και ο Brezhnev υπογράφουν την συμφωνία που αφορούσε στη λήψη μέτρων για να μειωθεί ο κίνδυνος ξεσπάσματος πυρηνικού πολέμου στην Ουάσινγκτον(Agreement on Measures to Reduce the Risk of Outbreak of Nuclear War in Washington. The two parties also update their Hot Line). Τον Μάιο του 1972 ο Νίχσον την Sea Bed Treaty. Στις 26 Μαΐου 1972 ο Νίχσον και ο Brezhnev υπογράφουν την συνθήκη ABM (Anti-Ballistic Missile (ABM) Treaty)η οποία τέθηκε σε ισχύ στις 3 Οκτωβρίου και την Accord Interim Agreement on Strategic Offensive Arms, τερματίζοντας ουσιαστικά οι διαπραγματεύσεις της SALT I¹⁴⁴. Τον Νοέμβριο του 1972 άρχισαν οι συζητήσεις της SALT II(πιο αναλυτικά για τις διαπραγματεύσεις στο επόμενο κεφάλαιο).

Melvin Lard - Δόγμα της «Τριάδας» και Schlesinger- «Εστιαζόμενοι Στόχοι»

Ο διάδοχος του MacNamara ήταν ο Melvin Lard το όνομα του οποίου συνδέθηκε με το Δόγμα της «Τριάδας» για το οποίο έγινε νύξη ανωτέρω αλλά και ο εκσυγχρονισμός του οποίου θα γίνει και επί κυβέρνησης Bush του νεότερου. Σχετικά με αυτό το δόγμα, προβλεπόταν ότι το κάθε μέρος του σκελετού της ομάδας ICBMs, SLBMs και οι βόμβες θα μπορούσε να επιφέρει μια ανεξάρτητη δυνατότητα δεύτερου πλήγματος. Αυτό δημιουργούσε μια αμοιβαία υποστηρικτική αποτρεπτική ικανότητα.

¹⁴²Να επισημανθεί ότι κάθε μέρος πρέπει να αποχωρήσει όποτε θέλει από τη SALT I 1972, στο Francois Fere: «Γιατί οι πόλεμοι? Ένας αιώνας γεωπολιτικής», Αθήνα, Εκδόσεις :Παπαζήσης, 2005,σελ.189

¹⁴³ Χαράλαμπος Παπασωτηρίου: «Αμερικανικό πολιτικό σύστημα και εξωτερική πολιτική» 1945-2002, Αθήνα, Εκδόσεις : Ποιότητα, Γ' Έκδοση, 2003, σελ.271

¹⁴⁴ Διαθέσιμο στο http://www.nuclearfiles.org/menu/key-issues/nuclear-weapons/history/prez_policies/nixon/nixon_events.htm

Μετά τις εκλογές του 1973 ο Νίχσον εξουσιοδότησε τον τότε Υπουργό Άμυνας, Schlesinger, να θέσει σε εφαρμογή νέο δόγμα. Το 1974 ο Schlesinger αφού σκέφτηκε το όλο θέμα γύρω από την MAD και σε μια προσπάθεια του να ξεπεράσει το πρόβλημα της αξιοπιστίας που χαρακτήριζε τη MAD, υποστήριξε την υιοθέτηση «εστιαζόμενων στόχων» οι οποίοι θα είναι πιο επιλεκτικοί και οι οποίοι δεν είναι αναγκαίο ότι θα εμπερικλείουν μαζική καταστροφή της άλλης πλευράς. Επικεντρωνόταν στην επίθεση και καταστροφή ορισμένων σοβιετικών στόχων. Στόχος ήταν ο περιορισμός της μη ελεγχόμενης κλιμάκωσης και ο εντοπισμός στόχων με ακρίβεια ώστε να καταστραφούν μόνο αυτοί αποφεύγοντας μια μεγαλύτερη καταστροφή¹⁴⁵. Ο Schlesinger πίστευε ότι με αυτόν τον τρόπο αυξανόταν η αξιοπιστία της Αμερικής ενώ συνάμα μειωνόταν της ΕΣΣΔ καθώς θα έπρεπε η ίδια να αποτρέψει τον εαυτό της από το να χρησιμοποιήσει αυτά τα όπλα για να αποτρέψει τους αντιπάλους της.

Τελειώνοντας, αναφορικά με τον έλεγχο των εξοπλισμών θα πρέπει να αναφέρουμε ότι στην περίπτωση πυρηνικού πολέμου, η απόφαση για το ξεκίνημα του, θα παίρνονταν από ηγέτες οι οποίοι θα γνώριζαν πως ίσως με την απόφασή τους αυτή θα καταστρεφόταν η ίδια τους η χώρα και ο πολιτισμός μαζί της. Όπως αναφέρεται στο βιβλίο του Χ. Παπασωτηρίου « *καμιά δύναμη δεν διέθετε επιχειρησιακή πείρα με τη νέα τεχνολογία και για να μπορέσει να υπερισχύσει σε έναν πυρηνικό πόλεμο θα έπρεπε να εκτοξεύσει ταυτόχρονα πολλές πυρηνικές κεφαλές. Σε όλη την ψυχροπολεμική περίοδο η Σοβιετική Ένωση δεν είχε δοκιμάσει παραπάνω από 3 πυράλους ταυτόχρονα ενώ οι ΗΠΑ δεν είχαν εκτοξεύσει ποτέ ούτε έναν από επιχειρησιακό σιλό¹⁴⁶* ». Από τα παραπάνω το συμπέρασμα στο οποίο μπορούμε να καταλήξουμε είναι ότι υπήρχε μια υπερβολή γύρω από τον έλεγχο των όπλων και αυτό ίσως να οφείλεται στο γεγονός ότι υπήρχαν 2 ομάδες που η μεν μια υποστήριζε υπέρογκους αμυντικούς προϋπολογισμούς στη θέαση μιας αφνιδιαστικής επίθεσης και η δε που αντιπαρέβαλε τον τρόπο μπροστά στην πραγμάτωση μιας επίθεσης και αντιπρότεινε την μείωση των αμυντικών δαπανών.

---

¹⁴⁵ Lawrence Freedman : «*The Evolution Of Nuclear Strategy*», New York, Palgrave Macmillan 2003, New York: σελ.360-361

¹⁴⁶ Χαράλαμπος Παπασωτηρίου: «*Αμερικανικό πολιτικό σύστημα και εξωτερική πολιτική*» 1945-2002, Αθήνα, Εκδόσεις : Ποιότητα, Γ' Έκδοση, 2003, σελ 797

4.7) Προεδρία Jimmy Carter - Δόγμα «Countervailing Strategy»

Στις εκλογές του 1976 ο πρόεδρος Φορντ αποδείχτηκε αδύναμος υποψήφιος καθώς είχε δώσει χάρη στον πρόεδρο Νixon σχετικά με τα αδικήματα που είχε διαπράξει και επιπλέον είχε αντιμετωπίσει ισχυρό ανταγωνισμό από τον Ronald Reagan και τη συντηρητική πτέρυγα του Ρεπουμπλικανικού κόμματος που χειροτέρεψε την περαιτέρω εικόνα του ως αδύναμου ηγέτη¹⁴⁷. Έτσι λοιπόν πρόεδρος των ΗΠΑ αναδεικνύεται ο Jimmy Carter.

Η εξωτερική πολιτική του παρέμεινε μέσα στα βασικά πλαίσια που δημιούργησαν ο Nixon και ο Kissinger, (detente, προσέγγιση με την Κίνα) πλην όμως έκλινε προς τους εξ αριστερά επικριτές της Realpolitik συνεχίζοντας την πολιτική του Κογκρέσου ενάντια στις αμερικανικές επεμβάσεις στον Τρίτο Κόσμο και αναδεικνύοντας την προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Η προσοχή στον έλεγχο της κλιμάκωσης απέκτησε μεγαλύτερη προσοχή από τη στιγμή που η ανάπτυξη MIRved πυραύλων συνέχιζε από πλευράς ΕΣΣΔ. Αν συνέχιζε αυτή η ανάπτυξη, σύμφωνα με τον Nitze, η ΕΣΣΔ θα αποκτούσε πλεονέκτημα που θα παρέμενε ακόμα και μετά από πυρηνική ανταλλαγή με τις ΗΠΑ¹⁴⁸. Θα μπορούσε όχι μόνο να καταστρέψει την πλειονότητα των αμερικανικών ICBMs δυνάμεων αλλά και να έχει επαρκείς δυνάμεις ώστε να αποτρέψει οποιαδήποτε αντίποινα απειλώντας τις ΗΠΑ με την καταστροφή των countervalue στόχων της. Ως απάντηση η κυβέρνηση Carter περιέγραψε αυτό που τον Αύγουστο του 1980, ο Υπουργός Άμυνας Harold Brown ονόμασε ως « countervailing strategy». Σύμφωνα με αυτό το δόγμα οι ΗΠΑ διατηρούσαν τις επιλογές που σχετίζονταν με τις countervailing στρατηγική όπως ποικιλία των επιπέδων ανταπόδοσης και η επίθεση ή θα είχε ως στόχο την ήττα ή το κόστος που θα πήγαζε από αυτό θα ήταν πολύ μεγαλύτερο από το οποιοδήποτε όφελος μπορεί να είχε παρακινήσει την δύναμη που ξεκίνησε την επίθεση. Η ικανότητα να αντιπαρατεθούν στις ικανότητες της

---

¹⁴⁷ Χαράλαμπος Παπασωτηρίου: «Αμερικανικό πολιτικό σύστημα και εξωτερική πολιτική» 1945-2002, Αθήνα, Εκδόσεις : Ποιότητα, Γ' Έκδοση, 2003, σελ. 306

¹⁴⁸ Paul H. Nitze: «Assuring Strategic Stability In An Era Of Détente», Foreign Affairs, vol.54, No.2, January 1976, Σελ.207-232 και David S. Donough: « The New Triad And The Evolution Of Nuclear Strategy», Routledge, New York 2006, Σελ. 25

Σοβιετικής Ένωσης, στα διάφορα επίπεδα της διαμάχης, εξασφάλιζε στις ΗΠΑ ότι με αυτόν τον τρόπο απωθούνταν η ΕΣΣΔ από το να αναλάβει κάποια επίθεση¹⁴⁹.

Σχετικά με τα πυρηνικά όπλα, στις 18 Ιουνίου 1979 υπέγραψε με τον Leonid Brezhnev SALT II (The Second Strategic Arms Limitation Treaty) στη Βιέννη στην Αυστρία. Η συνθήκη θεσμοθετούσε ένα ανώτατο όριο 2,400 στρατηγικών επιθετικών όπλων και μείωνε τα Multiple Independently-targeted Reentry Vehicles (MIRV) σε 1,320 εκτοξευτήρες. Στις 9 Νοεμβρίου έλαβε χώρα μια εξομοιωτική επίθεση πυραύλων την οποία αντιλαμβάνονται οι ΗΠΑ. Χρειάστηκαν 6 λεπτά να ανακαλύψουν ότι η επίθεση δεν ήταν πραγματική στο διάστημα αυτό οι πυραυλικές και υποβρύχιες εγκαταστάσεις τους ήταν σε επιφυλακή. Τον Δεκέμβριο ο Carter προέβη σε αύξηση τη άμυνας. Υπογράφοντας την Presidential Directive 59, καλεί τις ΗΠΑ να αναπτύξουν και να διατηρήσουν την ικανότητα να μπορούν να διεξάγουν έναν παρατεταμένο πυρηνικό πόλεμο (protracted nuclear war). Στις 12 Δεκεμβρίου ως μέρος της "Double-Track" στρατηγικής το NATO αποφασίζει να τοποθετήσει πυραύλους μεσαίου βεληνεκούς, τους Cruise Missiles και Pershing II στην Ευρώπη και ταυτόχρονα να διαπραγματευτεί για την απόσυρσή τους¹⁵⁰. Στις 27 Δεκεμβρίου ο Jimmy Carter αποσύρει την SALT II ως αποτέλεσμα της Σοβιετικής επέμβασης στο Αφγανιστάν¹⁵¹

4.8) Προεδρία Reagan- Πρωτοβουλία Στρατηγικής Άμυνας

Στις συνειδήσεις των ρεπουμπλικάνων η détente είχε αποτύχει η οποία ολοκληρώθηκε με τα φιλόδοξα εξοπλιστικά προγράμματα της ΕΣΣΔ και με την εισβολή στο Αφγανιστάν τον Δεκέμβριο του 1979¹⁵². Το αντισοβιετικό κλίμα εκφραζόταν καλύτερα από την Επιτροπή του Παρόντα Κινδύνου στην οποία συμμετείχε και ο αρχιτέκτονας του NSC-68, ο Paul Nitze¹⁵³, η οποία τόνιζε τον κίνδυνο της σοβιετικής πυρηνικής ανωτερότητας.

¹⁴⁹ David S. Donough: « *The New Triad and the Evolution of Nuclear Strategy*», New York, Routledge, 2006, σελ. 25

¹⁵⁰ Διαθέσιμο στο <http://www.nuclearfiles.org/menu/timeline/1970/1979.htm>

¹⁵¹ Χαράλαμπος Παπασωτηρίου: «*Αμερικανικό πολιτικό σύστημα και εξωτερική πολιτική*» 1945-2002, Αθήνα, Εκδόσεις : Ποιότητα, Γ' Έκδοση, 2003, 350

¹⁵² Χαράλαμπος Παπασωτηρίου: «*Αμερικανικό πολιτικό σύστημα και εξωτερική πολιτική*» 1945-2002, Αθήνα, Εκδόσεις : Ποιότητα, Γ' Έκδοση, 2003, σελ. 350

¹⁵³ Χαράλαμπος Παπασωτηρίου: «*Αμερικανικό πολιτικό σύστημα και εξωτερική πολιτική*» 1945-2002, Αθήνα, Εκδόσεις : Ποιότητα, Γ' Έκδοση, 2003, σελ. 350

Βασικός άξονας της πολιτικής του Reagan προς τη ΕΣΣΔ ήταν η αύξηση των αμυντικών δαπανών που στόχευε να χρεοκοπήσει την ΕΣΣΔ μέσω των αβάστακτων εξοπλιστικών προγραμμάτων. Ο Reagan ανανέωσε τα οπλικά συστήματα που είχε εγκαταλείψει η κυβέρνηση Κάρτερ όπως για παράδειγμα τα βομβαρδιστικά B-1 και άρχισε να αναπτύσσει τον πύραυλο MX, τον πρώτο νέο αμερικανικό διηπειρωτικό πύραυλο εδάφους. Αυτός ο πύραυλος έπρεπε να διαθέτει 2 στοιχεία:

- να μπορεί να πραγματοποιήσει μια δυναμική επίθεση σε προστατευμένους στρατηγικούς στόχους της Σοβιετικής Ένωσης και
- Να μπορεί να επιβιώσει μιας επίθεσης προερχόμενης από σοβιετικό ICBMs¹⁵⁴. Πρόβλημα το οποίο προσπάθησε να επιλυθεί επί κυβέρνησης Carter με την λύση την ονόμασε «ιππόδρομο(racetrack)». Με αυτό εννοούσε ότι για κάθε πύραυλο προσφέρονταν 23 μέρη στα οποία θα μπορούσε να προστατευτεί και τα οποία θα έπρεπε να τα στοχοθετήσει η Σοβιετική Ένωση εάν επιθυμούσε να πλήξει τους πυράυλους κάτι που υπό αυτές τις συνθήκες αποτελούσε ένα δύσκολο εγχείρημα

Το πρόβλημα με τον πύραυλο MX και με την αποτυχία της SALT II η οποία α μπορούσε να επέφερε μείωση στην πυρηνική ικανότητα της Σοβιετικής Ένωσης απεδείκνυε ότι τα πρώτα χρόνια της κυβέρνησης Reagan δεν είχε γίνει κάτι που να αποστερούσε τη Σοβιετική Ένωση από τη δυνατότητα να εκμεταλλευτεί την πυρηνική της ικανότητα. Επιπροσθέτως η κυβέρνηση από τη μια πλευρά προσπαθούσε και ενθάρρυνε τους Ευρωπαίους να δεχτούν να τοποθετηθούν τις πυρηνικές δυνάμεις και από την άλλη δυσκολευόταν να πείσει τους υποστηρικτές της να δεχτούν τους ICBMs¹⁵⁵.

Σε όλο αυτό το διάστημα η Επιτροπή Scowcroft υποστήριζε ότι «η ύπαρξη διαφόρων στοιχείων των στρατηγικών μας δυνάμεων επιτρέπει στην καθεμία από αυτές να λειτουργεί ως ένας φράκτης απέναντι σε κάθε προσπάθεια ης Σοβιετικής Ένωσης που θα έθετε τις άλλες μας δυνάμεις σε κίνδυνο... αν και η ύπαρξη των ICBMs είναι ένα θέμα που προκαλεί ανησυχία σήμερα(ιδίως όταν αυτό το θέμα το βλέπει κάποιος σε

---

¹⁵⁴ Lawrence Freedman : «*The Evolution Of Nuclear Strategy*», New York, Palgrave Macmillan 2003,σελ.392

¹⁵⁵ Lawrence Freedman : «*The Evolution Of Nuclear Strategy*», New York, Palgrave Macmillan 2003,σελ.392

απομόνωση από τα υπόλοιπα), θα ήταν πιο σοβαρό και ανησυχητικό εν δεν είχαμε δυνάμεις αποτελούμενες από βαλλιστικούς πυραύλους, υποβρύχια στη θάλασσα και βόμβες¹⁵⁶».

Οι δυο στρατηγικές αποφάσεις που συνεισέφεραν περισσότερο στον τερματισμό του Ψυχρού πολέμου είναι η ανάπτυξη από το NATO αμερικανικών πυραύλων μέσου βεληνεκούς στην Ευρώπη και η δέσμευση που ανέλαβε η Αμερική για την Πρωτοβουλία Στρατηγικής Άμυνας(SDI). Πρόκειται για τον πόλεμο που έγινε γνωστός ως ο πόλεμος των άστρων¹⁵⁷. Η ανάπτυξη της πυραυλικής άμυνας ήταν ωστόσο απαγορευμένη από την ABM συμφωνία,. Στις 23 Μαρτίου 1983 ο Reagan προσέφερε ένα όραμα το οποίο όπως είχε δηλώσει: «θα μας παρέχει τη δυνατότητα να αναχαιτίζουμε και να καταστρέφουμε τους βαλλιστικούς πυραύλους προτού εκείνοι να φτάσουν τη γη μας ή τους συμμάχους μας»¹⁵⁸. Το 1984 το Department of Defense(DoD) υπέβαλλε στο Κογκρέσο την SDI η οποία αποτελούσε απάντηση της επιθυμίας της κυβέρνησης να απομακρυνθεί από την αμοιβαία καταστροφή αλλά και ήταν μια μακροπρόθεσμη έρευνα και αναπτυξιακό πρόγραμμα το οποίο θα παρείχε επιλογές που θα σχετιζόνταν με την πυραυλική άμυνα και για τις ακόλουθες κυβερνήσεις. Η SDI μπορεί να ειπωθεί ως απάντηση στην δυσαρέσκεια που είχε προκληθεί από την αμερικανική πυρηνική πολιτική. Όπως ρητορικά ρώτησε σε δήλωση του τότε ο πρόεδρος Reagan: « δεν είναι προτιμότερο να σώζουμε ζωές αντί να τις εκδικούμαστε?»

Η απόφαση του NATO να αναπτύξει πυραύλους μέσου βεληνεκούς στην Ευρώπη είχε παρθεί από την κυβέρνηση Carter και υπαγόταν αυτή η πολιτικής το ευρύτερο πλαίσιο της εκτεταμένης αποτροπής που αφορούσε τη Δυτική Ευρώπη. Δεδομένου ότι η ΕΣΣΔ στα μέσα της δεκαετίας του 1970 είχε αναπτύξει πυραύλους οι οποίοι μπορούσαν να χτυπήσουν την Δ. Ευρώπη και την Κίνα, οι ΗΠΑ ήθελαν να αναπτύξουν και εκείνες ένα πρόγραμμα με σκοπό την προστασία της Δ. Ευρώπης¹⁵⁹. Τα όπλα μέσου βεληνεκούς(βαλλιστικοί πύραυλοι και εκτοξευμένα από το έδαφος βλήματα πλεύσεως)είχαν κατασκευαστεί στην πραγματικότητα για έναν διαφορετικό

---

¹⁵⁶ Lawrence Freedman : «*The Evolution Of Nuclear Strategy*», New York, Palgrave Macmillan 2003,σελ.393

¹⁵⁷ Kissinger: «*Διπλωματία*», Αθήνα, Εκδόσεις Λιβάνη, 1995, σελ.864

¹⁵⁸ David S. Donough: «*The New Triad and the Evolution of Nuclear Strategy*», New York, Routledge, 2006, σελ.28

¹⁵⁹ Χαράλαμπος Παπασωτηρίου: «*Αμερικανικό πολιτικό σύστημα και εξωτερική πολιτική*» 1945-2002, Αθήνα, Εκδόσεις : Ποιότητα, Γ' Έκδοση, 2003,σελ.353

σκοπό. Σαν αντίμετρο στον μεγάλο αριθμό σοβιετικών πυραύλων των SS-20 που ήταν ικανοί να φτάνουν σε όλους τους ευρωπαϊκούς στόχους από τα βάθη της ΕΣΣΔ.

Ένα πρόβλημα που αντιμετώπιζε η SDI ήταν όχι μόνο ότι δεν είχε πολλούς υποστηρικτές αλλά , όντας ένα μακροπρόθεσμα σχέδιο, έπρεπε να υιοθετηθεί ως πρόγραμμα και από τους επόμενους Προέδρους και μέλη του Κογκρέσου, μειώνοντας έτσι τις πιθανότητες για επιτυχή εφαρμογή για μεγάλο χρονικό διάστημα. Όχι μόνο η επιστημονική κοινότητα διάκειντο ενάντια της SDI όπως είχε κάνει και στις δεκαετίες του 1960-1970 εναντίον στην εμφάνιση του *Sentinel* και του *Safeguard* ,αντιβαλλιστικών πυραύλων, αλλά και οι σύμμαχοι και υποστηρικτές της παραδοσιακής πυρηνικής αποτροπής ήταν ενάντια σε αυτό το νέο σχέδιο. Αναλύσεις που αφορούσαν την SDI υποστήριζαν ότι ποτέ δεν θα ερχόταν σε «καρποφορία» χωρίς την ανοχή της Σοβιετική Ένωσης. Ελπίδες «καρποφορίας» υπήρχαν μόνο εάν μπορούσε να εξασφαλιστεί ότι το κόστος των μελλοντικών επιθέσεων ότι θα ήταν μεγαλύτερο από το αντίστοιχο της άμυνας θα μπορούσε η SDI¹⁶⁰ .

Όσο καιρό επικρατούσε η εναντίωση της Σοβιετικής Ένωσης στην SDI(συνέδεαν πολλές από τις προτάσεις τους που αφορούσαν τον έλεγχο των όπλων με την κατάργηση της SDI)τόσο τα σημάδια για ύπαρξη σοβιετικού πλεονεκτήματος έναντι των ΗΠΑ μεγάλωναν , μειώνοντας συγχρόνως την ελπίδα για ένα κόσμο που θα κυριαρχούσε η άμυνα¹⁶¹ . Επιπλέον η εναντίωσή τους στην SDI αυτομάτως αύξανε την αξιοπιστία μιας και κάτι που προκαλεί ανησυχία στην ΕΣΣΔ δεν μπορεί να είναι τόσο ασήμαντο.

Ο Reagan συνειδητοποίησε το 1986 την αλλαγή που έφερε ο Gorbachev. Αισθανόμενος ότι μπορούσε να τερματίσει τον Ψυχρό πόλεμο ώστε να βγουν οι ΗΠΑ ωφελημένες άλλαξε τη στάση του απέναντι στην ΕΣΣΔ. Η αλλαγή αυτή του Reagan

---

¹⁶⁰ Lawrence Freedman: «*The Evolution Of Nuclear Strategy*», New York, Palgrave Macmillan 2003,σελ.396. Στο σημείο αυτό μπορούμε να επισημάνουμε ότι όταν υπάρχουν αμφιβολίες σχετικά με την τεχνολογία ή με το κόστος κάποιας επιλογής για να συνεχιστεί να υφίσταται ,χρήζει αναγκαίο η δέσμευση από την πλευρά του προέδρου έτσι και εδώ με την αμυντική επιλογή του Reagan . Ο προϋπολογισμός όμως του 1988 απέδειξε ότι η Initiative έχασε και την ακτινοβολία της αλλά και την αξιοπιστία της. Οι τρεάστιες αμυντικές δαπάνες έπληξαν και τις ΗΠΑ. Οι ΗΠΑ έπρεπε να καταλάβουν ότι όσο μεγάλες και να ήταν οι αμυντικές δαπάνες αυτό δεν σήμαινε ότι τις προστάτευε από σοβιετική πυρηνική επίθεση. Δεδομένου ότι και οι 2 χώρες είχαν εξοπλισμούς μπορούσαν και οι 2 να προβούν και να διεξάγουν κάποιο χτύπημα με επιτυχία.

¹⁶¹ Lawrence Freedman : «*The Evolution Of Nuclear Strategy*», New York, Palgrave Macmillan 2003,σελ.396

από έντονο πολέμο σε υποστηρικτή ριζοσπαστικών συμφιλιωτικών συμφωνιών¹⁶² σάστισε πολλούς συντηρητικούς υποστηρικτές του στις ΗΠΑ. Επιπλέον και ο Gorbachev επιθυμούσε μια εξομάλυνση της κούρσας των εξοπλισμών. Κατά το 1987 η στάση της ΕΣΣΔ απέναντι στην SDI μπορεί θεωρηθεί πιο ήπια αρκεί βέβαια το πλαίσιο που περιελάμβανε την ABM συμφωνία να παρέμενε άθικτο. Ο Γκορμπατσόφ ήταν αυτός που παραδέχτηκε ότι ο πρόεδρος Reagan ήταν αυτός που δεν του αρνήθηκε το όραμά του που αφορούσε την απελευθέρωση από πυρηνικές απειλές αλλά συνάμα δήλωνε πως αυτό το όραμα δεν θα γινόταν πραγματικότητα, όχι τουλάχιστον με τα μέσα της SDI¹⁶³.

Ωστόσο το 1986 και η συζήτηση περί ολοσχερής καταστροφής των πυρηνικών τους οπλοστασίων απέβη άκαρπη αλλά από το 1987 να προχωρήσουν σε ουσιαστικές μειώσεις των πυρηνικών τους εξοπλισμών αρχίζοντας με όλους τους ενδιάμεσους πυρηνικούς πυραύλους τους στην Ευρώπη που ήταν η αιτία της διατάραξης των σχέσεών τους στις δεκαετίες '70 και '80. Έχοντας εξασφαλίσει και ο Gorbachev τη θετική ανταπόκριση του Reagan μπόρεσε να συγκεντρωθεί στη διαφάνεια(γκλάζνοστ) και στην ανασυγκρότηση(περεστρόικα) στο εσωτερικό του περιθωριοποιώντας τους δικούς τους ψυχροπολεμικούς σκληροπυρηνικούς¹⁶⁴.

Η κυβέρνηση του Reagan θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως πιο κατηγορηματική αναφορικά με την επιθυμία της να πετύχει κλιμακούμενη κυριαρχία(«escalation dominance») η οποία θα μπορούσε είτε να συγκρατήσει είτε να νικήσει τον αντίπαλο χρησιμοποιώντας όλα τα επίπεδα βίας με αποκορύφωμα το τελευταίο. Μπορούμε να πούμε ότι η countervailing στρατηγική είχε δώσει τη θέση της στην prevailing στρατηγική. Όπως διατυπωνόταν και στο National Security Decision Directive τον Οκτώβριο του 1981 σκοπός ήταν το prevailing σε έναν παρατεταμένο πυρηνικό πόλεμο των 180 ημερών και άνω¹⁶⁵.

---

¹⁶² Χαράλαμπος Παπασωτηρίου: «Αμερικανικό πολιτικό σύστημα και εξωτερική πολιτική» 1945-2002, Εκδόσεις : Ποιότητα, Γ' Έκδοση, Αθήνα 2003,σελ. 365

¹⁶³ Lawrence Freedman : «*The Evolution Of Nuclear Strategy*», New York, Palgrave Macmillan 2003,σελ.397

¹⁶⁴ Lawrence Freedman : «*The Evolution Of Nuclear Strategy*», New York, Palgrave Macmillan 2003,σελ.379

¹⁶⁵ David S. Donough: « *The New Triad and the Evolution of Nuclear Strategy*», New York, Routledge, 2006, σελ. 25

4.9) Προεδρία George H. W. Bush- Μείωση των πυρηνικών όπλων με παράλληλη Ανάδυση Νέας Τάξης

Ο Reagan διαδέχτηκε από τον αντιπρόεδρό του George Bush ο οποίος προσέφερε έναν αυξανόμενο συντηρητισμό . Η δύναμη του απέρρευε από την επάρκεια και την εμπειρία του στη διεθνή πολιτική σκηνή. Υποσχόταν ριζικές αλλαγές και η πιο σημαντική ήταν ότι πριν το τέλος του πρώτου χρόνου της προεδρίας του «ευθυνόταν» για το τέλος του Ψυχρού πολέμου. Αν και μπορούμε να επικαλεστούμε ότι ήταν η σθεναρή στρατιωτική ανάπτυξη, κούρσα των εξοπλισμών της δεκαετίας του 1980 επί κυβερνήσεως Reagan που συνέβαλε στην πτώση του Σοβιετικού οικοδομήματος μιας και χρειαζόταν αναμόρφωση της οικονομίας για να ανταπεξέλθουν, ωστόσο η κατάρρευση του συστήματος είχε βαθύτερες ρίζες και για αυτό δεν μπορούμε να επικαλεστούμε μόνο την

Με την κατάρρευση της ΕΣΣΔ και τη ανάδυση των ΗΠΑ ως μοναδική υπερδύναμη, οι αξιωματούχοι της κυβέρνησης στην Ουάσινγκτον υποβίβασαν τα πυρηνικά όπλα. Έτσι και ο G. H. W. Bush εξάλειψε τα πυρηνικά όπλα μικρού βεληνεκούς (*Army systems and those on surface naval systems*) και απέσυρε τακτικά πυρηνικά όπλα με μόνη εξαίρεση τα *small inventories in NATO*¹⁶⁶. Ο Bush , ο πρεσβύτερος όντας διακεείμενος κατά του SDI προγράμματος συνέχιζε να υποστηρίζει ωστόσο να υποστηρίζει αναχαιτιστικούς πυραύλους που η βάση τους θα είναι στο έδαφος. Θεωρούσε έτσι ότι αυτό θα αποτελούσε μια παγκόσμια προστασία ενάντια σε συστήματα που αποσκοπούν στο να προκαλέσουν περιορισμένα πλήγματα- *Global Protection Against The Limited Strike Systems, GPALS*¹⁶⁷.

Τον Ιούνιο του 1990 ο G. W. H. Bush και ο Mikhail Gorbachev υπέγραψαν νέα πρωτόκολλα «Threshold Ban Treaty» και «Underground Nuclear Explosions for Peaceful Purposes» οι οποίες προέβλεπαν επιθεώρηση για δοκιμές πάνω από 35 kilotons¹⁶⁸. Στις 31 Ιουλίου 1991 οι Bush και Gorbachev υπέγραψαν τη START I η οποία προέβλεπε μείωση κατά 50 των πυρηνικών κεφαλών οι οποίες διακινούνταν

¹⁶⁶ Clark A. Murdock: « *DoD and the Nuclear Mission* », issue 51, 4th quarter 2008. Διαθέσιμο στο <http://www.nuclearfiles.org/menu/key-issues/nuclear-weapons/issues/policy/us-nuclear-policy/strategy/9%5B1%5D.pdf>

¹⁶⁷ Lawrence Freedman : « *The Evolution Of Nuclear Strategy* », New York, Palgrave Macmillan 2003,σελ.429

¹⁶⁸ http://www.nuclearfiles.org/menu/timeline/timeline_page.php?year=1990

μέσω των βαλλιστικών πυραύλων και η οποία θα αναλυθεί με περισσότερες λεπτομέρειες στο επόμενο κεφάλαιο.

Επιπροσθέτως στις 27 Σεπτέμβρη 1991ο George Bush ανακοινώνει την ακύρωση του short-range attack missile (SCRAM II) programs και την αποχώρηση από τα συμβατικά πυρηνικά όπλα με βάσεις στο έδαφος του στρατού αλλά και του Ναυτικού. Της αεροπορίας και των πεζοναυτών μένουν άθικτα.. Στις 5/10 /1991 Mikhail Gorbachev ανακοινώνει ότι η ΕΣΣΔ θα διακόψει τις πυρηνικές δοκιμές και θα περιορίσει αν όχι εξαλείψει πυρηνικά όπλα που βρίσκονται στη γη, στον αέρα ή στη θάλασσα και θα ξεπεράσει τις απαιτήσεις της START. Επιπλέον υποστήριξε ότι θα προσπαθήσει να μειώσει σε 5000 μέσα στα επόμενα χρόνια. στις 28ιανουαρίου ο George Bush ανακοίνωσε την ακύρωση των Midgetman Missile Program, της επιπλέον παραγωγής των w -88 πυρηνικών κεφαλών και τις δοκιμές των MX2, τερματισμό των B-2 αεροπλάνων αφού κατασκευαζόντουσαν 20 αεροπλάνα (περίπου μέχρι το 1996) και το σταμάτημα της παραγωγής προηγμένων πυραύλων μόλις έφταναν τον αριθμό 640¹⁶⁹.

Παράλληλα με τις κινήσεις αυτές που οδηγούσαν σε μια μείωση των εξοπλιστικών συστημάτων βρισκόμαστε μπροστά σε μια νέα τάξη η οποία άρχισε σιγά- σιγά να διαμορφώνεται χωρίς ωστόσο να μπορεί να καθοριστεί η μορφή της. Η ξαφνική ωστόσο εισβολή του Sadam Hussein, τον Αύγουστο του 1990, τη μέρα που ο George Bush κηρύσσει επισήμως το τέλος του Ψυχρού πολέμου, στο Κουβέιτ με στόχο να το καταστήσει δεύτερη επαρχία του Ιράκ έδωσε ένα σαφή προσανατολισμό σχετικά με τη νέα αυτή μορφή. Από την αρχή ο πρόεδρος των ΗΠΑ είχε καταστήσει σαφές ότι δεν θα επέτρεπε κάτι τέτοιο να πραγματοποιιούταν και έτσι λοιπόν βρισκόμαστε μπροστά στο ξεκίνημα μιας μεγάλης στρατιωτικής επιχείρησης.

Από τη στιγμή που η Σοβιετική Ένωση και η Ρωσία χάνουν την π'ροτερη τους δύναμη και δεν απειλούν πλέον να πλήξουν τη δύναμη αλλά και την ύπαρξη των ΗΠΑ, η προσοχή της Αμερικής αλλάζει και στρέφεται προς τις απειλές που προέρχονται από άλλα κράτη τα οποία θεωρούν ότι μπορεί να αποτελέσουν εμπόδια στον δρόμο των ΗΠΑ για την Παγκόσμια Ηγεμονία. που αδυνατούν να νικήσουν τις ΗΠΑ ή τις συμμάχους τους σε μια κανονική μάχη αλλά επιδιώκουν να

---

¹⁶⁹ http://www.nuclearfiles.org/menu/timeline/timeline_page.php?year=1991

δημιουργήσουν τη δική τους πυρηνική αποτροπή. Ωστόσο η Σοβιετική Ένωση παρέμενε ένας σοβαρός παίκτης στη διεθνή σκηνή. Επιπλέον αντί να πρέσβευαν έναν επικίνδυνο αντίπαλο μπορούσε να είναι ο συνέταιρος ώστε να διασφαλίζεται έτσι ότι μέλη των Ηνωμένων Εθνών συμβαδίζουν με τους διεθνείς νόμους και δεν ακολουθούν το παράδειγμα του Ιράκ, αυτό της κατάληψης των γειτόνων του¹⁷⁰.

4.10) Προεδρία Bill Clinton -National Security Strategy of Engagement and Enlargement

Για τον αμερικανικό λαό το πιο σημαντικό χαρακτηριστικό αυτού του νέου κόσμου ήταν ότι, για την ώρα, ήταν πιο ασφαλής από ποτέ άλλοτε και για αυτό στις εκλογές του Νοεμβρίου το 1992 διάλεξαν τον Κλίντον ως τον νέο τους πρόεδρο και όχι τον George Bush.

Το 1992 λοιπόν ανεβαίνει στην προεδρία των ΗΠΑ, ο Bill Clinton, ο 42^{ος} πρόεδρος στην ιστορία των ΗΠΑ. Η εξωτερική πολιτική της κυβέρνησης Clinton χαρακτηρίζεται από την Ουίλσονική της προσέγγιση και μεγαλύτερη σημασία είχε για αυτόν η οικονομική πολιτική της Αμερικής. Οι Ουίλσονιστές υποστηρίζουν πως για την εδραίωση της παγκόσμιας ειρήνης και την επικράτηση της σταθερότητας στον κόσμο είναι απαραίτητη η εξάπλωση της δημοκρατίας και τον ενστερνισμό των αρχών και των αξιών που τη χαρακτηρίζουν καθώς επιπροσθέτως και την εξάπλωση του εμπορίου και των πολυμερών θεσμών που μέσω αυτών εγγυάται η συλλογική ασφάλεια¹⁷¹ χωρίς ωστόσο αυτό να σημαίνει ότι δεν θα κάνουν τα πάντα χρησιμοποιώντας όλα τα υπάρχοντα μέσα στο όνομα της υπεράσπισης αυτών των ιδανικών.

Η στρατηγική που ακολούθησε ήταν ένα μίγμα επιλεκτικών δεσμεύσεων αλλά και συνεργασίας που όμως με τις ΗΠΑ στη θέση της κυρίαρχης δύναμης. Η *National Security Strategy of Engagement and Enlargement* (Φεβρουάριος 1996) αποτελεί το πιο πλήρες έγγραφο της κυβέρνησης σε σχέση με την Υψηλή Στρατηγική και εμπερικλείει την ασφάλεια δια της συνεργασίας, την επιλεκτική δέσμευση αλλά προσθέτει και όψεις αναφορικά με την κυριαρχία των ΗΠΑ. Οι ΗΠΑ πρέπει να

¹⁷⁰ Lawrence Freedman : «*The Evolution Of Nuclear Strategy*», New York, Palgrave Macmillan 2003,σελ.408

¹⁷¹ Χαράλαμπος Παπασωτηρίου: « *Αμερικανικό πολιτικό σύστημα και εξωτερική πολιτική 1945-2002*»,

δεσμευτούν στον κόσμο έτσι ώστε να γίνουν περισσότερες χώρες κοινωνοί της δημοκρατίας και των ελεύθερων αγορών αλλά υπό την αρχηγία των ΗΠΑ και των μονομερών στρατιωτικών ικανοτήτων¹⁷².

Υπό την προεδρία Clinton, η οικονομία των ΗΠΑ γνώρισε μεγάλη ανάπτυξη. Στόχος, σχετικά με την πυρηνική στρατηγική, ήταν να διασφαλιστεί η αμοιβαία ασφάλεια πλέον και όχι όπως άλλοτε η αμοιβαία καταστροφή. Η Σοβιετική Ένωση είχε ένα μεγάλο πυρηνικό εργοστάσιο που μετά την κατάρρευση του καθεστώτος πυρηνικά όπλα από αυτό θα μπορούσαν να έπεφταν σε χέρια που θα προκαλούσαν ανησυχίες. Τα πυρηνικά συστήματα ήταν ατελώς διατηρημένα και προστατευμένα και από αυτή την κατάσταση πήγαζαν διάφορες ανησυχίες όπως πρόκληση πυρηνικής επίθεσης, διασπορά της ραδιενέργειας ως αποτέλεσμα ατυχημάτων συμπεριλαμβανομένων και της διάβρωσης πεπαλαιωμένων πυρηνικών υποβρυχίων, πυρηνικά υλικά. Τέλος ο χειρότερος εφιάλτης θα ήταν ο κίνδυνος που ελλοχεύει εάν αυτά τα όπλα ή η γνώση κατασκευής αυτών γίνει κτήμα των τρομοκρατών ή τοπικών ομάδων.

Δεδομένου του πόσο κοντά είχαν έρθει οι ΗΠΑ στην έναρξη μιας ακούσιας πυρηνικής καταστροφής κατά τη διάρκεια του ψυχρού πολέμου, η επίδραση του διαλυόμενου καθεστώτος έδωσε το απαιτούμενο έδαφος για να αναπτυχθούν αυτοί οι φόβοι¹⁷³. Η κυβέρνηση των ΗΠΑ αποφάσισε να συμβάλλει ώστε να βοηθήσει την Σοβιετική κυβέρνηση να ανταποκριθεί σε αυτό το θέμα τη δεκαετία του 1990. Για να συμβολίσουν αυτή την αλλαγή οι κυβερνήσεις Clinton και Yeltsin στις αρχές του 1994 ανακοίνωσαν ότι πλέον οι δυο πλευρές δεν είχαν ως στόχο επίθεσης η μια την άλλη.

Ωστόσο τον Ιανουάριο του 1995, εξαιτίας της εκτόξευσης ενός πυραύλου από τη Νορβηγία, πράξη η οποία ερμηνεύθηκε από τη Ρωσία ως εχθρική, οδήγησε τον Yeltsin να ανοίξει τον πυρηνικό του φάκελο. Είχε μόλις λίγα λεπτά για να αποφασίσει αν θα πατούσε ένα κουμπί για την εκτόξευση πυραύλων¹⁷⁴ προτού προλάβει να αναγνωριστεί το λάθος. Τον Σεπτέμβριο του 1998, η Ρωσία και οι ΗΠΑ υπέγραψαν

---

¹⁷² Michael E. Brown, Owen R. Cote, Sean M. Lynn-Jones, Steven E. Miller: « *America's Strategic Choices* », Revised Edition, The MIT Press, σελ. 42

¹⁷³ Lawrence Freedman : « *The Evolution Of Nuclear Strategy* », New York, Palgrave Macmillan 2003, σελ. 416

¹⁷⁴ Joseph Cirincione: « *Bomb Scare. The History and Future of Nuclear Weapons* », Columbia University Press, New York 2007, κεφ.5, σελ. 97

μια συμφωνία που ως στόχο είχε να αποφευχθεί κάποια εκτόξευση η οποία να οφείλεται σε λάθος συναγεράμω. Τον Ιούνιο του 2000 οι Clinton και Putin υπέγραψαν ένα πρωτόκολλο «joint data Exchange Center» στη Μόσχα όπου προέβλεπε την δημιουργία ενός κέντρου ώστε να μοιράζονται προειδοποιητικά στοιχεία αναφορικά με εκτοξεύσεις πυραύλων. Νωρίτερα το 1997, στο Ελσίνκι ο Κλίντον και ο Γιέλτσιν είχαν συμφωνήσει ότι ο σκοπός της START III θα ήταν να μειωθούν κατά 2000-2500 σε κάθε πλευρά μέχρι το 2007. Τον Νοέμβριο του 2001 ο πρόεδρος G.W.Bush πρότεινε στον Putin ότι οι ΗΠΑ μπορούν να μειώσουν τις πυρηνικές τους κεφαλές κατά τα 2/3. Το θέμα που προέκυψε ήταν αν αυτά θα καταγράφονταν υπογράφοντας μια νέα συνθήκη. Τον Μάιο του 2002 οι πρόεδροι Bush και Putin συναντήθηκαν στην Μόσχα. Είχαν περάσει 3 δεκαετίες από τη μέρα που αντίστοιχα είχαν συναντηθεί οι πρόεδροι Νίχσον και Brezhnev για να υπογράψουν την πρώτη συμφωνία για τη μείωση των όπλων συμπεριλαμβανομένης και της ABM συμφωνίας που ο Bush είχε ήδη αποφασίσει να την εγκαταλείψει το 2001

Αξίζει να επισημανθεί ότι με το τέλος του Ψυχρού πολέμου πολλοί ειδικοί αλλά και αξιωματούχοι είχαν πιστέψει ότι ήταν πλέον η στιγμή που οι 2 Υπερδυνάμεις θα προχωρούσαν στην καταστροφή των παραχρησμένων πλέον πυρηνικών ικανοτήτων τους¹⁷⁵. Πολλοί στην κυβέρνηση Clinton υποστήριζαν αυτή την οπτική. Σύμφωνα με την καθηγήτρια Janne Nolan «κατά τη διάρκεια του 1994 και τη Nuclear Posture Review δεν είχε εκδηλωθεί κάποια δέσμευση που να οδηγεί προς την κατεύθυνση μιας τέτοιας βασικής αλλαγής. Αν και θα μπορούσε να χαρακτηριστεί η Nuclear Posture Review διακατεχόμενη από μια φιλοδοξία μιας και είχε αρχίσει αναφέροντας γιατί και αν έχουμε ανάγκη από την « Τριάδα»(πύραυλο ξηράς, πύραυλοι υποβρυχίων και βόμβες) κατέληξε σε ένα συνηθισμένο έγγραφο το οποίο απλά επικύρωνε το status quo¹⁷⁶». Πολλοί από την κυβέρνηση κατέληξαν ότι θα συναντούσαν πολλές αντιδράσεις για τις οποίες δεν ήταν προετοιμασμένοι για αυτές. Από αυτό συμπεραίνουμε ότι πρόκειται για ένα θέμα πολιτικής διαμάχης και στο συγκεκριμένο θέμα οι Δημοκρατικοί είναι πιο ευαίσθητοι συγκριτικά όπως θα δούμε με τους Νεοσυντηρητικούς και την επόμενη κυβέρνηση που θα ακολουθήσει και για αυτό

---

¹⁷⁵ Joseph Cirincione: «Bomb Scare. The History and Future of Nuclear Weapons», Columbia University Press, New York 2007, κεφ.6, σελ. 133

¹⁷⁶ Janne E. Nolan, «Parsing the Nuclear Posture Review: An ACA Panel Discussion,» March 2002, στο Joseph Cirincione: «Bomb Scare. The History and Future of Nuclear Weapons», Columbia University Press, New York 2007, κεφ.6, σελ.134

υιοθετούν πολιτικές οι οποίες τους διασφαλίζουν από πολιτική ζημιά¹⁷⁷. Αξίζει να επισημανθεί πως Το National Missile Defense αποσκοπούσε να προστατέψει τη χώρα αλλά μόνο από συνηθισμένες μικρής έκτασης επιθέσεις

4.11) Προεδρία George W. Bush- Οι 3 Δηλώσεις και το Δόγμα Του «Προληπτικού Πολέμου»

Η κυβέρνηση του νεότερου Bush έκανε πολλές αλλαγές στην εθνική και πολιτική στρατηγική των ΗΠΑ αναφορικά με τα πυρηνικά όπλα σηματοδοτώντας μια στροφή στην πολιτική σκέψη των ΗΠΑ. Αποσύρθηκε από την ABM συνθήκη τον Δεκέμβριο του 2001 και τον Οκτώβριο του 2004 ξεκίνησε να αναπτύσσει ένα σύστημα άμυνας το οποίο βασιζόταν στους πυραύλους. Η αποχώρηση του από την ABM δεν έχαιρε της θετικότερης αντίδρασης από το στρατόπεδο των Δημοκρατικών του Αντιπάλων. Όπως δήλωσε ο γερουσιαστής Joseph R. Biden στις 2 Μαΐου 2001 ο Senator είπε: «Το να εγκαταλείψεις την ABM μπορεί να θεωρηθεί ως μια πράξη που θα βλάψει τα εθνικά συμφέροντα των ΗΠΑ¹⁷⁸», Ο John F. Kerry με τη σειρά του δήλωσε: «εάν δεν μπορείς να καταρρίψεις το 100% των πυραύλων τότε δεν έχεις απαλλαχθεί από την αμοιβαία καταστροφή. Αλλά και πάλι αν μπορείς να απαλλαχθείς από το 100% τότε έχεις πυροδοτήσει μια κούρσα εξοπλισμών με σκοπό την ανάπτυξη μιας ικανότητας η οποία να μην μπορεί να πληχθεί από κάποιο σύστημα πυραυλικής άμυνας»¹⁷⁹

Νέες αποστολές που θα έπαιρναν μέρος τα πυρηνικά όπλα(εναντίον υπόγειων οπλοστασίων, εύρεση όπλων μαζικής καταστροφής)και νέα βήματα ώστε να ετοιμαστούν οι ΗΠΑ να αρχίσουν εκ νέου πυρηνικές δοκιμές¹⁸⁰. Πολλές από αυτές τις προτάσεις αφορούσαν περιφερειακούς αντιπάλους ή κράτη –παρίες. Στην ανάλυση της προεδρίας του G.W. Bush θα αναφερθούμε στην *Nuclear Posture Review*, στην *National Security Council, National Strategy to Combat Weapons of*

---

¹⁷⁷ Joseph Cirincione: «*Bomb Scare. The History and Future of Nuclear Weapons*», Columbia University Press, New York 2007, κεφ.6, σελ.134. Για μεγαλύτερη ανάλυση για το θέμα πολιτικής καταστροφής που αναφερθήκαμε στο Joseph Cirincione, “Why the Right Lost the Missile Defense Debate,” *Foreign Policy* (Spring 1997).

¹⁷⁸<http://www.nuclearfiles.org/menu/key-issues/missile-defense/history/democrats-respond-bush-speech.htm>

¹⁷⁹<http://www.nuclearfiles.org/menu/key-issues/missile-defense/history/democrats-respond-bush-speech.htm>

¹⁸⁰ David Hallaway : «Deterrence, Preventive War And Preemption» στοGeorge Bunn and Christopher Chyba :US Nuclear Weapons Policy. Confronting Today’s Threats, Stanford University : Center for international Security and Cooperation, 2006,σελ. 34

Mass Destruction καθώς και στον Δόγμα του «Προληπτικού Πολέμου» που δέσμευσε τις ΗΠΑ μέχρι και τις μέρες μας στο Ιράκ.

Η *Nuclear Posture Review* υποβλήθηκε στο Κογκρέσο την 8^η Ιανουαρίου 2002 περιελάμβανε μια νέα τριάδα που στην ουσία αποτελούσε εκσυγχρονισμό της παραδοσιακής «πυρηνικής τριάδας» του Melvin Laird και που αποτελείται από διηπειρωτικούς βαλλιστικούς πυραύλους (ICBMs), sea-launched βαλλιστικών πυραύλων (SLBMs) και βόμβες. Η NPR έφερε την αλλαγή από το μοντέλο που βασιζόταν στην απειλή στο μοντέλο που βασιζόταν στις ικανότητες αναφορικά με τον σχεδιασμό της άμυνας το οποίο σύμφωνα με το Quadrennial Defense Review (QDR) έδινε έμφαση στο «πώς ο αντίπαλος μπορεί να πολεμήσει» και όχι «στο ποιος είναι ο αντίπαλος ή που μπορεί να προκληθεί ο πόλεμος»¹⁸¹. Το 2006 το QDR διακηρύσσει ότι «η πυρηνική αποτροπή των ΗΠΑ αποτελεί το κλειδί της εθνικής δύναμης»¹⁸². Όπως είχε δηλώσει κατά την άφιξη της στην Ιαπωνία η Condoleezza Rice: «οι ΗΠΑ έχουν και τη θέληση και την ικανότητα να εκπληρώσουν όλο το φάσμα των δεσμεύσεων αναφορικά με την αποτροπή και την ασφάλεια στην Ιαπωνία»¹⁸³. Και ο Donald Rumsfeld στις 20 Οκτωβρίου 2006: «η δέσμευση και η άμεση υποστήριξη στη Δημοκρατία της Κορέας, συμπεριλαμβανομένης και της συνέχισης της εκτεταμένης αποτροπής που παρέχεται από την πυρηνική ομπρέλα των ΗΠΑ συνεπής με την αμοιβαία συνθήκη άμυνας»¹⁸⁴.

Αξίζει να επισημανθεί ότι η QDR το 2001 είχε εντάξει την άμυνα ως ένα από τους 4 βασικούς της στόχους μαζί με την ασφάλεια, την αποτροπή και την ήττα. Η κυβέρνηση Bush έδινε λίγη προσοχή στην αποτροπή καθώς το χτύπημα της 11^{ης} Σεπτεμβρίου είχε προέλθει από τρομοκράτες¹⁸⁵. Ο Cheney είχε δηλώσει τον Οκτώβρη του 2003: «η στρατηγική της αποτροπής δεν κάνει άλλο. Οι τρομοκράτες- εχθροί μας δεν έχουν χώρα να προστατέψουν. Δεν έχουν κάποιο απόκτημα που να απειλούσαμε να καταστρέψαμε έτσι ώστε να αποθαρρύνουμε κάποια επίθεση. Μόνο ένας τρόπος υπάρχει να προστατευτούμε από αυτούς. να καταστρέψουμε τους τρομοκράτες προτού

¹⁸¹ *Quadrennial Defense Review Report, Washington D.C. DoD, 30 September 2001, σελ. 14*

¹⁸² *The National Security Strategy Of The United States Of America, Washington D.C.: The White House March 2006 DoD, 2006 QDR Report, 49*

¹⁸³ Thom Shanker – Norimitsu Onishi : «*Japan Assures Rice That It Has No Nuclear Intentions*», *The New York Times*, October 19, 2006, A14

¹⁸⁴ *Dod «The 38th Security Consultative Meeting Joint Communiqué», October 20, 2006*

¹⁸⁵ Elbridge Colby: «*Restoring Deterrence*», *Orbis* 51, No. 3, Summer 2007, 413-414

προλάβουν εκείνοι να υλοποιήσουν και άλλες επιθέσεις εναντίον των ΗΠΑ¹⁸⁶». Η QDR το 2006 έκανε λόγο για αποτροπή «προσαρμοσμένη ώστε να μπορεί να αποτρέψει προχωρημένες τεχνολογικά στρατιωτικές δυνάμεις, κράτη-κατόχους όπλων μαζικής καταστροφής ή τρομοκράτες¹⁸⁷».

Με τον εκσυγχρονισμό της «Τριάδας» δίνεται σε αυτά τα νομιμοποιημένα συστήματα μια παρατεταμένη διάρκεια ζωής αλλά και επέκταση των ικανοτήτων τους. Πιο αναλυτικά: Το παραδοσιακό πυρηνικό οπλοστάσιο των ΗΠΑ που αποτελούταν από ICBMs, SLBMs και οι βόμβες θα συνδυαστεί με τις νέες συμβατικές δυνάμεις ώστε να σχηματίσουν το πρώτο πόδι, το επιθετικό σύστημα της νέας τριάδας. Το δεύτερο πόδι θα χαρακτηρίζεται από τις αμυντικές δυνάμεις, μέτρα που να μειώνουν τη ζημιά καθώς σκοπός των ΗΠΑ είναι να εγκαταστήσουν αμυντικούς βαλλιστικούς πυραύλους. Το τρίτο και τελευταίο πόδι αυτής της τριάδας θα αποσκοπεί στην καλύτερη δόμηση της άμυνας ώστε να ανταποκρίνεται καλύτερα και εάν θεωρηθεί απαραίτητο να αναπτύξει νέες ικανότητες, πυρηνικές και μη. Μια βελτιωμένη διοίκηση, έλεγχος και ένα σύστημα πληροφοριών θα είχαν καθοριστικό ρόλο¹⁸⁸.

Η στρατηγική της «Νέας Τριάδας» εντάσσει 2 χαρακτηριστικά της μεταψυχροπολεμικής εποχής:

- ☐ Στην ενίσχυση της αποτροπής (αλλά και στη χρήση πυρηνικών στην περίπτωση εάν αυτή αποτύγχανε-«αποτροπή δια της αρνήσεως»¹⁸⁹) αλλά και στην αξιοπιστία των αμερικανικών προσπαθειών καθώς και στην ανάπτυξη της μη διάδοσης των πυρηνικών όπλων. Οι αμερικανοί σχεδιαστές πολιτικής ενσωμάτωσαν τα κράτη – παρίες και τις υποπευδόμενες ικανότητες με την απόκτηση και διάθεση όπλων μαζικής καταστροφής ως εσωτερικό συστατικό της πυρηνικής στρατηγικής των ΗΠΑ.
- ☐ Η οριζόντια διάδοση των όπλων μαζικής καταστροφής. Η πυραυλική άμυνα μπορεί να συμβάλλει ως αποτρεπτική δύναμη στην προσπάθεια ανάπτυξης

---

¹⁸⁶ The white house, remarks by the vice president to the heritage foundation, October 10,2003

¹⁸⁷ DoD ,2006 QDR Report,4,48

¹⁸⁸ David S. Donough : «*The New Triad and the Evolution of Nuclear Strategy*», New York, Routledge, 2006, κεφ.3 σελ.43-61

¹⁸⁹ David S. Donough : «*The New Triad and the Evolution of Nuclear Strategy*», New York Routledge, 2006, σελ.9

βαλλιστικών πυραύλων και επιπλέον να μειώσει μια καταστροφή από ενδεχόμενη επίθεση¹⁹⁰.

Πρέπει ωστόσο να επισημανθεί ότι ο κίνδυνος που ελλοχεύει η διαδικασία πυρηνικού μετασχηματισμού είναι η απειλή εξίσωσης των πυρηνικών με τα συμβατικά όπλα. Hans Morgenthau «conventionalization of nuclear weapons».

Δεδομένου του ότι ο εκσυγχρονισμός αυτών των δυνάμεων γίνεται στα πλαίσια της συμφωνίας « Treaty on Strategic Offensive Reductions» (SORT) ανάμεσα στις ΗΠΑ και στην Σοβιετική Ένωση που έγινε στη Μόσχα το Μάιο του 2002 είναι άξιο απορίας κατά πόσο αυτές οι μειώσεις θα συμβάλλουν στην στρατηγική πυρηνική σταθερότητα δεδομένης της συνεχιζόμενης βελτίωσης του πυρηνικού οπλοστασίου¹⁹¹.

Πρέπει να επισημανθεί ότι μολονότι το NPR είναι ένα απόρρητο έγγραφο, ωστόσο κάποιες πληροφορίες σχετικά με αυτό είχαν διαρρεύσει και έγιναν γνωστές στο κοινό¹⁹². Αντανακλώνται σε αυτό κάποιες απόψεις οι οποίες είχαν διαμορφωθεί νωρίτερα της 11^{ης} Σεπτεμβρίου. Πιο συγκεκριμένα το NPR αναφέρει: « Στη δεκαετία που ακολούθησε την κατάρρευση της Σοβιετικής Ένωσης τα σχέδια αναφορικά με τη χρήση των πυρηνικών όπλων υποβλήθηκαν μόνο σε μια συντηρητική αναθεώρηση παρότι οι σχέσεις ανάμεσα σε ΗΠΑ και ΕΣΣΔ είχαν πλέον αλλάξει. Πλέον η Ρωσία αποτελούσε μια μικρότερη απειλή σε σχέση με την απειλή που αντιπροσώπευε η ΕΣΣΔ της ψυχροπολεμικής περιόδου. Συμπερασματικά η αμυντική πολιτική των ΗΠΑ πρέπει να αλλάξει και να μην βασίζεται στην απειλή στην οποία βασιζόταν την περίοδο του Ψυχρού πολέμου. Η νέα στροφή για τις επόμενες δεκαετίες βασίζεται στην αξιόπιστη αποτροπή στα χαμηλότερα επίπεδα των πυρηνικών όπλων όπως αυτά έχουν συμφωνηθεί ανάμεσα στις ΗΠΑ και τους συμμάχους και στα πλαίσια αυτά ώστε να διασφαλίζεται ασφάλεια τους¹⁹³». Η επισκόπηση αυτή αναφερόταν στην ανάγκη μιας ευρείας ποικιλίας ικανοτήτων ώστε να αποθαρρύνουν τα άλλα κράτη από το

¹⁹⁰ David S. Donough : «*The New Triad and the Evolution of Nuclear Strategy*», New York, Routledge, 2006, σελ.9

¹⁹¹ David S. Donough : «*The New Triad and the Evolution of Nuclear Strategy*», New York, Routledge, 2006, σελ.8

¹⁹² David Halloway : «*Deterrence, Preventive War And Preemption*» στο George Bunn and Christopher Chyba : *US Nuclear Weapons Policy. Confronting Today's Threats*, Stanford University : Center for international Security and Cooperation, 2006, σελ. 34

¹⁹³ George Bunn and Christopher Chyba : «*US Nuclear Weapons Policy. Confronting Today's Threats*», Stanford University : Center for international Security and Cooperation, 2006, σελ. 318 , υποσημείωση 2.. Διαθέσιμο και στο www.globalsecurity.org/wmd/library/policy/dod/npr.htm

αναλάβουν πολιτικές, στρατιωτικές ή τεχνικές δράσεις οι οποίες θα είχαν ως σκοπό να απειλήσουν την ασφάλεια των ΗΠΑ αλλά και των συμμάχων. Καταδεικνύοντας και 7 χώρες : η Βόρεια Κορέα, Ιράν, Ιράκ, Συρία, Λιβύη, Κίνα και Ρωσία¹⁹⁴. Αξίζει να μνημονεύσουμε και τη φράση του προέδρου Kennedy τον Μάρτιο του 1963 όπου είχε επισημάνει τον φόβο που ένιωθε σε ένα κόσμο με 15 ή 20 ή 25 κράτη – κατόχους πυρηνικών όπλων μέχρι το 1975 και τόνιζε ανάλογες προβλέψεις που αφορούσαν άλλες χώρες για την δεκαετία του 1970.

Οι ΗΠΑ προσπάθησαν να ενισχύσουν τις ικανότητες τους ώστε να πετυχαίνουν τις στρατηγικές δυνάμεις του αντιπάλου με σκοπό να ενισχυθεί η αποτροπή. Η εξάπλωση των counterforce δυνάμεων της Αμερικής είναι ήταν ιδιαίτερος εμφανής κατά τα τελευταία χρόνια του ψυχρού πολέμου και μπορεί αυτό να παρατηρηθεί στην countervailing και prevailing στρατηγική των Carter και Reagan αντίστοιχα¹⁹⁵. Βέβαια θα πρέπει να υπογραμμιστεί ότι μια τέτοια επαναστατική στρατηγική της «Νέας Τριάδας» δημιουργήθηκε σε ένα διαφορετικό διεθνές περιβάλλον καθώς τώρα δεν υπάρχει ένα διπολικό σύστημα όπου η κυριαρχία της κλιμάκωσης συνιστούσε στο να αποτρέψεις τον εχθρό σου. Αντιθέτως σχηματίστηκε στο περιβάλλον της μοναδικής Υπερδύναμης και οδηγεί προς της στρατηγική της πρωτοκαθεδρίας όπου οι άμεσες απειλές προέρχονται από στρατηγικά αδύναμους και ασύμμετρους περιφερειακούς αντιπάλους οι οποίοι μπορεί να είναι εξοπλισμένοι με χημικά ή πυρηνικά όπλα παρά με ένα σημαντικό πυρηνικό οπλοστάσιο

Αναφορικά με την *Στρατηγική Εθνικής Ασφαλείας*, η *National Security Council* (NSS), που ανακοινώθηκε τον Σεπτέμβριο του 2002 εστίαζε στην απειλή που πρόσβευαν τα πυρηνικά, τα χημικά και τα βιολογικά όπλα αν έπεφταν στα χέρια των τρομοκρατών ή στα κράτη – παρίες συμπεριλαμβανομένων και των κρατών τα οποία υποστήριζαν τους τρομοκράτες¹⁹⁶. Στην περίοδο του ψυχρού πολέμου η επικρατούσα άποψη ήταν πως η αποτροπή αρκούσε και ήταν μια αποτελεσματική άμυνα. Τώρα όμως μια αποτροπή η οποία βασιζόταν στην ανταπόδοση δεν ήταν κατάλληλη μιας

---

¹⁹⁴ David Halloway : «*Deterrence, Preventive War And Preemption*» στο George Bunn and Christopher Chyba : *US Nuclear Weapons Policy. Confronting Today's Threats*, Stanford University : Center for international Security and Cooperation, 2006, σελ. 35 αλλά και NPT, arts I και III

¹⁹⁵ David S. Donough : «*The New Triad and the Evolution of Nuclear Strategy*», New York, Routledge, 2006, σελ. 10

¹⁹⁶ David Halloway : «*Deterrence, Preventive War And Preemption*» στο George Bunn and Christopher Chyba : *US Nuclear Weapons Policy. Confronting Today's Threats*, Stanford University : Center for international Security and Cooperation, 2006, σελ. 35

και τώρα απέναντι τους είχαν κράτη- παρίες και τρομοκράτες που οι αρχηγοί τους είναι πιο πρόθυμοι να πάρουν ρίσκα και να ποντάρουν ακόμη και τις ζωές των πολιτών αλλά και των όποιο πλούτο έχουν τα έθνη τους.

Σε αυτό τον «αγώνα» οι ΗΠΑ έδειχναν την προθυμία τους πως ήταν έτοιμες να δράσουν και μόνες τους. Πιο συγκεκριμένα: «Δεν θα διστάσουμε να δράσουμε μόνοι μας, αν είναι αναγκαίο, προκειμένου να ασκήσουμε το δικαίωμα στην αυτοάμυνα και στην προστασία μας δρώντας και προληπτικά εναντίον.... τρομοκρατών ώστε να αποσοβήσουμε και να αποτρέψουμε αυτούς από οποιαδήποτε πράξη τους η οποία θα μπορούσε να βλάψει τον λαό μας και τη χώρα μας»¹⁹⁷.

Επιπλέον η NSS εξέφραζε την αποφασιστικότητα να μην επιτρέψει σε κανένα άλλο κράτος να προσπεράσει ή να αποκτήσει την ίδια δύναμη με αυτή που κατείχαν εκείνη τη στιγμή οι ΗΠΑ(χαρακτηριστικά ηγεμονικής δύναμης). Τόνιζε ότι: « οι δυνάμεις μας θα είναι αρκετά δυνατές ώστε να αποθαρρύνουν πιθανούς αντιπάλους από το να επιχειρήσουν να αναπτύξουν τις στρατιωτικές τους δυνάμεις αποσκοπώντας στο να ξεπεράσουν ή να εξισωθούν με τη δύναμη των ΗΠΑ¹⁹⁸». Αντίστοιχη αναφορά είχε παρατηρηθεί και στο NPR: «Συστήματα ικανά για να χτυπούν στόχους ευρέος φάσματος της έκτασης του αντιπάλου ώστε με αυτόν τον τρόπο να αποτρέπουν μελλοντικούς- επίδοξους αντιπάλους από το να εγείρουν απειλητικές απαιτήσεις¹⁹⁹».

Η *National Strategy to Combat Weapons of Mass Destruction*(NS-WMD) αφορούσε τα όπλα μαζικής καταστροφής η οποία ανακοινώθηκε τον Δεκέμβριο του 2002, υπογράμμιζε μια σειρά από βήματα που αποσκοπούσαν στην ενδυνάμωση της μη διάδοσης των όπλων αυτών, στην ενίσχυση της καταπολέμησης της διάδοσης των πυρηνικών και στην βελτίωση των δράσεων που θα έπαιρναν ως επακόλουθο μιας επίθεσης με χημικά, βιολογικά και πυρηνικά όπλα, εστιάζοντας και πάλι στους τρομοκράτες και στα έθνη που υποστήριζαν και εξακολουθούσαν να υποστηρίζουν τρομοκρατικές οργανώσεις, Πρέπει να επισημανθεί ότι οι προσπάθειες

---

¹⁹⁷ National Security Strategy of the United States of America, September 17, 2002. Διαθέσιμο στο www.whitehouse.gov/nsc/nss/html

¹⁹⁸ David Halloway : «*Deterrence, Preventive War And Preemption*» στο George Bunn and Christopher Chyba :US Nuclear Weapons Policy. Confronting Today's Threats, Stanford University : Center for international Security and Cooperation, 2006,σελ. 35

¹⁹⁹ David Halloway : «*Deterrence, Preventive War And Preemption*» στο George Bunn and Christopher Chyba :US Nuclear Weapons Policy. Confronting Today's Threats, Stanford University : Center for international Security and Cooperation, 2006,σελ. 35

καταπολέμησης της διάδοσης των πυρηνικών ενείχαν και την πιθανή προληπτική χρήση στρατιωτικών δυνάμεων. Αυτή η αναφορά αντηχούσε τα λόγια του Bush όταν υποστήριζε ότι «εμείς δεν θα επιτρέψουμε στα χειρότερα καθεστάτα του κόσμου και στους τρομοκράτες να μας απειλήσουν με τα απειλητικότερα όπλα του κόσμου²⁰⁰».

Όλες οι παραπάνω δηλώσεις αποσκοπούσαν να προσφέρουν καθοδήγηση στην πυρηνική πολιτική που ακολούθησαν οι ΗΠΑ επί προεδρίας του G. W. Bush. Η κυβέρνηση όμως δεν έμεινε μόνο σε αυτές τις δηλώσεις αλλά έκανε και άλλες όπως : *The National Strategy for Combating Terrorism* και πρότεινε και άλλα μέτρα όπως η απόφαση του Συμβουλίου Ασφαλείας 1540 και η *Proliferation Security Initiative*. Όλα αυτά στόχευαν στο να αντιμετωπιστεί η νέα απειλή που αναδύοταν και ήταν αυτή της τρομοκρατίας. Επιπλέον παρατηρούμε και μια στροφή από την αποτροπή στην πρόληψη

Θα πρέπει να επισημάνουμε ότι το όνομα του Bush συνδέθηκε με το Δόγμα του «Προληπτικού Πολέμου». Έννοια η οποία στο επόμενο κεφάλαιο θα αναλυθεί εκτενώς. Το νέο Δόγμα Μπους, ή αλλιώς ο «πειρασμός της Χιροσίμα», εκφράστηκε πλέον και επίσημα από τον ίδιο τον Αμερικανό Πρόεδρο. Σε ομιλία του, την 1η Ιουνίου με την ευκαιρία της τελετής αποφοίτησης των ευελπίδων της Σχολής Ευελπίδων²⁰¹. Ο Μπους γνωστοποίησε ότι τα σημερινά δόγματα της αποτροπής και της ανάσχεσης δυναμικών εχθρών είναι ξεπερασμένα αι αυτό οφείλεται στη δυναμική των τεχνολογικών εξελίξεων και της μορφής των σημερινών απειλών που δεν είναι όπως άλλοτε και που μπορούν να εκδηλωθούν ανά πάσα στιγμή, απροειδοποίητα και με τη χρήση όπλων μαζικής καταστροφής από τους εχθρούς των ΗΠΑ. Έτσι λοιπόν τόνιζε ότι είναι επιτακτική ανάγκη να δράσουμε. Όπως είπε: «εάν περιμένουμε την εκδήλωση της απειλής θα έχουμε ολιγορήσει.... η ασφάλειά μας, μας επιβάλλει να είμεθα έτοιμοι για προληπτική δράση όταν καταστεί αναγκαίο να υπερασπιστούμε την ελευθερία μας και τις ζωές μας²⁰²».

Το νέο δόγμα Μπους καταστρατηγεί την μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο τάξη πραγμάτων. Μεταφέρει τον κόσμο στην προ του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου εποχή

²⁰⁰ David Halloway : «*Deterrence, Preventive War And Preemption*» στο George Bunn and Christopher Chyba :US Nuclear Weapons Policy. Confronting Today's Threats, Stanford University : Center for international Security and Cooperation, 2006,σελ. 36

²⁰¹ Μάριος Ευρυβιάδης: «*Το δόγμα Μπους: ο πειρασμός της Χιροσίμα*», Ινστιτούτο Αμυντικών Αναλύσεων, τεύχος 588, Ενότητα ΗΠΑ, 27/8/2002

²⁰² Μάριος Ευρυβιάδης: «*Το δόγμα Μπους: ο πειρασμός της Χιροσίμα*», Ινστιτούτο Αμυντικών Αναλύσεων, τεύχος 588, Ενότητα ΗΠΑ, 27/8/2002

των ιστορικών πολέμων της Ευρώπης και των συγκεκριμένων συνθηκών που αιματοκυλούσαν σε τακτά διαστήματα τον κόσμο, με αποκορύφωμα τους δύο παγκοσμίους πολέμους και τις «προληπτικές επιθέσεις» των Ναζί κατά της Πολωνίας και της Σοβιετικής Ένωσης, και των Ιαπώνων στο Περλ Χάρμπορ²⁰³. Το Νεοσυντηρητικό ιδεολογικό πρόταγμα που χαρακτηρίζει την αμερικανική εξωτερική πολιτική George W. Bush οδηγώντας έτσι στον προληπτικό πόλεμο κατά του Ιράκ και καθιερώνοντας το προληπτικό χτύπημα ως επίσημο δόγμα της στρατηγικής των ΗΠΑ, τον επονομαζόμενο Δόγμα Bush. Παρά των αντίθετων εκτιμήσεων της CIA ως προς την κατάσταση που δημιουργήθηκε μετά τις τρομοκρατικές επιθέσεις της 11^{ης} Σεπτεμβρίου αναφορικά με το αν ο Saddam αποτελούσε άμεσο κίνδυνο(ότι είχε στη διάθεση του όπλα μαζικής καταστροφής και ότι είχε σχέσεις με την Al Qaeda) οι «Νεοσυντηρητικοί» επέμεναν ότι ο κίνδυνος ήταν άμεσος και έπρεπε να αναλάβουν δράση. Επειδή πίστευαν σε μια ενδεχόμενη απειλή με τη χρήση όπλων μαζικής καταστροφής η μόνη επιλογή που είχαν δεν ήταν άλλη από την προληπτική επίθεση καθώς σε αντίθετη περίπτωση το κόστος που θα πλήρωναν θα ήταν μεγαλύτερο²⁰⁴

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5- Διαχρονικά Θέματα Πυρηνικής Στρατηγικής και Εμφάνιση Νέων

Σε αυτό το μέρος θα αναφερθούμε σε θέματα που συνδέονται με την πυρηνική στρατηγική. Για την καλύτερη κατανόηση και παρουσίαση θεωρήθηκε πιο δόκιμο ο χωρισμός του κεφαλαίου σε 2 επιμέρους μέρη. Στο πρώτο μέρος θα παρουσιαστούν θέματα που χαρακτηρίζονται για τη διαχρονικότητα τους όπως ο έλεγχος των εξοπλισμών , η διαδικασία λήψης αποφάσεων κλπ. Στο δεύτερο μέρος θα αναφερθούμε σε θέματα που θα απασχολήσουν ιδιαίτερα τον 21^ο αιώνα και μετά, όπως είναι η επιθυμία των κρατών για απόκτηση πυρηνικών εξοπλισμών , οι σημερινές πυρηνικές απειλές που αντιμετωπίζει η διεθνής σκηνή και τα μέτρα λαμβάνονται. Πριν όμως θα αναφερθούμε στο τέλος της Ψυχροπολεμικής Εποχής που κράτησε περίπου 40 χρόνια

²⁰³ Μάριος Ευρυβιάδης: «Το δόγμα Μπους: ο πειρασμός της Χιροσίμα», Ινστιτούτο Αμυντικών Αναλύσεων, τεύχος 588, Ενότητα ΗΠΑ, 27/8/2002

²⁰⁴ Robert Zarate -Henry Sokoloski : «Nuclear Heuristics: Selected Writings Of Albert And Roberta Wohlstetter» ,January 2009, σελ. 206

5.1) Τέλος Της Ψυχροπολεμικής Περιόδου

Ο Ψυχρός Πόλεμος τελείωσε όχι με ένα πυρηνικό χτύπημα αλλά με την κατάρρευση ενός οικοδομήματος που επί χρόνια ήταν ο βασικότερος εχθρός των ΗΠΑ και εκείνος που θα μπορούσε να τις κατάρτιζε. Ωστόσο οι υπερδυνάμεις είχαν αποφασίσει πολλά χρόνια πριν πως δεν άξιζε οι διαφορές τους να λυθούν με την έναρξη ενός πυρηνικού πολέμου αλλά αρκούσε μια πολιτική αλλαγή για να φέρει το τέλος του Ψυχρού πολέμου²⁰⁵.

Το καθεστώς του σοσιαλισμού έχανε εδώ και χρόνια σιγά- σιγά τη νομιμοποίησή του. Εν αντίθεση με την φαιότητα που χαρακτήριζε το καθεστώς του κομμουνισμού, η Δύση είχε να αντιπαραβάλει την ελευθερία και την ευημερία που ίσως οι κάτοικοι της Σοβιετικής Ένωσης να μην είχαν βιώσει. Κατά τον Gorbachev η μόνη ελπίδα επιβίωσης το καθεστώς ήταν να ενστερνιστεί τον εκσυγχρονισμό, τη δημοκρατία και τις αξίες που αυτή πρέσβευε αλλά και τις αλλαγές που έφερνε μαζί της. Όμως ήταν τόσα πολλά αυτά που έπρεπε να γίνουν, τόσα πολλά μέτρα εκσυγχρονισμού και συνάμα τόσο λίγη νομιμοποίηση που είχε απομείνει που η αποδοχή αυτής της λύσης φάνταζε αδύνατη.

Με την πτώση του καθεστώτος παύει το διεθνές σύστημα να θεωρείται διπολικό. Παρόλο που η Διεθνής Σκηνή άλλαξε μορφή ωστόσο πολλές δυνάμεις επιθυμούσαν ακόμα να διατηρήσουν το πυρηνικό τους οπλοστάσιο μολονότι το περιβάλλον όπως υπέθεταν θα ήταν πιο ασφαλές. Ωστόσο οι νεορεαλιστές δεν εκπλήσσονται από αυτό το γεγονός. Θεωρούν ότι η διάδοση των πυρηνικών όπλων δεν πρέπει να θεωρείται απαραίτητα καταστροφική μιας και η απόκτηση πυρηνικών κάνει τα κράτη να λειτουργούν πιο προσεκτικά, σκεφτόμενα τις συνέπειες. Παρόλα αυτά υποστηρίζουν ότι ένα διπολικό σύστημα είναι πιο σταθερό και άρα ασφαλές καθώς η πολυπολικότητα (με ή χωρίς την ανάδυση κάποιας Μ. Δύναμης) και η μονοπολυπολικότητα τείνουν να είναι πιο ρευστές όσον αφορά τις πιθανότητες για παραλλαγές στους συμμαχικούς σχηματισμούς, επηρεάζοντας το μέγεθος αλλά και

---

²⁰⁵ Η πυρηνική αποτροπή κατέστειλε το κύμα βίας: Ενδεικτικά μπορούμε να αναφέρουμε ότι τα θύματα πολέμου αποτελούσαν το 1.5 % στον Α' Παγκόσμιο πόλεμο, το 2.5% στον Β' Π.Π και το 1/10 του 1% στη διάρκεια του Ψυχρού πολέμου. Από τον Clark A. Murdock: « DoD and the Nuclear Mission issue 51, 4th quarter 2008. Διαθέσιμο στο <http://www.nuclearfiles.org/menu/key-issues/nuclear-weapons/issues/policy/us-nuclear-policy/strategy/9%5B1%5D.pdf>

την ικανότητα των πυρηνικών οπλοστασίων των μελλοντικών αντιπάλων²⁰⁶. Ο Wiltz αναφερόμενος στο πολυπολικό σύστημα είχε επισημάνει πως « ένα τέτοιο σύστημα συμβάλλει στην αβεβαιότητα και οδηγεί τα κράτη να βασίζονται λιγότερο στις συμμαχίες και περισσότερο στις δικές τους δυνάμεις με το να αυξάνουν τα πυρηνικά τους οπλοστάσια έτσι ώστε να αισθάνονται ασφαλείς. Τα κράτη θα αντισταθμίζουν αυτή την τάση βασιζόμενοι στις πολιτικές σχέσεις ή αλλιώς θα αρχίσει μια κούρσα εξοπλισμών και μια κρίση που θα χαρακτηρίζεται από αστάθεια²⁰⁷ ». Ο Fred Ikle είχε επισημάνει πως η νέα κατάσταση που αναδύεται «ωθεί περισσότερο τα κράτη να αναπτύσσουν στρατηγικές παρά να υποκαθιστούν αυτές βασιζόμενοι στην αποτροπή». Συνεχίζει λέγοντας πως: «τα όπλα, τα οπλοστάσια και τα μυαλά που κρύβονται πίσω από αυτά αποτελούν την μεγαλύτερη αποσάθρωση η οποία εμποδίζει την εξεύρεση νέων πολιτικών²⁰⁸. Σχετικά με το μονοπολικό ή το μονοπολυπολικό όπου υπάρχει μια κυρίαρχη δύναμη και πολλές μικρότερης ισχύος μπορεί να οδηγήσει σε σχηματισμούς από μικρές δυνάμεις και στην υιοθέτηση στρατηγικών αντιπαράθεσης εναντίον της Μ. Δύναμης²⁰⁹

Η ψυχροπολεμική περίοδος, η επικράτηση μιας παγκόσμιας τάξης έφτασε στο τέλος. Όμως τι θα ακολουθούσε το τέλος αυτής της εποχής? Ποια θα ήταν η νέα παγκόσμια τάξη που θα έπαιρνε τη θέση της προηγούμενης και πως αυτή θα διαμορφωνόταν? Αλλά και ποια είναι τα μέτρα που λαμβάνουν οι ΗΠΑ οι οποίες είναι πλέον ο παγκόσμιος ηγεμόνας και που δεν επιθυμούν να χάσουν τίποτα από τη δύναμή τους?

5.2) Διαχρονικά Θέματα

5.2.1) Πύραυλοι Και Αντιπυραυλική Άμυνα

Οι πύραυλοι αποτελούν το κίνητρο του ανταγωνισμού των εξοπλισμών στον 21^ο αιώνα. Βρισκόμαστε μπροστά στην αυγή μιας εποχής όπου υφίσταται πλέον η εναέρια πλοήγηση χωρίς πιλότο . Η πρώτη δοκιμαστική χρήση έγινε από τους

---

²⁰⁶ Lawrence Freedman : «*The Evolution Of Nuclear Strategy*», New York, Palgrave Macmillan 2003,σελ. 442

²⁰⁷ Lawrence Freedman: «*The Evolution Of Nuclear Strategy*», New York, Palgrave Macmillan 2003,σελ. 442

²⁰⁸ Lawrence Freedman : «*The Evolution Of Nuclear Strategy*», New York, Palgrave Macmillan 2003,σελ. 443

²⁰⁹ Για περισσότερη Ανάλυση για τις Στρατηγικές Αντιπαράθεσης, Walt Stephen : «*Στρατηγικές αντίστασης στην ηγεμονία των ΗΠΑ*», Αθήνα, Εκδόσεις :Καστανιώτη, 2006, κεφ.3, σελ.148-231

Γερμανούς κατά τη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου πολέμου με τα V1 και V2. Από εκείνη τη στιγμή ανέκυψε το θέμα για το πώς να σταματήσουν τις εναέριες αυτές βόμβες. Αν και κύριος ανταγωνιστής των όπλων αέρος είναι δύσχρηστος, χαρακτηριζόμενος από έλλειψη ακρίβειας και υπέρογκο κόστος. Βέβαια η ακρίβεια του έχει βελτιωθεί χάρη στη διαστημική καθοδήγηση και στο GPS²¹⁰.

Μπορούμε να συναντήσουμε ποικίλους τύπους πυραύλων:

- ⊕ πύραυλος Κρουζ ο οποίος συνιστά ένα εναέριο όπλο που κατευθύνεται σε χαμηλό υψόμετρο χωρίς έτσι να εντοπίζεται από τα ραντάρ.
- ⊕ βαλλιστικός πύραυλος(υπάρχουν οι διηπειρωτικοί και οι μέσου βεληνεκούς²¹¹) ταξιδεύει με ταχύτητα μεγαλύτερη από αυτή του ήχου και η επιτάχυνση του είναι τέτοια ώστε δύσκολα αναχαιτίζεται.

Η τεχνολογία γύρω από τους πυραύλους άργησε να αναπτυχθεί. Υπογράφηκε ανάμεσα στις βιομηχανικά ανεπτυγμένες χώρες, η MTCR(Missile Technology Control Regime) η οποία έχει ως στόχο να μειωθούν οι εξαγωγές²¹².ωστόσο αφορά μόνο τα κράτη που κατέχουν υψηλή τεχνολογία

Σχετικά με την Αντιπυραυλική Άμυνα, αποτελεί πλέον το έμβλημα της αμερικανικής υπεροχής. Η αντιπυραυλική άμυνα μπορεί να ειπωθεί σαν μια προσπάθεια για κυριαρχία των ΗΠΑ μέσα σε ένα γενικό κλίμα αναδιανομής της ισχύος. Υπό αυτό το πρίσμα χρήζει ιδιαίτερης προσοχής και από τους συμμάχους αλλά και από τους αντιπάλους των ΗΠΑ²¹³.

Το 1957 ξεκίνησαν οι πρώτες προσπάθειες από την πλευρά των ΗΠΑ θέτοντας σε λειτουργία τα αμερικανικά προγράμματα: *Safeguard* και *Nike-Zeus*²¹⁴. Αν και τα αποτελέσματα δεν ήταν τα αναμενόμενα δεν εγκαταλείφθηκε ποτέ η προσπάθεια. Δυο

---

²¹⁰ Francois Gere: «Γιατί Οι Πόλεμοι? Ένας Αιώνας Γεωπολιτικής», Αθήνα, Εκδόσεις :Παπαζήσης, 2005, σελ.186

²¹¹ Francois Gere: «Γιατί Οι Πόλεμοι? Ένας Αιώνας Γεωπολιτικής», Αθήνα, Εκδόσεις:Παπαζήσης,2005, σελ.185

²¹² Francois Gere: «Γιατί Οι Πόλεμοι? Ένας Αιώνας Γεωπολιτικής», Αθήνα, Εκδόσεις: Παπαζήσης, 2005,σελ.185

²¹³ Francois Gere: «Γιατί Οι Πόλεμοι? Ένας Αιώνας Γεωπολιτικής», Αθήνα, Εκδόσεις: Παπαζήσης,2005 Σελ.187

²¹⁴ Francois Gere: «Γιατί Οι Πόλεμοι? Ένας Αιώνας Γεωπολιτικής», Αθήνα, Εκδόσεις :Παπαζήσης, 2005,σελ. 186

τρόποι θεωρούνται σήμερα νοητοί: ο πρώτος δια της εκρήξεως με φορτίο και ο άλλος με κινητικό χτύπημα.

Αναζητώντας λύση για αναχαίτιση περισσότερων πυραύλων χρειάζεται ένα σύστημα πολλαπλών αναχαίτισεων και από το έδαφος και από το διάστημα και οι οποίες θα αφορούν και τις 3 φάσεις ενός πυραύλου: εκτόξευση, διαδρομή και πτώση στον στόχο. Η πληρέστερη λύση θα ήταν αυτή της αναχαίτισης στο πρώτο στάδιο. Αυτό ήταν το θεωρητικό σκέλος της πρωτοβουλίας της αμυντικής στρατηγικής (Strategy Defense Initiative) του Reagan. Η ανάπτυξη και η εξέλιξη της τεχνολογίας και της πληροφορικής ενθαρρύνει τους θιασώτες αυτής της άποψης. Η αντυπραυλική Άμυνα σύμβολο της αμερικανικής δύναμης και ηγεμονίας αναπτύχθηκε ιδιαίτερα επί προεδρίας George W. Bush με ένα σχέδιο εγκατάστασης πυραύλων στην Ευρώπη. Ωστόσο η επίθεση όμως της 11^{ης} Σεπτεμβρίου, έδειξε ότι τα επιτεύγματα της τεχνολογίας δεν έχουν μεγάλη σημασία μιας και αυτά δεν στάθηκαν ικανά να προστατέψουν τις ΗΠΑ. Ωστόσο αυτή η καταστροφή θα μπορούσε να προσδώσει μια επαρκή αιτιολόγηση για την ανάπτυξη τέτοιων συστημάτων.

5.2.2) Έλεγχος των Εξοπλισμών

Όπως διαπιστώσαμε και από το Β' Κεφάλαιο, ο έλεγχος των όπλων αποτελούσε πάντα άμεσο στόχο. Αποτελεί προϊόν της ψυχροπολεμικής περιόδου και δεν ταυτίζεται με τον αφοπλισμό και αναπτύχθηκε λόγω του αδιεξόδου στο οποίο οδηγήθηκαν οι διεθνείς διαπραγματεύσεις. Οι ΗΠΑ και η ΕΣΣΔ είχαν αναπτύξει την πυρηνική στρατηγική τους ως αποτέλεσμα έντονης πολιτικής αντιπαλότητας. Ο έλεγχος των εξοπλισμών μπορεί να χαρακτηριστεί ως όργανο περιορισμού του ανταγωνισμού των εξοπλισμών και τη δημιουργία ενός σταθερού στρατηγικού περιβάλλοντος. Ο έλεγχος των εξοπλισμών κρίθηκε ως επιτακτική ανάγκη από τα μέσα της δεκαετίας του 1950 αλλά ειδικά μετά την Κρίση της Κούβας η οποία οδήγησε τα 2 κράτη πιο κοντά στον ενδεχόμενο ενός πυρηνικού πολέμου όσο ποτέ άλλοτε, ενός πολέμου που θα σήμαινε την αμοιβαία καταστροφή τους²¹⁵.

Αρχικά έγινε μια προσπάθεια ώστε ο έλεγχος των όπλων να ειπωθεί ως φυσικό συμπλήρωμα της στρατιωτικής πολιτικής. Αλλά ωστόσο ο στρατιωτικός κόσμος

---

²¹⁵ David Halloway : «*Deterrence, Preventive War And Preemption*» στο George Bunn and Christopher Chyba :US Nuclear Weapons Policy. Confronting Today's Threats, Stanford University : Center for international Security and Cooperation, 2006, σελ. 41

έδειχνε λίγο ενδιαφέρον στο να καταλαγιάσει τις ανησυχίες του αντιπάλου και στο καταλάγιασμα της σχέσης ανάμεσα στις 2 Υπερδυνάμεις. Για τους στρατιωτικούς των ΗΠΑ σταθερή ήταν η κατάσταση όπου οι ΗΠΑ απολάμβαναν ανωτερότητα και κυριαρχία. Το ίδιο ίσχυε και για τους Σοβιετικούς.

Αρχικά, στη θέαση της απειλής που πρόσβενε η βόμβα, είχε υποστηριχθεί ως λύση ο αφοπλισμός. Λύση ωστόσο που είχε κριθεί ως κατάλληλη. Όπως υποστήριξε το 1955 ο Harold Stassen, ο νέος σύμβουλος του προέδρου Eisenhower, μετά από μια μεγάλη μελέτη πάνω στην κούρσα των εξοπλισμών, ο στόχος για έναν ολικό αφοπλισμό δεν ήταν πραγματοποιήσιμος και πιο ευκατώς ήταν ο έλεγχος των όπλων²¹⁶. Από τα μέσα του 1950, οι ΗΠΑ σχετικά με τη θέση της βόμβας στη διεθνή σκηνή εξέφρασαν την άποψη ότι είναι πλέον κομμάτι της διεθνούς ζωής της οποίας η επιρροή πρέπει να ελεγχθεί και όχι ως κάτι το διαβολικό και κακό το οποίο πρέπει να καταργηθεί. Με την υιοθέτηση του «ελέγχου των όπλων» διακρινόταν η προσπάθεια αποχώρησης από την επίτευξη μιας τελείας μείωσης των πυρηνικών με μια περιορισμένη όμως μείωση και των συμβατικών όπλων έτσι ώστε να ενισχυόταν αποτροπή αλλά και η προστασία από μια αιφνιδιαστική επίθεση. Δεν ήταν παρά στη δεκαετία του 1970 που άρχισαν και οι 2 Υπερδυνάμεις να σκέφτονται τη θεσμοθέτηση του ελέγχου των όπλων, κατάλαβαν την ανάγκη να φτάσουν σε μια συμφωνία αναφορικά με τα πυρηνικά, υποκινούμενοι από κοινά συμφέροντα. Η αρχή είχε γίνει από τους πασιφιστές. Η στάση τους απέναντι στα πυρηνικά ήταν διαφορετική από ότι ήταν απέναντι στις άλλες στρατιωτικές δυνάμεις. Διατείνονταν υπέρ της παράδοσης ενός «πολιτισμένου τρόπου πολέμου»²¹⁷ και θεωρούσαν ότι τα πυρηνικά δεν έκαναν διακρίσεις ανάμεσα σε μάχιμους και άμαχους. Ακόμα και όταν ο στόχος τους ήταν στρατιωτικός ακόμα και τότε υποστήριζαν πως μπορούσαν να πλήξουν τον πληθυσμό.

Ο Schelling σχετικά με τον έλεγχο των εξοπλισμών είχε υπογραμμίσει ότι: «όσο περισσότερα όπλα έχει κάποιος τόσο πιο δύσκολο είναι για τον αντίπαλο να τα εξαλείψει με μια αιφνιδιαστική επίθεση. Μια συμφωνία θα ήταν πιο εύκολο να διατηρηθεί. Η δυσκολία εάν κάποιος προσπαθήσει να εξαπατήσει και να μην τηρήσει τους όρους της συμφωνίας κρύβοντας πυραύλους ή σπάζοντας τη συμφωνία

²¹⁶ Lawrence Freedman : «*The Evolution Of Nuclear Strategy*», New York, Palgrave Macmillan 2003,σελ. 186-187

²¹⁷ Lawrence Freedman : «*The Evolution Of Nuclear Strategy*», New York, Palgrave Macmillan 2003,σελ. 188

ακολουθώντας έναν δρόμο ώστε να πετύχει την κυριαρχία είναι μεγαλύτερη από ότι μια αύξηση των πυρηνικών κι από τις 2 πλευρές²¹⁸». Επιπλέον δεν φαινόταν ως κάτι το εξωπραγματικό όπως φαινόταν η ιδέα του πλήρη αφοπλισμού καθώς δεν θα μπορούσε κάποια δύναμη τόσο εύκολο να αποστερούταν ένα τέτοιο πλεονέκτημα που της εξασφάλιζε δύναμη αλλά και κυριαρχία

Η σταθεροποίηση των εξοπλισμών επέρχεται με την SALT I το 1972 η οποία θέτει όριο σχετικά με το βαλλιστικό διάνυσμα των πυραύλων που φέρουν πυρηνικά όπλα και η οποία και θα αντικατασταθεί το 1979 από τη SALT II καθώς και από την συνθήκη για την αντιπυραυλική βαλλιστική άμυνα ABM. Σύμφωνα με τον Fere, « αυτή η τελευταία αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο του συστήματος αποτροπής που εδράζεται στην αμοιβαία βεβαιότητα αυτοκαταστροφής και ισοδυναμεί με παραίτηση από την άμυνα²¹⁹».

Από το 1987 οι προσπάθειες συνεχίζονται με την FNI- συνθήκη της Ουάσινγκτον, η οποία έχει αρχικά ως σκοπό της την εύρεση και περισυλλογή των ναρκών από το έδαφος της Ευρώπης ακολουθούμενη από τις συνθήκες START²²⁰. Με βάση τις πολιτικές εξελίξεις της τελευταίας δεκαετίας του 20^{ου} αιώνα ήταν αναμενόμενη μια προοδευτική μείωση των πυρηνικών όπλων μιας και δεν διαφαινόταν, για την ώρα τουλάχιστον, κάποια απειλή που να δικαιολογούσε την αύξηση ή την διατήρηση των εξοπλισμών όπως είχαν αναπτυχθεί τα προηγούμενα χρόνια. Η START I προέβλεπε μια μείωση των 1600 επιθετικών συστημάτων παράδοσης(εκτοξευτήρες για διηπειρωτικούς βαλλιστικούς πυραύλους ,βαλλιστικοί πύραυλοι εκτοξευμένοι από υποβρύχια και βόμβες), 6000 πυρηνικές κεφαλές και επιπλέον μείωση των πυρηνικών κεφαλών που αφορούν τους πυραύλους MIR. Τέλος περιελάμβανε και κάποιες επιθεωρήσεις. Δεδομένου ότι την ώρα που υπογραφόταν η Συνθήκη στις 31 Ιουλίου 1991 είχε αρχίσει η πτώση του σοβιετικού καθεστώτος, στο εξής η κατάσταση καλούσε για περαιτέρω μειώσεις για ευνόητους λόγους(κίνδυνος διασποράς) και στις αρχές του 1992 επί κυβέρνησης Bush του πρεσβύτερου άρχισαν οι διαπραγματεύσεις για τη START II με τη Ρωσία η οποία πλέον τόσο πολιτικά όσο και στρατιωτικά δεν

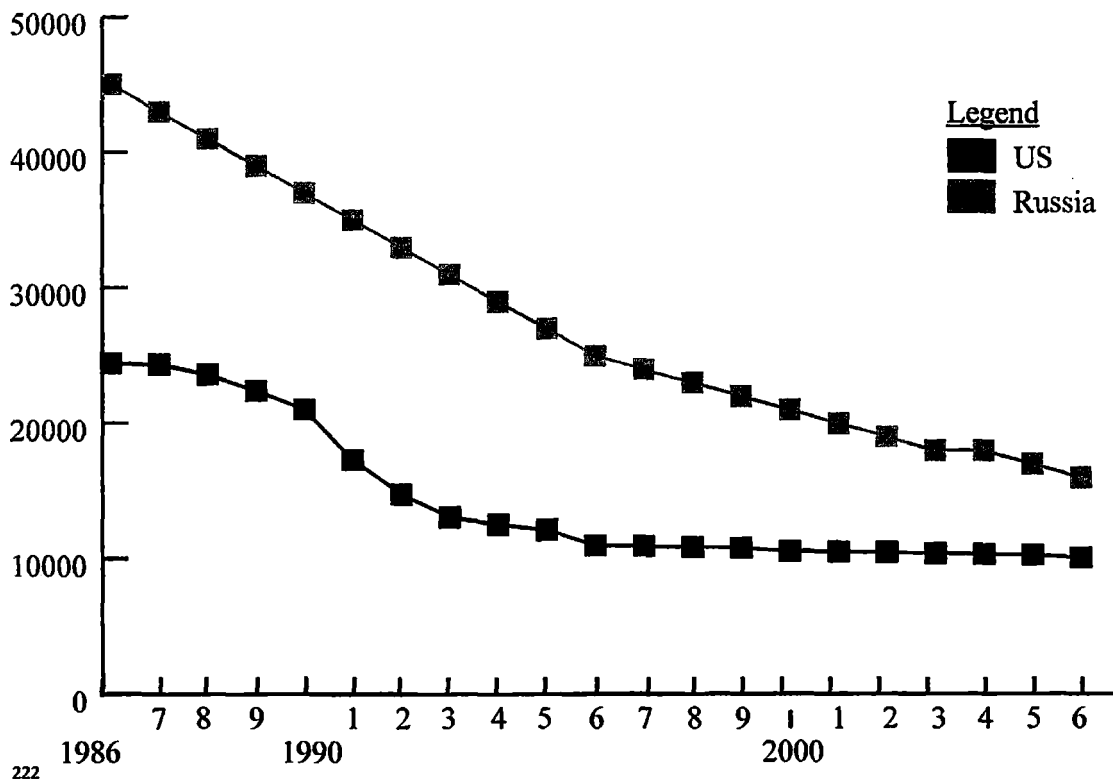
---

²¹⁸ Lawrence Freedman: « *The Evolution Of Nuclear Strategy*», New York, Palgrave Macmillan 2003,σελ. 184-185

²¹⁹ Francois Gere: «*Γιατί Οι Πόλεμοι? Ένας Αιώνας Γεωπολιτικής*», Αθήνα, Εκδόσεις :Παπαζήσης,2005, σελ. 189

²²⁰ Francois Gere: «*Γιατί Οι Πόλεμοι? Ένας Αιώνας Γεωπολιτικής*», Αθήνα, Εκδόσεις :Παπαζήσης,2005, σελ.189

θυμίζει τίποτα από τη Ρωσία του παρελθόντος. Στις 17 Ιουνίου 1992 οι Bush και Yeltsin υπογράφουν την «*Joint Understanding on Reductions in Strategic Offensive Arms*», η οποία αναφερόταν σε περισσότερους περιορισμούς οι οποίοι να έχουν επιτευχθεί μέχρι το 2003. Οι τελευταίες λεπτομέρειες για τη START II θα έπρεπε να συμφωνηθούν μέχρι τις 30 Δεκεμβρίου 1992. Η συνθήκη υπογράφηκε στις 3 Ιανουαρίου 1993. Η START II θα μείωνε τα πυρηνικά οπλοστάσια και των 2 κατά 2/3. Θα παρέμεναν 3,500 πυρηνικές κεφαλές για τις ΗΠΑ και 3,000 για τη Ρωσία²²¹.

222

Αξίζει να σημειωθεί πώς με την πτώση της ΕΣΣΔ παρατηρήθηκε μια έντονη στροφή και από άλλες χώρες για τη λήψη μέτρων για τον έλεγχο των εξοπλισμών ώστε να μειωθεί ο κίνδυνος της διασποράς των πυρηνικών. Ενδεικτικά μπορούμε να αναφερθούμε πως τον Σεπτέμβριο του 1990 η Βραζιλία με πρόεδρο τον Fernando Collor de Mello έκανε μια συμβολική κίνηση και έκλεισε μια τοποθεσία όπου πραγματοποιούνταν πυρηνικές δοκιμές²²³. Εκείνο τον μήνα επικυρώθηκε η «*Threshold Test Ban Treaty*» ανάμεσα στον πρεσβύτερο Bush και τον Gorbachev,

²²¹ www.globalsecurity.org/wmd/library/report/crs/91-139.htm

²²² Απεικονίζει τη μείωση των πυρηνικών στα οπλοστάσια των ΗΠΑ-ΕΣΣΔ, στο Joseph Cirincione: «*Bomb Scare. The History and Future of Nuclear Weapons*», Columbia University Press, New York 2007, σελ.87

²²³ http://www.nuclearfiles.org/menu/timeline/timeline_page.php?year=1990

σύμφωνα με την οποία απαγορευόντουσαν οι υπόγειες δοκιμές που να υπερβαίνουν τους 150kilotons(10φορές του μεγέθους της Hiroshima). Στις 19 Ιουλίου η Βραζιλία και η Αργεντινή προσχωρούν σε συμφωνία με την IAEA (International Atomic Energy Agency) και επιτρέπουν φύλαξη των πυρηνικών τους εγκαταστάσεων ενώ συγχρόνως διατηρούν δικαιώματα πάνω σε τεχνολογικά μυστικά²²⁴. Στις 10 Αυγούστου συμφώνησε και η Κίνα να μπει στην NonProliferation Treaty ως πυρηνικό κράτος²²⁵ η οποία πραγματοποιείται στις 9 Μαρτίου τον επόμενο χρόνο. Στις 12 Σεπτεμβρίου συμφωνία υπήρξε μεταξύ της Αργεντινής και Βραζιλίας «*Exclusive Pacific Use Of Nuclear Energy*» σύμφωνα με την οποία απαγορευόταν η δοκιμή, η χρήση, η παραγωγή και η απόκτηση πυρηνικών όπλων καθώς και η λήψη, η αποθήκευση, η φύλαξη η οποιοσδήποτε τρόπος κατοχής πυρηνικών όπλων²²⁶. Στις 17 Φεβρουαρίου 1992 μπαίνει σε εφαρμογή η «*Joint Declaration for a Nuclear Korean peninsula*» ανάμεσα στην Βόρεια και Νότια Κορέα..Κάθε πλευρά συμφωνεί σε όχι δοκιμή, παραγωγή, κατοχή, απόκτηση, ανάπτυξη ή και χρήση πυρηνικών όπλων²²⁷. Στις 23 Μαΐου, οι ΗΠΑ και οι 4 άλλοτε δημοκρατίες της ΕΣΣΔ(Ρωσία, Λευκορωσία, Καζακστάν και Ουκρανία)υπογράφουν ένα πρωτόκολλο που αφορά τη διατήρηση των πυρηνικών όπλων της πρώην ΕΣΣΔ που βρίσκονται στο έδαφος αυτών των χώρων κάτω από ασφαλή, προστατευμένο, και αξιόπιστο έλεγχο²²⁸. Στις 2Ιουλίου το Καζακστάν επικυρώνει τη START. Τον Αύγουστο η Γαλλία προσχωρεί στην Non-Proliferation Treaty ως κράτος- κάτοχος πυρηνικών²²⁹.

5.2.2.1)Λιγότερα Πυρηνικά Όπλα Κ Προγράμματα

Ο αριθμός των πυρηνικών όπλων κ προγραμμάτων έχει μειωθεί στο μισό από το τέλος του Ψυχρού πολέμου μέχρι σήμερα. Πιο συγκεκριμένα από 65000 το 1986 το 2006 ήταν 27000. Την ίδια πορεία έχουν ακολουθήσει και τα αποθέματα.

Επιπλέον οι περισσότερες πυρηνικές χώρες έχουν εγκαταλείψει τα πυρηνικά τους προγράμματα. Ως παραδείγματα μπορούμε να αναφέρουμε την Λευκορωσία, το Καζακστάν, την Ουκρανία οι οποίες «κληρονόμησαν» χιλιάδες πυρηνικά όπλα μετά την κατάρρευση του Σοβιετικού καθεστώτος. Η Βραζιλία αλλά και η Αργεντινή

²²⁴ http://www.nuclearfiles.org/menu/timeline/timeline_page.php?year=1991

²²⁵ http://www.nuclearfiles.org/menu/timeline/timeline_page.php?year=1991

²²⁶ http://www.nuclearfiles.org/menu/timeline/timeline_page.php?year=1991

²²⁷ http://www.nuclearfiles.org/menu/timeline/timeline_page.php?year=1992

²²⁸ http://www.nuclearfiles.org/menu/timeline/timeline_page.php?year=1992

²²⁹ http://www.nuclearfiles.org/menu/timeline/timeline_page.php?year=1992

σταμάτησαν την έρευνα αναφορικά με τα πυρηνικά που είχαν αρχίσει οι στρατιωτικοί juntas το 1980. Επιπλέον τώρα ξέρουμε ότι μετά τις έρευνες των Ηνωμένων Εθνών οι οποίες αποκάλυψαν αλλά και κατέστρεψαν τα πυρηνικά του Ιράκ. Η Λιβύη αποτελεί την πλέον πρόσφατη χώρα καθώς τον Δεκέμβριο του 2003 εγκατέλειψε ένα μυστικό πυρηνικό πρόγραμμα.²³⁰

231

Η NPT θεωρείται ότι πιο πετυχημένη έχει γίνει στη διεθνή σκηνή. Οι 183 χώρες που συμμετέχουν πιστεύουν αυτό που λέει η συνθήκη ότι *πρέπει να μειώσουμε τα πυρηνικά μας όπλα*. Μια έρευνα που είχε γίνει τον Μάρτιο του 2005 είχε καταδείξει ότι το 66% των αμερικάνων πιστεύουν ότι καμιά χώρα δεν πρέπει να διαθέτει πυρηνικά.

²³⁰ Joseph Cirincione: «*Bomb Scare. The History and Future of Nuclear Weapons*», Columbia University Press, New York 2007, κεφ.5 σελ. 127

²³¹ George Perkovich, Jessica T. Mathews, Joseph Cirincione, Rose Gottemoeller, Jon B. Wolfsthal, *Universal Compliance: A Strategy for Nuclear Security* (Carnegie Endowment for International Peace, March 2005), σελ. 19, στο Joseph Cirincione: «*Bomb Scare. The History and Future of Nuclear Weapons*», Columbia University Press, New York 2007, κεφ.5 σελ. 127

Τον Σεπτέμβριο του 1996 ο πρόεδρος Clinton υπέγραψε την «*Comprehensive Nuclear Test- Ban Treaty*» η οποία έβαζε τον επίλογο σε αυτά που ο πρόεδρος Eisenhower και Kennedy είχαν αρχίσει. Ο Clinton είχε αποκαλέσει αυτή τη Συνθήκη ως «τη δέσμευσή μας για τον τερματισμό των πυρηνικών δοκιμών Αυτή η Συνθήκη θα βοηθούσε στην αποτροπή των άλλων κρατών από την ανάπτυξη όλο και πιο εξελιγμένων και επικίνδυνων πυρηνικών όπλων και θα λειτουργήσει και αποτρεπτικά σε άλλες χώρες που θα θέλουν να αποκτήσουν τέτοιου είδους όπλα»²³².

5.2.2.2 Λιγότεροι Βαλλιστικοί Πύραυλοι

«Αυτά αποτελούν ακόμη καλύτερα νέα²³³» όπως δηλώνει ο Cirincione. Οι πύραυλοι που αποτελούσαν την μεγαλύτερη απειλή τη δεκαετία του 1990 τώρα πια δεν υπάρχουν παρά ελάχιστοι μεγάλου βεληνεκούς ικανοί να πλήξουν τις ΗΠΑ από ότι υπήρχαν πριν μια ή 2 εικοσαετίες. Μέχρι τις αρχές του 2006 ο αριθμός τους είχε μειωθεί ως και 67 % σε σχέση με το 1987. Επιπλέον υπάρχουν και λίγοι ενδιάμεσου βεληνεκούς πύραυλοι οι οποίοι να μπορούν να απειλήσουν τους συμμάχους. Χάρη στην πολιτική του Reagan αυτοί οι πύραυλοι είχαν μειωθεί αν όχι εξαφανιστεί. Οι ΗΠΑ και η ΕΣΣΔ δεν αναπτύσσουν πλέον τέτοιου είδους πυραύλους και η Κίνα έχει μόνο 12. Υπάρχουν ακόμα περιφερειακές απειλές από προγράμματα που παραμένουν σε περιοχές όπως η Μέση Ανατολή, , Κορέα αλλά ακόμα και σε αυτές τις περιοχές ο αριθμός των πυραυλικών προγραμμάτων είναι πολύ μικρός σε σχέση με αυτόν που προϋπήρχε. Τα κράτη που στις μέρες μας προσπαθούν να αποκτήσουν μεγάλου βεληνεκούς βαλλιστικούς πυραύλους είναι μικρότερο, φτωχότερα και λιγότερο τεχνολογικά προηγμένα σε σχέση με αυτά 15 χρόνια νωρίτερα. Ακόμη και τα προγράμματα που αφορούν μεσαίου βεληνεκούς πύραυλο του Ιράν ,της Συρίας του Πακιστάν, της Β. Κορέας, του Ισραήλ, της Ινδίας, η απειλή σήμερα είναι τόσο μικρή και περιορισμένη σε μερικές χώρες στις οποίες η πολιτική ηγεσία είναι ο

²³² William Clinton «*Remarks at the 52nd Session of the United Nations General Assembly*», New York, September 22, 1997,

²³³ Joseph Cirincione: «*Bomb Scare. The History and Future of Nuclear Weapons*», Columbia University Press, New York 2007, κεφ.5 σελ. 128

καθοριστικός παράγοντας για το εάν αυτή η ικανότητα τους θα αναδειχθεί ως απειλή για τη διεθνή ασφάλεια²³⁴

5.2.2.3) Λιγότερα Βιολογικά Και Χημικά Όπλα

Τα χημικά και τα βιολογικά όπλα μετατράπηκαν σε μερικές δεκαετίες από σύμβολα δύναμης και ασφάλειας που με αυτά τα ισχυρά κράτη διασφάλιζαν καλύτερα την άμυνά τους σε όπλα σατανικά όπου κανένα πολιτισμένο έθνος δεν επιθυμούσε να κατέχει²³⁵.

Το 1969, ο πρόεδρος Νίxon την καταστροφή των πυρηνικών αποθεμάτων των ΗΠΑ. ο Νίxon διαπραγματεύτηκε τη Συνθήκη για τα βιολογικά όπλα που το 2006 είχε υπογραφεί από 170 κράτη. *Μολονότι υπάρχουν κράτη που είναι έξω από τη Συνθήκη και άλλα που μπορεί να διατηρούν ακόμη τα βιολογικά τους όπλα μυστικά, είμαστε σε μια φάση προόδου καθώς είναι λίγα πλέον τα κράτη που προκαλούν ανησυχία.*²³⁶

Τη δεκαετία του 1980 προέκυψε ένα πυρηνικό πρόγραμμα από τον στρατό των ΗΠΑ το οποίο προκάλεσε μια από τις μεγαλύτερες αντιπαραθέσεις σχετικά με την εθνική ασφάλεια. Το 1991, ο Bush ο πρεσβύτερος έλυσε τη διαμάχη ανακοινώνοντας ότι κανείς δεν πρέπει να έχει τέτοιου είδους όπλα. Άρχισε διαπραγμάτευση για την Συνθήκη περί Χημικών όπλων . μέλη της είναι 180 με στοιχεία του 2006 και ακόμη περισσότερα συμφωνούν και είναι πιστά στις διατάξεις της. οι ΗΠ κατέστρεψαν 30000 χημικών όπλων και η ΕΣΣΔ 40000 από αυτά που είχαν αναπτύξει και κατείχαν την περίοδο του Ψυχρού πολέμου²³⁷.

Στο σημείο αυτό, μιας και η ανάλυση για τον Έλεγχο των εξοπλισμών ολοκληρώθηκε σημειώνουμε ότι οι Ρεπουμπλικάνοι ήταν πάντα αντίθετοι με τον έλεγχο των εξοπλισμών και ιδιαίτερα μετά την κατάρρευση του κομμουνιστικού

---

²³⁴ Joseph Cirincione: «*The Declining Ballistic Missile Threat*», *Policy Outlook*, Carnegie Endowment for International Peace, February 2005,

²³⁵ Joseph Cirincione: «*Bomb Scare. The History and Future of Nuclear Weapons*», Columbia University Press, New York 2007, κεφ.5 σελ. 129

²³⁶ Joseph Cirincione, Jon B. Wolfsthal, Miriam Rajkumar,: «*Deadly Arsenals: Nuclear, Biological and Chemical Threats*», Washington, D.C.: Carnegie Endowment for International Peace, 2005,σελ. 57–82.

²³⁷ Joseph Cirincione: «*Bomb Scare. The History and Future of Nuclear Weapons*», Columbia University Press, New York 2007, κεφ.5 σελ. 130

καθεστώς και την αποσάθρωση και πολιτικά αλλά και στρατιωτικά της ΕΣΣΔ θεωρούν από το 1994 ότι ίσως ήρθε πλέον η εποχή να αφήσουν πλέον το arms control να αποτελεί και αυτό με τη σειρά του κομμάτι του παρελθόντος. Υποστήριζαν την ανάπτυξη της αντιπυραυλικής άμυνας που θα τους προσέφερε ασφάλεια στην επικράτειά τους εμφανιζόμενη ίσως και πιο αναγκαία από ότι η διατήρηση της ABM. Αυτή η εικόνα έμοιαζε να αληθεύει και να είναι ο κύριος προσανατολισμός των ΗΠΑ τουλάχιστον μέχρι τις επιθέσεις που σημειώθηκαν στις 11 Σεπτεμβρίου του 2001. Παρατηρείται τότε μια στροφή της Αμερικής προς τις διμερείς συμφωνίες ώστε να φτάσουν ξανά τους χαμηλούς αριθμούς 1500-2000 όπλων συνοδευόμενες και από διαδικασίες διακρίβωσης οι οποίες απαιτούνται από τη Ρωσία²³⁸. Βέβαια από τη στιγμή που στις 13-12-2001 βεβαιώνεται η νίκη του Bush στο Αφγανιστάν αποχωρεί από την ABM για να μπορέσει να επικεντρωθεί στο μελλοντικό σχεδιασμό της πολιτικής του σχετικά με την αντιπυραυλική άμυνα.

5.2.3) Προληπτικός Πόλεμος

Όπως αναφερθήκαμε και παραπάνω, στην ανάλυση μας για την κυβέρνηση G.W. Bush παρατηρήθηκε μια μετατόπιση από την αποτροπή στην πρόληψη.

Η έννοια της πρόληψης δεν είναι κάτι καινούργιο το οποίο αναδύθηκε στην πολιτική σκηνή ως έννοια επί προεδρίας Bush του νεότερου αλλά υπάρχει στην πολιτική αρένα από τα πρώτα κιόλας χρόνια που έκαναν την εμφάνισή τους τα πυρηνικά και ενσωματώθηκαν στην Υψηλή Στρατηγική των ΗΠΑ και στην πολιτική σκέψη των προέδρων της. Απλά μετά το χτύπημα της 11^{ης} Σεπτεμβρίου ξαναήρθε στην επιφάνεια ως επιτακτικής ανάγκης για την ενίσχυση της ασφάλειας και της προστασίας των ΗΠΑ.

Κάνοντας μια ανασκόπηση παρατηρούμε πως:

☒ Μετά τη ρήψη της πρώτης βόμβας στη Χιροσίμα ο φυσικός Oppenheimer(η διανοητική δύναμη που βρισκόταν πίσω από την αναφορά των Acheson – Lilienthal η οποία πρότεινε ένα σχέδιο για να υπάρξει ένας διεθνής έλεγχος που να αφορούσε την ατομική ενέργεια²³⁹)είχε υποστηρίξει την καταστροφικότητα αυτού του είδους των όπλων και επιπροσθέτως του

²³⁸ Francois Gere: «Γιατί Οι Πόλεμοι? Ένας Αιώνας Γεωπολιτικής», Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήσης, 2005,σελ. 189

²³⁹ David Halloway : «Deterrence, Preventive War And Preemption» στοGeorge Bunn and Christopher Chyba :US Nuclear Weapons Policy. Confronting Today's Threats, Stanford University : Center for international Security and Cooperation, 2006,σελ. 35σελ. 36

πλεονεκτήματος που αυτό το όπλο θα προσέδιδε σε όποιον το αποκτούσε. Τόνισε το ενδεχόμενο ξαφνικής επίθεσης προερχόμενη από τα όπλα.

☐ Το 1946 έλαβαν χώρα συζητήσεις ανάμεσα στις ΗΠΑ και στην ΕΣΣΔ υπό τα Ηνωμένα Έθνη που αποσκοπούσαν ακριβώς σε αυτό που προαναφέραμε. Το σχέδιο Baruch των ΗΠΑ ,τροποποίηση του Acheson – Lilienthal, πρότεινε ότι όλες οι επικίνδυνες πυρηνικές ενέργειες που είναι ικανές να οδηγήσουν στην παρασκευή της ατομικής βόμβας θα έπρεπε να τεθούν υπό διεθνές έλεγχο υπό την δικαιοδοσία του Συμβουλίου Ασφαλείας των ΗΠΑ²⁴⁰. Τα νέα στοιχεία που εισήγαγε το σχέδιο Baruch ήταν ότι όλες οι μεγάλες δυνάμεις έπρεπε να εγκατέλειπαν το δικαίωμα της αρνησικυρίας και ακόμα όποιο κράτος δεν τηρούσα τα συμφωνηθέντα θα τιμωρούνταν. Επιπλέον και αυτό αφορούσε την ΕΣΣΔ, ήταν υποχρεωμένη να επιτρέψει να διεξαχθούν έρευνες στις περιοχές της από ειδικούς εντεταλμένους ερευνητές και μάλιστα αυτό θα λάμβανε χώρα ενώ ακόμα οι ΗΠΑ δεν είχαν απαλλαχθεί από τα δικά τους πυρηνικά όπλα.²⁴¹ Το αποτέλεσμα ήταν ότι ο Στάλιν απέρριψε όλα τα παραπάνω καθώς ήταν αποφασισμένος να προχωρήσει στην κατασκευή της βόμβας.

☐ Η δοκιμή της πρώτης βόμβας σημειώθηκε τον Αύγουστο του 1949, «πολύ νωρίτερα από ότι η *Central Intelligence Agency* είχε προβλέψει ότι θα ήταν ικανός να το πραγματοποιήσει»²⁴². Εκείνη τη στιγμή λοιπόν οι ΗΠΑ βρέθηκαν αντιμέτωπες με το τι έπρεπε να κάνουν . Πολλοί ήταν εκείνοι που είχαν υποστηρίξει έναν προληπτικό πόλεμο ενώ ακόμα η ΕΣΣΔ δεν είχε αναπτύξει ισάξια δύναμη με τις ΗΠΑ και είχαν εκείνες το μονοπώλιο . Ανάμεσα στους υποστηρικτές αυτής της άποψης ήταν και ο Winston Churchill και Bertrand Russell.

☐ Ακόμα όμως και όταν το μονοπώλιο χάθηκε στις αρχές της δεκαετίας του 1950 και ειδικά το 1952-53 δεν έπαψε να υφίσταται αυτή η επιλογή καθώς ακόμα οι σχεδιαστές πολιτικής υποστήριζαν ότι είχαν πολύ μεγάλη δύναμη ώστε να επικρατήσουν της Σοβιετικής Ένωσης και επιπλέον η ΕΣΣΔ δεν είχε συστήματα μεταφοράς αυτών ακόμα αν και βέβαια μπορούσαν να χτυπήσουν

²⁴⁰ Daniel Benjamin and Steven Simon: «*The Next Attack, The Failure of War on Terror and a Strategy for Getting it Right*», New York: Times Book, 2005, σελ 65-72

²⁴¹ David Halloway : «*Deterrence, Preventive War And Preemption*» στο George Bunn and Christopher Chyba :US Nuclear Weapons Policy. Confronting Today's Threats, Stanford University : Center for international Security and Cooperation, 2006,σελ. 37

²⁴² Ο William J. Perry μνημόνευσε τα λόγια της Lisa Trei, Stanford Report, February 16, 2005, σελ.3.

τις βάσεις των ΗΠΑ και τους συμμάχους αυτών στη Δ. Ευρώπη. Για πολλούς αξιωματικούς του στρατού των ΗΠΑ ο προληπτικός πόλεμος αντιπροσώπευε ακόμα μια πολύ αποδοτική κίνηση²⁴³.

Ο πρόεδρος Eisenhower ο οποίος είχε ταχθεί υπέρ των πυρηνικών όπλων καθώς το κόστος ήταν μικρότερο ωστόσο είχε ταχθεί κατά του προληπτικού πολέμου. Πιο συγκεκριμένα σε μια συνέντευξη τύπου το 1954 είχε πει ότι « *Ο προληπτικός πόλεμος στο μυαλό μου φαντάζει αδύνατος σήμερα. Πώς θα μπορούσαμε να αρχίσουμε έναν όταν ένα από τα χαρακτηριστικά του είναι πόλεις να μετατραπούν σε συντρίμια, πόλεις όπου ο πληθυσμός τους θα σκοτωθεί, θα τραυματιστεί ή θα διαμελιστεί, το μέσα μεταφοράς θα καταστραφούν, τα συστήματα υγείας και οι εγκαταστάσεις θα χαθούν ? όλα αυτά δεν είναι προληπτικός πόλεμος , αλλά πόλεμος*». Συνέχιζε υποστηρίζοντας πως « *για μένα δεν υπάρχει τέτοιο πράγμα και ειλικρινά δεν πρόκειται να ακούσω κανέναν που θα έρθει να μου μιλήσει για αυτό το πράγμα*²⁴⁴».

Συζητήσεις που έγιναν τη δεκαετία του 1950 έκαναν μια διάκριση *Preventive War* μπορούσε να διεξαχθεί από τη μια πλευρά όταν εκείνη θεωρούσε ότι υπερέχει και μπορούσε να ξεκινήσει έναν πόλεμο τέτοιου είδους ώστε να προλάβει την ανάδυση μιας άλλης δύναμης ή να διεξάγει τον πόλεμο τη στιγμή που εκείνη νόμιζε ότι θα την ευνοούσε καλύτερα. Από την άλλη πλευρά *Preemptive Strike* μπορεί να διενεργηθεί όταν η μια πλευρά πιστεύει ότι ο πόλεμος είναι άμεσος , πρόκειται να συμβεί πολύ σύντομα και επιτίθεται πρώτη έτσι ώστε να μειώσει τη ζημιά που θα πάθαινε αν ο εχθρός χτυπούσε πρώτος.

Από τη στιγμή που η ΕΣΣΔ απέκτησε πυρηνικά το ενδεχόμενο του προληπτικού πολέμου χάθηκε τελείως. Ωστόσο όμως ανέπτυξαν ικανότητες για προληπτικές επιθέσεις (preemption attacks) με τη σκέψη ότι αν ο πόλεμος είναι αναπόφευκτος τουλάχιστον ας χτυπούσαν πρώτες με σκοπό να μειώσουν όσο μπορούν την καταστροφή που αλλιώς θα πάθαιναν αλλά και να χτυπήσουν περισσότερες δυνάμεις του εχθρού από ότι θα χτύπαγαν αν είχαν εισπράξει εκείνοι το πρώτο χτύπημα²⁴⁵.

---

²⁴³ Graham Allison: «*Nuclear Terrorism .The Ultimate Preventable Catastrophe*», New York :Times Books, 2004

²⁴⁴David Halloway : «*Deterrence, Preventive War And Preemption*» στοGeorge Bunn and Christopher Chyba :US Nuclear Weapons Policy. Confronting Today's Threats, Stanford University : Center for international Security and Cooperation, 2006,σελ .37

²⁴⁵ Μπορούμε να σημειώσουμε ότι αυτή η ικανότητα διατηρείται για άλλα έθνη όπως για τη Βόρεια Κορέα, για το Ιράν και για την Ιαπωνία. Τι θα γινόταν για παράδειγμα αν η Ιαπωνία με την απόκτηση πυρηνικής ικανότητας αποφασίσει και εγκαταλείψει την NPT και επιδιώξει την απόκτηση πυρηνικών? Βλέπε και Kurt M. Campbell και Tsuyoshi Sunohara: «*Japan Thinking the Unthinkable*», in «*The*

- ☐ Σκέψεις αναφορικά με τον προληπτικό πόλεμο επανήλθαν στο προσκήνιο τη δεκαετία του 1960 και αφορούσαν την Κίνα. Πολλά μέλη της κυβέρνησης Kennedy καθώς και ο ίδιος ο πρόεδρος ανησυχούσαν ιδιαίτερος για την απόκτηση από την πλευρά της Κίνας πυρηνικών όπλων. Ο McGeorge Bundy, ο σύμβουλος του προέδρου επί θεμάτων εθνικής ασφάλειας υποστήριζε πως « ο πρόεδρος τον Ιανουάριο του 1963, πίστευε πως η πιθανότητα να αποκτήσει η Κίνα πυρηνικά όπλα αποτελούσε ίσως το σημαντικότερο πρόβλημα που θα είχε να αντιμετωπίσει μέχρι σήμερα ο κόσμος». Συνέχιζε επισημαίνοντας «πως για τον Kennedy πυρηνικά όπλα στα χέρια των κομμουνιστών θα αναστάτωναν τόσο πολύ την πολιτική σκηνή που θα ήταν αβάσταχτο για τις ΗΠΑ αλλά και για τη Δύση²⁴⁶».
- ☐ Οι συζητήσεις στις κυβερνήσεις Kennedy και Johnson συνεχίστηκαν σχετικά με προληπτική στρατιωτική δράση κατά της Κίνας έτσι ώστε «να πνίξουν το μωρό στην κούνια²⁴⁷» Τον Ιούλιο του 1963 ο πρόεδρος εξουσιοδότησε τον W. Averell Harriman, αρχηγός των ΗΠΑ στις διαπραγματεύσεις με την Μόσχα, να μιλήσει με τον Khrushchev για την αναδυόμενη πυρηνική Κίνα. Η απάντηση που πήρε ήταν ότι με την Κίνα είχαν κοινές βασικές απόψεις. Στη θέαση ενός κόσμου που θα υπάρχουν κομμουνιστικές δυνάμεις – κάτοχοι των πυρηνικών η ανησυχία και το αβέβαιο μέλλον που διαγραφόταν δυσοίωνο, μεγάλωνε για τον πρόεδρο. Τον Οκτώβριο του 1964 η Κίνα δοκιμάζει την πρώτη βόμβα αλλά την ίδια στιγμή σχεδιάζει να αναπτύξει ανταποδοτική δύναμη τόσο για τις ΗΠΑ όσο και για την ΕΣΣΔ. Βέβαια η Κίνα εγκαίρως υπέγραψε συμφωνίες που αφορούσαν τον έλεγχο των εξοπλισμών συμπεριλαμβανομένης και της NPT

Παρατηρήσαμε από τα ανωτέρω ότι η ιδέα του προληπτικού πολέμου ή της preemptive επίθεσης δεν είναι κάτι το νέο και επανέρχεται ως την πλέον αρμόζουσα λύση απέναντι στην απόκτηση πυρηνικών από ένα κράτος της κατηγορίας των κρατών – παρίες αλλά και από τρομοκρατικές οργανώσεις οι οποίοι μπορούσαν να προβούν σε εχθροπραξίες και να επιφέρουν μεγάλες καταστροφές αρεστές και

Nuclear Tipping Point, Why States Reconsider Their Nuclear Choices, edited by Kurt M. Campbell, Robert J. Einhorn AND Mitchell B. Reiss, Brookings 2004, σελ. 218-253

²⁴⁶ David Halloway : «*Deterrence, Preventive War And Preemption*» στο George Bunn and Christopher Chyba : *US Nuclear Weapons Policy. Confronting Today's Threats*, Stanford University : Center for international Security and Cooperation, 2006, σελ.39

²⁴⁷ G-8 Gleneagles Statement of Non- Proliferation, July 2005, par.13

ελκυστικές οι οποίες μπορούν να πλήξουν την επιρροή αλλά και το κύρος των Μεγάλων Δυνάμεων²⁴⁸ στην προσπάθεια τους να υποστηρίξουν ακραία πολιτική παράταξη ή άποψη, θρησκευτικές πεποιθήσεις ή ακόμα και κάποια έριδα και απέχθεια που πιθανόν να είχαν απέναντι στον πολιτισμένο κόσμο που αντιπροσωπευόταν από τη Δύση. Σημάδια τέτοιων περιβόητων τρομοκρατικών περιστατικών μπορούμε να τα εντοπίσουμε στη δεκαετία του 1990. Τέτοια είναι η πρώτη επίθεση στο Κέντρο Παγκόσμιου Εμπορίου το 1993, η επίθεση του στο σταθμό του μετρό του Τόκιο το 1995 και ο βομβαρδισμός των πρεσβειών των ΗΠΑ στην Ανατολική Αφρική το 1998²⁴⁹.

5.2.4.) Αποτροπή

Η αποτροπή ανέκαθεν αναφερόταν στο να πείσεις τον αντίπαλο ότι το κόστος από οποιαδήποτε πράξη που θέλει να διαπράξει εναντίον του αντιπάλου του θα υπερέβαινε οποιοδήποτε όφελος²⁵⁰. Η «αποτροπή» άλλαξε πολλές φορές νόημα.: Στη δεκαετία του 1950 η αποτροπή βασιζόταν στην ιδέα της πυρηνικής ανωτερότητας των ΗΠΑ και όπου η ισότητα ήταν ένας κίνδυνος best avoided. Έπειτα από την απόκτηση πυρηνικών και από την ΕΣΣΔ η αποτροπή έγινε η ικανότητα κάποιου για ικανότητα πρώτου πλήγματος. Τον Δεκέμβριο του 2002 το National Strategy to Combat Weapons of Mass Destruction δίνει νέο περιεχόμενο στην έννοια της αποτροπής σηματοδοτώντας με αυτό τον τρόπο και μια νέα- διαφορετική στροφή από αυτή που είχε άλλοτε. Το βασικό χαρακτηριστικό της ήταν ότι είναι εκτενής και περιεκτική, ενσωματώνει διπλωματικές προσπάθειες, περιέχει έλεγχο των εξοπλισμών καθώς και προληπτικές δράσεις ώστε να μπορεί να απαντήσει στις αναπτυσσόμενες απειλές και διαγραφόμενους κινδύνους.

5.2.5) Διαδικασία Λήψης Αποφάσεων

Στην πολιτική σκηνή μεγάλη σημασία αποδίδεται στον τρόπο λήψης αποφάσεων. Ο σωστός τρόπος με τον οποίο θα ληφθεί μια απόφαση είναι καίριας

---

²⁴⁸ Lawrence Freedman : «*The Evolution Of Nuclear Strategy*», New York, Palgrave Macmillan 2003, σελ 451

²⁴⁹ Lawrence Freedman: «*The Evolution Of Nuclear Strategy*», New York, Palgrave Macmillan 2003, σελ 451

²⁵⁰ Alexander L. George and Richard Smoke: «*Deterrence in American Foreign Policy: Theory and Practice*», New York: Columbia University Press, 1974, σελ. 11

σημασίας μιας και από αυτόν εξαρτώνται και τα ακόλουθα βήματα των χωρών τις οποίες επηρεάζει η κάθε απόφαση

Πριν ληφθεί η μια απόφαση στο μυαλό του πολιτικού θα πρέπει να είναι.

- οι πολιτικές επιπτώσεις της απόφασης
- η σωστή κρίση ανάμεσα στη χρησιμότητα μιας απόφασης και στο κόστος, σε βραχυπρόθεσμα και μακροπρόθεσμα payoffs αλλά και
- ποια είναι η καλύτερη χρονική περίοδος για τη λήψη της απόφασης²⁵¹.

Παράγοντες που παίζουν μεγάλο ρόλο στη διαδικασία λήψης μιας απόφασης είναι:

- *Το διεθνές Περιβάλλον:* Ο Jervis για να καταδείξει ότι το διεθνές περιβάλλον καθορίζει τη συμπεριφορά ενός κράτους θεωρεί ότι πρέπει να τεθούν κάποιες προϋποθέσεις.: Παράδειγμα, όπως προαναφέρθηκε, για να μπορέσουμε και να καταλάβουμε τον λόγο που η κυβέρνηση Truman οδηγήθηκε στην αύξηση του πυρηνικού της οπλοστασίου, έπρεπε πρώτα να κοιτάξουμε στο εξωτερικό περιβάλλον μιας και είναι αυτό που τις περισσότερες φορές διαμορφώνει τις εσωτερικής επιλογές της εκάστοτε πολιτικής ηγεσίας
- *Εσωτερικοί παράγοντες όπως η ιδεολογία, η γραφειοκρατία αλλά και που πρόσκειται ο πολιτικός που λαμβάνει τις αποφάσεις :* αναφορικά με την ιδεολογία είδαμε πως η ιδέα της μοναδικότητας και της διάδοσης των αξιών έκαναν την Αμερική και συμπεριφέρθηκε. Δεν δίστασε να μην ακούσει ούτε τα αποτελέσματα των ερευνών από το Ιράκ που δεν είχαν βρει πυρηνικά όπλα , πήγε ενάντια στο Συμβούλιο Ασφάλειας με αποτέλεσμα να απονομιμοποιηθεί στη συνείδηση του κόσμου. Οι προτιμήσεις γύρω από θέματα πολιτικής των διαφόρων γραφειοκρατών καθορίζονται από τις θέσεις που αυτοί κατέχουν στα διάφορα κυβερνητικά κλιμάκια ενώ το πιο σύνθημα είναι οι κρατικές πολιτικές να αποτελούν αποτέλεσμα γραφειοκρατικών διαπραγματεύσεων. Σε όλη αυτή τη διάρκεια των ετών έχουν παρατηρηθεί πολλές περιπτώσεις υπακοής στα

---

²⁵¹ Alexander George: «*Bridging the gap. Theory and Practice in Foreign Policy*», United States Institute of Peace, Washington D.C 1993, σελ.22-26

γραφειοκρατικά συμφέροντα η κρίση των πυραύλων στην Κούβα. **Ανομοιογενής παροχή της πληροφόρησης μεταξύ των κυβερνήσεων:** Εντός των κυβερνήσεων, μερικά τμήματα της γραφειοκρατίας καταλήγουν να έχουν καλύτερη πληροφόρηση, να ξέρουν περισσότερα πράγματα έτσι ώστε άλλα τμήματα να οδηγούνται σε λανθασμένους υπολογισμούς, (π.χ. η αμερικανική υπηρεσία πληροφοριών δεν είχε δώσει στον Kissinger το σύνολο των πληροφοριών σχετικά με την συμφωνία SALT 1). Τέλος σχετικά με τα πολιτικά φρονήματα είδαμε ότι οι ρεπουμπλικάνοι ήταν πιο θετικοί προς την ανάπτυξη της αντιπυραυλικής άμυνας

- **Σωστή γνώση του αντιπάλου²⁵²:** Έγκειται στο εάν κάποιος αποφασίσει να δράσει με έξυπνο τρόπο, πρέπει να προβλέψει το πώς οι άλλοι μπορεί να αντιδράσουν. Εάν αναζητά τον τρόπο να τους επηρεάσει, τότε πρέπει να εκτιμήσει και το πώς μπορεί να αντιδράσουν σε πιθανές εναλλακτικές πολιτικές που μπορεί να υιοθετήσει. αξιολογούμε όλες τις διαθέσιμες πληροφορίες ώστε να μπορούμε να δούμε ποιες πληροφορίες είναι πραγματικά σημαντικές. Ο JFK προέβλεψε ότι οι Σοβιετικοί θα έφταναν μέχρι το τέλος στην περίπτωση της Κούβας²⁵³.

- **Τι διακυβεύεται και αν και πως είχε αντιδράσει ο αντίπαλος σε ανάλογες καταστάσεις του παρελθόντος:** Σε μία διαμάχη- σύγκρουση κάποιος πρέπει να εκτιμήσει καταρχήν ποια είναι η υποβόσκουσα διαμάχη, ποια είναι η γενικότερη συμπεριφορά του αντιπάλου σε περιπτώσεις άλλων διαμαχών & τέλος, θα πρέπει να αντιληφθεί πλήρως τους στόχους του αντιπάλου & να εκτιμήσει τις αντιδράσεις του. Σε αυτό το σημείο θα πρέπει ο δρών να χρησιμοποιήσει & ένα μέρος της φαντασίας του εάν θέλει να φτάσει σε ένα win-win αποτέλεσμα. Δηλ. πρέπει να "μοιράσει κάπως τη διαφορά" με τον αντίπαλο, να μην αποδεχθεί αυτό που θα μπορούσε να αποκαλεστεί "κοινός παρονομαστής" & εάν θέλει να καταφέρει να εξηγήσει τους στόχους του στον άλλο, θα πρέπει να χρησιμοποιήσει όρους που ο άλλος θα καταλάβει & θα αποδεχθεί!

---

²⁵² Alexander George: «*Bridging the gap. Theory and Practice in Foreign Policy*», United States Institute of Peace, Washington D.C 1993, σελ.85

²⁵³ Robert Jervis: «*perceptions misperceptions in international politics*», Princeton, Princeton university press, 1976, κεφ. 2

- *Τέλος, απαραίτητη είναι η εκτίμηση της ανάληψης κινδύνου που είναι διατεθειμένος ο αντίπαλος να αναλάβει.* Συνδέεται με το παραπάνω και σε αυτή την περίπτωση πολλές φορές βλέπουμε πως ηγέτης κάποιου καθεστώτος Επιπλέον μια κίνηση που μπορεί να θεωρηθεί ως παράλογη από κάποιον για κάποιον άλλον μπορεί να αποτελεί μια πολύ συνετή συμπεριφορά²⁵⁴. Ως παράδειγμα ο Khrushchev που όπως είδαμε δεν είχε πυραυλική ικανότητα και στο μόνο που αποσκοπούσε ήταν να κερδίσει πολιτικό κύρος. Σε τέτοιες συμπεριφορές οδηγούνται από πίεση, άγχος ή και από ιδιώματα του χαρακτήρα²⁵⁵.

Δεδομένου ότι η Διεθνής πολιτική είναι ρευστή και δεν υπάρχουν στοιχεία τα οποία παραμένουν αμετάβλητα μιας και όλα με βάση τη ρεαλιστική θεώρηση υπόκεινται στην έννοια του συμφέροντος και στην ισχύ, υπάρχουν όμως και περιπτώσεις είτε που δεν μπορείς να προβλέψεις είτε που οι προβλέψεις είναι λανθασμένες. Παράγοντες οι οποίοι μπορούν να οδηγήσουν σε προβλέψεις που να αποδειχτούν λάθος είναι:

Προβλήματα για την λήψη των αποφάσεων

Ψυχολογικές Δυνάμεις ,η επιρροή κοινωνικών και άλλων παραγόντων και προσωπικά βιώματα(οι αρχές, τα πιστεύω, οι αντιλήψεις του ηγέτη)²⁵⁶ : Εάν ένα πρόσωπο έχει εμπειρία του γεγονότος από πρώτο χέρι, εάν αυτό συνέβη σε πρώιμες φάσεις της ενήλικης ζωής του ή της καριέρας του, εάν είχε σημαντικές συνέπειες για τον ίδιο ή τη χώρα του και εάν είναι γνώστης μιας σειράς από διεθνή γεγονότα που παρέχουν εναλλακτικές αντιλήψεις. τα γεγονότα που βιώνει κάποιος στις πρώιμες φάσεις της ζωής του παίζουν σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση των μετέπειτα αντιλήψεών του, Επίσης σημαντική είναι και η διάχυτη επίδραση των αξιών, των προβλημάτων , και των τρόπων σκέψης που σχετίζονται με μια καριέρα στην οποία κάποιος είναι αφοσιωμένος. Παράδειγμα αποτελεί ο Saddam Hussein. Όπως λέει ο Post, *μπορεί να υπολόγισε λάθος ο Σαντάμ την αξιοπιστία και τη δύναμη της απειλής πολέμου αλλά προσθέτει ότι σε αυτό τον λάθος υπολογισμό να συνέβαλαν και*

²⁵⁴ Derek D. Smith Deterring : «*America Rogue States And The Proliferation Of Weapons Of Mass Destruction*», New York, Cambridge University Press,2006, σελ 32

²⁵⁵ Klaus Knorr: «*The Power Of Nations: The Political Economy Of International Relations*» New York, Basic Books 1975,Σελ41

²⁵⁶ Alexander George: «*Bridging the gap. Theory and Practice in Foreign Policy*», United States Institute of Peace, Washington D.C 1993, σελ.85

κοινωνικοί παράγοντες . Συνεχίζει λέγοντας πως « στον αραβικό κόσμο όταν έχεις το θάρρος να πολεμάς έναν ανώτερο εχθρό μπορεί να φέρεις μια πολιτική νίκη ακόμα και αν χάσεις στρατιωτικά. Μπορεί μέσα από αυτή την κατάσταση να δεις τον ηγέτη σαν ήρωα και έτσι να οδηγήσει σε μια έξαρση της ηρωικής εικόνας του Saddam κάνοντας έτσι την απόσυρσή του αδύνατη. Αναφορικά με τους ψυχολογικούς παράγοντες μπορεί για παράδειγμα προκειμένου ο αντίπαλος να μην ταπεινωθεί να αντιδράσει ψάχνοντας για ενδείξεις ότι η απειλή δεν είναι αξιόπιστη ή ότι το κράτος που προβαίνει σε εξαναγκασμό του λείπει η θέληση και δεν θα προχωρήσει σε έναν δαπανηρό πόλεμο. Ως αποτέλεσμα οδηγείται ο ηγέτης να κάνει λάθος υπολογισμούς που προέρχονται από την αποστροφή του και την άρνησή του να πιστέψει ότι αν υπακούσει ενδέχεται να είναι προς το συμφέρον όλων. Τέτοιοι λάθος υπολογισμοί ενισχύονται και από το ότι ο αντίπαλος να πιστεύει ότι λείπει από το κράτος που ασκεί τον εξαναγκασμό η πολιτική θέληση και σθένος να προβεί σε έναν πόλεμο.

- ***Αξιοπιστία Πηγής πληροφόρησης:*** Η αξιοπιστία μίας πηγής πληροφόρησης εξαρτάται από το προηγούμενο αρχείο & από τη συνοχή των πληροφοριών με τα γεγονότα. Ένα μήνυμα που έχει νόημα για εμάς λαμβάνεται ανεξάρτητα από την πηγή προέλευσης του. Κάποιος επίσης αξιολογεί τα όποια συμφέροντα & προκαταλήψεις της πηγής του μηνύματος (π.χ. ο Kennedy αρχικά δεν πίστεψε τις ρεπουμπλικανικές αναφορές για τοποθέτηση πυραύλων από την ΕΣΣΔ στην Κούβα). Η θεωρία της εμμονής/συνοχής πιθανά θα έλεγε ότι άσχετη πληροφόρηση που μπορεί να λαμβάναμε θα μπορούσε να επηρεάσει την κρίση μας σχετικά με την πηγή προέλευσης. Ένυπάρχει λογική όταν πιστεύουμε ότι υπάρχουν λογικά μοντέλα συμμαχίας & αντιπαλότητας. Παρ' όλα αυτά, κάτι τέτοιο δεν φαίνεται να λειτουργεί πάντοτε, (π.χ. οι ΗΠΑ χρειάστηκαν κάποιο χρονικό διάστημα για να καταλάβουν ότι η ΕΣΣΔ & η Κίνα παρότι κομμουνιστικές χώρες, ήταν εχθροί)- Οι σχέσεις πρέπει να τοποθετούνται εντός πλαισίου καθώς μας χρειάζεται να αναλύσουμε τους τύπους σύγκλισης των αξιών & να αποφασίσουμε εάν σχετίζονται με τη συγκεκριμένη σχέση
- ***Σταθερή εικόνα του αντιπάλου- Δημιουργία στερεοτύπων:*** Από τη στιγμή που ένας αντίπαλος θα χαρακτηριστεί και θα αποκτήσει ένα πρόσημο στην συνείδηση του κάθε ηγέτη , τότε αυτή η παγιωμένη αντίληψη είναι πολύ δύσκολο να αλλάξει. Παράδειγμα αποτελεί , αναφερόμενοι στην Ψυχροπολεμική πάντα

περίοδο, η εκτόξευση του Σπούτνικ. Οι ΗΠΑ συμπεράναν πως ενδεχόμενη επίθεση των ΗΠΑ θα προκαλούσε αντίποινα. Η πραγματικότητα ήταν άλλη. Ο Khrushchev το έκανε για αποκόμιση πολιτικών οφελών και μεγιστοποίηση φόβου. Από σοβιετικές πηγές έγινε γνωστό ότι δεν είχε πρόθεση να πλήξει τις ΗΠΑ μιας και δεν είχε ούτε ένα διηπειρωτικό πύραυλο ικανό να χτυπήσει τις ΗΠΑ. Επιπλέον η κάθε κίνηση του αντιπάλου να θεωρείται σχεδιασμένη και συντονισμένη. Κάθε κίνηση του αντιπάλου εκλαμβάνεται ως μέρος καλά οργανωμένου σχεδίου, ενώ δεν δίνεται βάση ότι η άλλη πλευρά μπορεί να διαθέτει τύχη, ενώ αποκλείεται στις πράξεις τους να έχουν υπεισέλθει παράγοντες όπως το λάθος, η σύγχυση, ακόμη και η ανοησία εκ μέρους της.. Πολύ συχνά μάλιστα είναι επιρρεπείς και στην αποδοχή θεωριών συνωμοσίας. Χαρακτηριστικό παράδειγμα της τάσης που επικρατεί να εκλαμβάνεται μια σύμπτωση ως μέρος ενός σχεδίου, είναι η τεράστια δυσκολία με την οποία ο Kennedy έπεισε τον Khrushchev ότι το αμερικάνικο αεροσκάφος κατόπτρευσης U-2 που πετούσε πάνω από την Ρωσία κατά την διάρκεια της πυραυλικής κρίσης της Κούβας δεν συνιστούσε απειλή, αλλά στην πραγματικότητα είχε χαθεί.

- **Επίδραση της Ιστορίας:** Πολλοί πολιτικοί ηγέτες μπορεί να ερμηνεύσουν ένα γεγονός με βάση ένα παρόμοιο γεγονός του παρελθόντος. Κατά τον Τρούμαν, ο οποίος υπήρξε και αφοσιωμένος μελετητής της ιστορίας, "τα μαθήματα της ιστορίας προσφέρουν σε όσους την κατέχουν σαφείς οδηγούς για δράση με βάση τις σωστές κατά περίπτωση αρχές". Ο ίδιος μάλιστα πέρασε και στην εφαρμογή της παραπάνω ρήσης του. Όταν ως πρόεδρος των Η.Π.Α. πληροφορήθηκε την εισβολή της Βόρειας Κορέας στη Νότια αυτόματα σκέφτηκε με όρους που παρέπεμπαν σε προηγούμενες περιπτώσεις που κάποιο κράτος επεδείκνυε επιθετικότητα με μακροπρόθεσμες συνέπειες: περιστατικά της γενιάς του, όπως η εισβολή των Ιαπώνων στην Μαντζουρία, των Ιταλών στην Αιθιοπία, και των Γερμανών στην Αυστρία του θύμισαν πως κάθε φορά που τα δημοκρατικά κράτη απέτυχαν να αντιδράσουν στην επιθετικότητα των παραπάνω κρατών, ουσιαστικά ενθάρρυναν τα τελευταία να συνεχίσουν, επιθυμώντας ακόμη περισσότερα.

5.3) Ο Κόσμος των πυρηνικών όπλων στην μετά τον Ψυχρό Πόλεμο Εποχή

5.3.1) Μετατρέπονται οι ΗΠΑ σε μια αυτοκρατορία με πρωτεύουσα την Ουάσινγκτον μετά τον ψυχρό πόλεμο?

Αυτή η άποψη αν και βρήκε ιδιαίτερη βάση μετά τον πόλεμο του Κόλπου, εγκαταλείφθηκε καθώς οι ΗΠΑ έδειξαν ότι δεν επιθυμούσαν να αστυνομεύουν τον πλανήτη. Ως απόδειξη των ανωτέρων είναι η αποχώρηση των ΗΠΑ από τη Σομαλία αλλά και τον δισταγμό τους αναφορικά με την εμπλοκή τους στα Βαλκάνια²⁵⁷.

Η 11^η Σεπτεμβρίου αλλάζει όμως την κατάσταση. Ότι είχαν διατηρήσει οι ΗΠΑ και το οποίο μπορεί να θύμιζε κάτι από τον άλλοτε απομονωτισμό, από εκείνη την μέρα παύει να υφίσταται. Για 4 φορές σε λιγότερο από έναν αιώνα οι ΗΠΑ δέχονται ένα τόσο ισχυρό πλήγμα. Τα προηγούμενα χτυπήματα είχαν σημειωθεί το 1917- γερμανικός υποβρύχιος πόλεμος, 1941- Περγλ Χάρμπορ, 1957 βαλλιστική πυρηνική σοβιετική απειλή και 2001. Το κάθε χτύπημα στόχευε όλο και πιο στο κέντρο της δύναμης και της υπόστασης. Σε κάθε ένα από αυτά τα χτυπήματα οι ΗΠΑ απάντησαν με ισχυρή πολιτική και στρατιωτική δύναμη.

Ο Garrett επισημαίνει πως οι ΗΠΑ συγκεντρώνουν όλα αυτά τα χαρακτηριστικά και άρα αποτελούν μια Αυτοκρατορία. Υποστηρίζει πως ενώ οι Δημοκρατίες δεν έχουν κανένα λόγο να επεμβαίνουν στις ξένες χώρες, οι Αυτοκρατορίες έχουν αυτό το δικαίωμα και επεμβαίνουν είτε από φόβο προκειμένου να προστατεύσουν τα άλλα κράτη από την απειλή που προσβέδει ο κομμουνισμός και την ανασχεση του οποίου την έχουν ανάγκη σε ιδεολογική σταυροφορία²⁵⁸. Επιπλέον προβάλλουν την υποχρέωση που έχουν προς τις άλλες χώρες να προστατεύσουν τον πολιτισμό και την ειρήνη αλλά και να διαδώσουν τις αρχές της ελευθερίας και της δημοκρατίας. Η Αμερική πιστεύει ότι είναι ο περιούσιος, ο εκλεκτός λαός²⁵⁹ που πρέπει να διαδώσει τα ιδανικά του και να σώσει τον κόσμο από την τρομοκρατία που πήρε τη θέση του κομμουνισμού μετά την κατάρρευση αυτού ή από άλλες απειλές. Αυτή η στάση τους για το πώς βλέπουν τον κόσμο γίνεται ακόμα πιο κατανοητή από τη φράση “*unchallenged defense*” η οποία εμπεριέχει τον ιδεολογικό-πολιτικό αυτοπροσδιορισμό

²⁵⁷ Francois Gere: «Γιατί Οι Πόλεμοι? Ένας Αιώνας Γεωπολιτικής», Αθήνα, Εκδόσεις Παπαζήσης, 2005, σελ. 195

²⁵⁸ Gareth Garrett: The American Empire

²⁵⁹ Walter Russell Mead: « The New Israel and the Old . Why Gentile Americans Back the Jewish State », Foreign Affairs, July/August 2008, chapter: «Chosen Cousins»

των ΗΠΑ ως ένα κράτος καθοδηγούμενο από τη Θεία Πρόνοια και τους Αμερικανούς ως περιούσιο λαό που έχουν δικαίωμα στην «απόλυτη ασφάλεια»²⁶⁰». Επιπροσθέτως διαφαίνεται και η αλαζονεία των Αμερικανών. Θεωρώντας πως τίποτα δεν μπορεί να τους σταθεί εμπόδιο δηλώνουν ότι μπορεί δεν έχουν ανάγκη από συμμαχίες. Η φράση αυτή έχει συντηρητικές ρίζες και πρωτοεμφανίσθηκε το 1983 επί προέδρου Reagan και της αντιπυραυλικής άμυνας. Ενισχύθηκε με το DPG («Οδηγίες Αμυντικού Σχεδιασμού») των χρόνων 1994-1999²⁶¹ και με το αρχικό προσχέδιο που «διέρρευσε» το 1992 και που διατύπωσε την φιλοσοφία ότι οι ΗΠΑ δεν πρόκειται ν' ανεχτούν κανένα ανταγωνιστή και καμία απειλή στην μεταψυχροπολεμική περίοδο²⁶². Να σημειώσουμε ότι Ο Wohlstetter και οι ιδεολογικοί του σύμμαχοι υποστήριζαν πως οι Σοβιετικοί εξαπατούν τις ΗΠΑ και αυτό που θέλουν να καταφέρουν είναι μέσω ενός πυρηνικού πολέμου να τις κατισχύσουν και παρά το γεγονός ότι τα στοιχεία ήταν στη διάθεση των υπηρεσιών των ΗΠΑ αυτές τα υποτιμούσαν, αμφισβητώντας συγχρόνως και την ικανότητα της CIA να ερμηνεύει και να αναλύει τα στοιχεία.

Η δράση των «Νεοσυντηρητικών» που πίστευαν ότι είχαν την πρωτοκαθεδρία αναφορικά Με τη στρατιωτική δύναμη και έπρεπε να τη χρησιμοποιήσουν προκειμένου να διαμορφώσουν το διεθνές σύστημα ώστε να εξυπηρετείται το εθνικό τους συμφέρον²⁶³. Ακόμα και αν ο πρόεδρος Clinton κατέβασε τους τόνους αναφορικά με την μονοπολικότητα και η πολιτική του ήταν συγκριτικά πιο μετριοπαθής ωστόσο οι δηλώσεις του- « οι ΗΠΑ είναι η μοναδική υπερδύναμη στη γη»²⁶⁴ μαρτυρούν την υιοθέτηση μιας ηγεμονικής υψηλής στρατηγικής. Η QDR το 1997 μαρτυρεί ότι η αμερικανική στρατηγική των ΗΠΑ εμμένει στην παγκόσμια αρχηγία και αποσκοπεί στη μείωση ευκαιριών ώστε να αποτρέψει την ανάδυση νέων, περιφερειακών δυνάμεων που μπορεί να επιδιώξουν αναμέτρηση με τη δύναμη των ΗΠΑ²⁶⁵. Το ίδιο μαρτυρείται και από τη QDR 2001 αλλά και από την NSS 2002 κάτι που είναι ευνόητο αν αναλογιστεί κανείς πως μέλη της κυβέρνησης είναι Donald

²⁶⁰ Μάριος Ευρυβιάδης: « ΗΠΑ :Επιστροφή στο Μέλλον», Ινστιτούτο Αμυντικών Αναλύσεων τεύχος 213, Ενότητα Η.Π.Α., 25.01.2001

²⁶¹ Layne Christopher: "The Peace Of Illusions, American Grand Strategy From 1940 To The Present", Cornell University Press 2006

²⁶² Μάριος Ευρυβιάδης: « ΗΠΑ :Επιστροφή στο Μέλλον», Ινστιτούτο Αμυντικών Αναλύσεων τεύχος 213, Ενότητα Η.Π.Α., 25.01.2001

²⁶³ Mearsheimer

²⁶⁴ Layne Christopher: "The Peace Of Illusions, American Grand Strategy From 1940 To The Present", Cornell University Press 2006, σελ. 25. Επίσης βλέπε και *A National Security Engagement and Enlargement*, Washington D.C. , The White House 1995

²⁶⁵ Layne Christopher: "The Peace Of Illusions, American Grand Strategy From 1940 To The Present", Cornell University Press 2006, Σελ. 25.

Rumsfeld, Colin Powell, Richard Armitage, Edward Djerejian Paul Wolfowitz, Richard Perle, Frank Gaffney, Brent Scowcroft, Zalmay Khalilzad, Dov Zakheim²⁶⁶

Πολλοί είναι αυτοί μέσα στις ΗΠΑ που επιθυμούν να είναι οι ΗΠΑ αυτές που θα ηγεμονεύσουν στην νέα παγκόσμια τάξη και θα στηρίζονται σε συμμαχίες αλλά και μέσω της δύναμης, που συστατικό της θα είναι και τα πυρηνικά και η απειλή χρήσης αυτών, θα επιδιώκουν να περιορίσουν τους δυνητικούς αντιπάλους. Υπάρχουν όμως και εκείνοι που υποστηρίζουν ότι μέχρι τώρα οι ΗΠΑ δεν διατείνονται ότι ελέγχουν τον κόσμο οφείλουν να καθορίσουν τις σχέσεις τους με τα μεγάλα, κυρίαρχα και ίσως δυνητικά αντίπαλά τους κράτη. Σε αυτή την περίπτωση πρόκειται για την επάνοδο μια κλασικής συνθήκης αναφορικά με τον πόλεμο μεταξύ των τακτικών κρατών²⁶⁷. Οι σχεδιαστές και οι στρατιωτικοί ειδικοί του Πενταγώνου εκτιμούν ότι το 2030-2040 υπάρχει αυτή η περίπτωση. Εάν οι ΗΠΑ έχουν διαλέξει τον δρόμο που οδηγεί προς την αυτοκρατορία τότε είναι μακρύς αλλά χωρίς να είναι ειρηνικός.

5.3.2) Γιατί Τα Κράτη Θέλουν Τα Πυρηνικά?

Τα πυρηνικά όπλα είναι τα είναι τα πιο τρομοκρατικά όπλα που δημιούργησε ποτέ η ανθρωπότητα. Είναι μοναδικά αναφορικά με την καταστροφική τους ικανότητα σε βαθμό που πολλοί ηγέτες κρατών ελπίζουν ν μην ξαναχρησιμοποιηθούν ποτέ ξανά. Τότε γεννιέται το ερώτημα το οποίο θα εξετάσουμε προτού προχωρήσουμε στο θέμα της διασποράς των πυρηνικών. Γιατί τα κράτη θέλουν να κατέχουν πυρηνικά όπλα? Οι λόγοι είναι 5 οι οποίοι χρησιμεύουν και ως κίνητρα αλλά και ως εμπόδια.

Οι 5 λόγοι είναι :

☐ Η ασφάλεια.

→ Ως κίνητρο: Το μοντέλο της «εθνικής ασφάλειας» υποστηρίζει ότι η ασφάλεια παραμένει η κύρια εξήγηση της πυρηνικής διασποράς και είναι και η καλύτερη εξήγηση της νεορεαλιστικής θεωρίας. Δεδομένου ότι το διεθνές σύστημα είναι άναρχο τα πυρηνικά είναι ο απόλυτος εγγυητής της ασφάλειας και της κυριαρχία τους . Επιπλέον όταν ένα κράτος αποκτά

²⁶⁶ Μάριος Ευρυβιάδης: « ΗΠΑ :Επιστροφή στο Μέλλον», Ινστιτούτο Αμυντικών Αναλύσεων τσόχος 213, Ενότητα Η.Π.Α., 25.01.2001

²⁶⁷ Francois Gere: «Γιατί Οι Πόλεμοι? Ένας Αιώνας Γεωπολιτικής», Αθήνα, Εκδόσεις: Παπαζήσης, 2005, σελ. 195

πυρηνικά ωθεί και το άλλο να κάνει το ίδιο(Διλήμματα ασφαλείας)²⁶⁸. Έτσι εξηγείται η στάση της ΕΣΣΔ: Όταν οι ΗΠΑ απέκτησαν πυρηνικά το 1945 ,η ΕΣΣΔ έπρεπε και αυτή να απαντούσε. Και η Κίνα με τη σειρά της: «αφού οι ΗΠΑ απέκτησαν πυρηνικά έπρεπε και η Κίνα να κάνει το ίδιο»²⁶⁹. Ακολούθως και η Ινδία ωθούμενη από την Κίνα υποστήριξε πως «Η πυρηνική εποχή άρχισε στην γειτονία της Ινδίας όταν η Κίνα έγινε πυρηνική δύναμη τον Οκτώβριο του 1964. Από εκείνη τη στιγμή και μετά κανείς υπεύθυνος Ινδός ηγέτης δεν μπορούσε να κυβερνήσει έχοντας αποκλείσει την καταφυγή σε αυτή την επιλογή αν καταστεί αναγκαίο»²⁷⁰. « Η διασπορά γεννά τη διασπορά»²⁷¹.

Ο Richard Betts αναφέρθηκε και στην πυρηνική αποτροπή απέναντι σε συμβατικές δυνάμεις. Υπογράμμισε πως αν και « η διασπορά των πυρηνικών είναι μια στρατηγική απόφαση η οποία την παίρνει κάποιος κράτος στην προσπάθειά του να ισορροπήσει την δύναμη του πυρηνικού του αντιπάλου , υπάρχουν ωστόσο κάποια κράτη τα οποία νιώθουν ότι απειλούνται τόσο πολύ από αντιπάλους κατέχοντες συμβατικά όπλα ώστε αυτοί για να μπορέσουν να τους αντιμετωπίσουν καταφεύγουν στην προσπάθεια απόκτησης πυρηνικών όπλων. Συνεχίζει « πως αυτά τα κράτη μπορεί να αισθάνονται τόσο απομονωμένα ή κατώτερα σχετικά με τις συμβατικές τους δυνάμεις έτσι ώστε να αισθάνονται ότι δεν μπορούν να προστατευτούν παρά μόνο αν καταφύγουν στα πυρηνικά²⁷² ». Παράδειγμα αποτελεί η Νότια Αφρική όταν στα μέσα της δεκαετίας του 1970 είδε να γεννιέται μια απειλή εξαιτίας της ανάπτυξης των κουβανικών δυνάμεων στην Αγκόλα. Αντίστοιχα , η αρχή του πυρηνικού προγράμματος του Ισραήλ κινητοποιήθηκε εξαιτίας της εμπειρίας του Ολοκαυτώματος²⁷³ . Όπως λέει ο Cohen ξεκίνησε από τον πρωθυπουργό Ben Gurion

---

²⁶⁸ Joseph Cirincione: «*Bomb Scare. The History and Future of Nuclear Weapons*», Columbia University Press, New York 2007, κεφ.4, σελ. 51

²⁶⁹ John Wilson Leis and Xue Litai,: « *China Builds the Bomb* » ,Palo Alto: Stanford University Press, 1988, σελ. 2.

²⁷⁰ Jaswant Singh, «*Against Nuclear Apartheid*», *Foreign Affairs* (September/ October 1998): 42.

²⁷¹ Secretary of State George P. Shultz, quoted in Scott Sagan, «*Why Do States Build Nuclear Weapons? Three Models in Search of a Bomb*», *International Security* (Winter 1996/97): 57.

²⁷² Richard K. Betts, «*Paranooids, Pygmies, Pariahs, and Nonproliferation Revisited*», *Security Studies* (Spring/Summer 1993): 100–22. Betts acknowledges that pygmies and paranooids can be threatened by either conventional or nuclear rivals.

²⁷³ Joseph Cirincione: «*Bomb Scare. The History and Future of Nuclear Weapons*», Columbia University Press, New York 2007, κεφ.4, σελ 53

και «την επιθυμία του για ένα Ισραήλ προστατευμένο από οποιαδήποτε εξωτερική απειλή²⁷⁴» .

→ Ως εμπόδιο: Ο Zachary Davis επεσήμανε πως «πολλά κράτη συσσωρεύουν δύναμη ώστε να μειώσουν την ανασφάλεια που αυτά νιώθουν. Αλλά προκύπτει από αυτή τους την ενέργεια ένα δίλημμα ότι τόση συσσώρευση ισχύος μπορεί να κάνει τα άλλα κράτη να νιώσουν ανασφαλείς και να τα εμπνεύσει να αυξήσουν τη δική τους δύναμη²⁷⁵». . Και αυτή είναι και η ουσία του διλήμματος ασφαλείας .Ως παράδειγμα παραθέτει τη Βραζιλία όπου αν αναπτύξει πυρηνικό πρόγραμμα, μπορεί να προκαλέσει στην Αργεντινή ότι και εκείνη δεν μπορεί να κάνει κάτι άλλο παρά να την ακολουθήσει. Πολλές φορές προτιμούν κάποια κράτη να είναι λιγότερο ασφαλής από το να αντιμετωπίσουν μια ίση πυρηνική δύναμη. *Μονομερής κατοχή πυρηνικών μπορεί να παρέχει ασφάλεια αλλά μια περιοχή που να αποτελείται από κράτη –κατόχους πυρηνικών αυξάνει την ανασφάλεια. Έτσι λοιπόν πολλά κράτη έχουν οδηγηθεί στο συμπέρασμα ότι είναι περισσότερο ασφαλείς χωρίς πυρηνικά²⁷⁶*

☐ **Κύρος.**

→ Ως κίνητρο:. Τα κράτη βλέπουν τα πυρηνικά ως προϋπόθεση που διακρίνει το κύρος των ισχυρών κρατών και πιστεύει ότι μέσω της απόκτησης αυτών θα βελτιώσει τον εαυτό του, τον ρόλο που αυτό κατέχει στον κόσμο αλλά και επηρεάσει την εθνική του ταυτότητα. Παράδειγμα αποτελεί η Γαλλία. *Στη δεκαετία του 1950 η ΕΣΣΔ αποτελούσε για το Παρίσι μια μεγάλη εθνική ανησυχία²⁷⁷*. Η Γαλλία επιπλέον έβλεπε και με καχυποψία την Ανατολική και Δυτική Γερμανία, έχοντας την ανησυχία ότι κάποια από αυτές μπορεί να προβεί στην απόκτηση πυρηνικών. Την ίδια στιγμή ο Charles de Gaulle αναρωτιόταν αν η Αμερική θα ρίσκαρε να υποστεί αντίποινα από τη Σοβιετική Ένωση στην περίπτωση που υπερασπιζόταν την Γαλλία. Η Γαλλία περισσότερο από τις άλλες ευρωπαϊκές χώρες ήθελε

²⁷⁴ Avner Cohen: « *Israel and the Bomb*», New York: Columbia University Press, 1998, σελ. 10.

²⁷⁵ Zachary Davis, «*The Realist Nuclear Regime*», *Security Studies*(Spring/Summer 1993): 80.

²⁷⁶ Joseph Cirincione: «*Bomb Scare. The History and Future of Nuclear Weapons*», Columbia University Press, New York 2007, κεφ.4, σελ. 54

²⁷⁷ Joseph Cirincione: «*Bomb Scare. The History and Future of Nuclear Weapons*», Columbia University Press, New York 2007, κεφ.4, σελ. 59

να αναδυθεί σε μια μεγάλη δύναμη και αυτό γιατί θεωρούσε τον εαυτό της ως σύμβολο της δημοκρατίας και των αξιών του διαφωτισμού.

→ Ως εμπόδιο: Δεν ενστερνίζονται όλες οι χώρες την άποψη των 8 χωρών που κατέχουν πυρηνικά. Υποστηρίζουν ότι ο αυξανόμενος αριθμός των πυρηνικών οπλοστασίων αλλά και η εγρήγορση και η ανησυχία που προκαλούσαν από την εξάπλωση των ραδιενεργών fallout από τις πυρηνικές δοκιμές μεγάλωναν τους φόβους που προκαλούνταν από τους κινδύνους που ελλοχεύουν τα πυρηνικά. Όπως είχαν τονίσει τον Ιούλιο του 1955 στο Μανιφέστο οι Bertrand Russell και Albert Einstein «πρέπει να μάθουμε να σκεφτόμαστε με άλλο τρόπο»²⁷⁸. Μετά από το φόβο που είχε προκληθεί από την κατοχή των πυρηνικών και που είχε κάνει πιθανό την έναρξη ενός πυρηνικού πολέμου με τις συνακόλουθες καταστροφές που αυτός θα άφηνε όπως για παράδειγμα η κρίση των πυραύλων της Κούβας το 1962, πολλοί τόσο πολιτικοί όσο και πολίτες μετακινήθηκαν προς την «απέναντι πλευρά» σχετικά με τη χρήση των πυρηνικών. Ειδικά με την υπογραφή της Συνθήκης κατά της διάδοσης των πυρηνικών το 1968, η πλειοψηφία των κυβερνήσεων έβλεπε τα πυρηνικά και επικίνδυνα και ίσως μη αναγκαία. Στις μέρες μας περισσότερες από 183 έχουν υπογράψει τη Συνθήκη και δεν κατέχουν πυρηνικά και πιστεύουν αυτό που λέει η Συνθήκη ότι πρέπει τα πυρηνικά να μειωθούν. πολλά από αυτά τα κράτη ενισχύουν το κύρος τους όντας μέλη της «αντίπερα όχθης».

Μπορούμε να αναφέρουμε ότι η Ιρλανδία ήταν η πρώτη που δήλωσε τη σημασία που έχουν τα μικρά κράτη και το ρόλο που μπορεί αυτά να διαδραματίσουν ως προς τις Μεγάλες Δυνάμεις εισάγοντας το 1958 το πρώτο ψήφισμα στα Ηνωμένα Έθνη όπου ζητούσε τη σύναψη μιας Συνθήκης κατά της διασποράς²⁷⁹. Πιο πρόσφατο παράδειγμα είναι αυτό της Βόρειας Αφρικής όπου το 1993 αποκάλυψε το μυστικό πυρηνικό της πρόγραμμα και αποφάσισε να καταστρέψει τα πυρηνικά. Ο πρόεδρος της Νέλσον Μαντέλα υποστήριξε ότι έτσι θα είναι περισσότερο ασφαλής η Β. Αφρική στην Ήπειρό της από ότι αν προκαλούνταν ένας ανταγωνισμός απόκτησης πυρηνικών όπλων και από άλλος σε αυτή την Ήπειρο.

²⁷⁸ Joseph Cirincione: «Bomb Scare. The History and Future of Nuclear Weapons», Columbia University Press, New York 2007, κεφ.4, σελ. 61

²⁷⁹ Joseph Cirincione: «Bomb Scare. The History and Future of Nuclear Weapons», Columbia University Press, New York 2007, κεφ.4, σελ. 62

▣ Η εσωτερική πολιτική.

→ Ως κίνητρο: Το μοντέλο της «εσωτερικής πολιτικής» θεωρεί τα κράτη ως μονάδες αποτελούμενες από εσωτερικούς παράγοντες όπως η γραφειοκρατία ή ο στρατός μπορεί να οδηγήσουν κάποιο από τα κράτη στην επιθυμία για απόκτηση πυρηνικών. Η εξωτερική πολιτική όπως και η εσωτερική πολιτική είναι προϊόν ανταγωνισμού εσωτερικών παραγόντων, τελείως διαφορετικοί μεταξύ τους με μοναδικά συμφέροντα που σκοπεύουν στο ποιος θα είναι αυτός το οποίου η άποψη θα θριαμβεύσει. Όπως η διεθνής σκηνή με τις καινοτομίες της μπορεί να επηρεάσει την εσωτερική πολιτική(στρατιωτικοί προϋπολογισμοί, ελευθερίες του ατόμου, πολιτικές εκστρατείες) έτσι αντίστοιχα και η εσωτερική μπορεί να επηρεάσει την εξωτερική πολιτική²⁸⁰. «Οι πυρηνικές αποφάσεις είναι πολλές φορές το αποτέλεσμα της μάχης των εσωτερικών αντιπαράθεσεων²⁸¹». Οι δυνάμεις αυτές που χωρίζονται σε 3 κατηγορίες:

- **Οι επιστήμονες:** αποτελούν «το ανθρώπινο δυναμικό των πυρηνικών όπλων»²⁸², συμπεριλαμβανομένων των υπαλλήλων που δουλεύουν στα κρατικά πυρηνικά εργαστήρια and civilian reactor facilities κάνοντας έρευνα και ανάπτυξη για μια ευρεία εφαρμογή των πυρηνικών applications. Ως παράδειγμα μπορούμε να αναφέρουμε τον A.Q.Khan ο οποίος είναι πλέον γνωστός για την πώληση πυρηνικών στη Λιβύη, στο Ιράν και σε άλλα έθνη, που ήταν γνωστός ως ο πατέρας του πυρηνικού προγράμματος του Πακιστάν²⁸³.
- **Οι πολεμικές δυνάμεις:** Αρχηγοί της Αεροπορίας και του Ναυτικού μιας και αυτοί ήταν που επωφελούνταν περισσότερο από ένα πυρηνικό οπλοστάσιο μιας και η ανάπτυξη τέτοιων όπλων θα οδηγούσε σε απαιτήσεις αναφορικά με περισσότερα και καλύτερα όπλα. Παράδειγμα που αξίζει να αναφερθεί είναι ότι το 1961 μετά την κρίση της Κούβας όταν ο Kennedy επισκέφτηκε τα

²⁸⁰ Joseph Cirincione: «Bomb Scare. The History and Future of Nuclear Weapons», Columbia University Press, New York 2007, κεφ.4, σελ. 63

²⁸¹ Peter R. Lavoy, «Nuclear Myths and the Causes of Nuclear Proliferation», Security Studies (Spring/Summer 1993): 198

²⁸² Scott D. Sagan, «Why Do States Build Nuclear Weapons?» σελ. 64.

²⁸³ Cirincione, Wolfsthal, and Rajkumar, «Deadly Arsenals: Nuclear, Biological and Chemical Threats», Washington, D.C.: Carnegie Endowment for International Peace, 2005, σελ. 240.

και «οικοδεσπότης»Power ζήτησε από τον πρόεδρο ζήτησε 10000 Minuteman ICBMs. Τόσο ο Power όσο και ο Curtis LeMay(Air Force Chief of Staff) αλλά και άλλοι επιθυμούσαν εκείνη την περίοδο ένα πυρηνικό όπλο για κάθε ενδεχόμενη αποστολή²⁸⁴

- **Οι Πολιτικοί Αρχηγοί:** συνιστούν την Τρίτη και τελευταία ομάδα. Υποστηρίζεται ότι αν δεν υπάρχει υποστήριξη και παρότρυνση από τον κόσμο στην υιοθέτηση ενός πυρηνικού προγράμματος και αν δεν είναι και στη φύση του προέδρου, οι 2 ανωτέρω ομάδες πρέπει να γίνουν όπως το αναφέρει ο Peter Lavoy «*nuclear mythmakers*»²⁸⁵ ώστε να πείσουν τους ηγέτες για την αναγκαιότητα των πυρηνικών και την έναρξη πυρηνικού προγράμματος. Συμφωνα με τον Sagan: « *τα πυρηνικά προγράμματα δεν είναι η αναπόφευκτη λύση αναφορικά με τα προβλήματα διεθνής ασφάλειας. Τουναντίον τα πυρηνικά προγράμματα αποτελούν λύση ενός προβλήματος όταν μπορούν να εφαρμοστούν σε αυτό έτσι ώστε για να μπορούν να δικαιολογήσουν την ύπαρξή τους*»²⁸⁶

 Ως εμπόδια: Οι μεγάλες εκστρατείες πολιτών πολλές φορές είναι «υπεύθυνες» που πυρηνικά προγράμματα στην Ευρώπη και στις ΗΠΑ ακυρώθηκαν για να μην προκαλέσουν περαιτέρω αντιδράσεις. Πολλές φορές αυτές οι εκστρατείες απετέλεσαν «*συστατικό στοιχείο της εθνικής ταυτότητας όπως η περίπτωση της Ιαπωνίας*»²⁸⁷. Επιπλέον οι επιστήμονες έχουν σταθεί ως εμπόδιο στην επέκταση ή στην έναρξη πυρηνικών προγραμμάτων. Αλλά και αρχηγοί των πολεμικών δυνάμεων έχουν αμφιβάλλει για τη χρήση τους. Ο Powell αμφέβαλλε για τη χρήση τους και τα θεωρούσε ότι έφερναν μελάδες, ακριβά στο να εκσυγχρονιστούν και άσχετα σε έναν κόσμο όπου χαρακτηρίζεται από τη ακρίβεια παρέχουν τα συμβατικά όπλα²⁸⁸.

 Η τεχνολογία. Αν ένα κράτος έχει ανεπτυγμένες τεχνολογικές ικανότητες ώστε να μπορεί να παράγει πυρηνικά , τότε είναι δύσκολο αυτή η ικανότητα να αφήσει αδιάφορους του ηγέτες του αυτού του κράτους, και τέλος

²⁸⁴ Robert S. Norris, Statement at the 2005 Carnegie International Non-Proliferation Conference, November 7, 2005

²⁸⁵ Lavoy, «*Nuclear Myths and the Causes of Nuclear Proliferation*», σελ. 199.

²⁸⁶ Sagan, «*Why Do States Build Nuclear Weapons? Three Models in Search of a Bomb,*» *International Security* Winter 1996/97, σελ.. 65.

²⁸⁷ Lawrence S. Wittner, «*The Struggle Against the Bomb*», 3 vols. ,Palo Alto: Stanford University Press, 1993–2003

²⁸⁸ Colin L. Powell, «*My American Journey*» (New York: Random House, 1995), σελ. 540

■ **Η οικονομία** επιδρά με τους άλλους 4 παράγοντες της πυρηνικής διασποράς , ώστε μερικές φορές να ευνοεί τη διασπορά αυτών και άλλοτε πάλι όχι²⁸⁹.

Όπως αυτά αποτελούν τα κίνητρα , αυτοί είναι και οι λόγοι που λειτουργούν ως ανασταλτικοί παράγοντες στην απόκτηση αυτών των όπλων.

5.3.3) Είναι πιθανός ένας πυρηνικός πόλεμος?

Οι ΗΠΑ ήταν η πρώτη δύναμη – κάτοχος πυρηνικών όπλων και για αυτό το λόγο ήταν πάντα αντίθετη με την απόκτηση αυτών από άλλες χώρες. Δεν είναι λίγες οι φορές που διάκεινται αρνητικά της διασποράς και της κατοχής των πυρηνικών , που διακήρυτταν μείωση των πυρηνικών οπλοστασίων ακόμα και ολικό αποπλισμό ενώ την ίδια στιγμή εκείνες κρατούσαν ανέπαφες, από τις διακηρύξεις τους , τις πυρηνικές δυνάμεις.

Πολλοί είναι αυτοί που υποστηρίζουν ότι σήμερα ο κόσμος βρίσκεται πιο κοντά σε μια πυρηνική καταστροφή από ότι την περίοδο του Ψυχρού Πολέμου. Κάτι τέτοιο όμως δεν ισχύει. Εκείνη την περίοδο υπήρχαν περισσότερες πιθανότητες να χτυπηθεί μια αμερικανική πόλη από πυρηνικά όπλα με μια ξαφνική επίθεση από ότι υπάρχει σήμερα. Στη διάρκεια εκείνης της περιόδου μεγάλου βεληνεκούς βόμβες και βαλλιστικοί πύραυλοι είχαν απειλήσει ότι μπορεί να προκαλέσουν την ολική καταστροφή των ΗΠΑ, της ΕΣΣΔ, άλλων εθνών αλλά ακόμα και όλου του πλανήτη²⁹⁰. Για να γίνει αυτό πραγματικότητα αρκούσε μόνο μια στιγμή και ένα πάτημα κουμπιού.

Τη δεκαετία του 1980 ο κίνδυνος αυτός ήταν πιο εμφανής από ποτέ. Ο πρόεδρος Reagan και η πρωτοβουλία της στρατηγικής του άμυνας μπορούσε να νικήσει μια πρώτη επίθεση από την ΕΣΣΔ η οποία να αποτελούταν από 5000 SS-18 SS-19 πυρηνικές κεφαλές. Ο Jonathan Schell αναφέρει ότι υπήρχαν «50000 πυρηνικά όπλα στον κόσμο με μια καταστροφική δύναμη²⁹¹ . Συνέχιζε επισημαίνοντας ότι «η

²⁸⁹ Joseph Cirincione: «*Bomb Scare. The History and Future of Nuclear Weapons*», Columbia University Press, New York 2007, κεφ.4, σελ. 47-48

²⁹⁰ Joseph Cirincione: «*Bomb Scare. The History and Future of Nuclear Weapons*», Columbia University Press, New York 2007, κεφ. 5 σελ.84

²⁹¹ Jonathan Schell, «*The Fate of the Earth*» Palo Alto: Stanford University Press, 2000, σελ. 3.

δύναμη τους ήταν 600 μεγαλύτερη αυτών που ρίφθηκαν στη Χιροσίμα²⁹²». Προσθέτει ακόμα ότι αυτά τα όπλα « Ωρίμασαν την Ιστορία ενώ συγχρόνως απειλούσαν να φέρουν τον τέλος της Ιστορίας. Φτιάχτηκαν από ανθρώπους την ίδια στιγμή που απειλούσαν να αφανίσουν τους ανθρώπους²⁹³».

Η πιθανότητα έναρξης ενός θερμοπυρηνικού πολέμου σήμερα είναι κοντά στο μηδέν . Οι Συνθήκες που έλαβαν χώρα τη δεκαετία του 1980 και ειδικά οι συμφωνίες της START οδήγησαν σε μειώσεις των πυρηνικών οπλοστασίων τόσο της Αμερικής όσο και της ΕΣΣΔ. Επιπλέον με μια ενδιάμεση συμφωνία το 1987, την «*Intermediate Nuclear Forces agreement*» μειώθηκε όλη η κατηγορία των πυρηνικών όπλων (μέσου βεληνεκούς βαλλιστικοί πύραυλοι οι οποίοι μπορούσαν να ταξιδεύουν 3000 και 5500 χλμ.)²⁹⁴ η οποία επιταχύνθηκε με το τέλος και την κατάρρευση του Ψυχρού πολέμου. Επιπροσθέτως, από το 1986-2006 τα πυρηνικά όπλα που μεταφέρονται με πυραύλους μεγάλου βεληνεκούς αλλά και οι βόμβες έχουν μειωθεί κατά **61%** τόσο από την πλευρά της Ρωσίας όσο και από αυτή των ΗΠΑ

5.3.4) Τέσσερις απειλές του 21^{ου} αιώνα

Ο 21^{ος} αιώνας αντιμετωπίζει 4 πυρηνικές απειλές οι οποίες είναι:

- ☐ **Πυρηνική Τρομοκρατία:** αν και δεν είναι καινούργια απειλή, ωστόσο αντιπροσωπεύει την μεγαλύτερη απειλή. Ισλαμιστές τρομοκράτες αναζητούν με κάθε τρόπο να αποκτήσουν τα προϊόντα της σχάσης ώστε να φτιάξουν πυρηνικά όπλα ή ακόμα και πυρηνικές κεφαλές
- ☐ **Εναπομείναντα πυρηνικά οπλοστάσια :**Ακόμα και αν οι ΗΠΑ και η Ρωσία έχουν κάνει πολλά βήματα μείωσης των πυρηνικών τους οπλοστασίων υπάρχουν ακόμα χιλιάδες πυρηνικές κεφαλές οι οποίες μπορούν μέσα σε 15 λεπτά να διεξάγουν μια επιτυχή επίθεση αλλά και άλλες πυρηνικές δυνάμεις που ακόμα ψάχνουν τρόπους απόκτησης νέων πυρηνικών
- ☐ **Ανάδυση νέων πυρηνικών δυνάμεων :**Παρά το γεγονός ότι όλος ο κόσμος υποστηρίζει την μείωση και περαιτέρω τον αφοπλισμό , αυτό δεν σημαίνει ότι

²⁹² Jonathan Schell, «*The Fate of the Earth*» Palo Alto: Stanford University Press, 2000, σελ. 3.

²⁹³ Jonathan Schell, «*The Fate of the Earth*» ,Palo Alto: Stanford University Press, 2000,σελ. 3.

²⁹⁴ Joseph Cirincione: «*Bomb Scare. The History and Future of Nuclear Weapons*», Columbia University Press, New York 2007, κεφ.5 σελ. 85

δεν ελλοχεύει ακόμα ο κίνδυνος. Ως παράδειγμα μπορούμε να αναφέρουμε την Βόρεια Κορέα.

 Κατάρρευση Συνθηκών περί μη διασποράς και μείωσης των πυρηνικών οπλοστασίων: αποτέλεσμα θα είναι η εκ νέου και να επίδοση των δυνάμεων σε μια κούρα εξοπλισμών για την εύρεση και την απόκτηση νέων-εξελιγμένων πυρηνικών όπλων.

Για να αντιμετωπιστούν αυτές οι απειλές ο Cirincione προτείνει ότι «πρέπει να παραδεχτούμε ότι η ανάπτυξη μιας από αυτές ευνοεί και ενθαρρύνει την ανάπτυξη των άλλων»²⁹⁵. Ως παράδειγμα παραθέτει πως η ανάδυση και άλλων πυρηνικών δυνάμεων παρέχει στους τρομοκράτες περισσότερες επιλογές αναφορικά με το πού μπορούν να στραφούν για να αναζητήσουν πυρηνικά. Επιπροσθέτως αν επιτραπεί στα η ανάδυση νέων πυρηνικών κρατών χωρίς αυτή τους η κίνηση να επιφέρει κάποιου είδους τιμωρίας τότε είναι πιθανό και όλες οι Συνθήκες περί μη διασποράς και μείωσης να καταρρεύσουν. Όπως είχε γράψει το 2004 ο Brent Scowcroft, σύμβουλος ασφάλειας των Gerald Ford και G. H. W. Bush: « ο κόσμος μπορεί να βρίσκεται στο χείλος της κατάρρευσης του καθεστώτος της μη διασποράς... βρισκόμαστε σε μια πολύ κρίσιμη στιγμή. Θα κάνουμε σοβαρές προσπάθειες ώστε να αποτρέψουμε τη διασποράς ή θα καθόμαστε να βλέπουμε τον κόσμο να πέφτει σε έναν ανεμοστρόβιλο όπου τα υλικά για την κατασκευή πυρηνικών είναι πολλά και η καταστροφική τους ικανότητα είναι απεριγράπτη σε κάθε κράτος ή ομάδα που διακατέχεται από φθόνο²⁹⁶».

Η πυρηνική τρομοκρατία όμως αντιπροσωπεύει τη μεγαλύτερη απειλή με την οποία βρίσκεται αντιμέτωπος ο 21^{ος} αιώνας και ιδιαίτερα οι χώρες της Δύσης. Ακόμη και αν τα κράτη μπορεί να αποτραπούν από την χρήση πυρηνικών όπλων για τους τρομοκράτες δεν ισχύει αυτό. Είναι δύσκολο να τους αποτρέψεις αλλά και πάλι δεν μπορείς να τους στερήσεις προνόμια αν δεν υπακούσουν. Όπως επισημαίνει ο Bunn « οι περισσότερες τρομοκρατικές ομάδες δεν ενδιαφέρονται να διαπράξουν μεγάλης έκτασης πυρηνικής καταστροφής. Πολλές φορές επικεντρώνονται σε τοπικά θέματα, αποσκοπούν στο να κυριαρχήσουν στην περιοχή τους και να γίνουν οι κυβερνήσεις του αύριο και χρειάζονται να αποκτήσουν πολιτική υποστήριξη ακόμα και αν αυτή προέρχεται από το φόβο που αυτοί διασκορπίζουν.... Πολύ λίγες ,αν όχι, ανύπαρκτες

²⁹⁵ Joseph Cirincione: «*Bomb Scare. The History and Future of Nuclear Weapons*», Columbia University Press, New York 2007, κεφ.5 σελ. 87

²⁹⁶ Brent Scowcroft, «A Critical Nuclear Moment», *Washington Post*, June 24, 2004.

είναι αυτές οι ομάδες οι οποίες να μην καταφύγουν στη χρήση πυρηνικών²⁹⁷» Οι Charles D. Ferguson and William C. Potter τονίζουν ότι οι σημερινές τρομοκρατικές ομάδες διακατέχονται από εξτρεμιστικές ιδεολογίες οι οποίες εκλογικεύουν την καταστροφή, επιθυμούν εκδίκηση και επιδιώκουν τιμωρία καθώς έτσι θα μπορέσει να δημιουργηθεί ένας καλύτερος κόσμος²⁹⁸. Τα κυριότερα παραδείγματα τέτοιων οργανώσεων είναι η Αλ-Καΐντα και η Ιαπωνική Aum Shinrikyo (η οποία ειδικεύεται στα βιολογικά όπλα).

Υπάρχουν όμως και κάποιιοι που διατείνονται ότι τα πυρηνικά όπλα δεν φαίνονται να είναι τα όπλα επιλογής των τρομοκρατών για να διεξάγουν τις επιχειρήσεις τους μιας και ίσως δυσκολευτούν να τα χειριστούν. όπως υποστηρίζει ο Brian Jenkins « αν υποθέσουμε ότι οι τρομοκράτες είχαν καθαρά στρατηγικούς σκοπούς το ενδιαφέρον τους θα ήταν να τους βλέπει όλο και περισσότερος κόσμος και όχι να σκοτώνουν όλο και περισσότερους²⁹⁹». Μέχρι το 2000 είχε επισημανθεί, ακόμα και από εκείνους που είχαν θεωρήσει την απειλή που πρόσβευε η τρομοκρατία, πολύ σοβαρά ότι η « νέα εποχή... της τρομοκρατίας απέτυχε να πραγματοποιηθεί³⁰⁰». Από την άλλη πλευρά ήταν και αυτοί που προειδοποιούσαν για τους κινδύνους κι υποστήριζαν πως μέλη εχθρικών χωρών προς τις ΗΠΑ θα προσπαθήσουν να αποκτήσουν τις απαραίτητες ικανότητες ώστε να επιτεθούν.

Ο Richard Betts αναφερόμενος στους κινδύνους που κρύβονται πίσω από την τρομοκρατία είχε επισημάνει σε ένα άρθρο του, εμπνευσμένος από τις επιπτώσεις που μπορεί να είχαν οι σπόροι άνθρακα στην Ουάσινγκτον, υποστήριξε ότι όταν έχεις να αντιμετωπίσεις τέτοιους κινδύνους όπως αυτοί που απορρέουν από τον άνθρακα η απόσυρση είναι η καλύτερη άμυνα. Οι ΗΠΑ δεν πρέπει να υποχωρούν σε όλα τα θέματα αλλά πρέπει να φέρονται με περισσότερο προσεκτικό τρόπο σε περιοχές όπως η Μέση

---

²⁹⁷ Matthew Bunn, «The Demand for Black Market Fissile Material», *Carnegie endowment for international peace*, November 6, 2001. Διαθέσιμο

στο <http://www.carnegieendowment.org/publications/index.cfm?fa=view&id=10837&proj=znpp>

²⁹⁸ Charles D. Ferguson and William C. Potter, « *Four Faces of Nuclear Terrorism*», Monterey, Calif.: Monterey Institute for International Studies, 2004), p. 14.

²⁹⁹ Brian M. Jenkins : « *Will Terrorists go Nuclear?*» Santa Monica, CA: RAND, 1975

³⁰⁰ Bruce Hoffman : « *America and the New Terrorism :an exchange*», *Survival* 42, Summer 2000, σελ 163-164

*Ανατολή όπου τα διευρυμένα ενδιαφέροντα της Αμερικής μπορεί να οδηγήσουν σε καταστροφές στο εσωτερικό των ΗΠΑ ως απάντηση.*³⁰¹

Η Αλ- Κάιντα ως τρομοκρατική ομάδα με αρχηγό τον Osama Bin Laden ανήκε σε ένα κράτος και πολλοί είναι αυτοί που δεν μπορούν να δουν την επίθεση ως αποκομμένη από το κράτος εξαιτίας της θέσης που είχε κερδίσει ως αποτελεσματικό μέλος της κοινωνίας του καθεστώτος των Ταλιμπάν στο Αφγανιστάν. Είχε πολιτικές απαιτήσεις αλλά και μετατρέποντας τα επιβατικά αεροπλάνα σε κατευθυνόμενους πυραύλους προκάλεσε πολλά θύματα μέσα από προσεκτικό σχεδιασμό, προετοιμασία και εκπαίδευση παρά χρησιμοποιώντας τεχνολογικές ικανότητες και βλαβερά υλικά. Το αποτέλεσμα ήταν ότι εκτός του ότι η πρώτη θητεία του G.W.Bush κινήθηκε κατά του Αφγανιστάν για να αντιμετωπίσει το καθεστώς των Ταλιμπάν και την Αλ – Κάιντα και η δεύτερη θητεία προχώρησε στο 2^ο στάδιο του πολέμου κατά της τρομοκρατίας στην προσπάθεια να αλλάξει το καθεστώς του Ιράκ καθώς και 2 άλλων μελών της τριαρχίας της Β. Κορέας και του Ιράν που αποτελούν τους Άξονες του Κακού και πιο συγκεκριμένα «*οι ΗΠΑ διατηρούν το δικαίωμα να απαντήσουν χρησιμοποιώντας πολύ μεγάλη δύναμη(εννοώντας ότι μπορούν να καταφύγουν σε όλες τις επιλογές και τα μέσα που διαθέτουν) στην περίπτωση χρήσης όπλων μαζικής καταστροφής εναντίον τους, στις δυνάμεις τους έξω από τις ΗΠΑ ,στους φίλους αλλά και στους συμμάχους τους*³⁰²».

Τέτοιου είδους οργανώσεις επιθυμούν να βρίσκουν ανέπαφες πυρηνικές κεφαλές παρά να μπου οι ίδιες στη διαδικασία να τις κατασκευάσουν. Το 1987 μια ομάδα σχεδιαστών των ΗΠΑ κατέληξαν ότι δεν μπορούν να κλέψουν ή να φτιάξουν το ουράνιο ούτε το πλουτόνιο από διεφθαρμένα στελέχη αλλά αν έχουν πηγές εσόδων δεν είναι δύσκολο να στρατολογήσουν ειδικούς ώστε να μπορέσουν οι επιστήμονες αυτοί να προβούν στην παραγωγή αυτών ³⁰³. Ο κίνδυνος της κλοπής ανέπαφων πυρηνικών κεφαλών ή της κατάταξης «επιστημόνων» είναι μεγάλος και επιπλέον τέτοια υποστήριξη αυτές οι ομάδες μπορεί να την αναζητήσουν από τα κράτη – παρίες. Όπως είχε δηλώσει το 2002 ο G.W.Bush: «*Κράτη όπως το Ιράν ,το*

---

³⁰¹ Richard K. Betts : «*The New Threat of Weapons of Mass Destruction*», Foreign Affairs,77,1 January/ February1998. Η Αλ- Κάιντα φαίνεται πως είχε κοιτάξει την πιθανότητα να χρησιμοποιήσει αεροπλάνα που να έρχονταν σπόρους αλλά είχε καταλήξει ότι το αποτέλεσμα ήταν αβέβαιο

³⁰² Lawrence Freedman : «*The Evolution Of Nuclear Strategy*», New York, Palgrave Macmillan 2003,σελ 453

³⁰³ Paul Leventhal and Yonah Alexander: «*Preventing Nuclear Terrorism*» Lexington, Lexington Books, 1987, σελ. 9.

*Ιράκ και η Β. Κορέα και οι σύμμαχοι τους δηλαδή οι τρομοκρατικές ομάδες αποτελούν τους άξονες του κακού, οπλισμένοι να απειλήσουν την ειρήνη του κόσμου. Αναζητώντας όπλα μαζικής καταστροφής αυτά τα κράτη αποτελούν ένα σοβαρό και ολόενα και αυξανόμενο κίνδυνο»*³⁰⁴.

Η πραγματικότητα είναι ότι οι τρομοκράτες δεν θα επιχειρήσουν να κλέψουν πυρηνικά όπλα από αυτές τις χώρες μιας και τα οπλοστάσια τους είναι μικρά και φυλάσσονται καλά. Θα προσπαθήσουν να βρουν πρόσβαση σε οπλοστάσια άλλων χωρών που δεν φυλάσσονται εξίσου καλά και είναι πολύ μεγαλύτερα. Αυτός είναι και ο λόγος που έχει δοθεί μεγάλη προσοχή στα πυρηνικά οπλοστάσια της πρώην ΕΣΣΔ. Η ακριβής ποσότητα υλικών τα οποία μπορεί να χρησιμοποιηθούν από τρομοκράτες δεν είναι ακριβώς εκτιμητή. Σύμφωνα όμως με έρευνες εκτιμάται ότι η Μόσχα διαθέτει 180-185 τόνους πλουτωνίου και περίπου 1100 τόνους εμπλουτισμένου ουράνιου. Ούτε τα μισά δεν είναι σε υπάρχοντα όπλα ενώ τα υπόλοιπα είναι αποθηκευμένα³⁰⁵. Το μόνο που χωρίζει αυτά τα υλικά από τους τρομοκράτες είναι η φύλαξή τους.

Για κάποια στελέχη και θεωρητικούς, η προσθήκη νέων χωρών στο κλαμπ των πυρηνικών χωρών είναι φυσική, αναμενόμενη και αναπόφευκτη. Ο Kenneth Waltz δηλώνει ότι «τα πυρηνικά όπλα, παρόλα όσα γίνονται, θα συνεχίσουν να διασπείρονται αποκτώντας περιστασιακά και νέα μέλη. Κάποια μέρα ο κόσμος θα αποτελείται από 15 ή 18 πυρηνικά κράτη»³⁰⁶. Όπως δήλωνε ο William Potter την άποψη αυτή την ενστερνίζονταν και πολλά από τα μέλη της κυβέρνησης του G. W. Bush. «Βασική αρχή για αρκετά στελέχη ήταν ότι η πυρηνική διασπορά είναι αναπόφευκτη και το καλύτερο που μπορεί να γίνει είναι να την διαχειριστείς και όχι να την αποτρέψεις»³⁰⁷. Αυτή τη στιγμή η μεγαλύτερη ανησυχία πηγάζει από την Β. Κορέα και το Ιράν. Εάν μπορέσουν να ελεγχθούν τα πυρηνικά τους προγράμματα τότε οι πιθανότητες για σταμάτημα και ίσως ανατροπής αυξάνονται.

Θα πρέπει να επισημάνουμε ότι ο μεγάλος κίνδυνος δεν βρίσκεται στο ότι η Β. Κορέα ή το Ιράν μπορεί να επιτεθούν στις ΗΠΑ. ο μεγαλύτερος κίνδυνος

---

³⁰⁴ Joseph Cirincione: «*Bomb Scare. The History and Future of Nuclear Weapons*», Columbia University Press, New York 2007, κεφ.5 σελ. 91

³⁰⁵ David Albright and Kimberly Kramer: «*Global Stocks of Nuclear Explosive Materials*», Institute for Science and International Security (August 2005).

³⁰⁶ Sagan and Waltz, «*The Spread of Nuclear Weapons: A Debate Renewed*», New York : W.W., Norton 2002, σελ. 4.

³⁰⁷ William Potter, remarks during panel on «*The New Look of U.S. Nonproliferation Policy*», Carnegie International Non-Proliferation Conference, 2005,

βρίσκεται στο γεγονός ότι αν η κίνηση του Ιράν θεωρηθεί από τα γειτονικά του κράτη ότι γίνεται για να αυξήσει την άμυνα και την ασφάλεια του ή ότι γίνεται να αυξήσει την ανασφάλεια αυτών μπορεί τότε και αυτά να αναζητήσουν την ασφάλεια καταφεύγοντας στα πυρηνικά. Η απόκτηση πυρηνικών από γειτονικά κράτη τα οποία χαρακτηρίζονται από σχέσεις γεμάτες με ένταση μπορεί να φέρουν αυξανόμενη αντιπαλότητα, μεγαλύτερες προστριβές και πιθανή πυρηνική καταστροφή

5.3.5) Τα Θετικά Μηνύματα Σχετικά Με Το Θέμα Της Διασποράς Των Πυρηνικών Όπλων

Ο διευθυντής της CIA, George Tenet, είχε υποστηρίξει το 2003 ότι «η επιθυμία για τα πυρηνικά βρίσκεται τώρα στην κορυφή. Πολλά είναι τα κράτη που θα θελήσουν να αποκτήσουν πυρηνικά εξαιτίας του γεγονότος ότι και οι γείτονές και οι περιφερειακοί τους αντίπαλοι έκαναν το ίδιο. Η θεωρία του Ντόμινο του 21^{ου} αιώνα θα είναι και θα αφορά τα πυρηνικά³⁰⁸». Όταν η κυβέρνηση Bush του νεότερου ανήλθε στην προεδρία το 2001 με αυξημένες ελπίδες ότι μια αλλαγή στην αμερικανική πολιτική θα μειώσει όλους τους κινδύνους που ελλοχεύουν πίσω από το θέμα της διασποράς των πυρηνικών. Πίστευαν πως με τις νέες τους πολιτικές θα οδηγούσαν την πυρηνική πολιτική των ΗΠΑ προς μια νέα κατεύθυνση και θα το έκαναν αυτό με το να αυξήσει την εθνική ασφάλεια και να μειώσει τις πιθανότητες νέων κρατών αλλά και τρομοκρατικών ομάδων να απειλήσουν ποτέ τις ΗΠΑ με τη χρήση πυρηνικών.

Οι πολιτικές της κυβέρνησης για να μειωθεί η διασπορά πρέπει να εστιάσουν:

☐ **Στην πρόληψη της πυρηνικής τρομοκρατίας:** Οι τρόποι που αναφέρει είναι

→ Διασφάλιση και εξουδετέρωση των πυρηνικών υλικών παγκοσμίως. Η κλοπή των υλικών δεν είναι κάτι το απίθανο. Όπως είχαν επισημάνει οι Matthew Bunn and Anthony Wier «...σπασμένοι συναγερμοί ακόμα δεν έχουν φτιαχτεί, δυνάμεις ασφαλείας συχνά δεν έχουν το απαραίτητο προσωπικό καθώς και εξοπλισμό επικοινωνίας και άλλα³⁰⁹». Με αυξημένη

³⁰⁸ George Tenet: «Testimony before Senate Select Committee on Intelligence», 2003. Βλέπε και Joseph Cirincione: «Bomb Scare. The History and Future of Nuclear Weapons», Columbia University Press, New York 2007, κεφ.5 σελ. 108

³⁰⁹ Matthew Bunn and Anthony Wier: «Securing the Bomb 2005: The New Global Imperatives», Cambridge and Washington, D.C.: Harvard University and Nuclear Threat Initiative, 2005)σελ.. 9

χρηματοδότηση και δέσμευση μπορεί μέχρι το 2010 να μειωθεί η πλειοψηφία των πυρηνικών όπλων και υλικών³¹⁰

- Τερματισμός παραγωγής τέτοιων υλικών
- Να τεθούν φραγμοί στην παράνομη μεταφορά της πυρηνικής τεχνολογίας
- Μείωση του αποθέματος που βρίσκονται στα οπλοστάσια των ΗΠΑ και της ΕΣΣΔ

Παρεμπόδιση ανάδυσης νέων πυρηνικών κρατών:

- Θέτοντας ποινές σε όσα κράτη αποχωρούν από την ΝΤΡ
- Ενισχύοντας τη συμμόρφωση επισείοντας απειλές

 Να μην μπορέσουν να αποκτήσουν νέες τεχνολογίες οι οποίες είναι κατάλληλες για παραγωγή εμπλουτισμένου ουράνιου και επανεπεξεργασία πλουτωνίου. να μειώσει τους κινδύνους που απορρέουν από τα ήδη υπάρχοντα πυρηνικά οπλοστάσια

- μείωση των οπλοστασίων
- περικοπές της έρευνας αναφορικά με τα νέα πυρηνικά όπλα

Ενίσχυση καθεστώτος της μη διασποράς:

- Να επιλυθεί το πρόβλημα των περιφερειακών διαμαχών οι οποίες ενισχύουν την διασπορά
- Και οι 3 χώρες, Ινδία , Πακιστάν και Ισραήλ , που δεν είναι μέλη της ΝΡΤ να συμφωνήσουν με ένα διευρυμένο κατάλογο νόμων κατά της διασποράς

 Στη μείωση κινήτρων που οδηγούν στην απόκτηση των πυρηνικών με συνακόλουθη αύξηση των εμποδίων.

---

³¹⁰ of Howard

Baker and Lloyd Cutler: «A Report Card on the Department of Energy's Nonproliferation Programs with Russia», U.S. Department of Energy Russia Task Force, January 10, 2001,

→Ως παράδειγμα μείωσης κινήτρων και ακολούθως αύξηση εμποδίων, μπορούμε να πάρουμε την περίπτωση του Ιράν το οποίο προσπαθεί να αποκτήσει πρόσβαση στο ατομικό καύσιμο. Από την εποχή του Eisenhower και το Atom of Peace Program το 1953είχαν γίνει προσπάθειες ώστε να μην υπάρχουν πολυεθνικά κέντρα που να μπορούν να πάρουν την πρώτη ύλη απαραίτητη για τα πυρηνικά

Τελειώνοντας, προτού τα πυρηνικά ενταχθούν στην στρατιωτική στρατηγική είχε γίνει κάποια προσπάθεια να τεθούν υπό τον έλεγχο των Ηνωμένων Εθνών. Προσπάθεια που δεν τελεσφόρησε εξαιτίας της αναπτυσσόμενης καχυποψίας την που διακατείχε την περίοδο του Ψυχρού πολέμου³¹¹. Θα μπορούσε κάποιος να σκεφτεί ότι η εισαγωγή των πυρηνικών όπλων κατέστησε πεπερασμένες όλες τις μέχρι τότε στρατηγικές θεωρίες³¹².

5.3.6)Θεωρία Παιγνίων- Prisoner's Dilemma-Chicken

Οι 3 αυτές θεωρίες βρίσκουν και αυτές εφαρμογή στις σχέσεις των ΗΠΑ-ΕΣΣΔ και εξηγούν τη στάση τους. Η θεωρία των παιγνίων παρέχει έναν τρόπο σκέψης σχετικά με τον σχεδιασμό και τη μελέτη των συστημάτων σε σύγκρουση. Εφευρέθηκε από τον Neumann τη δεκαετία του 1920 και αναπτύχθηκε μαζί με τη βοήθεια του Morgenstern³¹³ και μπορεί να χαρακτηριστεί ως παιχνίδι στρατηγικής. Τα χαρακτηριστικά της είναι :

- ☐ Οι κινήσεις του κάθε παίκτη εξαρτώνται από τις κινήσεις του αντιπάλου. Άρα αλληλεξάρτηση αντιπάλων
- ☐ Λογική συμπεριφορά. Στόχος του κάθε «παίκτη» είναι να μεγιστοποιεί τα οφέλη ενώ παράλληλα να ξέρει ότι αυτός είναι και ο σκοπός του αντιπάλου.³¹⁴

Εάν θελήσουμε να την προσαρμόσουμε στην περίπτωση των 2 υπερδυνάμεων, παρατηρούμε ότι λόγω ύπαρξης αμοιβαίου ενδιαφέροντος αποφεύγονταν κάποια αποτελέσματα(π.χ. αμοιβαία καταστροφή). Τα οφέλη του ενός εξαρτιόνταν από τις

³¹¹ Peter Paret : «Οι δημιουργοί της σύγχρονης στρατηγική από τον Μακιαβέλι στην πυρηνική εποχή», Αθήνα 2004, Εκδόσεις: Κωνσταντίνου Τουρίκη, σελ 872

³¹² Lawrence Freedman : «*The Evolution of Nuclear Strategy*», New York Palgrave Macmillan 2003, σελ.3

³¹³ Lawrence Freedman: «*The Evolution Of Nuclear Strategy*» ,New York Palgrave Macmillan 2003,σελ. 171

³¹⁴ Lawrence Freedman : «*The Evolution Of Nuclear Strategy*», New York, Palgrave Macmillan 2003,σελ. 173

αποφάσεις του άλλου και αν κάποια αποτελέσματα προσιδίαζαν και στους δυο παίκτες τότε το αποτέλεσμα δεν ήταν μια ολική διαμάχη αλλά μια προσεχτικά διαμορφωμένη διαπραγμάτευση συμφωνία η οποία ενείχε και στοιχεία συνεργασίας.

Το δίλημμα του κρατουμένου αναφέρεται στην περίπτωση που κάποιος έχει 2 κρατουμένους οι οποίοι είναι ύποπτοι ότι έχουν διαπράξει κάποιο έγκλημα. Οι δυο κρατούμενοι χωρίζονται σε χωριστά δωμάτια και οι επιλογές που έχουν είναι οι εξής:

- ☐ Εάν σωπάσουν θα λάβουν την μικρότερη ποινή
- ☐ Εάν μιλήσουν τότε θα κατηγορηθούν αλλά με μια εισήγηση για μειωμένη ποινή
- ☐ Τέλος εάν ένας από τους 2 ομολογήσει τότε αυτός που θα εκτίσει ποινή μικρότερη.

Το αποτέλεσμα είναι ότι και οι 2 θα ομολογήσουν. Το σημαντικό σημείο του «διλήμματος του κρατουμένου» είναι ότι ωθούνται σε μια διαμάχη που μπορεί να έχει χειρότερη επίπτωση και για τους 2 από ότι θα είχε εάν μπορούσαν να έρθουν σε επικοινωνία και να συνεργαστούν ώστε να επιλέξουν τη λύση που θα συνέφερε και τους 2. Αυτή η θεωρία μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να εξηγηθεί η κούρσα των εξοπλισμών. Πιο συγκεκριμένα ο πρώτος αφιερώνει πολλές από τις πηγές του με σκοπό να αποκτήσει και να παράγει περισσότερα πυρηνικά όπλα. Στην καλύτερη περίπτωση το αποτέλεσμα θα είναι να επικρατήσει του δεύτερου ενώ η άλλη περίπτωση θα είναι ότι θα έχει καταφέρει με αυτή του την προσπάθεια να μην επιτρέψει τον δεύτερο από το να κερδίσει το παραμικρό όφελος. Βέβαια αν και οι 2 είχαν προβεί σε ομιλίες και συμφωνίες ώστε να αμβλύνουν τους εξοπλισμούς τους θα είχαν κερδίσει μεγαλύτερη ασφάλεια με μικρότερο κόστος.

Στο παιχνίδι του «δειλού» έχουμε 2 αμάξια τα οποία κατευθύνονται το ένα στο άλλο με μεγάλη ταχύτητα. Οι οδηγοί τους είναι 2 έφηβοι οι οποίοι θέλουν να αποδείξουν το πόσο σκληροί είναι. Οι επιλογές που υπάρχουν είναι:

- ☐ Εάν και οι 2 στρίψουν τίποτα δεν κερδίζεται
- ☐ Εάν κανείς δεν στρίψει όλα χάνονται.
- ☐ Αν στρίψει ο ένας ταπεινώνεται και ο άλλος κερδίζει τη δόξα.

Το αποτέλεσμα, η *minimax* στρατηγική είναι ότι και οι 2 στρίβουν καθώς είναι η καλύτερη από τις υπόλοιπες. Όπως και στο «δίλημμα του κρατουμένου», η *minimax* στρατηγική είναι η επωφελέστερη λύση οποία όμως δεν είναι «καρπός» συνεργασίας. Αυτό το «παιχνίδι» μπορεί και πάλι να προσαρμοστεί στην περίπτωση των 2 Υπερδυνάμεων. Μια διπλωματική κρίση για παράδειγμα μπορεί να ξηγηθεί με βάση αυτό. Εάν η κάθε πλευρά εναγωνίως προσπαθεί να πείσει την άλλη παρά να είναι πρόθυμη να πάει σε πόλεμο την ίδια στιγμή που και οι 2 δεν επιθυμούν να πάνε σε κάποια πυρηνική ανταλλαγή.

Η διαφορά που υπάρχει ανάμεσα στο Prisoner's dilemma και στο Chicken είναι ότι το πρώτο παιχνίδι ωθεί τους δυο πιθανούς συνεργάτες σε διαμάχη καθώς δεν επιτρέπει την επικοινωνία και τη συνεργασία ενώ το ο δεύτερο ενθαρρύνει ένα αμοιβαίο ανεκτό αποτέλεσμα³¹⁵. Και τα δυο όμως παιχνίδια έχουν ως αποτέλεσμα την ισοπαλία ως την επικρατούσα επιλογή. Στην περίπτωση του «δίληματος του κρατουμένου» και οι δυο αντίπαλοι προσπαθούν για την απόκτηση πυρηνικής δύναμης καθώς πιστεύουν ότι και ο άλλος θα κάνει ακριβώς το ίδιο και έτσι λοιπόν καταλήγουν στο να ουδετεροποιεί ο ένας τον άλλον. Στην περίπτωση του Chicken και οι δυο αντίπαλοι αρχίζουν όντας ίσοι αλλά αν και οι δυο δράσουν με βάση τη λογική τότε κανείς δεν βγαίνει νικητής. Όταν το παιχνίδι παίζεται μεταξύ δυο πυρηνικών αντιπάλων η πιθανότητα να «στρίψει» κάποιος ολοένα και αυξάνεται μιας και το κόστος της «σύγκρουσης» θα είναι αβάσταχτο.

Μπορούμε να θεωρήσουμε ότι το παιχνίδι του «prisoner's dilemma» αναφορικά με την ΕΣΣΔ και τις ΗΠΑ, βρίσκει εφαρμογή στην περίπτωση της κούρσας των εξοπλισμών και αφορά τις στρατιωτικές περισσότερο σχέσεις ενώ το παιχνίδι «chicken» ταιριάζει καλύτερα στις πολιτικές σχέσεις. Στην πρώτη εφαρμογή καμιά από τις δυνάμεις δεν μπορεί να κερδίσει κάποιο αποφασιστικό στρατιωτικό πλεονέκτημα και στη δεύτερη εφαρμογή δεν υπάρχει στρατιωτική διέξοδος γιατί οποιαδήποτε διαφωνία μπορεί να επιφέρει αμοιβαία καταστροφή. Και στις 2 περιπτώσεις η απάντηση βρίσκεται σε κάποια τροποποίηση των πολιτικών σχέσεων είτε στον τομέα της συνεργασίας είτε σε αυτό που ο Snyder ονόμασε ως ισορροπία της απόφασης.

---

³¹⁵ Lawrence Freedman : «*The Evolution Of Nuclear Strategy*», New York, Palgrave Macmillan 2003,σελ. 177

5.4) Ενδείξεις για το Μέλλον και Προεδρία OBAMA

Η άνοδος στην προεδρία των ΗΠΑ του Barak Hussein Obama μετά τις Εκλογές του περασμένου Νοέμβρη για πολλούς στις ΗΠΑ σήμαινε μια μεγάλη αλλαγή στην μετέπειτα πορεία των ΗΠΑ σε θέματα εσωτερικής αλλά και εξωτερικής πολιτικής. Έβλεπαν στο πρόσωπό του πολλοί αυτό που, όπως έχει υπογραμμίσει ο Stephen Walt, έχουν μεγάλη ανάγκη οι ΗΠΑ: «την υιοθέτηση μιας διαφορετικής εξωτερικής πολιτικής η οποία να είναι πιο ευπρόσδεκτη, ανεκτή και επιθυμητή από τα άλλα κράτη και όχι μια πολιτική η οποία να ενισχύει τους φόβους που τους προκαλεί η αμερικανική δύναμη με αποτέλεσμα να ευνοεί την συσπείρωση εναντίον των ΗΠΑ και να ωθεί στη δημιουργία στρατηγικών αντίστασης³¹⁶».

Στο θέμα της πυρηνικής στρατηγικής ήδη έχουν γίνει κάποια βήματα για την οικοδόμηση μιας καλύτερης σχέσης. Οι 2 ηγέτες υπέγραψαν κοινή διακήρυξη για τον έλεγχο των πυρηνικών όπλων που θα ανοίξει τον δρόμο για μια νέα Συνθήκη. Αυτά τα βήματα προσέγγισης που πραγματοποιήθηκαν στο Κρεμλίνο βάζουν τέλος στο ψυχροπολεμικό κλίμα των τελευταίων ετών. Σύμφωνα με πληροφορίες οι πρόεδροι συμφώνησαν να περιορίσουν στις 1500 έως 1675 τις πυρηνικές κεφαλές κάθε χώρας και σε 500 έως 1100 τους πυραύλους που είναι σε θέση να φέρουν ατομικές κεφαλές³¹⁷. Επιπροσθέτως η κυβέρνηση Obama επιδιώκει πλήρη συνεργασία με τη Ρωσία προκειμένου να γεφυρωθούν οι διαφορές που είχαν προκύψει από το αμερικανικό πρόγραμμα αντιπυραυλικής άμυνας επί κυβέρνησεως Bush δήλωσε ο επικεφαλής της Υπηρεσίας αντιπυραυλικής Άμυνας του Πενταγώνου³¹⁸.

---

³¹⁶ Stephen Walt : «Στρατηγικές αντίστασης στην ηγεμονία των ΗΠΑ», Αθήνα, Εκδόσεις :Καστανιώτη, 2006, σπισθόφυλλο.

³¹⁷ Εφημερίδα «metro», αριθμός φύλλου 2076, Τρίτη 07-07-2009, σελ.7

³¹⁸ Εφημερίδα «metro», αρ.2080, Δευτέρα 13-7-2009, σελ.8

Ωστόσο υπάρχουν πολλά που πρέπει να γίνουν και το μέλλον θα δείξει αν ο Obama και σε αυτό το θέμα πρεσβεύει και θα ανταποκριθεί στις προσδοκίες όλων. Πολλοί είναι αυτοί που έχουν στηρίξει τις ελπίδες στον Obama μιας και ανάμεσα στις ημερομηνίες που σηματοδοτούσαν Αλλαγές στην Ιστορία των ΗΠΑ, όπως αποτελούσε το 1989 και το τέλος του Ψυχρού Πολέμου, η 11η Σεπτεμβρίου 2001 και η στροφή προς την απειλή της πυρηνικής τρομοκρατίας , ήταν και η 4^η Νοεμβρίου, η ημέρα των αμερικανικών εκλογών που έδωσε στον Obama την ευκαιρία να ανταποκριθεί στο κάλεσμα του αμερικανικού λαού αλλά και της Διεθνούς πολιτικής σκηνής.

5.5)ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ:

Στην παρούσα διπλωματική εργασία έγινε προσπάθεια να παρουσιαστεί, να αναλυθεί και να εξηγηθεί η εξέλιξη της αμερικανικής πυρηνικής στρατηγικής. Ανακεφαλαιώνοντας η περίοδος των 60 χρόνων που αναλύσαμε σηματοδεύτηκε από

- την εμφάνιση της βόμβας και την μετέπειτα εμφάνιση και εξέλιξη των πυραύλων και των πυραυλικών συστημάτων,
- την έναρξη της περιόδου του Ψυχρού πολέμου. Περίοδος η οποία σηματοδεύτηκε από την «κούρσα εξοπλισμών» και από τα συνεπακόλουθα αισθήματα ανασφάλειας και φόβου για το ενδεχόμενο έναρξης ενός πυρηνικού πολέμου. Παράλληλα αυτή την περίοδο η πολιτική σκέψη ήταν στραμμένη στο θέμα των πυρηνικών πολιτικών
- Το τέλος του ψυχρού πολέμου με την πτώση του ολοκληρωτικού καθεστώτος του κομμουνισμού και
- την ανάδυση νέων απειλών προς τις ΗΠΑ

Από την ανάλυση που προηγήθηκε διαπιστώσαμε ότι σκοπός των κρατών στο Διεθνές σύστημα είναι η εξασφάλιση της επιβίωσης , της προστασίας και της ασφάλειας τους καθώς το Διεθνές σύστημα χαρακτηρίζεται από μια κατάσταση αναρχίας. Σύμφωνα με αυτά τα χαρακτηριστικά που είναι και οι παραδοχές της Θεωρίας του Δομικού Ρεαλισμού τόσο οι ΗΠΑ όσο και η ΕΣΣΔ προσπάθησαν να εξασφαλίσουν την συνέχειά τους και το έκαναν με το καλύτερο και πιο εξελιγμένο τρόπο που είχαν διαθέσιμο την περίοδο που εξετάσαμε, τα πυρηνικά όπλα. Είχαν επικεντρωθεί εκεί οι προσπάθειες τους καθώς στη θέαση των πυρηνικών όπλων έβλεπαν τον εγγυητή της προστασίας τους. Καθώς όμως μιλάμε για 2 Υπερδυνάμεις δεν τους αρκούσε μόνο η επιβίωση αλλά και η επικράτηση και η κυριαρχία. Σύμφωνα με τον Mearsheimer και τον επιθετικό ρεαλισμό , τα κράτη διψούν για δύναμη αι κάθε φορά που θα τους παρουσιάζεται αυτή η ευκαιρία θα προσπαθούν να την αδράξουν μιας και όση δύναμη και να έχουν θα την θεωρούν ποτέ αρκετή.

Πέραν όμως του Mearsheimer και της θεωρίας του επιθετικού ρεαλισμού αλλά κινούμενοι πάντα στα πλαίσια της προσέγγισης του νεορεαλισμού είδαμε και την επίδραση των εσωτερικών παραγόντων. Εσωτερικοί παράγοντες που δρούσαν καταλυτικά στη λήψη κάποιας απόφασης από τους ηγέτες. Άλλες φορές ήταν τα οικονομικά που έκαναν επιτακτική την ανάγκη για ενίσχυση των πυρηνικών

δυνάμεων εις βάρος των συμβατικών(Eisenhower) άλλες πάλι ήταν δεσμεύσεις πολιτικών (προεδρίας Κένεντι), η προσωπικότητα του κάθε πολιτικού(Truman ,πιο διστακτικός στη χρήση των πυρηνικών στην αρχή) αλλά και που πολιικά άνηκε ο κάθε Πρόεδρος αλλά και το επιτελείο του (μιας και διαπιστώσαμε ότι οι Ρεπουμπλικάνοι αρνητικοί με έλεγχο των εξοπλισμών και πιο θετικοί απέναντι στην Αντιπυραυλική Άμυνα και οι Νεοσυντηρητικοί είδαμε ότι η ιδεολογία τους οδήγησε στον πόλεμο του Ιράκ)

Ο Ψυχρός πόλεμος έγινε μια στρατιωτική , λυσσαλέα ιδεολογική και παγκόσμια πάλη ανάμεσα στην Αμερική της ελευθερίας, της δημοκρατίας και της διαβολικής Σοβιετικής Ένωσης που χαρακτηριζόταν από το ολοκληρωτικό της πολιτικό σύστημα. Η Deborah Welch Larson υποστηρίζει πως μέσα σε ένα διπολικό σύστημα όπως αυτό διαμορφώθηκε, Ουάσινγκτον και Μόσχα θα μπορούσαν να είχαν διαμορφώσει έτσι τις μεταπολεμικές τους όπου ο ανταγωνισμός να μειωνόταν από τους αμοιβαίους περιορισμούς³¹⁹. Πολλοί ήταν εκείνοι που υποστήριζαν ότι εξαιτίας της πολιτικής της «Ανοιχτής πόρτας», της πίεσης της Αμερικής να αναδειχθεί σε παγκόσμιο ηγεμόνα αλλά και εξαιτίας των στρατηγικών φιλοδοξιών δεν δόθηκε στις αμερικανό- σοβιετικές σχέσεις η ευκαιρία να λύσουν τον ανταγωνισμό και προσαρμόσουν τις απαιτήσεις τους. Στην πραγματικότητα η Σοβιετική Ένωση δεν ήταν σε θέση να αναμετρηθεί με τη δύναμη των ΗΠΑ η οποία ήταν μακράν ανώτερη. Θα μπορούσε κάποιος να παρατηρήσει ωστόσο πως παρά το γεγονός ότι οι μεγάλες δυνάμεις «τρέχουν σε μια κούρσα εξοπλισμών», στην απόκτηση όλων και περισσότερων και πιο τεχνολογικά τέλειων όπλων ωστόσο η μελέτη της πυρηνικής στρατηγικής είναι στην ουσία μια μελέτη για την αποφυγή χρησιμοποίησης αυτών³²⁰.

Η Νέα Παγκόσμια Τάξη που αναδύθηκε με την κατάρρευση του κομμουνισμού, δεν άλλαξε τη στάση των ΗΠΑ μιας και ανέκαθεν έβλεπαν παντού απειλές και πάντα επιθυμούσαν την πυρηνική τους υπεροχή επιδιώκοντας πάντα να είναι πυρηνικός ηγεμόνας καθώς επιθυμούσαν να μη χάσουν το αρχικό μονοπώλιο των πυρηνικών ή να έχουν πάντα το καλύτερο και πιο προηγμένο όπλο ,εξουδετερώνοντας συνάμα το προβάδισμα άλλων εξοπλισμένων χωρών ,καθώς έτσι θα εξασφαλιζόταν η αξιοπιστία της απειλής τους ,θα μπορούσαν να προβούν σε στρατηγικό αιφνιδιασμό και

³¹⁹ Christopher Layne: «Peace of Illusions. American Grand Strategy from 1940 to the present», σελ.

52

³²⁰ Κουσκουβέλης Ηλίας : Αποτροπή και πυρηνική στρατηγική, Αθήνα 2000,Εκδόσεις Ποιότητα, σελ.

16

πυρηνικό εκβιασμό αν ποτέ προέκυπτε τέτοια ανάγκη αλλά συνάμα μειώνονταν οι πιθανότητες να αιφνιδιαστούν από κάποια άλλη δύναμη. Από τις αρχές του 1950 οι ΗΠΑ έχτισαν μια δύναμη η οποία :«*Ήταν μια δύναμη όχι απλώς να σκοτώνει αλλά να overkill³²¹*».

Αυτή η Νέα Τάξη φάνταζε για κάποιους πιο απειλητική από ότι η ψυχροπολεμική περίοδος μιας και τώρα απέναντί τους δεν είχαν ένα κράτος με το οποίο είχαν «κοινά συμφέροντα» για την μη έναρξη πυρηνικού πολέμου αλλά κράτη- παρίες και τρομοκράτες που δεν υπόκεινται ούτε σε συμφωνίες ούτε σε περιορισμούς. Με το τέλος του ψυχρού πολέμου παύει η ΕΣΣΔ να αποτελεί τον κυριότερο αντίπαλο των ΗΠΑ παραχωρώντας την «σκυτάλη» σε νέες απειλές γύρω από τις οποίες θα κινηθεί όλη η πολιτική σκέψη του 21^{ου} αιώνα με την πυρηνική τρομοκρατία να βρίσκεται στην κυρίαρχη θέση. Ειδικά από την 11^η Σεπτεμβρίου το θέμα της διασποράς και απόκτησης πυρηνικών από κράτη- παρίες ήταν το κεντρικό θέμα της εξωτερικής πολιτικής των ΗΠΑ. Δεν δίστασαν υπό τον μανδύα της εξαγωγής των ιδανικών της ελευθερίας και της δημοκρατίας να χρησιμοποιήσουν την στρατιωτική τους δύναμη(απόρροια της οικονομίας τους) να λάβουν ενεργά μέτρα ώστε να εμποδίσουν την εμφάνιση κάποιου μελλοντικού ανταγωνιστή³²² ακόμα και αν αυτό σήμαινε πως έπρεπε να βαδίσουν μόνοι τους, αντίθετα με τους διεθνείς θεσμούς και οργανισμούς όπως το Συμβούλιο Ασφαλείας³²³ και με τίμημα την απονομιμοποίηση τους και τη δημιουργία αντιπάθειας από τον υπόλοιπο κόσμο

Θα μπορούσε κάποιος να υποστήριζε ότι σε όλη τη διάρκεια της πυρηνικής εποχής τα πυρηνικά όπλα ήταν ισχυρή αμυντική δύναμη και αυτός ήταν και ο λόγος επικράτησης ειρήνης ανάμεσα στις Υπερδυνάμεις. Αν επιτρεπόταν σε κάποιο κράτος παρία να αλλάξει το status quo μέσω της χρησιμοποίησης πυρηνικού εκβιασμού αυτό θα ανέστρεφε την εν λόγω ισορροπία και θα μπορούσαν να θεωρηθούν τα όπλα αυτά ως εργαλείο επίθεσης και επέκτασης με τεράστιες συνέπειες για την παγκόσμια πολιτική.

Ωστόσο Αν στο επίπεδο του ιδεατού μπορούσαμε να ευχηθούμε την κατάργηση των πυρηνικών όπλων στην πραγματικότητα ο στόχος αυτός θα

---

³²¹ Robert J. Art: «America's Grand Strategy and World Politics», Routledge, New York: 2009, σελ.148

³²² Charles Krauthammer: «The Unipolar Moment» Foreign Affairs 70, αρ.1, 1990-1991

³²³ Σελ 359 γουόλτ

προσέκρουε σε πολλά εμπόδια. Αν υποθέσουμε ότι τα κίνητρα κύρους για τη διατήρηση των πυρηνικών απαξιώνονται ακόμη και στον Τρίτο Κόσμο , πράγμα που δεν μοιάζει εφικτό, πολλές αιτίες συνηγορούν για την ώρα τουλάχιστον στη διατήρησή τους. Ωστόσο η διαδικασία του αφοπλισμού είναι μια δαπανηρή και μακρά διαδικασία και δεν μπορεί παρά να είναι συντονισμένη και σταδιακή. Άλλωστε τα πυρηνικά έχουν εφευρεθεί και αυτό δεν αλλάζει. Τα πυρηνικά δημιουργούν μια ασφάλεια ισχυρή αλλά και επικίνδυνη. Η ιδέα ότι προστατεύει από το χείριστο ,από την ολοκληρωτική εισβολή και από την πολιτική ταπείνωση είναι απόψεις ου είναι βαθιά ριζωμένες. Κατά συνέπεια τα πυρηνικά είναι πολύ ισχυρά για να διακινδυνεύσει κανείς να το στερηθεί απέναντι σε εκείνον που το διατηρεί. Υπό αυτές τις συνθήκες οι προϋποθέσεις κατοχής πυρηνικών θα αποτελέσουν αντικείμενο πολλών μυστικών διαπραγματεύσεων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΦΡΑΦΙΑ

Κολιόπουλος Κωνσταντίνος: *«Η στρατηγική σκέψη από την αρχαιότητα έως σήμερα»*, Αθήνα, Εκδόσεις: Ποιότητα, 2008

Κουσκουβέλης Ηλίας : *«Αποτροπή και πυρηνική στρατηγική»*, Αθήνα, Εκδόσεις :Ποιότητα, 2000

Παπασωτηρίου Χαράλαμπος: *«Αμερικανικό Πολιτικό Σύστημα Και Εξωτερική Πολιτική1945-2002»*, Αθήνα, Εκδόσεις : Ποιότητα, 2003

ΜΕΤΕΦΡΑΣΜΕΝΗ

Fernand Braudel : *«Η Γραμματική των Πολιτισμών»*, Αθήνα, Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τράπεζας, 2007

Francois GERE: *«Γιατί οι πόλεμοι? Ένας αιώνας γεωπολιτικής»*, Αθήνα, Εκδόσεις :Παπαζήσης, 2005

Noam Chomsky- Gilbert Achcar : *«Επικίνδυνη Δύναμη. Η Μέση Ανατολή και η Εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ»*, Αθήνα, Εκδόσεις :Πολύτροπον, 2007

Kissinger: *«Διπλωματία»*, Αθήνα , Εκδόσεις :Λιβάνη, 1995

John J. Mearsheimer: *«Η Τραγωδία της Πολιτικής των Μεγάλων Δυνάμεων»*, Αθήνα, Εκδόσεις :Ποιότητα, 2006

Peter Paret : *«Οι δημιουργοί της σύγχρονης στρατηγική από τον Μακιαβέλι στην πυρηνική εποχή»*, Αθήνα, Εκδόσεις: Κωνσταντίνου Τουρίκη, 2004

Walt Stephen : *«Στρατηγικές αντίστασης στην ηγεμονία των ΗΠΑ»*, Αθήνα, Εκδόσεις :Καστανιώτη, 2006

ΒΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

Albright David and Kramer Kimberly, "Global Stocks of Nuclear Explosive Materials," *Institute for Science and International Security*, August 2005.

Art J. Robert, "*America's Grand Strategy and World Politics*", Routledge, New York: 2009

Baker And Cutler Lloyd, "A Report Card On The Department Of Energy's Nonproliferation Programs With Russia", U.S. Department Of Energy Russia Task Force, January 10, 2001

Ball D " *Politics And Force Levels The Strategic Missile Program Of The Kennedy Administration* ", Berkeley: California, University Of California Press, 1980,

Bunn Matthew and Wier Anthony, "*Securing The Bomb 2005: The New Global Imperatives*", Cambridge and Washington, D.C. Harvard University and Nuclear Threat Initiative, 2005

Benjamin Daniel and Simon Steven, "*The Next Attack, The Failure Of War On Terror and A Strategy For Getting It Right*", New York, Times Book, 2005

Brodie Bernard, "*Absolute Weapon*", New York, Harcourt Brace, 1946

Brown E. Michael, , Cote R. Owen, Lynn- Jones M. Sean M, Miller E. Steven : « *America's Strategic Choices* », Revised Edition, Cambridge- Massachusetts, The MIT Press, 2000

Bunn George And Chyba Christopher: "*Us Nuclear Weapons Policy. Confronting Today's Threats, Stanford University*" : Center For International Security And Cooperation, 2006

Campbell M. Kurt Kai Sunohara Tsuyoshi : “Japan Thinking The Unthinkable”, In Campbell M. Kurt «The Nuclear Tipping Point, Why States Reconsider Their Nuclear Choices»,

Joseph Cirincione: “*Bomb Scare. The History And Future Of Nuclear Weapons*”, New York Columbia University Press, 2007,

Joseph Cirincione, Jon B. Wolfsthal, Miriam Rajkumar, “*Deadly Arsenals: Nuclear, Biological and Chemical Threats*”, Washington, D.C.: Carnegie Endowment for International Peace, 2005

Clinton William, “Remarks At The 52nd Session Of The United Nations General Assembly”, New York, September 22, 1997

Cohen Avner, “*Israel And The Bomb*”, New York, Columbia University Press, 1998

Dallek Robert, “*Lyndon Johnson: Portrait Of A President*”, New York, Oxford University Press

Donough S. David: “*The New Triad and the Evolution of Nuclear Strategy*”, New York , Routledge, 2006

Dulles Foster John: “*The Evolution of Foreign Policy*”, Department of State Bulletin , τόμος 30, 25 Ιανουαρίου 1954

Freedman Lawrence, “*Kennedy’s Wars: Berlin, Cuba, Laos And Vietnam*”, Oxford, Oxford University Press, 2000

Lawrence Freedman, “*The Evolution of Nuclear Strategy*”, New York, Palgrave McMillan, 2003

Ferguson D. Charles And Potter C. William, “*Four Faces Of Nuclear Terrorism*”, Monterey: California, Monterey Institute For International Studies, 2004

Gaddis John Lewis, *“Strategies Of Containment, A Critical Appraisal Of American National Security Policy During The Cold War”* Revised and Expanded Edition Oxford University Press 2005

George L. Alexander And Smoke Richard, *“Deterrence In American Foreign Policy: Theory And Practice* ,New York, Columbia University Press, 1974

Graham Allison , *“Nuclear Terrorism .The Ultimate Preventable Catastrophe”*, New York :Times Books, 2004

Herring C. George, *“From colony to superpower”*, New York, Oxford University Press, 2008

Howard Michael, *“ Clausewitz. A very short introduction”*, New York, Oxford University Press 2002

Jenkins Brian M., *“Will Terrorists go Nuclear?”* Santa Monica, CA: RAND, 1975

Jervis Robert, *“perceptions misperceptions in international politics”*, Princeton, Princeton university press, 1976

Johnson Lyndon, *“Address Before A Joint Session Of Congress”*, November 27, 1963, Public Papers Of The Presidents, Washington, D.C.: Government Printing Office, 1966

Joint Strategic Survey Committee of the Joint Chiefs of Staff 30 -10-1945(Nuclear History Project Documents, National Security Archives : Washington D.C

Kaplan F., *“The Wizards of Armageddon”*, New York, Simon and Schuster, 1983

Kluger Richard L., *“Commitment to Purpose How Alliance Partnership Won The Gold War”*, Santa Monica, RAND, 1993

Knorr Klaus, *“The Power Of Nations: The Political Economy Of International Relations”*, New York, Basic Books 1975

LaFeber Walter, *“America, Russia And The Cold War, 1945-1996*, New York, Mcgrawhill, 1997

Layne Christopher: *“The Peace Of Illusions, American Grand Strategy From 1940 To The Present”*, Cornell University Press 2006

Lavoy R. Peter, *“Nuclear Myths And The Causes Of Nuclear Proliferation”*, Security Studies, Spring/Summer 1993

Leis John and Litae Xue, *“China Builds the Bomb , Palo Alto: Stanford University Press, 1988*

Lemay Curtis, *“ Notes For Discussion With General Vandenberg”*, 4 Nov. 1948. Lemay Papers, Box 64, Diary, National Archives: Washington D.C.

Leventhal Paul And Yonah Alexander, *“Preventing Nuclear Terrorism”* Lexington, Mass. Lexington Books ,1987

Lilienthal David E.(Journal): *the Atomic Energy Years, 1945-1950, τόμος 2*, New York,1964

McQuade E.L, *“But Where Did The Missile Gap Go?”* Memorandum For Assistant Secretary Of Defense Paul H. Nitze, 31 May 1963, National Security Archives: Washington D.C.

Mead Russell Walter, *“Special Providence: American Foreign Policy and how it changed the world”*, New York, 2001

National Security Strategy Of The United States Of America, Washington D.C.: The White House , March 2006 DoD, 2006 QDR Report

Norris S. Robert, “*Statement at the 2005*” Carnegie International Non-Proliferation Conference, November 7, 2005

Potter William, remarks during panel on “*The New Look of U.S. Nonproliferation Policy*,” Carnegie International Non-Proliferation Conference, 2005

Quadrennial Defense Review Report, Washington D.C. DoD, 30 September 2001

Sagan D. Scott and Waltz, *The Spread of Nuclear Weapons A Debate Renewed*», New York : W.W., Norton 2002

Schell Jonathan , “ *The Fate of the Earth*”, Palo Alto: Stanford University Press, 2000

Schilling W.R, Hammond P. Y. and Snyder G. H : “*Strategy, Politics and Defense Budgets*», Columbia University Press, New York 1962

Scott H.F.& Scott W.F.: *The Soviet Art of war*, Westview press, Boulder 1982

Scowcroft Brent , «*A Critical Nuclear Moment*», Washington Post, June 24, 2004

Shwarz A. Thomas , “*Lyndon Johnson and Europe: In the shadow of Vietnam, Massachusetts*”, Cambridge University Press, 2003

Smith Derek D. : “*Deterring America, Rogue States and the Proliferation of Weapons of Mass Destruction*”, Cambridge university press, 2006

George Tenet, Testimony before Senate Select Committee on Intelligence, 2003

Tocqueville Alexis de, “*Democracy in America*”, vol. II, Henry Reeve, New York, Schocken Books, 1972

US Department of Defense: *Selected Manpower Statistics , Fiscal Year 1988*, US Government Printing Office Washington D.C. 1988

US Policy on Atomic Warfare: *Note by the Executive Secretary to the National Security Council, NSC-30, 10 Sep.1948*, National Security Archives: Washington D.C

Wittner S. Lawrence, “The Struggle Against the Bomb”, 3 vols. ,Palo Alto: Stanford University Press, 1993–2003

Zarate Robert – Sokoloski Henry, “ *Nuclear Heuristics: Selected Writings Of Albert And Roberta Wohlstetter* ,January 2009

Van Evera Stephen, "*Causes of War: Power and the roots of conflict*, Ithaca, Cornell University Press, 1999

ΔΙΚΤΥΑΚΟΙ ΤΟΠΟΙ

www.nuclearfiles.org

www.globalsecurity.org

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ

Matthew Bunn, “The Demand for Black Market Fissile Material”, *Carnegie endowment for international peace, November 6, 2001.*

www.carnegieendowment.org

DoD «*The 38th Security Consultative Meeting Joint Communiqué*», October 20,2006
National Security Strategy of the United States of America, September 17, 2002
www.whitehouse.gov/nsc/nss/html

Wilson James Q. ,“*American Exceptionalism*”, American Enterprise Institute for Public Policy Research, Washington D.C. 2006.

www.aei.org

Zinn Howard, “*The Power and the Glory Myths of American Exceptionalism*»
Information Clearing House 24/11/2006

www.informationclearinghouse.info

ΕΦΗΜΕΡΙΔΕΣ- ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΤΥΠΟΣ

Μάριος Ευρυβιάδης: «Το δόγμα Μπους: ο πειρασμός της Χιροσίμα», Ινστιτούτο Αμυντικών Αναλύσεων, τεύχος 588, Ενότητα ΗΠΑ, 27/8/2002

Μάριος Ευρυβιάδης: Οι «Νεοσυντηρητικοί των ΗΠΑ αι ο πόλεμος στο Ιράκ», Γεωστρατηγική: 2004, Τεύχος 4

ΔΙΕΘΝΗΣ ΤΥΠΟΣ

Foreign Affairs

Betts K. Richard : “The New Threat of Weapons of Mass Destruction”, *Foreign Affairs*, 77,1 January/ February 1998

Joseph Cirincione, “Why the Right Lost the Missile Defense Debate,” *Foreign Policy*, Spring 1997

Singh Jaswant, “Against Nuclear Apartheid,” *Foreign Affairs*, September/ October 1998

Nitze H. Paul, «Assuring Strategic Stability In An Era Of Détente», *Foreign Affairs*, vol.54, No.2, January 1976

International Security

Posen Barry, “Command Of The Commons : The Military Foundations Of American Hegemony”, *International Security* 28, no1 Summer 2003

Sagan D. Scott, “SIOP-62 The Nuclear War Plan Briefing To President Kennedy”, *International Security*, Vol. 12, No.1 , Summer 1987

Sagan D. Scott, "Why Do States Build Nuclear Weapons? Three Models in Search of a Bomb," *International Security*, Winter 1996/97

NDU

Murdock Clark A, "DoD and the Nuclear Mission", National Defense University Library, Digital Collections-NDU Press, *issue 51, 4th quarter 2008*

ORBIS

Colby Elbridge, "Restoring Deterrence", *Orbis* 51, No.3. Summer 2007

Security Studies

Betts K. Richard, "Paranoids, Pygmies, Pariahs, And Nonproliferation Revisited," *Security Studies*, Spring/Summer 1993

Zachary Davis, "The Realist Nuclear Regime," *Security Studies*, Spring/Summer 1993

Survival

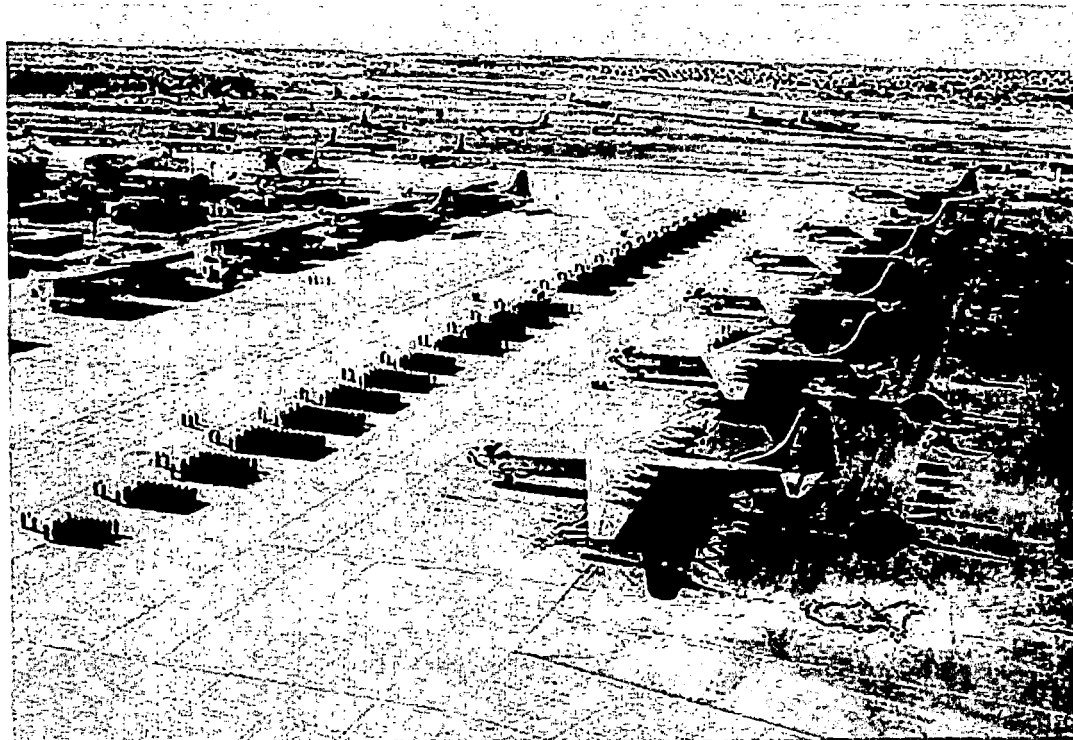
Hoffman Bruce, "America and the New Terrorism :an exchange", *Survival* 42, Summer 2000

The New York Times

Ignatieff Michael, "Who Are Americans to Think That Freedom Is Theirs to Spread", *The New York Times* June 26, 2005

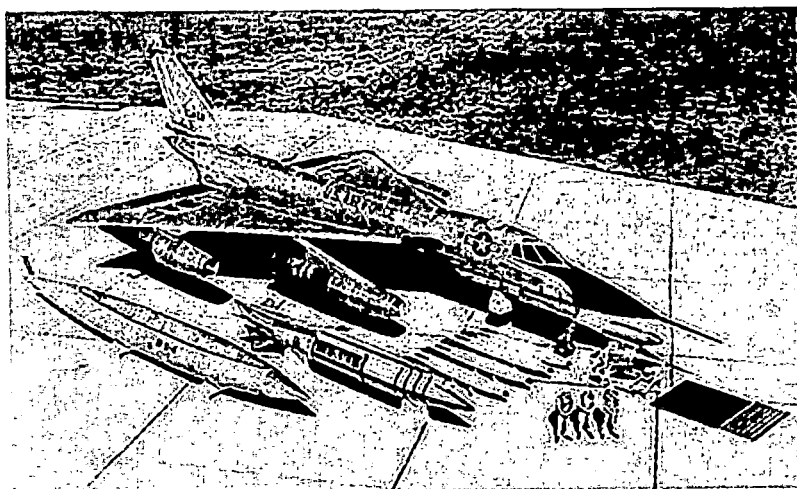
Shanker Thom – Onishi Norimitsu : «Japan Assures Rice That It Has No Nuclear Intentions», *The New York Times*, October 19, 2006

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

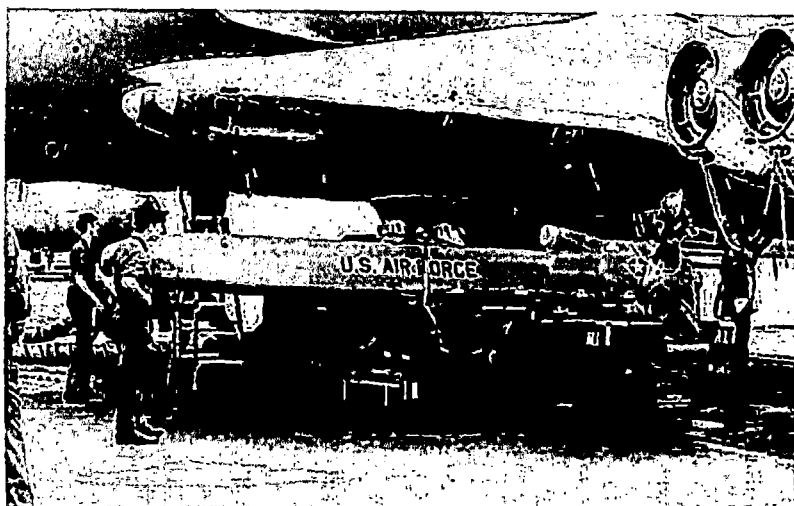

B-36 Βομβαρδιστικά. Εκτελούσαν πτήσεις το διάστημα 1948 ως το 1958

Πηγή: National Archives

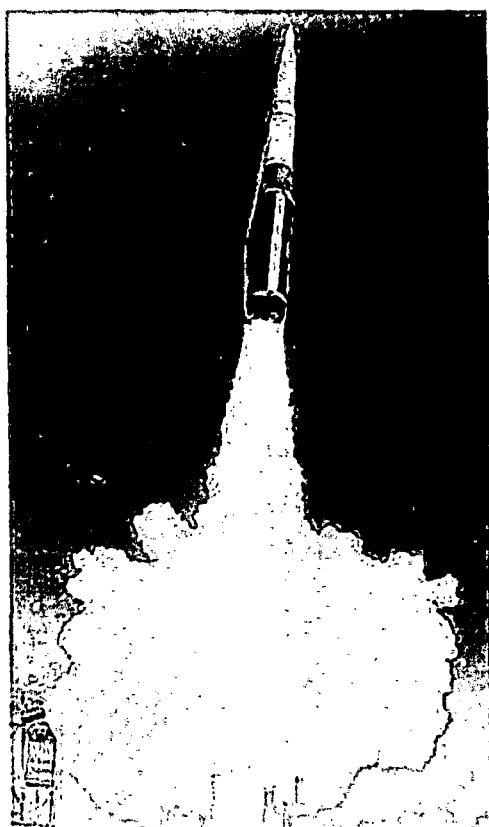

*Το Πλήρωμα ενός B-58. Την περίοδο 1960-1970 κατασκευάστηκαν 104.
Πηγή: General Dynamics -Courtesy James Norris Gibson*

Αεροσκάφος την ώρα που εφοδιάζεται με πυραύλους

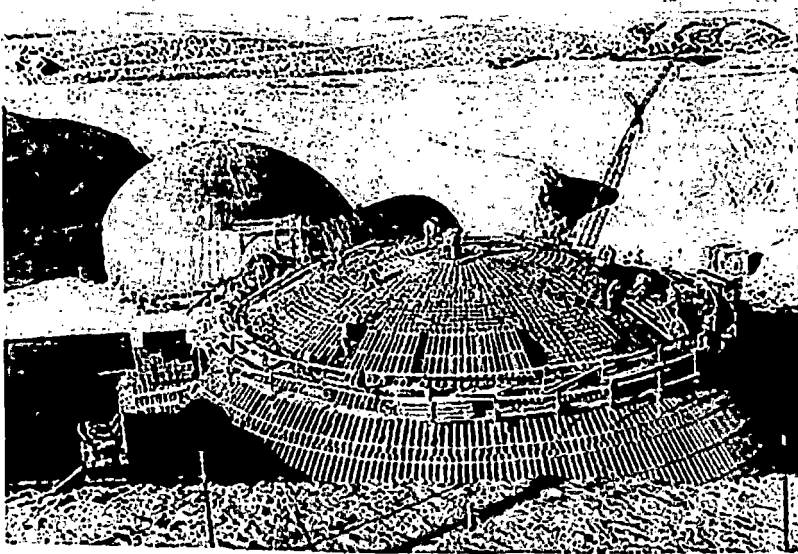
Πηγή: US Air Force- courtesy Natural Resources Defense Council

Εκτόξευση ενός Minuteman II ICBMs από το Διαστημικό κέντρο Kennedy τον Μάρτιο του 1970

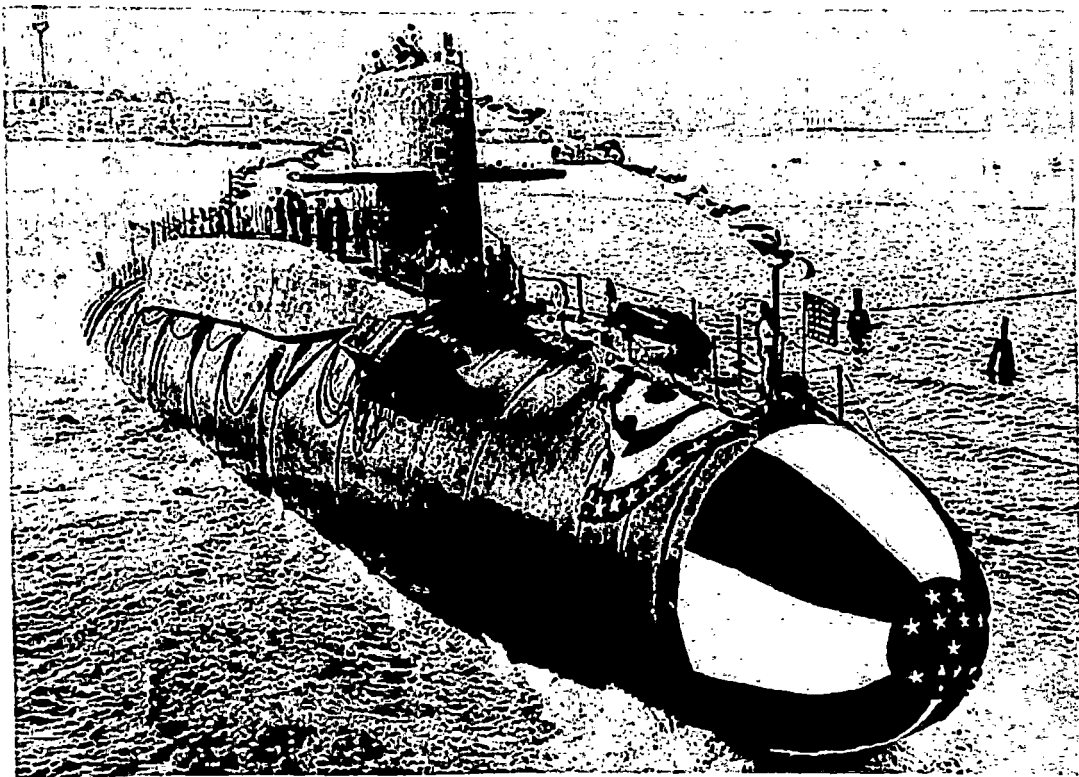
Πηγή: US Air force

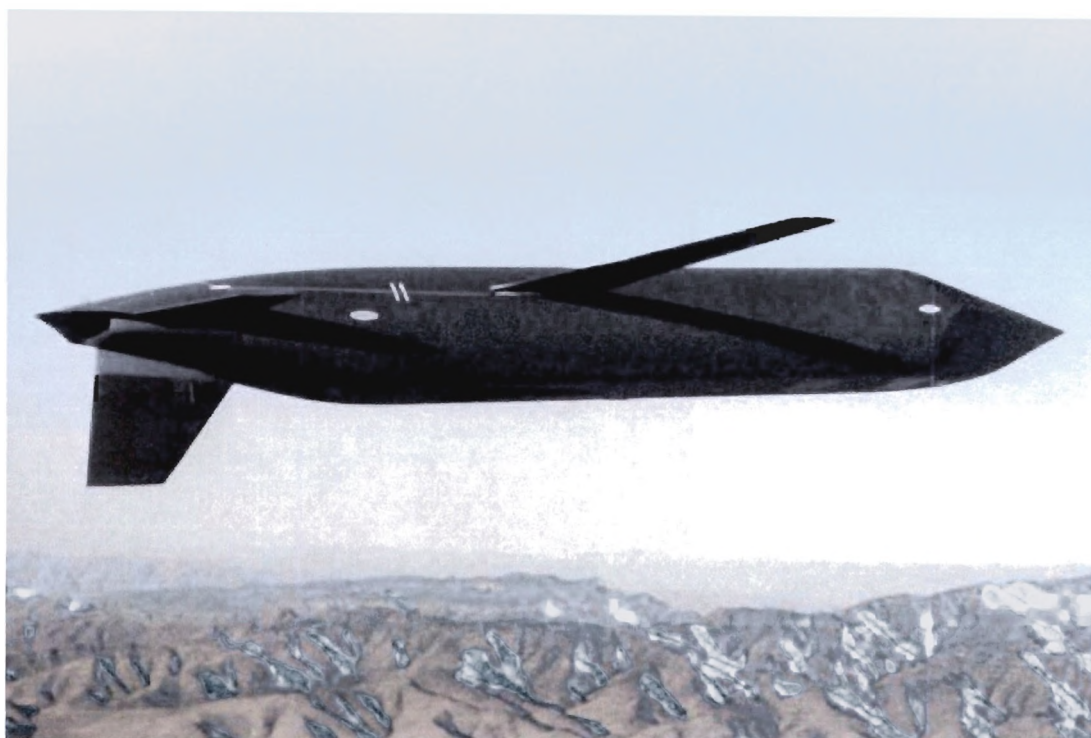

*Κατασκευή Τοποθεσίας Titan I στην αεροπορική Βάση Lowry στο Colorado
November 1959*

Πηγή :U.S. Navy Corps of Engineers

*Η πρώτη Βόμβα από εκτοξευμένη από υποβρύχιο λίγο μετά την εκτόξευση
Πηγή: US NAVY*

AGM-129A : Εξελιγμένος Εκρηκτικός Πύραυλος ικανός να μεταφέρει πυρηνικές κεφαλές

Πηγή: NDU Press

Ομάδα Στρατιωτών παρακολουθεί έκρηξη στα νησιά Μπικίνι

Πηγή: NDU Press

